

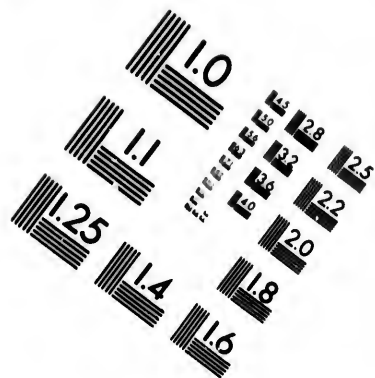
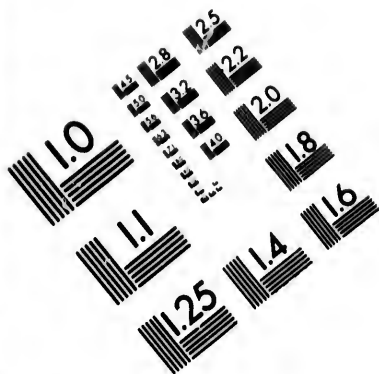
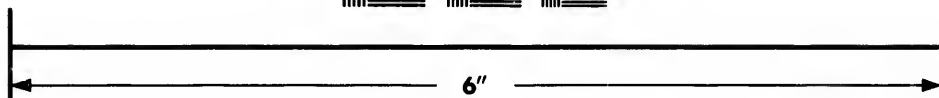
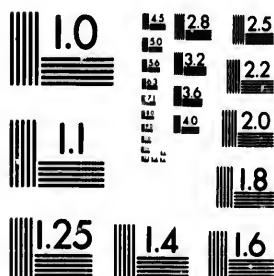

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

29 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

28
25
22
20
18

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

10
15
20

© 1982

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- ☐ Coloured covers/
Couverture de couleur
- ☐ Covers damaged/
Couverture endommagée
- ☐ Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- ☐ Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- ☐ Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- ☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- ☐ Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- ☐ Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- ☐ Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distortion le long de la marge intérieure
- ☐ Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.
- ☐ Additional comments:/
Commentaires supplémentaires:

- ☐ Coloured pages/
Pages de couleur
- ☐ Pages damaged/
Pages endommagées
- ☐ Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- ☒ Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- ☐ Pages detached/
Pages détachées
- ☒ Showthrough/
Transparence
- ☐ Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- ☐ Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
- ☐ Only edition available/
Seule édition disponible
- ☐ Pages wholly or partially obscured by errata slips, tissues, etc., have been refilmed to ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure, etc., ont été filmées à nouveau de façon à obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	12X	14X	16X	18X	20X	22X	24X	26X	28X	30X	32X
					✓						

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

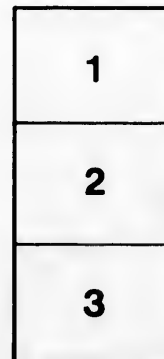
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

S A

L A

NOC

I M

SAMUEL HEARNE'S
LANDREIS

NAAR DEN

NOORDER-OCEAAN.

IN TWEE DEELEN.

THE
SIXTH

TO THE

OF THE

S

JO

B

L A N D R E I S

V A N ' T

PRINS VAN WALLIS FORT

A A N

HUDSONS BAAI,

N A A R D E N

NOORDER-OCEAAN.

ONDERNOMEN OP BEVEL

V A N D E

MAATSCHAPPIJ DER HUDSONS BAAI,

TER ONTDEKKINGE VAN

K O P E R - M I J N E N ,

EEN NOORD-WESTEN DOORTOGT, ENZ.

IN DE JAREN 1769, 1770, 1771 EN 1772.

D O O R

S A M U E L H E A R N E .

UIT HET ENGELSCH VERTAALD,

MET AANMERKINGEN VAN

JOHANN REINHOLD FORSTER.

MET PLATEN EN KAARTEN.

T W E E D E D E E L .

I N D E N H A A G E ,

B I J J . C . L E E U W E S T I J N .

1798.

MW

972

H4368

v. 2

LANDREIS

NAAR DEN

NOORDER-OCEAAN.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Aanmerkingen van den tijd af dat de vrouwen zich weder bij ons voegden, tot onze aankomst aan het meir Athapuscow.

Verscheide Indianen ziek. — Wijze van welke de bezweerders zich bedienden om een derzelve te genezen, die ook hersteld word. Matonabbée en zijn volk vervolgen hunne reis naar 't zuid-westen. — De meeste der andere Indianen scheiden, en gaan ieder hunnes weegs. — Wij gaan voorbij het Witte steen meir. — Veele herten worden geschoten, enkel om hun vel. — Aanmerkingen daar over, en over de herten betrekkelijk de jaargetijden en plaatsen. — Aankomst aan Punt meir. — Een der Indische vrouwen ziek wordende, word achtergelaten zonder den minsten bijstand. — Zeer slecht weder, maar overvloed van herten. — Wij blijven eenigen tijd aan 't Punt meir om vleesch te droogen. — De winter valt in. — Bijgeloovigheden door mijne reisgenoten in acht genomen, na dat zij de Esqui-
II. DEEL maum

maux vermoord hadden, aan de Koper rivier. — Een hevige windvlaag rukt mijn tent om, en verbrijzelt mijn quadrant. — Eenige koper en hondsribben Indianen voegen zich bij ons. — De Indianen stellen voor naar 't land der Athapuscoven te trekken, om elanden te dooden. — Wij verlaten 't Punt meir, en komen aan den rand der boschen. — Aankomst aan 't meir Anawd. — Verrigtingen aldaar. — Aanmerkelijk voorbeeld van een man, die door de bezweerers genezen word van een beroerte. — Wij verlaten 't meir Anawd. — Aankomst aan 't groot Athapuscov meir.

Veele Indianen ziek zijnde, begonnen de bezweerders terstond hunne bekwaamheid in 't werk te stellen om hen te geneezen. Ik kan niet voorbij hier aantemerken, dat zij in- noch uitwendig gebruik maken van eenige geneesmiddelen, maar alles verrichten door tooverij. In gewone gevallen zuigen zij aan 't zieke deel, blazen en spuwen 'er op, hoesten en zingen 'er bij, en rabbelen eene menigte onverstaaibare woorden. Voor eenige inwendige kwalen, bij voorbeeld krimpelingen in de ingewanden, moeijelijkheid in 't water lozen enz., is het zeer gemeen dat die guichelaars in den aarsdarm of naast bij gelegene deelen blazen, en dat niet zoo veel kracht dat de oogten hen als uit het hoofd springen, en hier van maken zij bij elk een gebruik, zonder onderscheid van jaren of kunne. De groote menigte ingeblazen lucht brengt zomwijlen buitengemeene roeringen voort, door een zieken niet gemakkelijk te weerstaan of intchouden; en

en dewijl de lucht geen anderen uitgang heeft, dan door dien langs welke zij in 't lighaam werd gebragt, veroorzaakt zulks zomtijds grappige tooneelen tusfchen den arts en den zieken. Ik noemde zulk eens boertende, een twee-gevecht; doch dit berouwde mij naderhand, dewijl de Indianen 'er zich zeer te onvreden over toonden, bijzonderlijk de guiche-laar en de zieke, beide lieden, die ik anders zeer wel mogt zetten, en die ik, buiten dit oogenblik van onbedagtzaamheid, niet geerne beledigd zou hebben. (54)

Ik heb menigmaalen de groote moeite bewonderd,
door

(54) Dit voorbeeld toont hoe ligt men eene ruwe natie, wier zeden en gebruiken men niet kend, bele-digen kan. De godsdienstige verrigtingen zijn bij alle volkeren meer of min verzeeld van bijgeloof, en zullen daarom van verftandige menfchen niet openlijk befpot worden. Ik herinner mij bij deze gelegenheid eene anecdote, welke ik meene, hier juist van pafte te kunnen plaatzen. De groote LEIBNITS bevond zich eens op een fceek in de middelandfche zee. 'Er ontftond een ftorm, en de ftuurman van 't fchip ftond op het punt van den *Ultramontano* over boord te werpen, dewijl hij hem als een ketter befchouwde, om wiens wille de ftorm ontftaan was. LEIBNITZ, dit bemerkende, haalde zeer bedaard een rozenkrans voor den dag, en geliet zich als prevelde hij zeer godsdienstig zijn *pater noster* en *ave Maria*. Door deze verftandige daad redde de groote man zijn leven, het welk door 't bijgeloof van den ftuurman in groot gevaar was. F.

door deze quichelaars aangewend om hunne ligtge-
loovige landslieden te bedriegen, en hoe zij alle
krachten inspannen om hun eenige verligting toete-
brengen. Daar zij niets minder dan kiesch zijn,
houden zij zoo lang aan met blazen, dat ik meer
dan eens den geneesheer met eene bemorste tronie
en borst den lijder heb zien verlaten. Hoe belach-
lijk dit een' European moge voorkomen, is het
nogthans, naar 't begrip der Indianen, zeer onbe-
taamlijk daar mede te spotten.

Wanneer een vriend, dien zij eene bijzondere
achting toedragen, gevaarlijk ziek is, nemen zij,
behalven tot het bovengemelde middel, hun toe-
vlucht tot nog jet buitensporigers; het welk in niets
minder bestaat, dan, zoo als zij voorgeven, in 't
verzwelgen van een bijl, een ijsbeitel, een groote
bajonet, mesfen of dergelijke dingen. In dit stuk
zijn ze zoo bijgeloovig dat zij de wanhopigste din-
gen doen' zullen om den dood te bevredigen, en
het leven hunner lijderen te rekken.

Bj zulke ongemeene gevallen rigten zij een be-
zweerdere huis op, dit bestaat uit vier lange staken
of dunne palen, welke zij diep in den grond ste-
ken, zoo dat dezelve een langwerpig vierkant uit-
maken van vier, vijf, zes of zeven voeten naar
mate zij 't noodig oordeelen. Deze palen worden
aan den top te samen gehegt, en digt omtoegen
met een tentdoek of met vellen, juist in de ge-
daante van eene kleene vierkante tent, uitgezonderd
dat 'er van boven geen opening is om 't licht
doortelaten. In 't midden van dit huis of van
die tent word de zieke nedergelegd, bij wien de
bezweerer of bezweerers zich terstond vervoege;
zom-

zomtijds zijn 'er vijf of zes, die gezamenlijk hem hunne hulp bieden; maar alvorens in de hut te komen, kleeden zij zich naakt uit, en zoo haast zij binnen de tent zijn, sluiten zij die dicht toe, knielen bij den zieken of ongestelden neder, en beginnen het zieke deel te zuigen en op hetzelfde te blazen; kort daar op beginnen zij te zingen, spreken als of zij met gemeenzame geesten te doen hebben, welke zij voorgeven dat zich aan hun vertoonen, in de gedaante van onderscheidene roofdieren of roofvogels. Wanneer zij lang genoeg in gesprek zijn geweest met deze benoodigde middelwezens, zoo als zij die noemen, vragen zij om een bijl, b jonet of iet dergelijks, welke, altoos door een ander word gereed gehouden, met een lang koord stijf aan 't hecht vast gemaakt, om hetzelfde, ingeflokt zijnde, gemakkelijk terug te halen; want wijzelijk achten zij die voorzorg noodzakelijk, dewijl zulke harde stof, als ijzer en staal, moeilijk te verduwen zou zijn, zelfs bij lieden, die de bekwaamheid zouden hebben dezelve in te flokken. Daar nu dat gereedschap zoo nuttig, en niet altoos te bekomen is, zou het zeer onedelmoedig in de bezweerers zijn dezelve te verteeren, te meer dewijl zij weten dat enkel inlokken en terug halen genoegzaam is om te voldoen aan de kuur, welke zij beöogen.

Juist in den tijd dat de Indianen, ruim veertig tenten sterk, zich bij ons voegden, lag één man zoo gevaarlijk krank, dat het noodzakelijk geoordeeld werd de bezweerders aantemaneu hun best te doen, een dier proeven ter zijner herstelling in 't werk te stellen. Een der bezweerders bood zich aan een

breeden bajonet inflokken. Diensvolgens werd 'er een bezweerders huis naar de reeds beschreven wijze opgericht, waar heen de krauke gebragt werd, gevolgd van den bezweerder, die, na eene lange voorafpraak, en het noodig gesprek met zijne gemeenzame geesten of schimmen, de deur naderde en om de bajonet vraagde, dewelke toen reeds gereed gemaakt, en voorzien was van een koord aan welks einde een kort stokje was, om te verhoeden dat hij dezelve niet geheel inflokte. Ik kon niet nalaten opmerken dat de lengte van het stokje niet breeder was dan de bajonet, maar wijl 'er het oogmerk mede te kennen gegeven werd, was het zoo goed als ware het een handspijk geweest.

Schoon ik niet ligtgeloovig genoeg ben, om te meenen dat de bezweerder de bajonet inflokt, moet ik evenwel bekennen dat hij dezelve in een oogwenk, de hemel weet hoe! weg maakte, terwijl het kleene stokje, of iet dat 'er volmaakt naar geleek, vast tegen zijne tanden bleef zitten. Nu ging hij voor een wijl op en neder voor de bezweerders tent, geliet zich groote pijn in zijne maag en ingewanden te gevoelen, en na het maken van allerlei vreemde gezichten, en het uiten van de ijslijkste verzuchtingen, wrong hij zijn lighaam in allerlei kromme bochten, zeer geschikt naar de tijdsomstandigheden. Hij keerde toen naar de deur van het huis des bezweerders terug, deed eenige sterke pogingen om overtegeven, en door behulp van het koord, aan 't welk hij eenigen tijd bleef trekken, bragt hij de bajonet te voorschijn, welke hij waar-schijnlijk uit zijn mond haalde tot geene geringe ver-

WINTER GEZICHT IN 't MEIR VAN

J. W. G. van der Schuerp.

IN 'T MEIR VAN ATHLAPUSCOW.

ver-

verwondering van alle de aanwezende. Hij keek
 vervolgens in het ronde met eene houding van ver-
 heuging en zegepraal, en begaf zich met eenen sta-
 tigen tred in de tent, alwaar hij zijne bezweeringen
 op nieuw aanving, en dezelve vier of vijf-en-twin-
 tig uren onafgebroken bleef voordzetten. (55) Schoon
 ik niet digt bij hem stond, toen hij de hier bo-
 vengemelde dingen verrigtte, achte ik mij zelven
 digt genoeg bij hem (en ik kan mijne lezers verze-
 keren dat ik geheel aandagt was) om het bedrog te
 ontdekken, indien het plaats hadde. Ik moet nog-
 thans bekennen, dat hij zijn rol wonderlijk behendig
 speelde, te meer daar hij moeder naakt was. Niet
 lang, na dit gochelwerk, vraagden zommige In-
 di-

(55) Men vind bij alle ruwe onbeschaafde volken,
 in de oude en nieuwe wereld, gochelaars, wichelaars,
 toveraars en bezweerders, geen wonder derhalven dat
 dergelijke guichelaars ook bij de noord Amerikaansche
 onbeschaafde volkstammen aangetroffen werden. De om-
 standigheden toonen voor 't overige duidelijk, dat de
 noord Amerikaansche en Sibérische guichelaars hunne
 gochelaarlijen op dezelfde wijze verrichten. Ook deze
 laatste duwen zich, zoo 't schijnt, speeren, pijlen,
 mesfen en dergelijke tulg in 't lijf, en houden zich
 als of zij een plank, een blij en bajonet enz. inslok-
 ken. Men zou hier uit schier moeten opmaken dat de
 noord Amerikaansche stammen oorspronkelijk uit *Afie*
 herkomstig zijn. Waren wij wat meer bekend met hun-
 ne spraak en zeden, als dan zou men in staat zijn,
 deswegens beslissende nasporingen te doen. F.

dianen mij, wat ik 'er van dagt? ik zeide, dat ik te ver af was geweest, om alles duidelijk nategaan; 't geen inderdaad zoo was, dewijl ik het bedrog niet had kunnen ontdekken. De zieke, nogthans, werd ras hersteld, en korte dagen daarna verlieten wij die plaats en zetten onze reis voort naar 't zuidwesten.

Op den 9 augustus achtervolgden wij nogmaals onze reis, steeds onzen koers richtende naar 't zuidwesten, marcheerende gemeenlijk zeven of agt mijlen daags. Alle de Indianen nogthans, die zich bij ons gevoegd hadden, twaalf tenten uitgezonderd, sloegen onderscheidene wegen in. Wat mij aanbelangt, door de rust, welke ik eenige dagen achtereen genoten had, waren mijne voeten volkomen hersteld, het vel bleef evenwel eenigen tijd wat teder.

Van den 19 tot den 25 reisden wij langs den kant van *Taye-chuck-gyed-whie*, of het groote *Witfeen-meir*, het welk omtrent veertig mijlen lang is van het noordoosten tot het zuidwesten, maar van ongelijke breedte. Men zegt, dat 'er een rivier van de noordwestzijde van dit meir, in verscheidene bochten, een groot eind wgs naar 't westen loopt, en vervolgens naar 't noorden strekkende, de hoofdtak der *Ik-permij-rivier* uitmaakt, gelijk hier boven reeds gezegt is; doch of dit waar dan niet waar zij, kan ik niet bepalen. 't Is zeker nogthans dat verscheide riviertjes zich in het zuidoosten van dit meir ontlasten; dan, daar zij alle klein zijn, leveren zij mischien niet meer water dan genoegzaam is om de vernedering aan te vullen, door de uitwademing veroorzaakt, welke gedurende den korten zomer in zulke hooge noorderbreedten altoos plaats heeft.

Den

Den ganschen weg over waren de herten menigvuldig. De Indianen schoten 'er dagelijks veelen, eeniglijk om derzelver vellen, welke in dat jaargetijde om het volwasfen haar 't best voor kleeding geschikt zijn.

't Is bijna ongelooflijk welk eene slagting, alleen in dat jaargetijde, in die oorden onder de herten gemaakt word, en daar het wijfje nooit meer dan één jong te gelijk werpt, is het te verwonderen dat deze dieren niet verminderen. De oudste noord Indianen in alle stammen verzekeren daarentegen, dat de herten thans zoo menigvuldig zijn als ooit, en alhoewel dezelve fints eenige jaren zeer schaars zijn geweest in den omtrek van *Churchill rivier*, verzekerde men mij evenwel, en met zeer veel waarschijnlijkheid, dat zij des te talrijker zijn in andere oorden van het land. Het meerdere of mindere aantal dezer dieren in onderscheidene streken, in een zelfde jaargetijde, hangt grootendeels af van de winden, welke eenigen tijd te vorën heerschten; want de herten houden, zoo als de inboorlingen vermeenen, altoos de streek naar welke de wind waart, uitgezonderd wanneer zij van 't oosten naar 't westen, of van 't westen naar 't oosten trekken, om te paren. (56)

Tot

(56) Men zou schier gelooven, dat in 't noorden van *Amerika* de herten eindelijk geheel moesten uitge-roeid worden. Doch men bedenke daarentegen, dat 'er uitgebreide vlakten, digte bosschen en ondoordringbare wouden zijn, welke zich gansche dagreizen wijd uitstrekken. Voorders, dat de ruwe zwerfende inboor-

Tot eene volkomene winterkleeding voor een volwassen persoon heeft men de beste stukken van agt tot tien hertenvellen nodig, en deze zoekt men zich, zo 't mogelijk zij, in augustus of in 't begin van september te verschaffen, want na dien tijd is het haar te lang, en zit zoo los in het vel, dat het 'er zeer ligt uitvalt. Behalven deze vellen, welke met het haar bereid worden, heeft elk persoon nog verscheide andere kale vellen noodig voor kousen, schoenen en zomer kleeding. Zommige vellen worden bereid als perkament, waarvan men, zoo als zij 't noemen, *clewla* maakt, of netwerk voor sneeuw-schoenen, strikken om herten in te vangen, zeelen voor sleden, in 't kort, snoeren of lijnen van allerlei soort: zoo dat zij hoofd voor hoofd 'sjaarlijks meer dan twintig hertenvellen voor kleeding en ander huislijk gebruik nodig hebben, behalven de vellen voor de tenten, buidels, en meer andere dingen, alle welke optenoemen mij niet mogelijk en ook van geen aanbelang zijn zoude. (57)

Alle

lijngen niet talrijk zijn. Ook blijkt het uit de omstandigheden, dat de Indianen dikwijls moeten honger lijden, het gevolg van hunne dwaze vernieling van het hertenvee. F.

(57) 't Is klaar, dat een eenig persoon 'sjaarlijks, om te verslijden, twintig hertenvellen gebruikt, daar onder niet gerekend het dekzel zijner tenten, zijne buidels *enz.*, waartoe hij nog wel vijf vellen nodig heeft. Wanneer nu, zoo als waarschijnlijk is, de gezamenlijke kleine volksstammen in 't noorden van *Amerika* slechts 25000 koppen sterk zijn, als dan zouden

Alle de vellen, welke tot bovengemeld gebruik dienen, moeten zij zich, is 't eenigzins mogelijk, verschaffen tuschen het begin van augustus en het midden van oktober; want wanneer de bronstijd voorbij en de winter begonnen is, zijn de herten vellen niet alleen zeer dun, maar in 't algemeen vol wormen, waardoor ze van weinig dienst zijn; ten ware om 'er reepen van te snijden tot vischnetten, en netwerk voor de hielen en toonen hunner sneuwschoenen. Trouwens het grootste nut, dat zij 'er in den winter van trekken, is dat het hun ten voedsel diend, en wanneer de vellen wel van 't haar gezuiverd en de wormen 'er uit gedrukt, en voorders wel gekookt zijn, is het geen onsmakelijke kost. De Indianen konden mij evenwel niet overhalen om 'er van te eten. Zommige hunner, vooral de kinderen, wa-

den zij, naar deze berekening, 'sjaarliks meer dan 600,000 vellen benoodigd hebben. Maar van dat groot aantal moet gewis vrij wat afgetrokken worden. Onze Schrijver zelf heeft reeds aangemerkt, dat niet alle de Indianen in 't noorden van *Amerika* een zwervend leven leiden, maar dat veele hunner stammen een stil leven beminnen en binnen een' kleenen kring blijven. In dit geval slijten zij minder tenten, kleederen en gereedschap, en een enkel mensch heeft als dan 'sjaarliks geen vijf-en-twintig nieuwe vellen noodig. Zelfs de wijd heen zwervende Indiaan gebruikt 'er gewis zoo veelen niet; want uit de berichten van onzen reiziger zien wij, dat zij bijwijken, door gebrek aan goede kleeding, veel lijden, en zich langen tijd zeer armlijk moeten behelpen. F.

waren 'er groote liefhebbers van. De wormen uit die vellen worden altoos raauw en levend genuttigt, en van hun, dien ze snaken, zoo goed geacht als kruisbeziën. Doch het denkbeeld alleen van zulken kost, behalven het voorkomen, want vele dier wormen zijn zoo groot als een lid van een vinger (58), was voor mij even zoo walglijk als de aars-darmswormen en de luizen, welke van mijne reisgezellen met smaak geëten werden.

De maand van oktober is de bronstijd der herten in deze streken, en als die tijd over is, scheiden de bokken zich van de hinden; de eersten begeeven zich naar 't westen, om daar in de boschen beschut te

(58) De rupzen en poppen, welke door den rug der herten, rendieren en runderen heen vreten, waar door het beste gedeelte der rugenvellen doorboord en onbruikbaar word, zijn de horzel (*æstrus*) en de daas- of koevlieg (*tabanus*). Schier alle ruwe, onbeschaafde volken houden de rupzen of wormen, van 't eene of andere insect, voor iet lekkers. In *Ost- en West Indië*, in *Afrika* en in *Zuid-Amerika* worden de rupzen van den *Mauritius* palmboom geëten, uit welke de groote zwarte palmkever zich ontwikkeld. In *Surinamen*, de *West-Indië* en *Brasilie* hebben de Europeasche planters die rupzen leeren eten van de negerflaven; ook verzekeren zij, dat dezelve als merg snaken. Op *Oiaheiti* en in *Nieuw-Zeeland* knipt men de luizen en zuigt ze uit. Zelfs bedienen de vrouwen en dochters der voornaamste *Eriks* zich van die wijze, om zich van die onaangename gasten te ontdoen. F.

te zijn gedurende den winter; de laatsten blijven het gansche jaar door op de kale gronden. Doch deze regel schijnt niet zonder uitzondering te zijn, want ik heb dikwijls veele hinden in de boschen gezien, alhoewel niet in evenredigheid met het getal der bokken. — De herten, ten noorden van *Churchill rivier*, scheiden alleen zich op bovengemelde wijze van elkanderen; zuidlijker leven zij 't gansche jaar door dan eens in de boschen, dan in de vlakten en zomtijds langs de oevers en kanten der rivieren en meiren.

De hoornen der oude bokken zijn zeer groot en hebben veele takken, welke zij altoos in november afwerpen; de tijd in welken zij gemeenlijk de boschen beginnen te naderen. Ongetwijfeld werd zulks wijsfelijk bestemd door de Voorzienigheid, ten einde hen te beter in staat te stellen hunne vijanden door de boschen te ontsnappen; anderszins zouden zij ligt de prooi worden van wolven en andere roofdieren, en zich gemakkelijk verwerren tuschen het hout, zelfs bij 't zoeken van hun voedsel. Even hetzelfde mag men vermoeden plaats te hebben bij de zuidlijke herten, welke altoos in de boschen verblijf houden; doch de noordelijke herten, schoon verre de kleinste in die landstreeken, hebben veel grooter hoorns, van welken de takken zoo lang zijn en wijd uit staan, dat zij meer onderworpen zijn zich in de boschen te verstrikken, dan eenige andere hertsoorten die ik zag. De jonge hertenbokken schudden hunne hoornen zoo schiekelijk nikt af als de ouden. Ik heb hen menigmaal zien dooden, bij of omtrent kersmis, zonder eenigzins te kunnen ontdekken dat hunne hoornen los waren. De hinden laten hare hoornen niet val-

vallen voor den zomer, zoo dat wanneer de hoornen der hertenbokken op 't punt staan van afgeworpen te worden, de hoornen der hinden geheel haarig en naauwliks tot derzelver vollen wasdom gekomen zijn. (59)

De herten van deze streken trekken gestadig van 't oosten naar 't westen of van 't westen naar 't oosten, zich rigtende naar het jaargetijde en den heerschenenden wind; en dit is de voornaame reden waarom de noord Indianen gedurig van plaats of verblijf veranderen. Van november tot mei trekken de bokken gestaag naar 't westen door de boschen, waar hunne hoornen beginnen uiteebotten; waarna zij van 't oosten naar de kale gronden trekken, en de hinden, welke den ganschen winter op de kale gron-

(59) Het noord Amerikaans hert is gewis van ons Europa's hert geheel onderscheiden. Het kleene hert des eersten heeft geregelde hoornen; deze treft men zelden bij de onzen aan. Het noord Amerikaans hert bront eerst in oktober, het Europa's reeds in augustus en september. Gene werpt zijn gewei reeds in november af, dit in den zomer. Men konde het *Cervus Arcticus* noemen; want *Cervus Canadensis* is 'er geene goede benaming voor, dewijl het zoo ver noordwaards van *Churchill rivier* en *Hudsons baai* gevonden word; weshalven het zich ook *Cervus Hudsonicus* zou konnen benoemen laten. — Ik achtte het noodig de bepalingen van dit hert iet naauwkeurigers optegeven, dewijl zoo wel PENNANT, in zijn *Arctic Zoology*, als OMELIN, in de nieuwe uitgave van LINNÆUS *samenstel der natuur*, het tot een bastaard van het Europeasche hert maakten. F.

gronden hebben doorgebracht, worden door het instinct of de natuurdriest geleerd naar 't westen te trekken om de bokken te ontmoeten, ten einde derzelver geslacht voortteplanten. Onmiddellijk na 't eindigen des bronstijds, scheiden zij, gelijk wij reeds gezegt hebben. — Het oude gemeene zeggen, het welk zoo algemeen onder de laagste soort van menschen in *Engeland* aangenomen is, omtrent het jaarlijks afschudden der hoornen van 't hert of liever van het hoofd der roede, het zij zulks waarheid zij in *Engeland* dan niet, is gewis onwaar in alle de landen, welke aan *Hudsons baai* grenzen. Een lang verblijf onder de Indianen heeft mij in staat gesteld dit te bevestigen, dewijl ik schier alle dagen van 't jaar herten heb zien schieten; en toen ik dit sprookje zoo wel aan de noord als zuid Indianen vertelde, betuigden zij alle aan mij nooit iet dergelijks gezien te hebben. Met even zoo veel waarheid kan ik verzekeren dat het dier, 't welk men aan de *Hudsons baai* de alpynsche haas noemt, iet dergelijks ondergaat van 't gene men gemeenlijk aan 't Engelsche hert toefchrijft. Ik heb verscheiden van dezelve gezien en behandeld, die, even nadat ze in de lente gedekt hadden, gedood waren, en bevonden: dat de roede uithing, opgedroogd en rimpelig, gelijk de navelstreng van jonge dieren (60), en bij nader onderzoek

(60) Ook bij de rammelsars der Europeasche hazen heeft men, alhoewel maar zelden, bespeurd, dat derzelyer manlijk lid geheel opdroogde. Dit komt van de menigvuldige paring met de voedster. De roede blijft dan door uitputting en ontspanning ver buiten den

zoek, vond ik altoos een doortogt, door welke zij de pis konden lozen. Ik heb het noodig geoordeeld deze aanmerking in mijn dagverhaal te plaatzen, om dat, naar alle waarschijnlijkheid, de zaak niet algemeen bekend is, zelfs niet aan de liefhebbers, wier hoofdstudie de natuurlijke historie is; en indien derzelve nasporingen van eenig wezenlijk nut voor 't menschdom zijn kunnen, is het waarlijk jammer dat de Voorzienigheid de meeste voorwerpen te ver af van hun geplaatst heeft, om, zonder groote en gevaarlijke reizen, met eigen oogen te zien, het gene zij in hunne schriften zomtijds zoo sterk verzekeren. Zij blijven derhalven ook wijzelijk te huis, om die zegeningen te smaken, waarmede zij begiftigt zijn, zich te vreden houdende, tot hun eige uitspanning en tot vermaak van 't algemeen, te verzaamelen zoodanige berichten, als zij, die genoodzaakt zijn te reizen, in staat of geneigd zijn hun te laten toekomen. 't Is waar, en het doet mij leed dat ik tot de laatsten behoore; ik hoop echter in mijn dagverhaal niets ter nederteschrijven dat de toets niet zou uitstaan kunnen van kundige en het oordeel van bevoegde rechteren.

Toen wij van het witte *Steenmeir* vertrokken zeten wij onze reis verder naar 't zuidwesten voort, zelden meer dan twaalf, en veeltijds slechts zes mijlen afleggende.

Op den 3 September kwamen wij aan eene kleine rivier, welke zich verenigd met 't *Puntmeir*, doch het
we.

den koker uithangen en verdroogd; doch zoo, dat de pisleider open blijft. F.

weder was thans zoo onstuimig, beurtlings verzeld van regen, sneeuw en vorst, dat wij genoopt waren, verscheide dagen te toeven, alvorens wij ons in onze kanoos konden laten overzetten, ook was het water te diep, en de stroom te snel, om 'er te kunnen doorwaaden. Wij verspilden middelerwijl onzen tijd niet, want 'er waren in die streek eene menigte herten, van welke de Indianen er veele schoten, even zeer om de vellen, als om het vleesch dier dieren, die thans in goeden staat waren, de vellen hadden nu ook die volkomenheid bereikt, welke dezelve geschikt maakte voor alles, waar toe zij dienen konden.

's Namiddags van den zevensten, werd het schoon en bedaard weder, wij lieten ons derhalven in onze kanoos over de rivier zetten, en den volgenden morgen, namen wij onze reis aan naar 't zuidwesten, langs den kant van het *Puntmeir*. Na drie dagen reizens, in welke wij niet meer dan omtrent agttien mijlen aflagen, kwamen wij aan eenige schrale kreupelboschjes, de eersten, welke wij sinds den 25 mei gezien hadden, behalven die aan de *Kopermijn rivier*.

Een der Indiaanische vrouwen, die sedert eenigen tijd aan de teering kwijnde, was sinds eenige dagen zoo verzwakt, dat zij buiten staat was, om voortte-reizen, het welk onder dit volk de beklagenswaardigsten staat is, waar toe de mensch met mogelijkheid kan komen. Het zij, dat de doctoren haar hadden opgegeeven, of dat zij vrienden ontbrake, zeker is het, dat men niets in 't werk stelde, om haar te geneezen; zij wierd zonder veel plichtplegingen aan haar eigen lot overgelaten, en moest op den blooten

grond, zonder hulp of bijstand den dood afwagten.

Schoon dit het eerste geval was van dien aart, het welk mij voorkwam, is het nogthans een gebruik bij de Indianen, dat, wanneer een volwassen mensch zich zoo ziek bevind, vooral in den zomer, van niet te kunnen medegaan of te zwaar is, om gedragen te worden, zij denzeiven achterlaten; want, zeggen zij, 't is beter, dat eene eenige achterblijve, aan wien geen herstellen is, dan dat een gansch huisgezin bij hem blijve zitten en van hongersierve. Bij zulke gelegenheden voorzien de vrienden of bloedverwanten den zieken gemeenlijk van eenigen mondkost of water, en zoo de gelegenheid der plaats het toelaat, ook van eenig vuur. Wanneer men den kranken dit alles bezorgt heeft, onderrigt men hem van den weg, dien de anderen voornemens zijn inteslaan, en vervolgens hem wel gedekt hebbende met hertenvellen, nemen zij afscheid van hem en vertrekken al schreijende.

Zommige van deze achtergelatene lieden herstellen, en halen hunne vrienden in, of zwerven herom tot dat zij andere Indianen ontmoeten, met wie zij medereizen, en op die wijze treffen zij zomtijds hunne naastbestaanden weder aan. Voorbeelden van die soort zijn nothans zeldzaam. De gemelde arme vrouw evenwel haalde ons drie onderscheiden malen in, na dat wij haar in een' zulken erbermlijken staat hadden achtergelaten. Eindelijk bleef het ongelukkig schepsel geheel achter, zonder dat iemand zich aan haar liet gelegen zijn (61).

Men

(61) De arme vrouw wist welk een verschrikkelijk

lot

Men vind mischien bij geen volk op den aardbodem eene gewoonte, welke zoo barbaarsch schijnt; indien men evenwel alles behoorlijk overweegt, kan men ze niet recht toeschrijven aan noodzaaklijkheid en zelfbehoud, eerder dan aan gebrek van welwillenheid en menschelijk medelijden, welke toch altoos het kenfchetzend karakter van den mensch, als 't edelste wezen der schepping, behoorde te zijn. Nood ten gewoonte maken dergelijken tooneelen minder wreed en verschrikkelijk bij de Indianen, dan zij toeschijnen aan beschaafde Europeanen (62).

In

lot haar te wagen stond, indien zij achterbleef. — Het verlangen om haar leven te redden, leende haar krachten om zich weder tot driemaal bij hare vrienden te voegen; maar eindelijk putte de laatste poging waarschijnlijk hare krachten geheel uit, waar door dan ten langen laatste haar lijden een einde nam. F.

(62) Onze reiziger oordeelt juist, daar hij zegt: dat het verlaten of achterlaten van kranke personen, die op lange reizen niet meer voord kunnen, alleen moet toegeschreven worden aan 't grondbeginsel van zelfbehoudenis. Bij andere volken geschied, in besmettelijke of pestachtige ziekten, het dergelijks. Zoo heb ik in 't jaar 1765 aan geene zij der *Wolga* eenigemalen in eene kleine armoedige hut, het lijk gevonden eens aan de kinderziekte overleden kalmuks, en nevens het zelf iets, dat naar spijs of drank geleek. Nog niet lang geleden werden onder anderen, gelijk WANSEIJ in het dagboek zijner reize verhaald in *Philadelphia* veele van de geene koorts besmette personen van hunne naastbe-

In de eerste dagen van september was het weder reeds zoo koud, en 'er viel zoo veel sneeuw en hagel, dat alles eenen vroegen winter voorspelde. Daar nogthans de herten thans menigvuldig waren, en de weinige boschen, welke wij aantroffen, ons van tentstokken en brandstoffen voorzagen, toonden de Indianen zich genegen, eenige dagen alhier te verwijlen, ten einde vellen te bereiden, en zich van winterklederen te voorzien, als mede sneeuw schoenen en sleden te vervaardigen, en voorders eene goede hoeveelheid gedroogd vleesch en vet te versamelcn, om ons op reis te dienen; want, volgens het bericht der Indianen, hadden zij altoos in de streek, welke zij ons aangeraden hadden te houden, toen wij *Pant-meir* verlieten, weinig herten en ander wild op weg aangetroffen.

Tegen het midden van de maand werd het weder zacht, en bleef zoo tot aan het einde derzelve, doch het regende gestadig, zoo dat de meeste onzer tenten aan 't rotten gingen. Op den 28 zette de wind zich in het noordwesten, en eensklaps werd het zoo koud, dat twee dagen daarna alle poelen, meiren en andere staande waters zoo hard bevroren waren, dat men zonder het minste gevaar dezelve op het ijs kon overtrekken (63).

Onstaanden verlaten, zoo dat zij hulpeloos moesten sterven. F.

(63) Reeds den 30 september waren nabij den poolkring de rivieren en meiren met vast ijs bezet. Men denke dan eens hoe fel de koude zijn moet in december en januarij. De winter duurt 'er ook agt of negen maanden, en evenwel wonen 'er menschen, om dat onafhang.

lijkt

Onder de menigte bijgeloovige gewoontens van dit volk is bijzonder merkwaardig, het geen ik reeds vroeger behoorde gemeld te hebben; dat onmiddellijk na het vermoorden der Esquimaux, door mijn volk aan de *Kopersmijn rivier*, zij zich zelve als verontreinigt beschouwden, weshalven zij eenige bijzondere en zeldsamen plechtigheden in acht namen: vooreerst, vermogten zij, die daadlijk deel aan de moord gehad hadden, geene spijs van welke soort ook koken of bereiden voor zich noch voor anderen. Gelukkig, dat twee hunner makkers geen bloed vergoten hadden; deze namen derhalven gestadig den post van den kok waar, tot dat wij weder bij de vrouwen kwamen; zonder hen ware ik gewis met dat werk belast geworden, 't geen niet minder lastig dan vernederend en verdrietig voor mij zou geweest zijn.

Toen de spijs gekookt waren, besmeerden alle de moorddadigen zich met eene soort van roode verf of oker tuschen de neus en kin, ook versden zij het grootste gedeelte hunner kaken tot aan de ooren daar mede, alvorens zij een enkelen brok eten nuttigden; dronken uit geene andere schaal, en rookten uit geene andere pijp, dan van hun eigen, en geene der anderen scheenen geneigd uit de hunnen te drinken of te rooken.

Niet zoo haast waren wij van onze onderneming bij de vrouwen te rug gekeerd, of onder dezelven scheen een algemeenen geest van naijver te heerschen, elk deed haar best, om het eerste een versierfel voor haren man te vervaardigen, het welk bestond in een

arm-

likheid en de zeden hunner vaderen hun meer behagen dan beter en zachter lustfreuk! F.

arni- of hoofd-band gemaakt van de pennen eens stekelvarken, en van elands haar op leder vastgehegt.

De gewoonte van den mond en een gedeelte der kaken te beschilderen, alvorens aan 't eten te gaan, of uit een bak te drinken, of uit een pijp te rooken van iemand anders, dan van hun eigen, wierd strikt en onveranderlijk in acht genomen tot aan den aanvang des winters, en in al dien tijd zou niemand hunner zijn vrouw of kinderen gekuscht hebben. Zij onthielden zich insgelijks van 't eten van verscheide stukken van t vleesch der herten en andere dieren, bijzonderlijk van den kop, de ingewanden en het bloed; gedurende hunnen staat van onreinheid werd hunne mondkost niet geweekt in water, maar in de zon gedroogd, rauw genuttigt of geroosterd, wanneer 'er behoorlijk vuur toe te bekomen ware.

Toen de tijd daar was, om een einde te maken van deze plechtigheden, maakten de mans, zonder dat eene eenige vrouw 'er bij was, een vuur op eenigen afstand der tenten, en in dat vuur wierpen zij alle hunne optoizels, pijpen en borden, welke spoedig tot asch verbrandden; daar na werd 'er een feestmaal bereid, meest bestaande uit die dingen, van welken zij in langer niet hadden mogen eten; en toen alles gedaan was, had elk man de vrijheid te eeten, te drinken, en te rooken wat hem het best behaagde, ook mogt hij zijne vrouw en kinderen kuschen naar welgevallen, het welk dan ook met meer vuur en verrukking geschiedde, dan ik ooit te voren van hun gezien had (64).

Octo-

(64) Van oudsher hebben de menschen het vergieten van

October kwam te voorschijn met ruw, onstuimig weêr, verzeld van dikke jagsneeuw, bijzonder hadden wij den 6 des nachts zulke hevige rukwinden, dat verscheide onzer tenten, in weêrwil van alle onze voorzorg en tegenstand daar door werden omvergesmeeten onder andren wierd ook de mijne tot mijn uiterste leedwezen ter nedergeslagen, waardoor mijn quadrant, schoon in een sterke houte doos wel bezorgt, merklijk leed en zoodanig beschadigd wierd, dat dezelve geheel onbruikbaar was. Om mij derhalven niet langer met het gewigt daar van te bezwaren, brak ik het overige aan stukken, deelde dezelve onder de Indianen uit, die 'er nog kleener stukken van maakten, van welke zij zich in stede van kogels bedienden.

Op den 23 October kwamen verscheide koper- en hondsribbe Indianen aan onze tenten, zij waren beladen met bonten, welke zij aan sommige van mijn volk verkogten voor zoodanig ijzerwerk als het zelve in ruiling konde geven. Dit bezoek, gelijk ik naderhand vernam, geschiedde op aanwijzing van de koper Indianen, die wij te *Cogethawhachaga* gezien, en die op hunnen togt naar ons toe de hondsribbe Indianen

van menschen bloed beschouwt als eene verontreiniging en enveldaad, welke eene bijzonder verzoening behoefde. De sporen daar van vind men onder anderen ook in de geschiedenissen der Grieksche fabelen. De barbaar zelf gevoeld de onrechtvaardigheid van menschenmoord. In *Europa* is dit zoo diep in de menschelijke natuur geprent gevoel, allengkens, door den oorlog vernietigt geworden. F.

dianen ontmoet hadden, die insgelijks blijde waren eene zoo gunstige gelegenheid aantetreffen, om zich eenige dier nuttige artikels, schoon tot onmatigen prijs te verschaffen; want een der Indianen van onze bende, hoewel eigenlijk niet tot mijn volk behoorende, kreeg niet minder dan veertig bever- en zestig marter vellen voor een stuk ijzer door hem gestolen, toen hij de laatste keer aan 't fort was (*).

Een dier vreemdelingen had omtrent veertig bevervellen bij zich, met welke hij voornemens was MATONABEE een oude schuld te betaalen, doch een andere Indiaan maakte zich meester van alle die vellen, niettegenstaande hij wist, waar voor zij geschikt waren. Deze behandeling, benevens verscheide andere beledigingen, welke MATONABEE ontving, terwijl wij samen waren, deed hem op nieuw besluiten, zijn eigen land te verlaten en zich te gaan vestigen onder de Athapuscow Indianen.

Daar het voornaamste oogmerk mijner reize volbragt was, dagt ik het niet nodig, mij met zijne bijzondere zaken te bemoeijen, en ik tragte derhalven

(*) Dit stuk ijzer bestond in het Kouter van een ploeg, nieuwlings uitgevonden door kapitein JOHN FOWLER, laatst gouverneur te *Churchill rivier*, waar mede hij een groot stuk grends beploegt, en vervolgens bezaait had met haver; dan, daar die grond enkel bestond uit een heet, droog zand, gelijk de Spaansche linien te *Gibaler*, kan men ligt bevroeden wat de uitflag 'er van moest zijn, namentlijk het bragt geen enkel graantje voort.

von geenzins hem het een' of andere aanteraden: uit
 vriendelijkheid echter meer dan om eenige andere reden,
 zeide ik hem, „ dat ik zulk een gedrag jegens een
 man van zijn' rang en waardigheid niet zeer beschel-
 den vond.” Voor 't overige bekreunde ik mij wei-
 nig aan 't gene hij mogt besluiten; maar uit zijne
 gesprekken met mijne andere Indianen, bemerkte ik
 rasch dat zij alle voornemens waren een stroop te
 doen in het land der Athapuscow Indianen, met
 oogmerk om elanden en bevers te dooden. De eerste
 dezer dieren worden nooit in de noord Indische ge-
 westen gevonden, en de laatste zijn zoo zeldzaam in
 deze noordelijke strecken, dat in den ganschen win-
 ter van 1779 ik niet meer dan twee beverwoningen
 zag. De marters zijn 'er insgelijks schaars, want in
 al den bovengemelden tijd weet ik niet dat 'er meer
 dan zes of agt dier dieren door alle de Indianen,
 die bij mij waren, gedood wierden. Een zoo ver-
 bazend kleen getal voor zoo veel volk, is wel dé-
 gelijk toetschrijven aan de traagheid en het zwerfend
 leven der Indianen, meer dan aan groote schaarsheid
 der marters. 't Is waar, ons gedurig verreizen van
 plaats tot plaats deed ons dikwijls verzuimen vallen
 te maken; doch hadden zij slechts alle gunstige ge-
 legenheden aangegrepen, en zich maar half zoo
 vlijtig betoond als de bedienden der maatschappij in
 de baai, zouden zij met het grootste gemak 'er zoo
 veele honderden, zoo niet duizenden, hebben kunnen
 vangen; en als ik de uitgestrektheid gronds bereken,
 welke wij te dier tijd bewandelden, zou dat getal
 ten bewijze gestrekt hebben, dat de marters 'er zeer
 menigvuldig zijn.

Buiten eenige weinige marters vind men ook in deze oorden wolven, *quique-hatches* (wolfbeeren), vosfen en otters, als de voornaamste dieren, die bont leveren. Zeer weinige noord Indianen verkiezen wolven of wolfbeeren te doodden, dewijl zij dezelve voor iets meer dan gemeene dieren aanzien. Zelfs heb ik onder hen zulke bijgeloovige lieden ontmoet, die bij toeval een wolfbee doodende, als zij op een vos meende te schieten, het dier lieten liggen zonder het deszelfs vacht afstrekken. Niettegenstaande deze dwaze mening, welke al te veel bij dat volk plants heeft, gebeurd het gemeenlijk, dat 'er onder alle Indiaansche troepen eenige minnaauwgezette lieden zijn, die zelden de vachten van zulke gedoodde dieren laten verrotten; en zij zelf, die zwaargheid maken die dieren te doodden, zijn altoos gereed derzelver vachten overtenemen van andere Indianen, en ze naar 't fort overtebrengen.

Op den 30 oktober, alle onze kleederen, sneeuw-schoenen en sleeden gereed zijnde, begonnen wij ons op nieuw marschvaardig te maken, en den volgenden dag reisden wij vijf of zes mijlen verder zuidwaards.

Van den eersten tot den vijftien november trokken wij op het ijs over een groot meir, het welk, schoon het van 't noorden naar 't zuiden vijftig mijlen lang en van 't oosten naar 't westen vijfen-dertig mijlen breed was, echter geen bijzonderen naam had, waarom ik het doopte met den van 't *ongenaamde meir* (65). Aan de zuidzijde van dat meir vonden wij

(65) 't Is ongelooflijk, dat een zoo voornaam meir geen naam zoude gehad hebben: waarschijnlijk dat de

wij eenig hout, 't welk ons zeer te stade kwam, zijnde dit het eerste, het welk wij, sinds ons vertrek van 't *Punt meir*, gezien hadden.

Het *angenaamde meir* word gezegt overvloed van visch te hebben; maar toen wij 'er overtookken was het weêr zoo koud, dat wij niet geên moegelijkheid lang op het ijs zouden hebben kunnen blijven zitten om te hengelen. Zommige mijner reismakkers vingn evenwel eenige schoone forellen en groote snoeken.

Toen wij aan de zuidzijde van 't gemelde meir kwamen, rigtten wij onzen koers naar 't zuidwesten, en schoon het weder over 't geheel zeer koud was, gaven de kleene boschen, welke wij alle avonden aantroffen, en in welke wij onze tenten oprichtten, ons eene betere beschutting tegen de gestrengte koude, dan wij ons sinds eenigen tijd hadden kunnen bezorgen.

Op den 10 november kwamen wij aan den rand der hoofdboschen; hiër begonnen de Indianen beoorloofde sleeten, sneeuwsehoenen enz. te maken, waar na wij onzen togt weder naar 't zuidwesten voortzetten. Wij troffen den ganschen weg over maar weinige herten en ander wild aan, zoo dat wij, buiten eenige weinige patrijzen, niets schooten, evenwel leden wij geen gebrek, dewijl wij ons rijkelijk van levensmiddelen aan 't *Punt meir* voorzien hadden.

Op den 20 van dezelfde maand kwamen wij te *Anard whojé*, of het *Indiaansch meir*; onderweg trok-

Indiaansche horde, die toen bij den heer HEARN was, 'er den naam niet van wist.

trokken wij een gedeelte van 't *Matty meir* over, en marcheerden ten naastenbij tagtig mijlen over eene kleene rivier, welke tot dat meir behoorde, en zich ontlastte in het groote *Athapuscow meir*; dit riviertje loopt ten naastenbij zuidwest. Terwijl wij hetzelfde bewaardelden, zotten de Indianen iederen avond de vischnetten onder het ijs uit; doch zij trokken zoo weinig vrucht van hunne moeite, dat alles wat zij vingen, eeniglijk diende tot een lekkeren brok, of tot eene geringe verandering in onzen dagelijkschen kost, want de vangst wilde te weinig zeggen om daardoor iets van aanbelang van onzen anderen voorraad te sparen.

Anawd meir, schoon in deszelfs grootste breedte niet boven de twintig mijlen uitgestrekt, staat berucht bij de inboorlingen voor een vischrijk meir gedurende den winter. De Indianen zetteden dienvolgens alle hunne netten uit, welke niet weinige waren, en zulks met veel geluk, zoo dat zij in omtrent tien dagen meer kuit van visch opdeden dan alle de vrouwen konden medeslepen.

De *tittemag*, dat de puit of kwab-aal is (66) (*Gadus Lina* L.), barbeelen (*Cyprinus Barbus* L.), en de kleene snoeken, waren de eenigste visch, welke wij hier vingen, en van welken de kuit, vooral die van

(66) De puit- of kwab-aal schiet bij ons haar kuit in 't einde van december of in 't begin van januarij. Waarschijnlijk doen zij het insgelijks in *Noord-Amerika* op den zelfden tijd. Zij moeten des in november vol kuit zijn, welke indedaad een zeer goede en voedfame soep leverdt. F.

van de kwab-aal, hooger geschat word van de Indianen dan de visch zelf, om dat zij de kuit kunnen medeleveren; want twee ponden daaryan, wel gekneusd, leveren te naastenbij agt stoopt matige dikke soep, welke, wanneer ze behoorlijk gekookt word, zoo wit als rijst, en niet min behaaglijk voor 't oog dan aangenaam van smaak is.

De grond rondom dit meir is zeer heuvel- doch niet berg-achtig en bestaat voornamentlijk in rots en losse steenen. Evenwel moet dezelve met eenige goede aarde bedekt zijn, want aan de meeste plaatsen vind men hooge popelieren-, pijnen-, sparre- en berke boomen; bijzonderlijk schijnen de popelieren, pijnen en berken 'er het weeligst te groeijen in de laagten, maar de sparren waren op de toppen der heuvelen even zoo bloeiende als op eenige andere plaats.

Konijnen (67) waren hier zoo menigvuldig, bijzonderlijk aan de zuid-zuid-oost zijde van het meir, dat veele Indianen 'er twintig of dertig stuks des nachts in strikken vingen. De hout-hoenders waren zoo talrijk in de sparreboomen, en zoo tam dat ik een Indiaan ken, die 'er bij de twintig in eenen dag met boog en pijl schoot. De Indianen noemen deze soort van patrijzen *daij*; en alhoewel derzelver vleesch doorgaans zeer zwart en bitter is, uit hoofde dat zij op de knoppen van den spar azen, geeft hetzelfde nogthans eene verandering van spijs, en word

(67) Wij hebben hier boven reeds aanmerkt, dat de heer HEARN, onder deze benaming, den noord Amerikaanschen haas (*Lepus Americanus*) verstaat. F.

word voor zeer goed gehouden van de inboorlingen; die alhoewel geschikt om zich met slegten kost te behelpen, nogthans zoo zeer gezet zijn op verandering van spijs als eenig bij mij bekend volk; ja, hierin zouden zij het den grootsten lekkerbek in *Engeland* niet toegeven. Een bewijze van 't gene ik zegge diend, dat ik MATONABDEE en andere, die 't wel doen konden, dikwijls zommige hunner jonge lieden heb zien uitzenden, om patrijzen te schieten, ten koste van meer kruit en lood, dan hun het schieten van verscheide herten zou gekost hebben; van welke zij hun huishouden veele dagen hadden kunnen onderhouden, daar gemeenlijk de patrijzen slechts kost was voor een enkelen dag; om de wereld bij deze gelegenheid ten top te voeren, koken zij de patrijzen in een ketel met gesmolten vet, het welk buiten tegenspraak dezelve onbegrijpelijk lekkerer maakt, dan wanneer zij enkel in water of in dagelijkse soep gekookt worden. Ik heb insgelijks hertenvellen in vet gebraden, geeten, en dien kost uitmuntend goed bevonden.

Gedurende ons verblijf aan het *Anard meir*, bevonden veele Indianen zich ongesteld, en zогten hulp bij hunne geneesheeren. Een man, onder anderen, was zoo krank, dat hij reeds twee maanden sloor zijn breder had moeten worden voorgesleept. Zijn kwaal bestond in eene beroerte, welke hem, aan de linker zijde, van 't hoofd tot den voet verlamde. Behalve de ijslijke kwaal was hij van binnen ook zeer ongesteld, had geen den minsten trek tot een geleeke volkomen naar een geraamte, en bevond zich zoo zwak, dat hij nauwelijks kon spreken. In dezen beklaglijken toestand werd hij neder-

dergelegt, in 't midden van een ruim huis eenes bezweerders, saamgesteld op die wijze als de andere, welke ik van die soort reeds beschreven heb. Op dat 'er niets zoude ontbreken, om den kranken volkomen te herstellen, bood de zelfde mensch, die mij in den zomer bedrogen had met het inslikken van een bajonet, hem nu een groot stuk van een plank aan, ter lengte van een duig, om inteslikken, ten einde den zieken geheel te herstellen en deszelfs gezondheid wedertegeven. Het stuk plank was door een ander gereed gemaakt, en beschilderd naar de keuze van den guichelaar, met eene ruwe afbeelding van een roefdier aan de eene zijde; en met eene even zoo ruwe vertooning van de lucht aan de ommezijde.

Toen alles was gereed gemaakt voor zijn werk, en hij het noodige gesprek had gehouden met onzichtbare geesten en schimmen, vroegde hij: of ik tegenwoordig ware? want hij wist dat ik gezegt hadde, dat ik hem de bajonet niet had zien inslikken; toen men hem ja antwoordde, verzogt hij mij naderbij te komen; men liet mij dicht tot hem naderen, en ik vond hem staan aan den ingang van 't bezweerders huis, moedernaakt.

Toen hem het stuk plank was toegereikt, nam hij voor, eerst een derde daar van in de keel te dringen, als dan om de omstanders heen te wandelen, en vervolgens het tweede derde door te schuiven, en dus bleef hij voortgaan tot dat hij de geheele plank scheen verzwolgen te hebben, uitgezonderd de kleene wartel aan 't einde, welke overgelaten was om de gansche duig terug te halen. Nauwlijks had hij de plank aan zijn mond gebracht,

bragt, of dezelve scheen als een blits door de keel te glippen, latende slechts een eind van drie duimen buiten zijne lippen over; na drie malen op en neder gewandeld te hebben, haalde hij het stuk plank weder op, en liep met verhaasting naar het bezweerings huis. Dit alles verrigtte hij zoo 't scheen met de uiterste bedaardheid, en niettegenstaande ik mijne gansche aandacht op hem gevestigd had, kon ik het bedrog niet ontdekken, want dat het wezenlijk een stuk hout was, 't welk hij voorgaf inteslikken, lijd geen den minsten twijfel, dewijl ik het voor en na de plechtigheid in mijne hand had.

Om eene menigte tegenwerpingen voortekomen en om de schijnbare grootheid van het wonderwerk te verminderen, zoo wel als om eene kleur te geven aan mijne twijvelarij, welke belachlijk mogt schijnen, is het noodig aantemerken, dat de gansche zaak geschiedde in eenen duisteren en kouden nacht; en alhoewel niet ver van daar een groot vuur brandde, was het evenwel mogelijk dat 'er bedrog plaats hadde: want schoon de bezweerder zelf moeder naakt was, bevonden zich veele zijner broederen daar ter plaatze, alle wel uitgedoscht, deze oleven hem gedurig op zijde, zoo wel terwijl hij de plank poogde inteslikken, als toen hij dezelve weder uit zijne maag poogde terug te halen.

Voor 't overige moet ik nog aanmerken, dat daags voor hij zijne konst verrigtte, ik op een mijner jagt-togten, toevallig, den bezweerder zittende onder eenig kreupelhout, verscheiden mij van de tent af, druk bezig met het vervaardigen van een stuk hout, gelijk aan dat gedeelte, 't welk buiten zijn mond bleef steke toen hij voorgaf het

het overige te hebben verzwolgen. De gedaante van het stuk, het welk ik hem zag vervaardigen, geleek volkomen naar een V, en was aan het einde van het voornaamste stuk vast, zoo dat, wanneer zijne medehelpers in staat waren het hoofdstuk te verdonkeren, het niet moeilijk voor hem moest vallen het kleene in zijn mond te houden, het welk juist de bovengemelde gedaante had.

Even hetzelfde kan plaats gehad hebben, bij het inslikken van de baijonet, in den voorgaanden zomer, dewijl niemand min onkundig dan zij zelven met mogelijkheid eenig geloof kan slaan aan het wezenlijke der zake; en met dit alles moeten zij geene geringe behendigheid bezitten in 't spelen van deze potzen, en een verwonderlijk geduld in 't gene zij verrigten ter herstelling der genen, wier genezing zij ondernemen.

Niet lang na dit gochelspel, vraagden eenige Indianen mij, wat ik 'er van dagt? Ik kon mij niet behelpen met te zeggen, dat ik 'er te verre van was af geweest; en om hen niet te beledigen door mijne verdenkingen dat alles bedrog ware, stond ik lang verlegen wat te antwoorden; eindelijk zeide ik: dat het voor een mensch niet mogelijk was een stuk hout inslikken, dat niet alleen langer was dan zijn rug, maar zelfs nog tweemaal zoo breed dan hij met zijn mond kon overgaper. Sommige lachten om mijne onkunde, zoo als zij het geliefden te noemen: zij zeiden, dat de geesten, die op de wacht stonden, het ingeslokt of verduisterd hadden, zonder 'er iet anders van overtelaten dan het achterstuk, 't welk buiten den mond des be-

zweerders w's gebleeven. Mijn wegwijzer MATONABBE, met al zijn gezond verstand, was bijgeloo-
vig genoeg van ernstig te gelooven, dat alles richtig
geschiedde; ook verzekerde hij mij in de sterkste be-
woordingen, een man gezien te hebben (thans bij
ons) die de wieg van een kind had ingeslokt, even
zoo gemakkelijk als hij een stuk papier samenvou-
wen, en in zijn mond steken kon, en dat, toen hij de-
zelfde te rug haalde, men niet bemerken kon, dat
er iets aan beschadigt of het minste geweld aan ge-
pleegt ware.

Dit vertelzel overtrof zoo ver alles wat ik met de
bajonet had zien verrichten, dat ik om de klucht
voordtezetten, mij zeer nieuwsgierig begon te toonen
wegens de geesten, die hun bij zulke gelegenheden
verscheenen, en welke gedaante die hadden? Zij zei-
den mij, dat die zich in onderscheiden gedaanten
vertoonden, en dat elke bezweerder zijnen bijzonde-
ren hulpgeest had; maar dat de geest, welke zich
vervoegde bij den man, die voorgaf het stuk hout in-
teslikken, gewoonlijk aan hem verscheen in de gedaan-
te van een wolk. Dit meende ik bij die gelegenheid
wel bedagt te zijn; en ik moet bekennen, dat, voor
noch na, mijne oogen ooit door een dikker wolk zijn
beneveld geweest. Ware het niet bij toeval, dat ik
den bezweerder het stuk hout had zien vervaardigen,
't welk tuschen zijne tanden bleef steken, zou ik
wezenlijk geene reden hebben weten te geven voor
een zoo ongemeen guichelstuk, verrigt door een moe-
der naakt mensch.

Zoo haast onze bezweerder zijn bovengemeld won-
derstuk verricht had, en weder de bezweerings-tent
was ingetreden, volgden hem vijf mannen en eene
oude

oude vrouw, gesamentlijk groote meesters in die kunst, zij kleeadden zich terstond naakt uit, begonnen daar op te zuigen, te blazen, te zingen, te dansen en voegden zich kringwijze om den armen beroerden; drie dagen en vier nachten bleven zij daarmee aanhouden, zonder de minste rust te nemen of iets ter verfrissing te gebruiken, zelfs geen enkelen drup waters. Toen dit arm bedriegend en bedrogen volkje uit de bezweerings-tent te rug kwam, waren hunne monden zwart van droogte en dorst, zij waren zoo heesch van keel, dat zij nauwlijks een enkel woord konden spreken, buiten het gene in hunne taal *ja* en *neen* betekend.

Na zoo lang gerust te hebben, waren zij voorzichtig genoeg, om voor eerst niet te veel op eenmaal te eten noch te drinken; en waarlijk zommige hunner scheenen schier even zoo ongesteld als de man dien zij hadden willen geneezen. Ondertuschen was hun gedrag geveinst, want zij gingen op hunnen rug liggen met strake oogen, als waren zij op het punt van sterven, en lieten zich behandelen als kinderen. Gestadig zat 'er iemand bij hen, die hunne monden bestreken met vet, en hen nu en dan met een druppel water laafden. Zomwijlen stak men hun een stukje vleesch in den mond, of men reikte hun een pijp toe, om 'er eenige halen uit te doen. Duidanig was de klucht van den eersten dag, waarna zij zich volkomen wel scheenen te bevinden, alleen bleef hen hunne heeschheid in de keel een geruimen tijd bij. Voor 't overige was het grootelijks te bewonderen, daar de daad buiten tegenspraak waarheid is, dat de zieke, toen men hem uit de bezweerings-tent bragt, niet alleen een verbazenden trek tot eten

had, maar ook in staat was alle de vingers en too-
nen aan de zijde, welke zoo lang lam was geweest,
te roeren. In drie weken herstelde hij zoo ver, dat
hij zich bekwaam vond te gaan; ja, na verloop van
zes weken, ging hij voor zijn gansche gezin op de
jagt. Zijn naam was COS-ABIJAGH dat is, ROTS-
PATRIJS. Hij was een der lieden bijzonderlijk be-
last, om op mijnen togt voor mij te zorgen. Na
zijne herstelling kwam hij met mij, in juni van 't
jaar 1772, naar 't *Prins van Wallis* fort te rug,
sints dien tijd bezocht hij de faktorij menigmalen,
schoon hij naderhand geen zeer gezond voorkomen
had, en hij bijwijlen met zenuw kwalen gekweld
was. Zijne ziekte scheen een geheel ander mensch
van hem gemaakt te hebben; te voren was hij vlug
en vrolijk; goedaartig en welwillend, hij scheen in 't
geheel niet karig te wezen; na zijne ziekte was hij
zwaarmoedig, korzel, te onvreden en wrekkig (68).

Schoon

(68) Verlamming door koude is eene ziekte, welke
moeilijk te genezen is, zij laat veeltijds zulke tekenen
eener groote verandering in de lighaamlijke huishouding
na, dat het karakter en de denkwijze eens zieken
daar door als geheel veranderd wordt. In het hier bo-
ven verhaalde geval, bragten de Amerikaansche tove-
raars eigenlijk niets anders tot de genezing der ziekte
toe, dan dat zij door veele menschen in eene be-
krompe tent te samen te brengen, hem sterk deden
zweeten; hier door kon de kwaal wel eeniger mate
verminderd, maar niet geheel verdreven worden. Want
bij de onbeschaafde volken van noord Amerika, ver-

stop

Schoon de gemeene streeken van deze bezweerders gemakkelijk te ontdekken zijn, en aan den dag kunnen gelegd worden, zijnde niet anders dan konstgreepen van gochelaars, valt 'er evenwel niet zoo gemakkelijk reden te geven van de schijnbaare goede uitwerking hunner verrigting op den zieken. Misschien, dat het blinde vertrouwen, 't welk de zieken in die guichelaars stellen, bij wijlen het gemoed zoo gerust steld, dat de kwaal 'er een gunstige keer door neemt; en eenige welgeslaagde potzen zijn volkomen in staat, om des geneesheers karakter en roem te vestigen. Maar hoe zulks in het bovengemelde geval kon plaats hebben, betuig ik niet te kunnen bevroeden. De zaak geschiedde op die wijze als ik verhaalt heb, doch ik laat aan anderen over 'er reden van te geven.

Wanneer de guichelaars iemand haten, of hem bedreigen zich in stilte aan hem te wreken, heeft zulks voor den bedreigden nadeelige gevolgen. Deze gelooft namentlijk gewis, dat de bezweerder magt heeft over zijn leven, en daarop gestadig blijvende peinzen, doet zulks nadeel aan zijne gezondheid, hij word ziek en sterft (*). Een diergelijke bedreiging ver-

stoppen ontieligheid, traan en rook de zweetgaten zoodanig, dat zelfs bij groote hitte de uitwademing slechts onvolkomen geschied. F.

(*) Tot een bewijs hier van strekt, dat MATONABEE gelovende, dat ik mij die konst ingelijks verflond, mij, toen hij in den winter van 1778 aan 't fort *Prins van Wallis* kwam, zelde: dat een man, dien ik maar eens in mijn leven gezien had, hem had behandeld op eene

veroorzaakt zomtijds den dood van een gansch huis-
gezin, en zulks zonder eenen enkelen druppel bloeds te
stor-

wijze, welke hem voor zijn leven deed vreezen; hij
drong daarom bij mij aan, dien mensch te willen om
hals brengen, schoon ik toen eenige honderde mijlen
van hem af was. Om MATONABBEZ te believeu,
aan wien ik zoo veel verschuldigt was, en niet ver-
wagtede, dat ik met zijn verzoek intewilligen eenig
kwaad konde doen, tekende ik voor hem op een stuk
papier de ruwe schets van twee menschelijke gedaan-
ten, in de houding van kampvechters of strijders, in
de eene hand van den eenen schilderde ik een bajonet
tegen de borst gekeerd van den anderen. Deze ben
ik, zelde ik tegen MATONABBEZ, wijzende op het
beeld, het welk de bajonet hield, en de andere is uw
vijand. Tegen over die figuur, tekende ik een pijn-
boom, in welks top ik een groot menschelijk oog
plaatste, en uit den boom kwam een menschelijke hand
te voorschijn. Dit papier gaf ik aan MATONABBEZ,
met last, om hetzelfde aan elk te laten zien. MATO-
NABBEZ, het volgende jaar te rug komende om han-
del te drijven, berichtte mij, dat de man werkelijk
door mij gedood was, schoon ik in dien tijd niet min-
der dan 200 mijlen van hem af ware. Hij verzekerde mij,
dat de man volkomen gezond was geweest, toen mijne
tekening hem ter kennisse kwam, maar dat hij kort
daarop droefgeestig was geworden, geen eten had wil-
len gebruiken en zeer schielijk gestorven was. Na dit
geval werd ik menigmaal door MATONABBEZ en

au-

storten of iemand eenig leed of geweld aan te doen.

Nadat wij zoo veel visch gevangen en vischkuit bereid hadden als wij gevoeglijk konden medeneemen, paktten wij nogmaals onzen voorraad bij een en vertrokken op den eersten december, nemende onzen weg naar 't zuidwesten, latende *Anand meir* aan de regter hand. Wij deden slechts korte dagreizen, dewijl verscheide Indianen ongesteld waren.

Van den eersten tot den 13 trokken wij langs een reeks van kleine meiten, welke door kleene rivieren of kreeken in elkanderen liepen, en gemeenschap hadden met het *Anand meir*.

Onder weg vingten wij daaglijks met den angel eenigen visch en zagen verscheide beverwoningen, doch dezelve waren voor ons niet voordeelig gelegen en

andere Indiaansche hoofden aangezocht, om het dergelijks voor hun te tekenen, doch ik vond niet goed daar aan te voldoen; hierdoor behield ik niet alleen het aanzien, het welk ik door 't eerste stuk verkregen had, maar ik hield hen in ontzaen, en maakte in sommige opzichten, dat zij mij eerbiedigden en gehoorzaamden. Indedaad, hoe vreemd het moge schijnen, om met dit volk te kunnen handelen, is het volstrekt noodzakelijk, dat de bewindhebbers van deze plaats voorgeven het boven natuurlijks te kunnen verrichten. De zaak, welke ik hier verhaalt is volkomen bekend aan den heer WILLIAM J. P. PERSON, mijn opvolger in de faktorie van *Churchill*, even als aan alle de officieren en veele gemeene, die toen ter tijd zich aan 't *Prins van Wallis fort* bevonden.

en ook uit zoo veel steeren samengesteld, dat de Indianen maar weinig bevers konden doodden, en zulks nog met veel moeite en ongeniak.

Op den 13 schoot een onzer Indianen twee herten, de eersten, welke wij sinds den 21 oktober gezien hadden, zoo dat wij in een tijd van twee maanden altoos van 't gedroogde vleesch leefden, het welk wij aan 't *Punt meir* hadden opgedaan, en van een weinig visch, deze laatste had weinig te beduiden buiten 't gene wij aan 't *Anauid meir* vingen. 't Is waar, wij vingen insgelijks eenige konijnen, en bij wijlen waren de bosch-konijnen 'er in overvloed, zoo dat de Indianen 'er verscheiden van doodden met boog en pijl, doch wij hadden zoo veele monden te voeden, dat al het gene wij sinds ons vertrek van *Punt meir* vingen, het gene, indien alles behoorlijk ware opgegeven, aanmerkelijk zou geweest zijn, nu naauwlijks genoegzaam was, om ons allen slechts tamelijk te onderhouden, want alhoewel ik, en veele anderen met mij, geen wezenlijk gebrek leden, waren 'er evenwel veele onder ons die naauwlijks konden gezegd worden een bestaan te hebben, en die wezenlijk geen bestaan zouden gehad hebben, ware het niet geweest door het gedroogde vleesch, het welk wij bij ons hadden.

Toen wij gemelde meiren verlieten, richtten wij onzen koers naar 't zuiden, en kwamen op den 24 aan de noordzijde van het groote *Athapuscow meir* aan, onder weg zagen wij veele Indiaansche herten, en bevers waren 'er menigvuldig, van welke de Indianen 'er veele doodden, doch de dagen waren zoo kort, dat de zon slechts even een kring boven den horizont maakte, en in haar middag hoogte halver

ver weg de boomen steeg. Dan het schitterende noorderlicht en de glansrijke sterren, zelfs zonder het maarlicht, maakten eene vergoeding daar voor. Want het was des nachts gemeenlijk zoo licht, dat ik zeer klein gedrukt schrift kon zien te lezen (69). De Indianen maken geen onderscheid tuschen nacht en dag, wanneer zij op de beverjagt gaan; maar om herten en elanden te jagen, vinden zij het licht van den nacht te zwak.

Ik herinner mij niet ergens bij eenig reiziger, die zich in hooge noorderbreedten ophield, gevonden te hebben, dat hij bij 't verschieten der kleuren van dat licht een' geknap in de lucht hoorde; waar-schijnlijk, dat 'er bij 't beschouwen van dat hemel-verschijnsel geen stilte genoeg heerschte. Ik kan nogthans met zekerheid verklaren, bij stille nachten dit knappend of krakend geluid gehoord te hebben, 't welk eveneens was als 't gewapper van eene groote vlagge bij eene frische koelte. Dit verschijnsel is niet bijzonder eigen aan de plaats van welke ik thans spreek, want het zelfde geluid heb ik zeer duidelijk aan de *Churchill rivier* gehoord, en waarschi-jnlijk is 't bij gebrek van oplettenheid, dat men het zel-

(69) Dat het zoogenaamde noorderlicht, het welk op hooge breedten schier dagelijks de nachten verlicht, een zoo helder licht geve, dat men 'er klein druk-schrift bij lezen kunne, heb ik nog nergens gevonden. — Maar waarom men bij 't noorderlicht, wanneer men 'er op de beverjagt bij gaan kan, geene herten of eilanden zou kunnen jagen, kan ik met geene mogelijkheid begriipen. F.

zelve niet overal, in het noorder halfond, waar het noorderlicht zoo sterk en luisterrijk is, heeft waargenomen. 't Is nogthans zeer waarschijnlijk, dat dit licht zomtijds veel dichtcr bij de aarde is, dan op andere tijden, en mischien, dat zulks iets toebrengr tot het geluid. Ik laat evenwel de waarheid of valscheid van deze gissing over aan de uitspraak van kundiger wijsgeeren dan ik ben. (70).

Het Indiaansch (Verginisch hert) de eenigste soort van rood wild, het welk buiten den eland in andere gewesten word gevonden, is zoo veel grooter dan dat, het welk men op de kale gronden ten noorden van *Churchill rivier* aantrest, als een kleene hinde in grootte is bij een noorder hertenbok. Het haar van den eersten is gedurende den winter geelachtig rood en deszelfs hoornen, schoon veel sterker zijn, niet zoo lang noch getakt als die van de laatste soort. Voor 't overige word het vleesch dier herten zoo zeer geacht bij de noord Indianen als dat der kleene soort, welke de oostelijke en noordelijke deelen van 't land bewoond. 't Is waar, men kan niet ontdekken, dat hetzelfde veel groover is dan van eenen gansch

(70) Het gene de schrijver hier zegt van 't noorderlicht is nieuw en zeer merkwaardig; mogt zulks te eeniger tijd bevestigd worden van eenige reizigers in die hooge noorderstreken, dan zou men niet langer hebben te twijvelen, of het noorderlicht een elektriek verschijnsel ware. Voor 't overige moet ik hier melden: dat ik te *Petersburg*, bij wijlen nauwkeurig acht heb gegeven op het noorderlicht, zonder evenwel ooit eenig geknap en gekraak te hooren. F.

gansch anderen smaak, even als het groot Lincoln schapenvleesch verschilt van dat eens gras lams. Ik moet echter bekennen, dat ik het altoos heb goed bevonden. Deze soort van herten vind men in overvloed dicht bij *Tork fort* en *Severn-rivier*, zomtijds worden ze ook in groote getalen aangetroffen omstreeks *Churchill rivier*, en ik heb dezelve zien schieten zoo ver noordwaards op naar den zeekant als de *Zekalf rivier*. Men weet, dat het klein noord Indiaansch hert maar zelden *Churchill rivier* overtrekt, uitgezonderd bij zeer koude winters als de noorde winden sterk geheerscht hebben in 't najaar, want het komt daar nooit dan in den winter. Dan, alhoewel ik bekenne, dat het vleesch van het groot zuidelijk hert zeer goed is, moet ik teffens betuigen, dat het vleesch van 't kleene noordelijk hert, 't zij bok of hinde, wanneer 't in den tijd is, veel lekkerer smaakt en het beste is, dat ik ooit in dit of eenig land geproeft hebbe; ook heeft het de bijzondere eigenschap, dat men het nooit tegen eet, dit kan ik bij ondervinding getuigen; want na volkomen twaalf of agttien maanden aan den anderen, van het zelve geleeft te hebben, wenschte ik bijna nooit, naar anderen kost, schoon visch en gevogelte mij tuschen beide altoos welkom waren. (71).

Wij

(71) Dit groot hert heeft rood bruin haar, en geen zulke lange sparrige hoorns als het geel grauwe onder den poolkring. Men noemt gemeenlijk het eerste het Virginische hert (*Cervus Virginianus*) het heeft veel sterker, maar korter en eenigzins schopsgewijze hoornen. F.

Wij vonden hier zoo veele bevers, dat dezelve voornamelijk de aandacht trokken van mijne reis-makkers, dewijl die dieren niet alleen uitmuntend voedsel leveren, maar derzelver vellen van zulke groote waarde zijn dat ze een voornaam artikel uitmaken van den handel, terwijl zij tevens een zeer goede stof tot dekking leveren.

De stand der beverwoningen is zeer verschillende; waar de bevers zijn, bewonen zij de meiren, poelen en de rivieren als mede de naauwe kreeken, door welke de meiren, die zoo menigvuldig in deze gewesten zijn, in elkanderen loopen. De bever verkiest gemeenlijk de rivieren en kreeken, wanneer dezelve diep genoeg zijn, en de stroom hun kan dienen, om hout en andere noodwendigheden naar hunne woningen te voeren, ook zijn ze daar moeilijker te vangen dan aan staande waters.

Zij geven aan geene bijzondere plaats van een meir, poel, rivier of kreek de voorkeur, om hunne woningen te bouwen, want zomtijds bouwen zij aan een uithoek, zomtijds in een bogt, en veeltijds aan kleine eilanden; zij verkiezen, nogthans de plaarzen, waar 't water diep genoeg is, om in den winter niet tot den bodem te bevrozen. — Wanneer zij hunne woningen in kleine rivieren of kreeken bouwen, aan welke de vorst ligt den toevloed van water kan benemen, weten zij door een wonderlijk instinct, dat onheil te voorkomen, door eenen dam dwars door de rivier te leggen op eenen behoorlijken afstand van hunne woningen. Dezen dam beschouw ik als het merkwaardigst van hunnen arbeid, niet alleen wegens de netheid van 't werk, als wegens deszelfs sterkte en wezenlijk nut. Terwijl het tevens een graad van

van fchranderheid en vooruitzicht van toekomstige gevaaren in dat dier aanduid, zeer nabij komende aan 't menschelijk verstand, en gewis aan dat dier bijzonder eigen.

Het maakzel van den dam des bevers, verschilt naar den aart der plaatze, in welke dezelve word aangelegt. Is 'er weinig stroom in de rivier of kreek, waar zij dien aanleggen, dan loopt dezelve meest al regt door; maar heerscht 'er een sterke stroom, dan maken zij hem bogtig, de buiten zijde tegen de stroom gekeert. De stof, welke zij tot die dammen gebruiken, bestaat in drijfhout, groene wilgen, berk en populieren zoo dezelve te bekomen zijn, doch omtrent deze dammen word geen anderen regel in acht genomen, dan dat dezelve eenen behoorlijken bogt hebben, en overal even sterk zijn.

In de strecken, waar de bevers een langen tijd gewoond hebben, zonder gestoord te worden, vind men hunne dammen, door den gedurigen arbeid daar aan besteed, zoo vast als een muur, welke een groote kracht van 't water en ijs kan tegenstaan; en dewijl de wilg, de populier en berk gemeenlijk wortel vatten en opschieten, vormen dezelve allengskens eene soort van geregelde heggen, van welke ik 'er op sommige plaatzen gezien hebbe, die zoo hoog waren, dat de vogels 'er hunne nesten in maakten.

Alhoewel de bevers, welke hunne woningen bouwen in meiren of in ander staande waters, 't genot kunnen hebben van hunne geliefkoosde hoofdstof, zonder de hulp van een dam, moet de moeite, om hout en andere noodwendigheden voor hunne woningen aantevoeren, zonder medehulp van een stroom, teniger mate de andere voordeelen opwegen, welke
zulk

zulk een stand hun verschaft; want men gelieve opmerken: dat de bever, welke in de rivieren en kreeken bouwt, altoos het hout vellen boven hunne woning, zoo dat zij het zelve met weinig moeite door middel van den stroom, ter plaatze kunnen brengen, waar zij het benoodigt hebben.

De bevers bouwen hunne woningen van dezelfde stoffen, van welke zij hunne dammen bouwen, en dezelve zijn altoos in ruimte geëvenredigt naar het getal der inwoners, welke zelden meer zijn dan vier ouden en zes of agt jongen, schoon ik 'er bij wijlen aangetroffen hebbe, in welke meer dan eens zoo veel bewooners waren.

Deze woningen, schoon meestal onze bewondering niet onwaardig, halen op verre na niet bij de beschrijving, welke men gemeenlijk van dezelve heeft gegeven: want in stede van orde en geregeldheid in derzelver aanleg, zijn zij van een ruwer maakzel dan hunne dammen.

Men heeft ons dikwijls eene beschrijving gegeven van het binnenste der beverwoningen, en ons verteld, dat ieder derzelven verscheide vertrekken had tot onderscheiden gebruik; als, een eetkamer, een slaapkamer, een provisie kamer, een kamer voor natuurlijke behoeftens; doch die lieden moeten weinig kennis gehad hebben van 't gene zij beschreven, of 't geen erger is — zij moeten vermaak geschept hebben, om ligtgeloovige lieden leugens voor waarheden medetedeelen. Ik heb verscheide jaren achter een bestendig onder de Indianen verkeerd, en in dien tijd gelegenheid gehad, veele honderden dier beverswoningen te zien, waar door ik in staat ben te verzekeren, dat de meeste van alle die beschrijvingen van
nen

alle waarheid ontbloot zijn. Want niet tegenstaande de schrandrheid dier dieren, heeft men nooit kunnen bemerken, dat zij iet anders in hunne huizen bedoelen, dan een drooge lig- of rust-plaats, aldaar eten zij gewoonlijk hunne spijs, welke zij uit het water halen.

Dikwijls gebeurd het, dat in eenige dier woningen meer dan een vertrek gevonden word, zoo men het dien naam moge geven, maar die plaatzen maken als dan slechts het vereischte van een hoofdgebouw uit, en zijn door de schrandrheid der bevers aangelegt tot ondersteuning van het dak. In die gevallen gebeurt het dikwijls, dat die vertrekken, zoo als sommige lieden die gelieven te doopen, geene gemeenschap met elkanderen hebben, dan door het water, zoo dat dezelve eer dubbele of driedubbele woningen mogen genoemd worden dan vertrekken, welke tot eene zelve woning behoren. Ik heb op een kleen eiland eene groote beverwoning gezien, welke ten naasten bij een dozijn vertrekken had, onder één dak; doch buiten twee of drie vertrekken hadden de overige geen gemeenschap met den anderen; daar nu verscheide bevers zich in die woning ophielden, is 't zeer waarschijnlijk, dat elk huisgezin zijn eigen verblijf kende, en altoos door zijn eigen deur in en uitging, zonder eene andere verkeerung met hunne naburen te hebben, dan die, welke nodig was, om vriendelijk malkanderen te helpen in 't herstellen hunner onderscheidene woonplaatzen en in het aanleggen der benodigde dan men. 't Valt ondertuschen moeilijk te zeggen; of zij ook malkanderen bij andere gelegenheden onderling bijstaan? — De Indianen, die tot mijne bende behoorden

den, doodten twaalf oude en vijftwintig half was-
sen en jonge bevers, welke tot de bovengemelde wo-
ning behoorden; eenige andere ontnapten en konden
niet gekregen worden, zonder daar aan meer kosten
en moeite (*) te beteden dan 'er vereischt zou zijn
geweest tot het vangen of dooden van een dubbel
getal op eene min moeilijke plaats.

Reizigers, die verzekeren, dat de bevers twee deu-
ren aan hunne woning hebben, een aan de landzijde
en de andere aan den waterkant, schijnen met deze
dieren nog minder bekend te zijn, dan anderen, die
hun een gansche rij van fraaije vertrekken geven.
Deze dubbele ingang zou niet strooken met hunne
levenswijze, en zou tusschen hunne huizen onbruikbaar
maken, zoo ter bescherming tegen hunne vijanden
als tegen de ongemeene koude des winters.

De quiquehatches of wolfbeeren zijn groote vijan-
den van de bevers, en zoo 'er een ingang aan de
landzijde van de woning der bevers ware, zou aan
deze vijanden niet een eenige bever ontsnippen.

Ik moet in de daad lachen, wanneer ik lees het
geen onderscheide schrijvers over dezer dieren te
boek gesteld hebben; zij schijnen met elkanderen als
te wedijveren, wie de meeste verdichtzels zal voord-
brengen? De verzamelaar van de wonderen der na-
tuur en konst, schijnt naar mijne gedagten, alle an-
dere schrijvers ten dien opzichten te hebben over-
trof-

(*) *Moeite*, ziet hier op de menigte hollen of gaten,
welke de bevers aan de kanten der poelen en rivieren
hebben, als mede op de verbazende dikke muuren van
't huis, waar door ze moeilijk te vangen zijn.

troffen, want hij heeft niet alleen alle de fabelen verzamelt, welke andere schrijvers deswegens ver-
dicht hebben, maar zoo veel van zijne eige vinding
daar bij gevoegt, dat 'er aan eene volkomen natuur-
lijke historie van de bevers thans niets anders ont-
breekt dan een woordenboek van derzelver taal, eene
verzameling van derzelver wetten, en een schets van
hunnen godsdienst.

't Gezond verstand kan niet sterker misleid noch
indedaad schandelijker gehoond worden, dan door zul-
ke schrijvers, die behagen scheppen in ons te doen ge-
looven alles wat van den arbeid en het werk dier die-
ren gezegd word, en schoon het niet te veronderstel-
len zij, dat de verzamelaar van een algemeen werk
volledige kennis bezitte van alles wat tot zijn onder-
werp behoord, is nogthans een middelmatig oordeel
gewis voldoende, om iemand te weerhouden geloof
te slaan aan het wonderbaarlijke, hoedanig ook door
's schrijvers pen opgesnukt, of hoe stout verzekert
door een reiziger, die behagen scheidt verdichtzelen te
schrijven.

't Zou even zoo ongerijmd in mij zijn, den bever
een zeer groote maat van schranderheid te ontzeggen,
als het in andere schrijvers is aan die dieren een
bijna menschelijk verstand toe te eïgenen. Gereedlijk
sta ik toe, dat zij van de natuur geenzins van de eerste
misgedeelt zijn; maar 't is onbegrijpelijk voor iemand
hoe een bever, welke, wanneer hij op zijn beide
achterpooten staat, niet langer is dan twee en een
halve of op zijn meest drie voeten, en wiens voor-
voeten niet breeder zijn dan een half kroon stuk,
palen van een mans been dikte, drie of vier voeten
diep in den grond kan slaan. Dat zij die palen met

twijg bevechten is even ongerijmd, en dat zij hunne woningen bepleisteren met een mengzel van stroo en modder, en met modder en steenen op hunne staarten geladen door 't water zwemmen, is nog ongelooftlijker. De gestalte en grootte van dat dier, laat, in weerwil van al deszelfs schraanderheid, dergelijke daaden niet toe, en het zou voor een bever even onmogelijk zijn deszelfs staart tot een treffel te gebruiken, uitgezonderd op den vlakken grond, wa-rop hij gaat, als het voor Sir JAMES THORNHILL zou geweest zijn den koepel van de *St. Pauls* kerk te beschilderen zonder stelladie. De gelederen van den staart des bevers laten niet toe, denzelven over hunnen rug te keeren, dewijl dezelve natuurlijk naar beneden gebogen word, en 't is niet dan met veel moeite, dat zij beletten den staart over den grond te slepen. Daar het dus met hun gesteld is, kunnen zij niet regt opzitten als een eekhoorn, 't welk nochtans hunne gewone houding is, vooral wanneer zij eten, of wanneer zij zich reinigen gelijk een kat of eekhoorn, zonder dat hunne staart tuschen hunne poten voorwaards uitsteekt, en des zeer gevoeglijk hun tafelbord zou kunnen genoemd worden.

Verre van dat de bever de palen bij 't bouwen zijner woning, in den grond zoude drijven, plaatst hij het meeste hout kruiswijze, en ten naasten bij vlak, geene andere regelmatigheid in acht nemende, dan dat hij eene holte of opening in 't midden laat; wanneer eenige onnutte takken te ver uit steken, snijden zij die af met hunne tanden en steken die tuschen de anderen in, ten einde de modder te verhoeden door het dak te vallen. Men dwaalt als men geloof, dat de bevers eerst het houtwerk afmaken en

en dan bepleisteren; hunne woningen, even als hunne dammen zijn, van den grond af tot boven, een famenvoegzel van hout en modder aangevult met steenen, zoo zij dezelve kunnen bekomen. De modder neemen zij altoos van den kant des oevers of van den bodem eener kreek, of poel digt bij den ingang der woning; modder en steen dragen zij in hunne voorpoten, welke zij digt aan den hals bij een houden, 't hout slepen zij altoos met hunne tanden voort.

Zij verrichten hunnen arbeid in den nacht en zij zijn zoo vaardig in alles te voltoijen, dat ik, na verloop van een eenigen nacht, zoo veel modder bij hunne woning heb opgehoopt gevonden als ten klaarsten aanduidde, dat zij die in duizende dragten hadden bij een gebragt; en zoo 'er al eenig stroo of gras onder dien modder gevonden wierd, was zulks enkel toevallig en toetschrijven aan den aart des gronds van welken zij dien namen. 't Is onwaarschijnlijk, dat zij dergelijke vermenging voorbedagt zouden doen.

't Geeft eene groote schranderheid in deze dieren te kennen de buitenzijde hunner woningen jaarlijks, zoo laat mogelijk in den herfst, wanneer de koude reeds zeer streng is, met verschen modder te dekken, of zoo als men het gemeenlijk noemt te bepleisteren; want in dien tijd word door de vorst alles schielijk zoo hard als steen, en daar door belletten zij hunnen gemeenen vijand, den wolfbeer, hen in den winter te ontrusten. Men ziet hen als dan over hun werk wandelen en zomtijds geven zij met hunnen staart een slag op 't water, voor al wanneer zij naar beneden duikelen. Dit heeft ongetwijfeld

veld aanleiding gegeven tot het algemeen gevoelen, dat zij hunnen staart tot een troffel gebruiken, waarmede zij hunne woningen bepleisteren. Dit slaan met den staart is nogthans niets anders dan eene gewoonte, welke zij behouden, zelfs wanneer zij tam gemaakt en hui dieren zijn, en vooral wanneer men hen doet verschrikken.

Hun voedsel bestaat voornamentlijk in een grooten wortel, eenigzins gelijkende naar een koolstronk, welke op den bodem der meiren of rivieren groeit; ook eten zij den bast der boomen, vooral dien der popelieren, berken en wilgen boomen. Des winters nogthans, wanneer het ijs hen verhinderd naar 't land te komen, en zij geen schors hebben, om van te leven, uitgezondert de schil van 't hout, hetwelk zij in den zomer vellen, en in 't wasser werpen tegen over hunne ingangen, onderhouden zij zich het meest met den gemelden wortel. Des zomers hebben zij verscheidenheid van spijsen, en zij leven als dan van veelerleij soort van kruiden en beziën, welke digt bij hunne woningen groeijen.

Wanneer vroeg in de lente het ijs los gaat en ontdooit, als dan verlaten de bevers hunne woningen en zwerven den ganschen zomer in 't ronde, waarschijnlijk om tegen den winter een nog gemakkelijker verblijf op te zoeken. Indien zij daar in niet slaagen, keeren zij een weinig voor 't invallen van den winter naar hunne oude woningen te rug, zich voorziende van hunnen winter voorraad van hout. Zeldzaam beginnen zij hunne woningen te herstellen voor dat het begint te vriezen, en zij voltooijen nooit de buitenzijde voor dat de koude vrij streng is, zoo als wij hier boven reeds zeiden.

Wan-

Wanneer zij van woning veranderen, of wanneer de vermeerdering van hun aantal het noodzakelijk maakt, hante woningen te vergrooten of nieuwe woningen aanteleggen, beginnen zij het hout daar toe vroeg in den zomer te vellen, maar zeldzaam beginnen zij te bouwen voor 't midden of laatst van augustus, en voltoojen hunne woningen nooit dan wanneer het begint te vriezen.

Niettegenstaande men zoo dikwijls gezegt heeft, dat deze dieren in groote benden bij een komen en gesamentlijk groote steden, vlekken, dorpen en gemeenebesten stichten, ben ik volkomen overtuigt uit veelerlei omstandigheden, dat ter plaatze, waar de meeste bevers zich in malkanders nabuurschap bevinden, geen belang hunnen arbeid bestuurd, uitgezonderd onder dezulken, die onmiddelijk onder één dak huizen; en nog bepaalt zulks enkel tot het leggen of onderhouden van een dam ten nutte van ieder hunner in 't bijzonder. In dat geval elk voor zich zelve arbeidende, schijnen zij gemeenschaplijk voor 't algemeen belang te werken.

Lieden, die in den winter bevers willen vangen, moeten met derzelver levenswijze wel bekend zijn, anders geven zij zich vergeeffsche moeite. De bevers namentlijk hebben steeds aan de oevers eene menigte hollen en gaten, welke hun, wanneer 'er iets aan hunne woningen beschadigt is, tot wijkplaatsen dienen, en in die hollen worden zij gemeenlijk gevangen.

Wanneer de Indianen de bevers, welke zich in eene kleine rivier of kreek ophouden, willen vangen, vinden zij het zomtjids noodig de rivier dwars over aftezetten met staken, ten einde het ontkomen

nan die dieren te beletten, waarna zij hun best doen alle de holen of wijkplaatzen der bevers te ontdekken. Hier toe behoort kundigheid en ondervinding, en men gaat daar bij dus te werk: Ieder Indiaan, voorzien zijnde van een ijsbeitel, vast gemaakt aan een kleenen stok ter lengte van vier tot vijf voeten, gaat daarmede langs den oever en staat op het ijs. Zij, die zich dat werk verstaan, kunnen aan den klank van 't ijs bemerken, of zij bij het hol van een bever zijn. Zoo ras zij één dier holen vermoeden, maken zij een bijt in 't ijs, groot genoeg om 'er een ouden bever door te halen; en daar mede gaat men voort tot dat men alle die wijk of schuilplaatzen, of ten minsten zoo veel als mogelijk is, ontdekt heeft. Terwijl de voornaamste bazen daarmede bezig zijn, breeken de overigen als mede de vrouwen de bever-woning open, 't welk bij tijden geen gemakkelijk werk is; want ik heb dikwijls woningen van vijf en zes, ja zelfs 'er eens een van agt voeten aangetroffen. — Wanneer de bevers ge-
waar worden, dat men hunne woningen aanvalt, vlugten zij naar de sluipholen, welke zij aan de oevers hebben: de Indianen, die zulks gemakkelijk aan de beweging van 't water ontdekken, versperren den ingang dier holen met houte staken, en halen dan den bever uit het gat, het zij met de hand, indien zij hem bereiken kunnen, of met een haak aan een stok vast gemaakt, welke zij ten dien einde altoos gereed hebben.

Bij deze jagt heeft iedere Indiaan een uitsluitend recht op den bever, welken hij in de gaten of holen vangt, en het is een vasten regel, dat ieder bij 't ontdekken van een bever-hol 'er een tak of teken
bij

bij plaatst, om het van die van anderen te onderscheiden.

A Het zelfde neemt men in acht bij 't vangen van bevers in meiren of in andere staande waters, uitgezondert dat dergelijke waters niet dwars afgezet kunnen worden, 't welk ook onnoodig zijn zoude. Beverwoningen, welke dus gelegen zijn, worden gemeenlijk met minder moeite en met meer voordeel ingenomen, dan die in de rivieren of kreeken.

De bever is een dier, het welk niet lang onder water kan blijven, zoo dat, wanneer men hunne woningen opengebrouken, en alle hunne sluiphoecken ontdekt heeft, 'er niets voor hen overblijft, dan zich in hunne woningen of in hunne holen te laten vangen, gemeenlijk verkiezen zij het laatste: want tegen éenen bever, welke men in zijne woning vangt, worden 'er duizenden in hunne holen aan den waterkant gevangen. Zomtijds vangt men ze in netten en in den zomer veeltijds in vallen. Des winters zijn zij zeer vet en eene lekkere spijs; maar de moeite, waarmede zij hunne jongen opbrengen, de dunheid van hun haar en hun gestadig zwerven van plaats tot plaats, benevens den arbeid, om zich tegen den winter een goeden voorraad te verschaffen, houden hen gemeenlijk mager in den zomer, wanneer ook hun vleesch niet veel zeggen wil, en hunne vellen zoo weinig waarde hebben, dat de Indianen dezelve gemeenlijk afzengen ten getale van eenige duizenden in éenen zomer. Zij hebben te gelijker tijd van twee tot vijf jongen. De heer DOBBS, in zijn verslag van *Hudsons baai*, teld niet minder dan agt verschillende soorten van bevers, doch alle behooren wezenlijk slechts tot eene enkele

foort: het gansche onderscheid bepaalt zich tot de verschillende jaargetijden wanneer zij gevonden worden.

LE FRANC, of de heer DOBBS voor hem, zegt, dat een goed jager zes-honderd bevers in eenen winter kan vangen, en 'er slechts één-honderd van kan ter markt brengen. Indien zulks plaats had ten tijde van LE FRANC, moeten de kanoos toen kleiner geweest zijn dan ze thans zijn. Want het is wel bekend dat de meeste kanoos, welke sinds de laatste veertig of vijftig jaren de faktorijen der Maatschappij bezogten, met alle gemak drie honderd bever-vellen konden inladen, behalven de plunje, levensvoorraad enz., der Indianen.

Zoo ooit een eenig Indiaan zes-honderd bevers in éénen winter doodde, waar aan ik twijfde, is zulks een enkel geval geweest; veelen daarentegen zullen 'er geen twintig, ook wel niet een eenigen gedood hebben! Zulk een gelukkig jager behoefde daarom zijne vellen niet te laten verrotten of door 't vuur aftezegen. Gedurende mijn verblijf onder de Indianen, heb ik bijzondere lieden gekent, die in eenen winter meer bevers en zwaar-bondige dieren doodden, dan hunne vrouwen in staat waren te bereiden; het overschot evenwel werd niet veronachtzaamd, maar altoos aan hunne bloedverwanten of aan hun, die minder gelukkig op de jacht geweest waren, gegeven; zoo dat de geheele vangst der groote jagers altoos aan de faktorij werd gebragt. Het is maar al te veel de gewoonte der zuid Indianen verscheide otter-vellen, zoo wel als bever-vellen aftezegen; doch dit geschied zeldzaam, uitgezonderd des zomers, waarom ook die

die vellen zoo weinig waarde hebben, dat zij nauwelijks de inkomende rechten kunnen opbrengen; 't is om die reden, dat men het altoos voor onvoorzichtig heeft gehouden de inboorlingen aantesporen zulke kostelijke dieren te dooden, in een tijd, wanneer derzelver vellen van geen aanbelang zijn.

De witte bever, van welke LE FRANC gewag maakt, is zoo zeldzaam dat mischien geen tiende van alle de faktooren der Maatschappij, die zich daar te lande hebben opgehouden, 'er een eenige gezien hebben. In de twintig jaren tijds, welke ik aan de *Hudsons baai* heb doorgebracht, schoon ik 'er zes-honderd mijlen ver ten westen van de zeekust reisde, zag ik nooit meer dan een enig wit bever-vel, en nog had het langs de ruggestreng roodachtige bruine hairen, maar aan de zijden van de buik waren de hairen van een glanzig zilverschting wit. De Indianen hielden het voor iet zeer zeldsaams. Ik bood aan drie malen zoo veel te betalen voor eenige weinige derzelven als men mij die slechts verschaffen kon; doch in den tijd van tien jaren, welke ik zelf nog naderhand aldaar bleef, heb ik 'er niet een kunnen bekomen, 't gene een overtuigend bewijs is dat 'er geene bijzondere soort van bestaat, en eene verscheidenheid van kleuren 'er zeer zeldzaam is.

De zwarte bevers, en wel van eenen schoonen glans, zijn 'er niet ongemeen: mischien vind men ze meer te *Churchill* dan aan eenige faktorij in de baai, doch in een gansch jaar worden 'er zelden meer dan twaalf of vijftien-honderd ter markt gebracht.

LE FRANC, die zelf een Indiaan was, kan bezwaarlijk aan den heer DOBBS gezegt hebben, dat de bever tien of twaalf jongen ter eener dragt werpt; ten ware hij moedwillig hem iets heeft willen op den mouw spelden. De Indianen, die eene menigte bevers dooden in den tijd dat dezelve met jong zijn, hebben des gelegenheid genoeg om het gewone getal dier jongen te bepalen. Ik zelf heb 'er eenige honderden zien dooden in den tijd hunner dragt, en slechts twee malen in een wijfe zes jongen gevonden, anders werpen zij 'er gemeenlijk van twee tot vijf.

Behalven deze zekere wijze ter bepalinge van het getal der jongen, hebben de Indianen nog eenen anderen regel, welke de ondervinding hun aan de hand geeft, en die even zeker gaat. Wanneer men namentlijk de baarmoeder van een wijfjes bever onderzoekt, zelfs wanneer dezelve niet met jong is, vind men 'er altoos zoo veele harde ronde knobels in als zij 't laatst jongen geworpen heeft. Ik heb alle moeite genomen om daar op naauwkeurig te letten, en kan uit eige ondervinding bevestigen dat de zaak indedaad zoo is.

De meeste, ja ik mag zeggen alle de berichten, welke wij wegens de bevers hebben, komen ons van de Franschen die zich in *Canada* hebben opgehouden; maar die berichten verschillen zoo zeer van den staat, en van de wezenlijke huishouding der bevers ten noorden van deze landstreek, dat men alle reden heeft om dezelve zeer verdagt te houden. Voor eerst is de verzekering dat de bevers twee ingangen aan hunne woningen hebben, een aan de land- en een aan de water-zijde volstrekt

strekt valsch en strijdig met het gezond verstand, dewijl het derzelver woningen van geen nut voor hun zou maken, het zij om hen te beschutten tegen de gestrengte koude in den winter, het zij als een schuil of wijkplaats tegen hunnen gemeenen vijand de wolf-beeren, zoo als ik hier boven reeds gezegt hebbe. De eenigste zaak, welke aan den heer DUPRATZ en andere Fransche schrijveren aanleiding kan gegeven hebben, om iet dergelijks te vermoeden, moet zijn: dat zij zommige oude bever-woningen gezien zullen hebben, welke door de Indianen aangevallen waren, om 'er de bevers uit te vangen: want de Indiaansche jagers zijn altoos verplicht een gat in de eene zijde der woning te maken, alvorens zij de bevers 'er uit kunnen drijven; en 't is meer dan waarschijnlijk, dat in eene zoo zachte luchtstreek als *Canada*, de Indianen gemeenlijk die gaten aan de landzijde maken, (*) het welk ongetwijfeld aanleiding gaf tot de verzekering dat de bever-woningen twee in of uitgangen hebben.

Dat de bevers in hunne woningen zouden misten, gelijk zommige lieden verzekeren, is geheel abuis; zij doen het altoos in 't water. Ik kan dit

(*) De noord Indianen meenen dat de bevers uit schranderheid de noordzijde van hunne woningen veel dikker maken dan al het overige, met oogmerk om zich te beschutten tegen de koude winden, welke gemeenlijk uit dien hoek waaijen, en om die reden breken de noord Indianen gewoonlijk aan de zuidzijde in die woningen.

dit te stelliger getuigen, dewijl ik verscheide bevers zoo lang gehad hebbe, dat zij op 't noemen van hunn' naam acht gaven, en de zulken mijner lieden volgden, aan wien zij gewoon waren, even als een hond doet; zelfs waren zij in hun schik wanneer men hen streelde. Ik liet eene woning voor hen bouwen, aan welker uitgang eenig water was, daar zij zich altoos in dompelden om hunne natuurlijke ontlastingen te verrichten. Hunne drek, welke zeer ligt is, komt altoos naar boven, scheid zich vervolgens van een, en zinkt weder naar den grond. Wanneer het in 't begin van den winter begint te vriezen en het water digt raakt, begeben zij zich steeds naar buiten en ontlasten zich op het ijs; en toen het zoo koud wierd, dat ik genoodzaakt was hen in mijn huis te nemen, begaven zij zich altoos om te misten naar een tobbe met water, welke ik ten dien einde voor hen had laten plaatzen, zoo dat ik geen ongemak van hun had, alhoewel zij in 't vertrek waren daar ik in huis hield; hier waren zij gestadig het gezelschap der Indiaansche vrouwen en kinderen, aan welke zij zoodanig gewoon werden, dat wanneer die slechts voor een geruimen tijd afwezig waren, zij een soort van onrustigheid lieten blijken, welke in blijdschap veranderde zoo haast ze terug kwamen, als dan liefkoosden zij de Indianen, kroopen haar op den schoot, gingen op den rug liggen, zaten op als eekhoornen, en gedroegen zich bijna als kinderen die verheugd zijn over de terugkomst hunner ouders, welken zij in langen niet gezien hebben. In den winter eten zij gemeenlijk dezelfde spijzen als de vrouwen, in 't bijzonder hielden zij veel van rijst

rijst en rozijnen-podding, ook aten zij geerne van patrijzen en versch. herten-vleesch, doch nooit bood ik hun visch aan, schoon men mij in 't vervolg zeide, dat zij 'er jagt op maken. Trouwens 'er zijn maar weinige graan etende dieren, welke men niet kan gewinnen vleesch te eten. 't Is zeer wel bekend dat men ons tam gevogelte met vleesch kan voeden. Duizende ganzen, welke te *Londen* ter markt gebragt worden, zijn gemest met allerlei smeeringen afval; en onze paarden aan de *Hudsons baai* aten niet alleen allerlei soort van dierlijk voedsel, maar dronken geern de spoeling en 't vatenat, 't welk voor de varkens geschikt was. De beste schrijvers verzekeren ons, dat op *Tsland* niet alleen het hoornvee maar ook de schapen in den winter bijna niets anders eten dan visch en vischgraten. Zelfs op de *Orkney eilanden* nemen de schapen de ebbe waar even als de *Esquimauër* vischdieven om te azen op 't geen de zee heeft achter gelaten en op zeewier. Doch dit geschied meest uit nood, want zelfs het beruchte eiland *Pomona* (*) heeft, wanneer 't van vloed is, niets waar van zij zouden kunnen leven.

Eenige schrijvers maken gewag van ondergeschikte of dienstbare bevers; doch 't is naar mijne gedachten zeer moeilijk voor hen, die 't best met de huishouding dier dieren bekend zijn, te bepalen of 'er onder de bevers gevonden worden die den bovengemelden naam verdienen. 't Gebeurt zomtijds wel

(*) Dit het grootste der *Orkney eilanden* zijnde, 't word van de bewoners het vaste land geheten.

wel dat men een bever vangt die een slechte pels, groote kale plekken op den rug, en de schouders van haar ontbloot heeft. Maar dit is ook de eenige grond op welken men verzekerd dat 'er ondergeschikte of slaafsche bevers zijn; wanneer men nu een bever vangt, welke iets naar de gemelde beschrijving gelijk, besluit men mischien te haastig, dat die plekken en kaalheid komen van 't dragen van zware lasten, daar dezelve waarschijnlijk het uitwerkzel zijn van eene schurftachtige ongesteldheid; want zoo het uitvallen van 't haar veroorzaakt wierd door harden arbeid, is het natuurlijk te denken dat men 'er meer voorbeelden van zou aantreffen. Maar zelden ontmoet men 'er één van in een tijd van zeven of agt jaren. Ik heb een geheel huisgezin van die dieren gezien, welke over het gansche lighaam niet anders hadden dan een zacht fijn dons, alle de lange hairen afgeruid zijnde. Deze en alle andere afwijkingen van den algemeenen regel, zijn ongetwijfeld toetschrijven aan eene bijzondere ongesteldheid. (72)

(72) Deze natuurlijke geschiedenis des bevers is eene gewigtige bijdrage ter verrijking dier wetenschap, en 't gene de schrijver verhaalt, verdient volkomen geloof, naardien hij die dieren langer en nauwkeuriger heeft kunnen gadeslaan, dan ergens iemand voor hem. Thans kunnen veele beschrijvingen over de bevers, welke met fabelen vermengt zijn, verbeterd worden. Voor 't overige moet ik hier bijvoegen, dat ik zelf, in de versaaamling van dieren, welke de Maatschappij der *Hudsons baai* aan de koninglijke Maatschappij der wetenschappen te *Londen* heeft geschonken, zwarte glan-

glanzige en sneeuw-witte bevers gezien hebbe. — Bekent is het bevergeil, of *Castoreum*, eene smeerige zelfstandigheid, welke door de bevers in een bijzonder zakje word afgescheiden, en een middel is tegen de opstijgingen en andere kwalen. De Engelschen hebben door ervarenis en nauwkeurig onderzoek bemerkt, dat het Sibériscbe bevergeil veel beter en krachtiger is dan het noord Amerikaansche; zoo dat het eerste in de Engelsche apotheek eens zoo duur verkogt wordt als het laatste. Dit onderscheid ontstaat mischien uit het verschillend voedsel, welk deze beide soorten van dieren in hun vaderland gebruiken. De Sibériscbe bevers hebben de beste plant-kruiden, welke aan de Amerikaansche bevers ontbreken. F.

AGTSTE HOOFDSTUK.

*Verrichtingen en aanmerkingen van den tijd
onzer aankomst aan de zuidzijde van het
Athapuscow meir, tot aan onze aankomst
aan 't Prins van Wallis fort aan
Churchill rivier.*

*Wij trekken het Athapuscow meir over — Beschrijving van het zelve, en van deszelfs voordbrengzels, voor zoo ver wij dezelve in den winter konden ontdekken toen de grond overdekt was met sneeuw. — Visch in het meir gevonden. — Beschrijving van den buffel; — van den eland, en van de wijze op welke hunne huiden bereid worden. — Wij treffen eene eenfame vrouw aan, die in geene zeven maanden een eenig menschelijk wezen gezien had. — Haar verslag van haar geval en toestand; en de schrandere wijze op welke zij zich een bestaan verschafte. — Verscheide mijner Indianen kampen om haar. — Onze aankomst aan de groote Athapuscow rivier. — Wij marcheeren verscheide dagen langs die rivier, en slaan vervolgens oostwaards af. — Moeite om in verscheide plaatsen door de
bos-*

doſſchen te komen. — Wij ontmoeten eenige vreemde noord-Indianen, op hunnen terugtocht van 't fort. — Ontmoeten nog meer vreemden, die door mijne reisgenoten geplundert, en eene hunner jonge vrouwlieden ontnomen worden. — Merkwaardige leventwijze dezer vreemden, en hunne reden waarom zij zoo verre van huis zilveren. — Wij verlaten het ſchoone vlakke land van de Athapuscows, en komen aan het rots gebirge van het noord Indiaanſche land. — Wij ontmoeten eenige vreemde noord-Indianen, van welken een hunner een brief van mij overbragt naar 't Prins van Wallis fort, in maart van 't jaar 1771, en op welken brief ik thans antwoord ontvang, gedatend 22 juniſ van dat jaar. — De Indianen be- ginnen houtwerk en berken-bast tot het timmeren van kanoos gereed te maken. — Sterke evenacht- buijen met ſtrengte koude. — De wijze op welke de Indianen de elanden dood loopen. — Aankomst aan Theekij-aza rivier. — Wij zien eenige vreemden. — Beestachtigheid mijner reisgezellen. — Een verſchrikkelijke vlag en ſneeuw- bui. — Ontmoeten meer vreemden; aanmerkingen daar over. — Wij verlaten alle de oude lieden en kinderen, en trek- ken rechtſtreeks naar 't fort. — Toeven een wijl om kanoos te timmeren, en vervolgen voorders de reis. — Verſcheide Indianen ſterven van honger, en veele anderen zijn verpligt van de reis aftezien uit ge- brek aan amunitie. — Een hevige ſtorm en over- ſtrooming noodzaken ons naar den top eens heuvels een wijkplaats te zoeken, waar wij langer dan twee dagen groot gebrek lijdén. — Dooden ver- ſcheide herten. — De wijze op welke de Indianen

II. DEEL. E het

*het vleesch goed houden zonder toedoen van 't zout. —
Zien verscheide Indianen die op weg waren naar
Knapp's baai. — Overvloed van allerlei wild. —
Aankomst aan de faktorij.*

Na eenige dagen met de bever-jagt doorgebracht te hebben, zetten wij onze reis verder voort, en trokken het *Athapuscow-meir* dwars over; doch daar wij nog veel tijd verspilden met het jagen van herten en bevers, welke zeer menigvuldig waren op eenige der eilanden, wierd het den 9 januarij, alvorens wij aan de zuidzijde van 't meir kwamen.

Volgens de beste berichten, welke ik van de inboorlingen kon bekomen, is dit meir omtrent honderd en twintig mijlen lang van 't oosten naar 't westen, en twintig mijlen wijd van 't noorden naar 't zuiden. De plaats, waar wij over hetzelfde trokken, wierd voor de naauwste gehouden.

Het meir is vol eilanden, welke meest met schoone hooge populieren, berken en pijnboomen bewassen, en wel voorzien zijn van Indiaansche herten. Op zommige der grootste eilanden vonden wij insgelijks veele bevers, namentlijk op zulke eilanden waar groote poelen zijn, want aan de oevers der eilanden waren geene bevers te zien.

Het meir is wel voorzien van zeer schoonen visch, bijzonderlijk tuschen de eilanden, van welke zommige slechts door naauwe kanalen als rivieren van elkanderen gescheiden zijn, in welke ik bij 't vischen met den hengel een sterken stroom vond naar 't oosten loopende.

Snoek

Snoek, forellen, baars, barbeelen, tittameg (wit visch) en mettij (kwab-aal) worden in dit en in de meeste andere meiren van dit land gevonden; de twee laatste soorten, door de inboorlingen dus genaamt, zijn alleen eigen aan dat gewest. Behalven deze vingen wij nog eene andere soort van visch, welke beiden de noord Indianen bijzonderlijk meenen tot dat meir te behooren, ten minsten hebben wij geene van die soort ergens anders aangetroffen. In gedaante gelijkt dezelve veel naar snoek, maar de schubben, welke zeer groot en lecht zijn, hebben eene schoone glinsterende zilverkoleur. De mond is groot, van maakzel als die van den snoek; maar open gelijkt ze veel naar die van een steur, en alhoewel niet gewapend met tanden, valt hij even gretig op het aas aan als de snoek en forel. Die, welke wij vingen, waren van twee tot vier voeten lang. Zij zijn ongemeen blank maar zacht van visch, hebben een vunzige lucht en walglijken smaak. Veele Indianen, ten ware volstrekt door nood gedwongen, zullen 'er niet van eten. (73) De inboorlingen noemen hem *shies*. De fo-

(73) Deeze van den heer Mearns onvolkomen beschreven visch, kan geen anderen zijn dan die, welke ik in de *Philosoph. Transactions* vol. 63 beschreven, en *Cyprinus catostomus* genoemd hebbe. Van de Engelschen word hij de sukler (de zuiger) geheten, dewijl hij, door zuigen, de wormen, op welken hij aast, uit den modder weet te halen. Men vind mijne beschrijving van dezen visch, in mijne *Beiträgen zur völk. und landerkunde* B. III. f. 267—272. F.

out. —
naa:
id. —

gebragt
l, en
doch
en van
waren
nuarij,
amen.
an de
t hon-
naar 't
n naar
okken,

choone
vasen,
Op
gelijks
waar
landen

visch,
ommi-
van
t vis-
naar

Snoek

forellen van dit meir zijn de grootste welke ik ooit zag; mijne makkers vingen 'er eenige, welke naar mijne gedagten niet minder dan vijf-en-dertig of veertig ponden zullen gewogen hebben. De snoek is 'er insgelijks van eene ongelooflijke grootte, en word hier zelden gestoort, zij azen 'er op eene menigte andere kleene vischen, en ik heb 'er gezien, die meer dan veertig ponden zwaar waren.

Onmiddellijk na onze aankomst aan de zuidzijde van het *Athapuscow-meir*, verwisselde het tooneel aangenaam voor ons. In stede van eene verwarring van barre rotzen en heuvels, waar uit het gansche land aan de noordzijde bestaat, zagen wij thans een schoon vlak land voor ons, waar geen enkelen steen te vinden was. Eenige mijner medereizigers, die geene koperen ketels hadden, belaadden daarom hunne sleden met steenen van een der laatste eilanden, om door dezelve hunne spijsen in ketels van berken-bast te kunnen koken. Deze durft men om zeer goede redenen niet op het vuur zetten, men maakt daarom de steenen heet, werpt die in 't water om het in den ketel te doen koken. (74)

Buf-

(74) Behoefte en honger maken iemand schrandere, waar van wij hier weder een nieuw voorbeeld hebben. De Groenlander maakt uit eene soort van talk-aarde, welke zich gemakkelijk laat smijden, holle bakken, ketels, pannen, en ook groote lampen, welke hij met traan vult. In die lampen branden zij drie of vier plitten te gelyk, en als dan hangen zij hunnen ketel van porsteen (*Lapis ollaris s. lebisum*) daar over. De Peruanen bezaten ook, toen hun land door de Spanjaarden ontdekt

Buffels, elanden en bevers waren thans menigvuldig; en in verscheidene oorden, welke wij doortrokken, konden wij duidelijk de sporen bemerken van marters, vossen, wolfsbeeren en andere dieren van de bont soort, welke hier gansch niet schaars waren; mijne reisgezellen gaven evenwel zich niet de geringste moeite om op de drie laatste soorten jagt te maken, maar lagen zich meest toe om buffels, elanden en bevers te vangen, mischien om de uitmuntenheid van derzelver vleesch, van 't welk zij veel hielden, daar zij integendeel weinig op hebben met dat der vossen en wolfsbeeren, het welk zij niet dan bij groot gebrek, en enkel om 't leven te behouden, zullen eten.

Over 't geheel zijn de buffels in dezen oord veel kloeker dan het rundvee in *Engeland*, vooral de stieren, welke, schoon ze wezenlijk niet grooter zijn dan de grootste Engelsche ossen, mij evenwel altoos zwaarer toeschenen. Ook zullen zes of agt Indianen, wanneer zij te samen een grooten stier villen, nooit ondernemen denzelven te kanten, maar wanneer de bovenzijde gevild is, hakken zij voet en schouder af, openen den buik, halen 'er al het ingewand uit, snijden den kop af, en maken den romp zo ligt als mogelijk is, alvorens den-

dekt wierd, holle bakken van aarde of klei. De bewoners der zuidzee eilanden wisten, toen ik met kaptein cook hen bezog, nog geen middel om vleesch te koken, men braadde het door middel van heet gemaakte steenen, zoo als de noord Amerikanen tot koken gebruikten. F.

denzelven omtekeeren, om ook de andere zijde te vullen. De huid is op zommige plaatsen ongelooflijk dik, vooral aan den nek, daar dezelve veeltijds meer dan een duim dikte heeft. De hoorns zijn kort, zwart en bijkans regt, maar zeer dik aan den wortel of 't grondstuk.

De kop van een ouden stier is wezenlijk zeer groot en zwaar, ik heb 'er gezien, welke zoo zwaar waren, dat ik zeer veel werk had, om ze van den grond te tillen (*); doch de hoofden der koeijen zijn veel kleiner. Hunne staarten zijn gemeenlijk, omtrent een voet lang, schoon zommige, buiten de lange haarkwas aan 't einde, langer schijnen. Het haar der staarten van de stieren is gemeenlijk van een fijn glanzig zwart; maar de kwas aan 't einde der koei-
staar.

(*) De heer CATESBY merkt in zijne beschrijving van dit dier aan, dat geen man in staat is den kop van het zelve te tillen. Die, welke ik in 't land der Athapuscows zag, waren zoodanig als ik beschreeven hebbe; en mij is door de bedienden der Meatschappij, als mede door de Indianen, die nabij *Hudsons huis* wonen, verzekert, dat de buffels aldaar zeer veel kleiner vallen; zoo dat de soort door den heer CATESBY gezien en beschreven, veel grooter moet geweest zijn, of zeer groote hoofden moet gehad hebben; want het is wel bekend, dat een mensch van tamelijke krachten twee honderd vijftig of drie honderd ponden gewigt kan tillen. Naar 't mij voorkomt waren de hoofden zijner buffels te zwaar voor derzelver lighamen, daar die, welke ik in 't land der Athapuscows zag, zoo zwaar waren als die van zijne buffels.

staarten is altoos van een roestig bruine kleur, waarschijnlijk door de urine bevestigd. Het haar van 't lijf is zacht en gekruld, en gelijkt een weinig op wol; 't is gemeenlijk van een geelachtig bruin, en van eene gelijke lengte en dikte over 't geheele ligchaam, maar aan den kop en den nek is 't veel langer dan aan eenig ander gedeelte.

De Indianen, na den huid over al even dik gemaakt te hebben door schrapen en schaven, bereiden denzelven in 't haar tot kleeding, welke ligt, zacht, warm en duurzaam is. Zij bereiden ook eenige dier huiden tot leder zonder haar, en maken 'er tenten en schoenen van; maar de draad of nerf is aanmerkelijk grof, sponsachtig en de stof niet te vergelijken bij de deugd van den elands huid, ook weet ik niet of de leertouwers van *Europa* wel in staat zouden zijn, die huiden eenige waarde te geven; want zij hebben het voorkomen, als waren zij van denzelfden aard als de huid van het muskusrund, het welk in *Engeland* zoo weinig geacht word, dat toen men 'er een aantal van kreeg aan de *Churchill* faktorij, de Maatschappij in 't volgende jaar last gaf, dat ten ware men dezelyen van de Indianen konde bekomen tot den prijs van vier stuks voor één bever-vel, zij de onkosten van de vracht niet konden goedmaken, een bewijs, dat ze van zeer geringe waarde waren.

De buffels houden zich het liefst op in ruime opene vlakten, alwaar in die strecken een zeer lang grof gras, of liever een soort van klein lisch of biezen groeit, 't welk zij graag eeten, maar wanneer zij vervolgt worden, begeven zij zich naar de bosschen: zij zijn zoo verbazend sterk, dat wanneer zij door de bosschen voor hunne vervolgers

vluchten, zij veeltijds boomen omverloopen, zoo dik als een mens arm, en hoe hoog de sneeuw ook ligge, kan de vlugge Indiaan met sneeuw schoenen hen niet achterhalen. Ik zelf ben hier menigmaal ooggetuigen van geweest, en eenmaal was ik verwaand genoeg te denken, dat ik hen zoude kunnen bijhouden; maar alhoewel ik in dien tijd berucht was van snel te kunnen loopen met sneeuw schoenen, vond ik mij al spoedig niet opgewassen te zijn tegen de buffels, niettegenstaande zij zoo diep door de sneeuw traden, dat zij met hunne buiken 'er een sleuf in maakten, zoo groot als waren 'er verscheide zware zakken doorgesleept. Van alle deze groote dieren in deze landstreek is de buffel het gemakkelijkst te doodden, het eland daar en tegen het moeilijkst; ook zijn de herten niet gemakkelijk te naderen dan alleen bij vinderig weder; inderdaad 'er word veel behendigheid en geduld vereischt, om hen onder het schot te krijgen, ten zij de jager gedekt worde door bosch of wilgen. Het vleesch van den buffel is een zeer goed eten, heeft geen de minste onaangenaamen reuk of smaak, en komt zeer nabij aan ons rund-vleesch; het vleesch der koeijen, die eenigen tijd gedragen hebben, word voor het best gehouden, en de kalven, welke haar uit den buik gesneden zijn, maken een heerlijke knap. De bult op hunnen rug of eigentlijk op hunn' schoft is geen vleesch-klomp zoo als zommige menen, maar ontstaat uit een samenvoeging van wervelbeenderen, welke bij hen langer zijn dan bij de meeste andere dieren. Het vleesch van dien bult, gelijkelijk doorloopen met vet, word voor een der lekkerste stukken gehouden; de bult weegt evenwel zoo zwaar niet als men gemeenlijk zich

zich verbeeld. De tong is almede een smakelijk stuk, maar 't is zonderling, dat die tongen zeer vet en smakelijk zijn, wanneer het dier op zekere geregelde tijden 't schraalist is, zommige zeggen vetter dan wanneer het op zijn best is, dan ik wil voor de waarheid daar van niet instaan; dezelve worden hier zoo getrokken, dat men ze als een geschenk naar de faktorij der Maatschappij te *Terk* fort aanvoert, en aldaar voor eene groote lekkernij houdt, waarschijnlijk, om dat ze van verre komen, want ze zijn op langen na zoo groot en lekker niet als een goede ossentong in *Engeland* (75).

Het.

(75) Deze soort van buffel is aan noord *Amerika* alleen eigen, want bij de ontdekking van *Amerika* wierd in het gansche zuidlijke gedeelte van dat werelddeel en in de *Westindien* geenerlei tam of wild rund aangetroffen. De runders, welke door de Spanjaarden naar de West Indische eilanden en in de landstrecken bij *Rio de la plata* overgebracht werden, verwiiderden zeer schielijk en teelden verbazend voord. In de vorige eeuw moesten de bekeide West-Indische zeeroovers, die uit ruwe, half wilde Franschen en Engelschen bestonden, hunne leerjeren bij de *Flibustiers* met de jagt op wilde stieren te *St. Domingo*, *Cuba* en *Jamaica* aanvangen. In 't zuiden van *Amerika*, aan geene zijde van *Rio de la plata* (zilvervloed) tot aan de straat van *Magellan* en tot in *Chili* vind men gansche kudden van verwilderde buffels, die op eenige duizende belooopen, en thans voornamentlijk om hunne huiden van de *Puelches* of *Patagoniers*, als mede van de Spanjaarden in

Het eland is insgelijk een groot dier, veeltijds hooger en grooter dan het kloekste paard; maar de lengte der beenen, de zwaarte van 't lijf, de korte hals, en de ongemeene lengte van hoofd en ooren, zonder eenigen zweem van staart, geven het een slecht voorkomen. De mannetjes overtreffen de wijfjes ver in kloekte, en hebben eene gansch andere kleur. Het haar van 't mannetje is lang, hol en zacht, gelijk dat van een hert en aan de punten ten naasten bij zwart, wat dieper, aschverwig en aan den wortel volkomen wit. Het haar van 't wijfje is geelachtig bruin, en op zommige plaatsen, bijzonderlijk onder den hals, den buik en den baard ten naasten bij wit van buiten en spier wit aan den huid.

Zij zijn zoo lang van pooten en zoo kort van hals, dat zij op eenen gelijken grond niet kunnen graazen gelijk andere dieren, maar gedwongen zijn de toppen van groote planten en de bladeren der boomen in den zomer afteknabbelen: in den winter eten zij altoos de toppen der wilgen en de kleene takken der ber-

Buenos-aires en in *Chili* menigvuldig op de jagt gedood worden. De wilde noord Amerikaanse runders zijn voor 't overige een soort van buffels, wier wervelbeenderen van den ruggegraad op den schoft sterk verlengt een soort van hult of bochel maken, ook liggen bij deze runders even als bij de buffels der oude wereld de hoornen, welke niet zeer lang zijn, plat aan den kop. Deze soort is mede de *Bos Bison* L. thans in de nieuwe uitgave van GMELIN: *Bos Americanus*, F.

berkenboomen; om die reden vind men ze in dat jaargetijde enkel op zulke plaatzen, welke hun overvloed van hun geliefdft voedzel verschaffen, en alhoewel zij geene voortanden in de bovenste kaak hebben, heb ik evenwel menigmalen wilgen en kleene berken boomen zoo gelijk afgeknaagt gezien, als waren ze door een tuinders mes afgesneden, hoewel zommige slechts de dikte van eene tabaks pijp hadden; zij schijnen bijzonder graag naar den harden wilg te zijn.

Des zomers laten zij zich veel zien aan de oevers der rivieren en meiren, waarfchijnlijk niet geen ander oogmerk, dan om digt bij 't water te zijn, ten einde de onnoemlijke menigte muggen en vliegen te ontwijken, welke hen in dat jaargetijde verbaزند kwellen. Er zijn ook verscheidde foorten van waterplanten, van welke het eland-dier een groot liefhebber is, en welke op eene bijzondere wijze geschikt zijn, om in den zomer hunne behoeften te voldoen, dewijl zij 'er gemaklijk tot aan de keel in 't water op kunnen azen en tevens de vliegen ontwijken.

De kop van het eland-dier, is, gelijk ik reeds gezegt hebbe, aanmerkelyk groot en lang, niet zeer ongelijk aan den kop van een paard, maar de neus en neusgaten zijn ten minsten twee malen zoo groot. De ooren zijn bijna een voet lang en breed en staan altoos steil. Hun gehoor meend men is scherper dan hun gezicht of reuk. Dit maakt des het dier moeilijk te dooden, voornamentlijk daar de Indianen in deze streken geen ander middel hebben, om het te doen dan hen achter na te kruipen, tusfchen de
boo-

boomen en boschen, altoos zorg dragende onder de windzijde van 't eland te zijn, uit vreze van gehoord te zullen worden. Des zomers, wanneer zij zich aan de oevers der rivier en meiren laten vinden, worden zij dikwijls door de Indianen in 't water gedood, terwijl zij de rivieren overzwemmen, of zich van 't vaste land door 't water naar de eilanden begeven enz. op die wijze vervolgt wordende, zijn ze de weerlooste van alle dieren en bieden nooit eenigen tegenstand. De jongen zijn zoo onnozel, dat ik mij herinnere een Indiaan gezien te hebben, die met zijn kanoo, op een jong, dat in 't water was, kwam aanroeijen en het bij den kruln vatte, zonder den minsten tegenstand. Het arm weerloos dier scheen ten zelven tijde zoo wel te vrede langs de zijde der kanoo als aan de zijde zijner moeder te zwemmen, en keek ons even onbeschroomt aan als een tam huis lam, vegende telkens met zijn voorpoot de vliegen uit zijne oogen, welke op dat oogenblik onnoemlijk veele waren.

Ik heb insgelijk vrouwen en kinderen een ouden eland in het water zien dooden, enkel door hem een slag met een bijl op het hoofd te geven; en in den zomer van 't jaar zeventienhonderd vijf en zeventig, toen ik op weg was van *Cumberlandhuis* naar *Trek-Post*, zag ik twee jongens een mannetjes eland in 't water dooden door hem een stok in den aarsdarm te duwen, want zij hadden geen snaphaan, geen boog en geene pijlen bij zich. Het gemeene hert is vrij gevaarlijker met eene kanoo te naderen, want het slaat zoodanig achter uit, dat men het met een kanoo van berken bast gemaakt niet zou durven wagen onder zijn bereik te komen; om die reden

wa-

wapenen alle Indianen, die herten in 't water wilden doodden, zich met een langen stok, welke ver buiten de steven van de kanoo uitsteekt.

De elanden zijn gemaklijker tam en tot huisdieren te maken dan eenige soort van herten. Ik heb herhaalde keeren te *Churchill* dezelve zoo mak gezien als schapen (*), en zelfs nog makker, want zij volgden hunnen meester overal, keerden met hem op zijn stem te rug, zonder moeite en zonder ooit van den weg te wijken. (**)

Het

(*) Het eland-dier, voor heen aan zijne majesteit gezonden, behoorde aan die plaats te huis, men had 'er een jong mannetje bijgevoegd, maar dit stierf onder weg; anderzins zouden zij waarschijnlijk in *Engeland* hebben voortgeteeldt.

(**) Na 't schrijven van 't bovenstaande, bragt dezelfde Indiaan, die bovengemelde jonge elanden naar de faktorij had overgebracht, in 1777 twee anderen daar heen, die zoo tam waren, dat op zijne reis, in eene kanoo, naar 't *Prins van Wallis fort*, de elanden hem langs den kant der rivier bleven volgen, en 's avonds of bij eenige andere gelegenheid, wanneer de Indianen aan land stapten, terstond naar hen toekwamen en hen liefkoosden, even als het tamste en makste huisdier zou gedaan hebben, zelfs verwijderden zij zich niet van de tenten. Ongelukkig op eenen schoonen dag, bli 't overvaren van eene diepe baai, in een der melren, roelden alle de Indianen, die geen belang hadden in het wel overkomen dezer jongen schepzels, van uithoek tot uithoek, en de persoon aan wien die die-

Het vleesch van 't eland-dier is zeer goed, maar groover en taaijer dan enige andere soort van wild-braad. De neus en de tong zijn twee lekkere stukken, schoon de laatste op verre na zoo vet en malsch niet is, als die van 't gemeene hert. 't Is misfchien aanmerkenwaardig, dat de lever van het eland-dier in geen tijd van 't jaar ooit gezond is; ook heeft het, gelijk de andere herten geene gal. Het vet van deszelfs ingewand is hard als sineer; maar deszelfs buiten vet is week gelijk dat van een schapen borst, wanneer men het in een blaas stopt, wordt het als merg. De eland verschilt hier in van alle andere soorten van herten, wier vet zoo hard is als niervet.

Het eland-dier is in alle zijne bewegingen en in zijne houding zeer lomp; wanneer men het stoort, rend het niet weg, maar het loopt op eene soort van draf, welke om de lengte zijner pooten vrij-snel en zoo het schijnt zeer gemakkelijk is. Dan zoo de land-streek, welke het bewoond vrij van kreupelhout en droog van grond ware, zoo dat men het te paard en met honden kon volgen, zou het ons ligt ten prooi worden, want deszelfs voeten zijn teder, en het heeft een korten adem (*).

De dieren toebehoorden niet verkiezende een zoo grooten omweg te voet te doen, bleef bij zijne makkers, hopen de dat de elanden hem, als naar gewoonte zouden volgen; doch des avonds kwamen zij niet te voorschijn, en dewijl men in die streek het gehuil van wolven hoorden, vermoedde men, dat zij door dezelven verslonden waren, want naderhand vernam men 'er niets meer van.

(*) De heer DU PRATZ, in zijne beschrijving van dit

De huiden der elands-dieren, door de ingeboornen bereid, maken uitmuntende tentkleeden en schoon leder, en zijn geschikt voor allerlei soort van kleedderen. Zij zijn even als de buffels huiden zeer ongelijk in dikte. Zommigé Indiaansche vrouwen, die zich het bereiden van dezelve wel verstaan, kunnen ze door schaven en schrabben zoo gelijk maken als een stuk dik laken, en wanneer ze wel bereid zijn, zijn ze zeer zacht, maar als ze in geene olie geweekt zijn, worden ze gemeenlijk na nat geweest te zijn, hard; ten ware men zorgt van ze gedurig onder het droogen te wrijven. Dit kan men van alle leder zeggen; 't welk op de Indiaansche wijze bereid wordt, uitgezonderd dat van de wewaskish (76), het

dit dier zegt: dat het nooit benoorden kaap *Breton* en nieuw *Schotland* gevonden word; maar ik heb eene menigte van die dieren gezien in het land der *Athopuscows*, 't welk niet ver beneden de 60 graden noorderbreedte zijn kan.

(76) De wewaskish is een soort van hert, het welk zomtijds weskasfe genaamd wordt. Deszelfs hoornen zijn rond en niet schopvormig, gelijk die van het eland of elkdier, staan regter op en hebben minder scheuten of eindden. De wewaskish heeft geen zoo breede overlip als het elandsdier, maar zijn sniet loopt eenigermate spits toe. Zijn haar is rosachtig; waarom hij van de Engelschen het roode hert genoemd wordt. Deze zeer onderscheide soort van herten is buiten tegenspraak een bijzonder dier, maar men heeft nog niet genoegzaam bepaalt of het eene bijzondere soort uitmaakt en *Cervus Rufus*, (het roode hert) zal genant worden. F.

het welk zich laat waschen als kamoes leder, zonder iets van deszelfs zachtheid te verliezen.

Het wijfjes eland heeft geene hoornen, maar die der mannetjes zijn van eene verbazende grootte en zwaarte, en van een gansch ander maakzel, dan die van 't gemeene hert. Het uiterste einde van iedere hoorn is gepamlt, en heeft de grootte van een gemeene schup, uit welke eenige takken schieten, de schaft van den hoorn heeft gemeenlijk de dikte van een vuist. Zij werpen dezelve, gelijk het hert, jaarlijks af. De hoornen van het eland dier wegen meest al over de zasting ponden; schoon zeer groot van stuk en van een schielijk gewas, zijn ze harder van samenweefzel dan eenige andere soort van harsthoornen in deze gewesten.

Schoon het vleesch van den eland van de meeste Indianen om deszelfs smaak en zelfstandigheid zeer geacht wordt, meenden mijne noord Indianen nogthans, dat het even zoo min als het buffels vleesch een vast voedsel gave; maar naar mijn begrip is zulks, ten opzichte van het elands vleesch, enkel een vooroordeel, want het buffels vleesch, hoe schoon het 'er uitzie, en hoe aangenaam het ook smake, laat zich zoo gemakkelijk en ligt verduwen, dat noch de noord- noch de zuid-Indlaan van dat gewest het zelve voor een vast voedsel houden. De eland draagt telken reize van een tot drie jongen, en werpt dezelve in 't laatst van april of in 't begin van meij (77).

Kort

(77) Wanneer men bij de berichten van onzen schrijver wegens het eland of elkdier nog die voegt, welke men viad in de nieuwe schriften van de natuuronder-

zoe.

Kort na onze aankomst aan de zuidzijde van 't *Athapuscow-meir*, sloeg MATONABEE voor, om onze reis in de streek van 't noordwesten voortzetten, op hoop van zommige Athapuscow-Indianen te ontmoeten; om dat ik verlangde, zoo 't mogelijk ware, eene tent of eenige bereide vellen van hun te koopen, dewijl een onderstand van die artikels ons van grooten dienst kon zijn, alzoo wij zeer verlegen waren, om tent- en schoenleder; want schoon mijne reismakers dagelijks elanden of buffels doodden, was het weder zoo koud, dat het niet alleen moeilijk viel hunne vellen te bereiden, maar bijna ondoenlijk, bijzonder voor de noord-Indianen, die dat soort van handwerk of lederbereiden niet verstaan.

Om deze vellen naar de wijze der Indianen te bereiden, vervaardigt men een sap van de hersenen en van het

zoekende maatschappij te *Berlijn* B. I. S. 1—69. tab. I. kan men zich een volkomen natuurlijke historie van dezelve schetzen. De professor (voord aan van) ZIMMERMAN in *Brunswijk* beperkt in zijne *Geographica Zoologica*, welke ook in 't Hoogduitsch met bijvoegzels is uitgekomen, en ook op zijne kaart 't verblijf van den eland tot aan den 50° noorderbreedte. — Dit dier word zelfs in de *Indie* in de bosschen van 't *Castische* gebergte aangetroffen; ja men heeft het almede in de heete gewesten tot in *Pondichert* tam gehad, en het is daar volkomen gezond geweest, M. S. ESSAIS philosophiques sur les mœurs de divers animaux étrangers (par foucher d'Obsonville) à Paris 1783. 8°. pag. 115—119.

II. DE EL.

F

het zachtste vet of merg van 't dier, daar in laat men de huid door en door weeken, vervolgens word dezelve niet alleen bij 't vuur gedroogt; maar eenige dagen in den rook gehangen, vervolgens wederom geweekt en in warm water doorgespoelt, tot dat de nerf van den huid volkomen open is, en eene genoegzame hoeveelheid water heeft ingetrokken, waar na de huid zoo sterk mogelijk word uitgewrongen, en dan bij een klein vuur gedroogd; men draagt zorg zoo lang 'er eenig vogt in overblijft, dezelve te rekken en gestadig te wrijven. Op deze eenvoudige wijze, en naderhand bij 't afschrabben van denzelven, worden zommige elandsvellen zeer zacht voor 't oog, en voor 't gevoel.

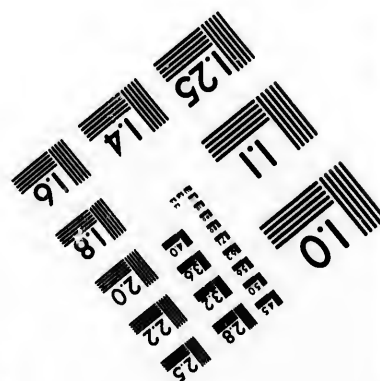
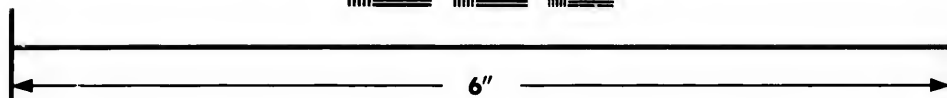
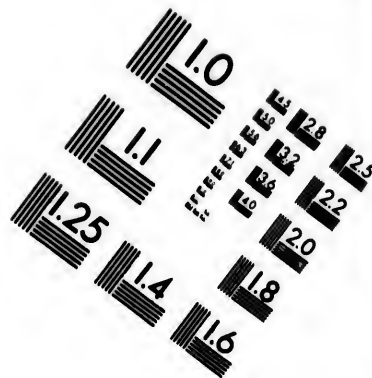
Op den elfde januarij van 't jaar 1772 ontdekten mi'ne reisgezellen, die op de jacht waren, het spoor van een vreemde sneeuw-schoen, zij volgden het zelve en kwamen, na veel wegs te hebben afgelegd, aan eene kleene hut, in welke zij een jong vrouws-perfoon ontdekten, die daar alleen zat. Daar zij mijne lieden verstaan konde, bragten deze haar met zich naar de tent. Bij nader onderzoek bleek het, dat zij tot de westelijke hondsribben-Indianen behoorde, die in den zomer van 't jaar 1770 van de athapuskow-Indianen gevangen waren. De zomer daar aan volgende had zij getracht de laatsten, niet wijd van de plaats, waar zij zich thans bevind, te ontloopen, om naar haar eigen land wedertekeeren, doch de afstand was zoo groot, en men had haar in een kanoo over zoo veele meiren en rivieren langs kromten en bogten gevoert, dat zij haren weg niet weder kon vinden. Zij bouwde zich toen de hut, in welke wij haar vonden, om zich tegen de koude
des

des winters te beschutten, en in die hut had zij sinds het begin van den herft haar verblijf gehouden.

Uit de manen, welke zij berekende zederd haar vlugt verlopen te wezen, bleek het, dat zij geene zeven maanden een menfchelijk wezen gezien had; ondertusfchen had zij zich zelve tamelijk wel onderhouden met het verftrikken van patrijzen, konijnen en eekhoorns; zij had insgelijks twee of drie bevers en eenige ftekelvarkens gedoodt. Een kleenen voorraad van levensmiddelen, welke wij bij haar ontdekten, was een duidelijke bewijs, dat zij geen gebrek geleden had, ook was zij gezond, en zag 'er wel gedaan uit, en voor eene Indiaane was zij een der fraaifte vrouwspersonen, die ik ergens in *Amerika* gezien had.

De middelen, welke dit arm fchepzel in 't werk had gefield om zich een bestaan te bezorgen, waren indedaad te bewonderen, en toonden duidelijke, dat nood de wezenlijke moeder van uitvinding is. Toen de weinige herten-zenuwen, welke zij had medege-
nomen, aan 't maken van ftrikken, en 't verftellen van hare kleederen verbruikt waren, had zij niets om derzelver plaats te vervullen dan de zenuwen der loopers en voeten van konijnen; deze wist zij met groote handigheid famen te hechten. De konijnen en andere dieren, welke zij in die ftrikken ving, verfchaften hare niet alleen een zeer goed voedsel, maar van derzelver vellen maakte zij zich zeer net te en ' warme kleederen tegen ' de winter. 't Is naauwlijks te begrijpen, hoe iemand in haren verlaten en hulploozen toestand, bedaardheid van geest genoeg konde hebben, om het dergelijks te ontwerpen en in 't werk

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14586
(716) 872-4503**

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99

te stellen, dat niet volstrekt nodig tot haar bestaan was, maar daar en boven alles met zoo veel overleg en konst verrigte, gelijk bleek aan hare kleederen, welke zij zelfs aartig en met smaak had weten famentestellen. De stof was ruw en grof, maar kunstig bewerkt, en alles met zoo veel overleg bij een gevoegd, en opgeciërd, dat haar gansche gewaad een aangenaam, schoon eenigzins een romanesk voorkomen had.

De vrije uren, welke de jagt haar overliet, besteedde zij om uit den binnensten bast der wilgen kleene draaden, als netgaren te twijnen, van welke zij eenige honderde vademmen bij zich had; van deze draaden meende zij een vischnet te maken tegen de lente. De hondribs-Indianen maken gemeenlijk van die stof hunne vischnetten, welke ver te kiezen zijn boven die der noord Indianen (*).

¶ Al het metaal, het welk eene vrouw bij hare vlugt had mede konnen neemen, bestond in een stuk van een ijzeren hoepel, ter lengte van vijf of zes duimen tot een mes gevormt, en in de ijzeren punt van een schigt, welke haar tot priem diende, en met

¶ (*) De noord Indianen maken hunne vischnetten van smalle reepen, welke zij uit de hertenvellen snijden. Droog zijnde, schijnen dezelve zeer goed te wezen, maar na eenigen tijd in 't water geweest te zijn, worden ze week en glibberig, zoo dat groote vischen door de mazen heen boren; zij rotten daarenboven zeer ligt, als men ze niet dikwijls uit het water neemt en te drogen hangt.

met deze werktuigen had zij volkomen sneeuw-schoenen en andere nuttige dingen voor zich gemaakt.

De wijze, op welke zij vuur maakte, was even zonderling als wel uitgedagt, dewijl zij daar toe geen andere hulpmiddel had, dan twee zwavelachtige steenen, uit welke zij door lang wrijven en ze tegen den anderen te slaan, eenige vonken trok, welke zij eindelijk op een stuk zwam ving. Dan, daar dit middel steeds met veel moeite gepaard ging, en niet altoos gelukte, zorgde zij haar vuur, den ganschen winter door, niet te laten uitgaan. Hier uit mogen wij opmaken, dat zij geen denkbeeld had van vuur te maken op die wijze als bij de Esquimaux en bij veele andere onbeschaafde volken in gebruik is (78); want indien zij er een denkbeeld van gehad hadde, zoude de gemelde voorzorg onnoodig zijn geweest.

Haar zonderling geval, haar goed voorkomen, en de duidelijke blijken van haare bekwaamheden, verwekten een grooten twist onder verscheide Indianen van mijne bende, wie haar ten vrouwe zoude hebben; en de arme deern wierd nog denzelfden avond bijna van een dozijn mannen in 't worstelperk gewonnen.

(78) Een treffend bewijs wat honger, benevens een yndingrijken en werkzaam geest niet al vermogen! Het is allernodigst in de jeugd ook de lichaaamljke krachten te oefenen. — Men verbeelde zich een ver troeteld Europa's meisje, dat niets weet van eenigen werktuigkundigen arbeid, en den toestand van deze noord Amerikanenschen deern: hoe toch zou zodanig eene het aangelegt hebben om niet van honger te vergaan? F.

wonnen en verloren. Mijn leidsman MATONAB-BEE, die toenmaals niet minder dan zeven wijven had, alle volwasfene vrouwspersonen, behalven nog eene jonge deern van twaalf of dertien jaren, zou ireden naar haar gedongen hebben, zoo niet één zijner vrouwen hem beschaamd had door het schimpig zeggen: dat hij reeds meer vrouwen had, dan hij behoorlijk kon getieven. Deze schimp, hoewel verdiend, kwam het arme vrouwspersoon, die zich zoo openlijk had durven uitlaten, duur te staan; want de groote man, MATONAB-BEE, die graag zou hebben doorgegaan voor een man, die bij de vrouwen zoo veel als agt of tien man konde verrichten, gevoelde zich door die spotternij zoodanig gehoond, dat hij met handen en voeten op haar aanviel, en haar derwijze toetakelde, dat zij, na eenigen tijd kwijnens, stierf (79).

Toen de Athapuscow-Indianen het bovengemelde vrouwspersoon gevangen namen, overvielen zij volgens het gebruik dier woeste menschen, haar en hare benden in den nacht, vermoordden alles wat zich in de

(79) Dit arme, door haare bekwaam- en lichaamsbekoortlijkheden belangrijk vrouwspersoon wierd van de gantsche horde als een gevonden ding, daar elk recht op had, aangezien; en men moest door kampen of worstelen beslissen, wien zij in het vervolg als vrouw zoude behooren. — Het harde lot, het welk een der zeven vrouwen van MATONAB-BEE, zich door een enkelen kwinkslag op den hals haalde, levert den lezer een nieuw voorbeeld, hoe toemeloos de driften der ruwe barbaren van noord Amerika zijn? F.

de tent bevond, uitgenomen haar en nog drie andere jonge vrouwlieden; onder de vermoordde personen waren ook de ouders en de man der jonge vrouw. Haar kind van vier of vijf maanden, verborg zij in een bundel kleederen, en nam het des nachts, zonder ontdekt te worden met zich; maar toen zij aan de nabijgelegene plaats kwam, waar de vrouwen der Athapuscowers achter gebleeven waren, werd haren bundel van die vrouwen onderzocht, het kind door dezelve ontdekt, en op staande voet vermoord.

Deze laatste daad van barbaarsheid verwekte in haar zulk een afgrijzen van die Indianen, dat niettegenstaande de man, die zich harer ontfermde, haar in allen opzichte als zijne vrouw handelde, en zich, zoo als zij zeide vriendelijk en genegen jegens haar gedroeg, zij evenwel zich niet met iemand van dien stam kon bevredigen; zij verkoos derhalven liever zich aan alle ellende en gebrek bloot te stellen, dan gemakkelijk en in overvloed te leeven, onder lieden, die zoo wreedaartig haar kind hadden omgebracht (*)

Het

(*) Bij de meeste stammen der zuid Indianen is het maar al te zeer de gewoonte der vrouwen, hare mannen of vrienden, wanneer die ten oorlog trekken te verzoeken, haar eene slavin mede te brengen, om het vermaak te hebben van die te vermoorden; ja, eenige dier ontmenschte vrouwen vergezellen hare mans en vermoorden even gereed de vrouwen en kinders, als hare mans de mans doen.

Toen ik aan *Cumberland huis* gevestigd was (eene binnenlandsche faktorij, door mij in 't jaar 1774 voor de Maatschappij der *Hudsons baai* opgericht) had ik

Het verhaal, 't welke deze arme vrouw, op eene zoo aandoenelijke wijze van haar geval deed, verwekte onder de wilden van mijne bende geen medelijden maar een luid gelach.

Hunne schichten waren gescherpt met een soort van lei, beenderen en herten-hoorn en 't gereedschap, waarmede zij hun houtwerk vervaardigen, bestond enkel uit tanden van bevers. — Alhoewel zij dikwijls had hooren spreken van de nuttige stof, waarmede de natien of stammen ten oosten van haar land wonende, voorzien worden van de Engelschen, waren zij in plaats van naderbij te komen om handel te drijven, en zich door denzelfen van ijzerwerk te

bijzondere kennis aan eene zeer jonge juffrouw van eenen even zoo wreeden aart, die toen ik sommige Indianen, welke ten oorlog trokken, verzocht mij eene jonge slaaf medetebrengen, van welken ik voornemens was een huilsbedlenden te maken, insgelijks verlangde, dat men 'er eene aan haar zou bezorgen, met het wreede inzicht, om dezelve om hals te brengen. Ik kan naauwlijks zeggen, hoe verbaast ik stond, toen ik een meisje van naauwlijks zestien jaren zulk een barbaarsch verzoek hoorde doen. Eenigzins van mijne verbaastheid bekomen, gelaste ik haar terstond de factorij te verlaten; zij deed zulks, en voegde zich bij de bende, die ten oorlog stond te trekken, met welke zij waarschijnlijk hare bloeddorst zal voldaan hebben. — Het volgende jaar werd ik gelast, het bevel van 't *Prins van Wallis fort* op mij te neemen, zoo dat ik naderhand haar niet meer te zien kreeg.

te voorzien, genoodzaakt geworden verder achter uit te wijken, om de Athapuscouw-Indianen te vermijden, die en des zomers en des winters eene verbazende slagting onder hen verrigten (80).

Op den 16 januarij, terwijl wij nog zuidwaards bleven voordreizen, kwamen wij in de groote *Athapuscouw rivier*, welke aan die plaats omtrent twee mijlen breed is, en zich ontlast in het groote meir van denzelfden naam, maar onlangs door ons overgetrokken, en het welk alreeds door mij beschreven is.

De boschen omstreeks deze rivier, bijzonder de dennen en populieren, zijn de hoogste en zwaarste, welke ik ergens in noord *Amerika* gezien hebbe. De berk groeit hier insgelijks tot eene verbazende hoogte, ook zijn eenige soorten zeer groot, maar geen van allen hebben zij een stam als die van *Engeland* (81).

De

(80) De volks-stam tot welke deze kloeke en brave vrouw behoorde, word van de Engelschen *Dogribb'd Indians*. Hondscribben Indianen, in 't Fransch *plats cotes des chiens* genaamt, of zij dus genoemd worden uit hoofde van het bijzonder maakzel hunner ribben, daar van meld de schrijver niets, en ik weet niet, dat eenig ander reiziger zich deswegens heeft uitgelaten. F.

(81) In alle landen daar weinig hout is, kapt men de wilgen, om de drie of vier jaren het hoog-opgeschoten hout af. Daar door krijgen die boomen een dikken kop, doch de noord Amerikaansche wilgen niet afgekapt wordende, groeijen steil in de hoogte, gelijk ook

De kant der rivier is aan de meeste plaatzen zeer hoog, aan zommige plaatzen zelfs niet minder dan honderd voeten boven de gemeene oppervlakte van 't water. De grond is 'er leemachtig en zeer onderhevig, om gedurende den korten zomer bij sterke regenvlagen weg te spoelen. Bij 't ontdoijen van 't ijs in de lente, heeft 'er jaarlijks eene groote overstroming plaats, bij welke gelegenheid, zoo als men mij zeide, gansche brokken weggespoeld werden, en dewijl het hout dicht aan den kant van 't water groeit, worden vele boomen door den geweldigen stroom van 't water en 't ijs medegesleept en gevoert naar het reeds gemelde groote meir, aan welks stranden en eilanden de grootste menigte drijfhout ligt, het welk ik ooit weet gezien te hebben, van 't welk zommige stukken zoo groot en zwaar waren, dat men dezelve zou kunnen gebruiken tot masten voor de grootste schepen, welke men ergens bouwt. De over dezer rivier is over 't geheel zoo steil, dat menschen en dieren denzelven naauwlijks kunnen beklimmen, uitgezonderd aan zommige plaatzen daar geulen of sleuven zijn door sterke regens, overstromingen en overstromingen veroorzaakt, en deze sleuven zelf zijn moeilijk te beklauteren, uit hoofde van de menigte zwaare boomen, welke in den weg liggen.

In
het andere boschhout. — Ook daar, waar men kapwilgen heeft, om een hof tegen stormwinden te beschutten, laat men de agtste of tiende boom hoog opschieten, zulke boomen noemt men, vooral in *Prutsen*, stormwilgen. F.

In deze rivier zijn eene menigte lage eilanden, welke meest van elanden bezogt worden, om de schoone wilgen, welke daar groeijen en gedurende den winter hun overvloed van hun geliefst voedzel verschaffen, Zommige dier eilanden worden merigvuldig bezogt van konijnen; dan, daar wij hier overvloed van groot wild konden bekomen, lieten wij ons weinig aan die kleene dieren gelegen zijn.

Behalven de reeds gemelde groote rivier zijn 'er nog andere van minder aanbelang, welke zich ontlasten in het groote *Athapuscow-meir*. Er zijn insgelijks verscheide kleene rivieren en kreeken aan de noord oostzijde van 't meir, welke al het overtollige water afvoeren. Eenige van dezelve verliezen zich, na eene menigte bogten door de kale gronden ten noorden van *Churchil rivier* gemaakt te hebben, in de moerasen en lage landen, en ten laatsen ongetwijfelt in de *Hudsons baai*. Deze ontelbare rivieren zijn zoo vol ondieptens en steenen, dat dezelve voor de Indiaansche kanoos niet eens een groot eind wegs te bevaren zijn, en al waren dezelve bevaarbaar, zou zulks den inboorlingen weinig of niets kunnen baten, dewijl ze eenige honderde mijlen ver van *Churchill rivier* zijn afgelegen.

Op het voorstel van MATONABBEE bleven wij verscheide dagen langs de rivier voorttrekken, en alhoewel wij door veele strecken reisden, waar wij wisten, dat de Athapuscow-Indianen den vorigen winter hadden doorgebracht, konden wij evenwel geen spoor ontdekken, dat eenige hunner zich hier bevonden hadden. In den vorigen zomer hadden zij hier de boschen in brand gezet, en schoon 'er sedert dien tijd tot op onze aankomst aldaar, verscheide maan-

Jen

den verlopen waren en de sneeuw 'er zeer hoog lag, bleef het mosch nog op verscheide plaatzen branden. In 't eerst werden wij door den rook daar van misleid, want wij namen dien voor den rook van vreemde tenten; doch, na veel uit onzen weg gegaan en zorgvuldig uitgekeken te hebben, konden wij geen het minste spoor van vreemden ontdekken.

Te leur gesteld in onze verwagting van eenige zuid-Indianen te zullen aantreffen, werd 'er (in de daad, om zoo te spreken) besloten, zoo veel tijd als wij misfen konden te besteden aan de jagt op buffels, elanden en bevers, ten einde met eenen genoegzamen voorraad van mondkost tijds genoeg het *Prins van Willem's fort* te bereiken voor de gewoone aankomst der schepen in *Engeland*. Toen wij meer dan veerig mijlen langs de *Athapuscow-rivier* hadden afgelegd, sloegen wij, op den 27 januarij, oostwaards af, en verlieten de rivier aan eene plaats, daar dezelve eene ijting naar 't zuiden begint te neemen.

Dewijl wij overal veel wild aantroffen, deden wij slechts kleine dagreizen; zomtijds bleven wij twee of drie dagen aan eene zelfde plaats, om 't gene wij opgedaan hadden te nuttigen. De boschen, welke wij thans moesten doortrekken, waren op veele plaatzen zoodanig met hout bezet, dat wij genoodzaakt waren een pad te banen, alvorens de vrouwen met hare sleden 'er door konden. Op andere plaatzen was te voren het hout zoodanig afgebrand, dat wij menigmaal verplicht waren verder te gaan, dan wij anders zouden gedaan hebben, om groen rijs te vinden ter bevoering onzer tenten.

Van

Van den 15 tot den 24 februarij trokken wij lange eene kleene rivier, welke zich zelve ontlast in het *Clowerij meir*, niet ver van de plaats, waar wij in mej van 't vorige jaar onze kanoos timmerden. Deze is de kleene rivier, van welke ik in 't begin van dit dagverhaal zeide: dat zij gemeenschap heeft met het *Athapuscow-meir*: maar uiterlijk schijnt 'er weinig aan gelegen, waar zij ontsaat of waar zij zich ontlast, dewijl zij ten naastenbij drie vierde van 't jaar voor de helft droog is. Daar de tusschen beide liggende poelen nogthans eene genoegzame diepte van water hebben, mogen wij veronderstellen, dat dezelve tot een goed verblijf strekken, aan de bevers, dewijl men 'er verscheide bever-woningen vindt.

Op den 24 voegde een vreemd noord Indiesch opperhoofd. *THLEW-SA-NELLIE* en verscheide zijner lieden zich uit het oosten bij ons. Hij deed aan *MATONABBEE* en mij elk een geschenk van een rol tabak ter lengte van een voet, en een sloopsvaasje brandewijn; eigenlijk had hij deze tabak en brandewijn bestemd voor de zuid-Indianen, doch van mijne reisgezellen vernomen hebbende, dat hij allerwaarschijnlijkst 'er geene zou ontmoeten, achte hij het der moeite niet waardig, dien last verder te dragen. De tabak was ons zeer aangenaam, want onzen voorraad van dat artikel was zederd eenigen tijd reeds verbruikt. Daar ik in langen geen sterken drank geproeft had, wees ik thans den brandewijn van de hand, en gaf mijn gansche aandeel aan de Indianen, die om dat ze vele waren 'er naauwlijks elk een mondvol van kregen. Weinige noord Indianen zijn liefhebbers van sterke dranken, vooral zij die op een grooten afstand van 't fort wonen; zij die

'er zich nader bij onthouden en gewoonlijk in de lente ganzen voor ons komen schieten, drinken dien wanneer zij denzelfen om niet kunnen bekomen zoo graag als de zuid Indianen, doch maar weinige hunner zijn dwaas genoeg om dien te koopen.

Dewijl de laatstgemelde kleene rivier zoo wel als de omliggende meiren en poelen sterk bewoond waren van bevers en het land overvloed had aan elanden en buffels, bleven wij onze reis niet sterk voord zetten. Veele dagen bragten wij door met jagen, met smullen en met het droogen van eene menigte vleesch, 't welk wij voornemens waren met ons te nemen, vooral gedroogd buffels vleesch; want mijne reisgezellen wisten bij ondervinding, dat eenige dagen reizens verder oost dan wij thans waren ons in een strek zou brengen, daar wij geene dieren zouden te zien krijgen.

De vreemde Indianen, die zich den 24 bij ons gevoegd hadden, berichtten ons, dat alles aan 't fort *Prins van Wallis* wel was, toen zij het zelve verlieten, dat naar hunne rekening, bij maanen, omtrent den 2 november moest geweest zijn. De meeste hunner bleeven slechts eenen nacht bij ons en vervolgden toen hunne reis naar 't noordwesten; eenige weinige, die zich in 't begin van den winter eenig bont verschaft hadden, bleven bij ons met oogmerk om ons naar de faktorij te vergezellen.

Ons wel voorzien hebbende van goed gedroogd vleesch, vet enz. geschikt om door ons gedragen te worden, namen wij den 28 onzen koers zuidoost, en reisden wat sterker door dan wij onlangs gedaan hadden, zoo dat wij maar weinig tijd besteedden aan de jagt. Des anderen daags zagen wij het spoor van

ZOM-

zommige vreemden, en schoon ik zelf 'er geen van konde zien, deden evenwel eenige mijner makkers hup best om hen te achterhalen; doch toen zij vonden, dat het een arm, weerloos volk was, beroofden zij het niet alleen van 't weinige, dat het bij zich had, maar ontnamen het daarenboven ook eenige van deszelfs jonge vrouwspersonen.

Elke daad van geweld, welke mijne reismakkers pleegden aan arme, behoeftige menschen, vermeerderde mijn afkeer en verontwaardiging. Deze laatste daad mishaaide mij nogthans meer dan alle hunne vorige bedrijven, om dat men geweld pleegde, jegens eene hoop onnoozele en onbeledigende schepzels; wier bijzondere levenswijze hen bijna van alle menschelijke famenleving uitsluit.

MATONABBEE verzekerde mij, dat sedert meer dan dertig jaren een eenig huisgezin, als men het zoo noemen mag (en tot het welk de jonge manspersonen behoorden, die door mijne reismakkers geplunderd waren) deszelfs winter-verblijf in een bosch nam, zoo ver verwijderd van de kale gronden, dat geen ander Indiaan daar ooit heen kwam. De beste berichten, welke ik kon bekomen wegens de ligging van dien oord, waren, dat die plaats gelegen is op de breedte van ten minsten 63° of $63\frac{1}{2}^{\circ}$, de lengte is met geene zekerheid te bepalen. Uit eige ondervinding kan ik betuigen, dat dezelve eenige honderd mijlen ver van de zee en van de groote boschen naar 't westen is afgelegen. Weinige van de handeldrijvende noord-Indianen hebben deze plaats bezocht; maar zij, die het deden, gaven 'er een zeer voordeelige beschrijving van; alle daar in overeenstemmende, dat dezelve gelegen is aan den oever eener

eener rivier, welke gemeenschap heeft met verfcheide fmatje meiren. De froom dier rivieren loopt noor'oost, en haar water ontlust zich naar alle waarfchijnlijkheid hier of daar in de *Huffens bay*, ook fchijnt naar de breedte gerekend, geen plaats gefchikter tot deze gemeenschap dan *Bakers meir*, aan het hoofd van *Chesterfields* ingang. Dit alles is evenwel flechts gissing; doch welke geen nadeel kan doen, naardien geene der rivieren in die gewesten bevaarbaar zijn, en ook geen winst zou 'en aanbrengen, dewil het land door 't welk zij froomen niets dienftig tot den handel voordbrengt, en geene bewoners heeft die een bezoek waardig zijn.

Men zou gemaklijk een boekdeel kunnen vullen met het gene men van dezen oord en van de levenswijze van deszelfs inwoneren verhaald; het zij genoeg te zeggen: dat deszelfs ligging ongemeen voordeelig is voor allerlei foort van wild, 't welk de kale gronden in de onderscheidene jaargetijden leveren; met dit alles is 'er op het wild minder staat te maken, dan op den vifch en de patrijzen; om die reden verzamelen de bewoners van die ftreek op 't voorbeeld hunner voorouders, door gewoonte en door aangeboren voorzorg geleid, altoos eenigen voorraad, voor 't overige leven zij mat'ger dan een eenige Indiaanfche ftam in dit land, de *Esquimaux* uitgezonderd.

Men zegt dat de herten bij menigte dezen oord in de lente en in den herft bezoeken, welk bezoek de inwoners zich zeer wel weten ten nutte te maken, zij dooden 'er veelen van, en droogen 'er zoo veel vleesch van als zij met mooglijkheid kunnen, vooral in 't najaar, zoo dat zij in den win-

winter zouden gebroek aan een goeden voorraad hebben.

Ganzen, eenden en zwanen, trekken in 't voor- en na jaar hier bij zandse vlieten heen en weder, en worden met veel konst, gepaart met onseinsig veel gedeld, bij honderden gevangen in strikken (*), en

(*) Om zwanen, ganzen en eenden in 't water te verstrikken, daar toe behoort niets anders dan een aantal heggen of afsluitingen te maken, welke in rechte hoeken van den oever der rivieren, meiren of poelen door 't water gaan; want men heeft bemerkt, dat deze vogels graag dicht aan de kanten zwemmen, om zoo veel te beter op het gras te zien. In deze afsluitingen, welke twee of drie roeden van den anderen staan, laat men openingen wijd genoeg voor de vogels om 'er door te zwemmen. In elk dier openingen hangt een strik aan een staak vast gemaakt, welke door den vogel, wanneer hij verstrikt is, niet kan uit den grond gerukt worden, en om te beletten dat de strik door den wind niet verwalje, word dezelve aan de staak vast gemaakt met jong gras, 't welk ligt los te rukken is.

Deze wijze van vogel vangen, schoon ze zeer eenvoudige is, gaat evenwel vergezeld van veel moeite, vooral als men de kleine hinner kanoot in aanmerking neemt, en het ongemak, dat 'er aan vast is, om alles in 't water te verrigten. Veele staken, welke men bij deze gelegenheid gebruikt, zijn van eene groote lengte en dikte, en de kleine takken, welke 's voortsamsta van de hegge uitmaken, worden met zeer

leveren, ongetwijfeld eene aangename verandering van spijs. Hier zou ook, waar aan ik echter twijvele,

veel omzigtigheid geschikt, uit vrees voor 't omslaan der kanoos, voor al ter plaatze daar 't water diep is, zoo als in veele meiren; ook hebben veele rivieren een sterken stroom, waar door 't werk nog moeilijker word. Als de meiren en rivieren ondiep zijn, zijn de inboorlingen dikwijls genoodzaakt de affchuttingen van oever tot oever te maken.

Om dit gevogelt in hunne nesten te verstrikken, daar toe word veel konst vereischt, en volgens 't voor-geven der inboorlingen veel reinheid; want men heeft opgemerkt, dat strikken met vuile handen uitgezet, de vogels van het nest terug houden; de gans zelf, welke men weet dat geen schrandere vogel is, zal hare eijeren verlaten, als 'er de adem der Indianen over gegaan is.

De kleiner soort van vogelen, welke hun nest in den grond maken, zijn in geenen deele zoo kiesch, en laten zich des gemakkelijker verstrikken. Men heeft opgemerkt, dat alle de vogels, die hun nest in den grond maken, aan de eene zijde 'er in, en aan de andere zijde 'er uitgaan; de Indianen, die dit zeer wel weten, plaatsen de strikken altoos aan den ingang van het nest, en als de strik maar wel gezet word, misfen zij zelden hun doel. Tot strikken voor vogels, als leeuwrikken en andere van die grootte, gebruiken de Indianen twee of drie hunner hoofd hairen, maar voor grooter soort, als ganzen, zwanen en eenden, maken zij strikken van de zenuwen van herten, welke
zij

le, een soort van patrijzen zijn, zoo groot als gemeene Engelsche hoenderen, en men zou dezelve als de gemeene patrijs in strikken vangen of met boog en pijl dooden.

De rivieren en meiren digt bij dit kleine bosch, waar het bovengemelde huisgezin zich had neder gezet, zijn rijkelijk voorzien van goeden visch, bijzonderlijk van forellen en barbeelen, welke gemakkelijk te vangen zijn, de eersten met den hoek, de laatsten in netten. Ik heb indedaad in dit land, geen oord gezien of 'er van gehoord, de helft der voordeelen genietende, welke tot een bestendig verblijf vereischt worden, als die, welke aan deze kleine streek worden toegeschreven. De afstammelingen van de tegenwoordige bewoners dezer plaats, zullen evenwel met 'er tijd, dien oord moeten ruimen uit gebrek aan hout, het welk hier zoo langzaam voordkomt, dat het gene in een jaar gebruikt wordt, buiten het gene de Esquimaux hakken en van daar vervoeren, veel jaren nodig heeft om weder aan te wasfen.

Het

zij in ééndraijen als pakgaren, en ook maken zij die wel van reepen parkement. (82)

(82) Behoefte dwingt den ruwen en wilden mensch, zich op de kennis van de eigenschappen en huishouding der dieren van zijn land toeteleggen, ten elnde dezelve daar door te gemakkelijker te kunnen magtig worden. In dit stuk zou de beschaafde European dikwijls nog veel van den wilden en woesten mensch kunnen leeren. Gelijk de kamer-geleerde dikwijls nog veel kan leeren van den jager en den landman. F.

Het zal mischien vreemd klinken, dat een deel afgezonderd, en op 't uiterlijk aanzien gelukkig levende menschen, zich zoo ver verwijderd heeft van het overige hunnes stams; en indedaad niets kan hen aangezet hebben een togt van zoo veele honderde mijlen te doen, dan wezenlijke noodzakelijkheid; 'er is geen stand of dezelve heeft zijne ongemakken, en daar hunne boschen geene berken boomen van eene genoegzaame zwaarte, of mischien 'er in 't geheel geene hadden, begaf deze bende zich zoo ver naar 't westen om berken-bast te bekomen tot het maken van twee kanoos en eenige zwam, welke aan de buiten zijde van den berken-boom groeit, en van alle Indianen, in die streck tot tondel gebruikt wordt. 'Er is tweederlei soort van zwam, welke aan den berken-boom wast, de eene is hard, en het goede daar van gelijkt veel naar den rhabarber; de andere is zacht en van buiten glad als fluweel, en wanneer men denzelven eenigen tijd in den heeten asch heeft laten liggen, en tuschen twee steenen gebeukt, gelijkt hij eenigzins naar onze spons; de Indianen noemen de eerste *jolt-thee*; zij is door al het land, het welk aan *Hudsons baai* grensd, bekend bij den naam van *pesogan*, (*) zoo als de zuid Indianen ze

(*) De noord en zuid Indianen weten bij ondervinding, dat wanneer zij de *pesogan* lang in 't water laten koken, deszelfs stof daar door zodanig verbeterd, dat wanneer dezelve volkomen droog is, een gedeelte daar van zoo zacht word als een spons.

Zommige dier zwammen zijn zoo groot als een mans
hoofd;

ze noemen. De laatste is slechts in gebruik bij de noorder stammen, die dezelve *clalte-ad-dee* heten.

Op

hoofd; de buitenzijde, welke zeer hard en zwart is, sterk gekerfd en van geen gebruik, word altoos met den bijl afgekapt. Behalven die beide soorten van vermolmd hout, heeft men in deze strek nog eene derde soort, welke ik meen dat oneindig ver boven de beide andere soorten te verkiezen zij. Deze vlud men in oude vervallen populieren, in lagen van verschillende grootte en dikte, zomwijlen slechts zoo dik als kamoës-leder, zomwijlen zoo dik als zool-leder. Deze, gelijk de zwam van den berken-boom, is altoos vochtig wanneer men ze van den boom neemt, doch droog zijnde, is ze zeer zacht en lenig, en vat ligt de vonken van den vuurslag; nog beter wordt ze wanneer men haar droog houdt in een zak daar buschpoeder in geweest is. 't Is zeer te verwonderen, dat de Indianen, wier levenswijze ik zoo even beschreven heb, nooit op de gedagten zijn gevallen van vuur te maken door wrijving, gelijk de Esquimaux doen; even zeer te verwonderen is het, dat zij geen gebruik maken van kanoos met vellen overttokken. Waarschijnlijk dat herten leder niet kan bereid worden om water te weerstaan; want men weet dat de Esquimaux robbenvellen daartoe bezigen; alhoewel zij gewoon zijn veel herten te dooden. (83)

(83) Ook in Europa word de tondel-zwam bereid uit de hout-zwammen, welke aan de boomen wasfen, en om ze schieplicher vuur te doen vatten met buskrul-

Op den 1 maart verlieten wij het schoone vlakke land der *Athapuscows*, en naderden wederom het rotsgebergte of de steenachtige heuvels, welke het land der noord Indianen begrenzen; wij bleven nog bij aanhoudenheid eene menigte herten en bevers zien, maar na den 29 februarij zagen wij geene buffels meer.

Terwijl wij zuid-oost bleven voorttrekken, bespeurden wij den 14 maart het spoor van nog meer vreemden, die wij ook den volgenden dag inhaalden. Onder dezen bevond de man zich, die in maart 1771 een brief van mij had medegenomen, aan 't opperhoofd van 't *Prins van Wallis fort*, en op welken hij een antwoord had bekomen, gedagtekend 21 junij. Toen die Indiaan den brief van mij ontving, was het onzeker welken weg wij bij onze terugkomst van de *Koper-rivier* zouden nemen, en naar alle waarschijnlijkheid had hij zelf niet bepaald waar hij den tegenwoordigen winter zoude doorbrengen, 't was derhalven geheel toevallig dat wij malkanderen ontmoeteden.

Deze vreemde Indianen, na een weinig bont verzameld te hebben gedurende den winter, voegden zich bij onze hende, welke thans twintig tenten uitgewreven. Of wij het bereiden der hout-zwammen van de zoogenaamde Wildden, dan of de Wildden zulks van ons geleerd hebben, is nog onbeslist. Zeker is het, dat wij aan geheel ruwe volkstammen menige nuttige uitvindingen, veele nuttige spijsen, en veele voortreffelijke geneesmiddelen te danken hebben; bij voorbeeld, de werking en 't gebruik der kina en quassia. F.

uitmaakte, bestaande over 't geheel in omtrent twee honderd personen, trouwens ons getal had den ganschen winter door, niet veel minder geweest.

Van deze laatste vreemden kógen wij eenige wel bereide elands-huiden tot tent- en schoen-leder, ook nog eenige andere vellen tot kleeding, al het welk door het opperhoofd der faktorijs, bij onze aankomst, zou betaald worden.

Ik kan niet genoeg uitdrukken hoe zeer ik het verlies van mijne quadrant beklagde, dewijl door het gemis daar van de koers van mijne reis van *Punt-meir* af, waar dezelve brak, zeer onzeker wierd. Het stilstaan van mijn zakhorologie, terwijl ik mij aan het *Athapuscow-meir* bevond, bezwaarde grootliks het ongeval, dewijl mij daar door de middelen ontbraken om met behoorlijke naauwkeurigheid te berekenen hoe veel tijd wij van de eene plaats naar de andere besteedden, vooral bij nevelachtig weder, wanneer wij geen zon te zien kregen. (84)

Bij alle voorkomende gelegenheden hielden de Indianen zich onderweg bezig met berken-bast te verzamelen, en hout gereed te maken tot het timmeren van kanoos, ook maakten zij kleene staven van berken-hout, welke hun den ganschen zomer door,

(84) Wanneer men eenmaal gewoon is, naauwkeurig te weten hoe laat het zij, ziet men zich niet geërns van het hulpmiddel daartoe, versteken. Toen het zakhorologie van onzen reiziger stil bleef staan, moet hij den tijd tot het einde van juni, des drie en een halve maand, zeer onaangenaam hebben doorgebracht. F.

door, op de kale gronden tot staken konden dienen, en van welken zij, gelijk ik reeds gezegt hebbe, zich bij 't invallen des winters sneeuwschoenen vervaardigden; voor 't overige moet ik hier bij aanmerken: dat dezen arbeid hun weinig tijd wegnam of hunne dagreize vertraagden, want zij verrigten meest alles des avonds, ter plaatze daar wij halte hielden, of 's morgens voor dat wij afstrokken; onderweg namen zij alleen de gelegenheid waar, wanneer zij een geschikten boom aantroffen, denzelven te vellen, en van deszelfs bast te ontdoen, als zij dien noodig hadden, of den stam in deelen te splijten, welke zij ruwlijk met den bijl fatzoneerden; en voorts alles des morgens, of 's avonds met hunne messen den vorm te geven dien zij verlangden.

Overvloed van mondkost en gestadig goed weer hebbende, deden wij slechts kleene dagreizen, en legerden ons den 9 aan den kant van 't *Woldyeah-chuck'd'whaie*, of 't *Groote snoek meir*. Onderweg trokken wij over een ander kleen meir, in 't welk wij met den hock eenige forellen vingen; ook schoten wij aldaar eenige weinige herten en elanden.

Op den 20 trokken wij 't *Groote snoek meir* over, ter plaatze daar het zelve niet wijder is dan zeven mijlen, maar van 't noord-noord westen tot het zuid-zuid-oosten is het veel langer. Den volgenden dag kwamen wij aan 't *Bedodid meir*, het welk doorgaans niet boven de drie mijlen wijd is, en op veele plaatsen veel minder; doch het is meer dan veertig mijlen lang, waar door het de vertooring maakt van een rivier. De Indianen zeggen: dat dit meir van alle kanten ingesloten en omgeven

is

is met hoog land, het welk eene verbazende menigte dennen voordbrengt, doch welke in dien oord niet zeer hoog groeijen. Zij breiden evenwel derzelver takken veel wijder uit dan de dennen in *Europa*, welke wel driemaal zoo hoog en dik zijn, zoo dat zij in gedaante veel meer naar een appelboom zweemen dan naar een denne, van wat soort ook. Deze dennen hebben veel harst of teer in zich, want zij branden als een slambouw, en geven even zulk een lucht en stoom van zich als de duigen van een teerton, welke men op 't vuur werpt; om die reden word het nooit van de Indianen in de tenten gebruikt tot het koken hunner spijsen.

't Bogen nu overal sterk te doijen, en dewil het kreupelhout hier zoo dik stond, dat men 'er niet dan met veel moeite door kon, maakten wij gebruik van het ijs des gemelden meirs, en vervorderden op het zelve onze reis, voor zoo ver deszelfs strekking met onzen weg overeenkwam; maar na bijna omtrent twee-en-twintig mijlen daarop te hebben afgelegd, nam het meir eene noordelijker rigting, weshalven wij verplicht waren hetzelfde te verlaten en onzen koers meer naar 't oosten te nemen; na veertien mijlen verder voortgetrokken te hebben, kwamen wij te *Noosherht-whoie* of het *Heuvel-Eiland meir*, aldus genaamt naar een zeer hoog eiland in dat meir liggende.

Van den 28 tot den 31 maart woei het zoo fel uit den zuiden, dat het niet mogelijk was op vlakken grond vier mijlen ver onze reis te vervolgen; en 't geweld, waarmede de boomen uit den grond gerukt werden, maakte het eëmgzins gevaarlijk door de boschen te reizen; 'er geschiedde evenwel geen

ongeluk, schoon veelen van ons zeer veel gevaar liepen.

Van 't midden van maart tot in 't begin van april, alhoewel het over dag sterk dooide, vvoor het gemeenlijk des nachts hard. De jonge lieden namen derhalven den morgen te baat om elanden te jagen, waarin zij gemeenlijk slaagden, dewijl zij met hunne sneeuwſchoenen gemakkelijker over de ligt bevrooren sneeuw en 't dunne ijs liepen dan de elanden, welke geſtadig daar in zakten tot aan den buik. De elanden hebben zulke tedere voeten en korten adem, dat een goed looper hen gemakkelijk in een uur of agt kan aſjagen. ſchoon 'er nogthans gevallen zijn, dat ze zich twee dagen achtereen lieten jagen alvorens geſchoten of gedood te kunnen worden, waarvan ik voorbeelden gezien hebbe. Bij zulke gelegenheden belasten de Indianen zich met niets dan met een mes of bajonet en een zakje met vuurſlag en zwam, kledende zich voor 't overige zoo ligt mooglijk; zomnige nemen wel eens een boog en twee of drie pijlen mede, maar ik weet niet dat ik ooit iemand een jagtroer heb zien medevoeren, of 't moest een zeer kort roer geweest zijn, daar naauwlijks iets mede te verrigten was, want een volkomen roer is veel te zwaar om 'er in de hand eenige uren mede te loopen.

Wanneer de arme elanden eindelijk niet langer loopen kunnen, blijven zij bot ſtaan, en bedreigen hunne vervolgers met den kop en de voorpooten, van welken zij zich behendig weten te bedienen, vooral van de laatſten; zoo dat de Indianen, die geen boog en pijlen noch een kort roer bij zich hebben, gemeenlijk verplicht zijn hunne meſen of bajonetten aan een lange ſtok vaſt te maken, en op een aſtand daar-

daarmede het dier eenige steken toetebrengen. Bij gebrek van dit noodig wapentuig, hebben sommige jonge losbollen, die het wagen durfden op een eland aantelopen, menigmaal zulke slagen met de voorpooten gekregen, dat zij 'er naauwlijks van herstelden.

Het vleesch van den eland, welke op die wijze gedood word, is in 't geheel niet smakelijk en moet, naar mijne gedachten, ongezond zijn, dewijl door 't lang achtereen loopen van het dier hetzelfde eene koortszige hitte moet verkrijgen. Het vleesch is dan ook week en kleverig, en heeft eenen onaangenamen smaak, welk noch naar vleesch, visch noch gevogelte gelijkijkt.

Alhoewel ik toen ter tijd vrij snel kon loopen verzelde ik de Indianen nooit op deze jagtpartijen; maar ik heb veele hunner hooren zeggen, dat een eland, 't welk, na lang gejaagd te zijn, gedood wordt, geen halve stoop bloed bij zich heeft, het overige in 't vleesch genokken zijnde, het welk in dien staat zoo slegt moet zijn als de gal of mild van een garstig varken.

De zuid Indianen bedienen zich van honden tot de jagt, welke daardoor gemakkelijker word en niet zoo lang duurd. Maar de noorder stammen hebben geene honden, die daar op afgericht zijn; zij zijn derhalven zelf verplicht het dier te vervolgen. (85)

Op

(84) De Amerikaansche hond onderscheid zich van den Europaanschen; hij kan niet bassen, maar huult en gromt enkel. Hij is niet veel grooter dan een vos, heeft een spitzen kop en spitze ooren. Toen de

Eu.

Op den 7 april gingen wij over de *Thee-ley-aza rivier*, en bevonden ons toen in een oord, waar de kleine noordſche herten menigvuldig waren; doch de elanden waren 'er zoo ſchaars, dat wij na den derden 'er geen meer doodden.

Op den twaalfden zagen wij veele zwanen noordwaards vliegen, zij waren de eerste trekvogels, welke wij in die lente gezien hadden, uitgezonderd eenige weinige ſneeuwvogels, welke altoos voor af komen, en gevolgtijk zeer eigenaartig de voorboden der lente genaamt worden. De zwanen zſjn van alle de watervogels de eerste, die hier heen trekken, en komen zoo vroeg, dat zij het water nergens open vinden dan aan de watervallen, waar men ze in dien tijd van 't jaar bij meeuigte aantreft, en 'er een aanmerkelijk getal van kan ſchieten.

Op den 14 kwamen wij aan een andere plaats der *Thee-ley-aza rivier*, en floegen onze tenten op niet ver van eenige vreemde huisgezinnen van noord Indianen, die zich hier sedert eenigen tijd hadden bezig gehouden met het ſtrikken van herten, en zoo arm waren, dat ze niet een enkel roer bij zich hadden.

De guiten, die tot het volk mijner bende behoorden, verre van hen enige hulp of bijſtand aantebieden. — den
Europanen dit land ontdekten, vonden zij die honden ſraal. — Even als onze honden afſtammen van wolven, voſen en jakhalzen, zijn deze Amerikaanſche honden waarſchijnlijk afkomſtig van een vos of ſoortgelijk dier, het welk nog ergens in *Amerika* in 't wilde leeft. F.

den of iets medetedeelen, ontnamen hen zelf nog alles wat zij noodig hadden, en niet konden ontbeeren, en om hunne wreedheid ten top te voeren, voegden de manspersonen zich in hoopen van zes, agt of tien te samen, greepen verscheide dier vreemde vrouws- personen aan, en sleepten de jongsten een end wegs van hare tenten af, daar zij haar niet alleen schof- feerden, maar zoo slecht, ruw en barbaarsch behan- delden, dat twee of drie 'er naauwlijks 't leven van afbragten. Bij deze en andere gelegenheden dwong de menschelijkheid mij hen hunne barbaarschheid onder 't oog te brengen en hen die te verwijten; doch verre, dat mijne verwijtingen iets bij hen ver- mogten, ontzagen zij zich niet mij naderhand rond uit te zeggen, dat, zoo 'er een nicht of bloedver- wante van mij bij geweest ware, zij haar niet minder ontzien zouden hebben.

Wij bleven hier tien dagen, ten einde ons te voorzien van een goeden voorraad vleesch en sineer van her- ten, welke dieren hier menigvuldig waren, en welke wij, volgens het zeggen der Indianen, in zulk eene menigte niet weder zouden aantreffen, voor dat wij de kale gronden bereikten. Gedurende ons verblijf aan deze plaats, maakten de Indianen het timmerhout af voor hunne kanoos en voorzagen zich van de benoo- digde tentenstokken voor den zomer; terwijl wij hier dit werk verrigten; dooide het zoo sterk, dat wij op verscheide plaatsen den blooten grond begonnen te bespeuren. Ook begon het ijs in de rivieren, die ondiep waren en een snellen stroom hadden, los te raken, zoo dat wij dagelijks ganzen, eenden en andere trekvogels te gemoet zagen.

Op

Op den 25, het weêr koel en gunstig zijnde om onze reis te vervorderen, braken wij weder op, en marcheerden dien dag twintig mijlen oostwaarts; doch de twee volgende dagen bleven wij weder halte houden, om eenige vrouwen intewagten, die achter gebleven waren.

Op den 28 monsterden wij ons volk en gingen 's morgens vroeg weder op reis; den volgenden dag trokken wij voorbij *Thlawey-aza-yeth*, de plaats waar wij in de lente van 1771 het timmerhout voor de kanoos hadden gereed gemaakt.

Op den 1 mei was het in den morgen ongemeen schoon en aangenaam weêr, met een ligt koeltje uit den zuiden en sterken dool. Wij begaven ons op reis, en, na agt of negen mijlen afgelegd en oost ter noorden koers gehouden te hebben, begon het sterk te sneeuwen en fel te waaijen uit het noord westen. Toen dit slegte weêr begon, bevonden wij ons op den top van een dorren heuvel, zeer ver van eenig bosch; meenende dat het slechts een bui zoude zijn, hielden wij halte, hopende dat het weder ras zoude ophelderen; dan, bij 't aankomen van den avond, nam de wind zoo sterk toe, dat niemand onzer met mogelijkheid op zijne voeten kon blijven staan, zoo dat wij verplicht waren ons op den grond nedertelggen, zonder eenige andere beschutting dan onze sleden en bigaadjē, welke wij aan de windzijde plaatsien; zonder daar van veel nut te hebben, want de wind jaagde de sneeuw 'er zoo hoog tegen op, dat wij op zommige plaatzen met twee en drie voeten sneeuw overdekt wierden, en dewijl het des nachts niet vroom, bevond ik mij, nevens veele mijner medemakkers, van een poel van water omringd,
ver-

veroorzaakt door de warmte onzer lichamen, welke de sneeuw te schielijker had doen dooijen.

Den 2 was het lief en aangenaam weder, met een warmen zonneshijn. Wij droogden dien morgen alle onze kleederen, en gingen toen weder op reis. Des namiddags kwamen wij aan de plaats, door mijnen leidsman bestemt tot het timmeren onzer kanoos; doch eenig verschil, tusſchen hem en zijne landslieden onstaan, deed hem van ontwerp veranderen, en hij beſloot oostwaards te blijven voortreizen, zoo lang het jaargetijde zulke zoude geheugen, alvorens de kanoos te vervaardigen. Wij vervolgden diensvolgens den 3 onzen weg, en daar het op dien en den volgenden dag zeer koud was, gingen wij ſlijf door en lagen veel wegs af; maar op den 6 was het zoo heet en broeiſend, dat wij slechts dertien mijlen konden vorderen, rigtende onzen koers steeds oost ten noorden, en toen voor een poos halte houdende ten zuiden van den *Zwarren beer heuvel*, welke plaats ik in 't jaar 1771 van verre gezien hadde.

Op den 6 was het even zoo heet als den voorigen dag; wij lagen evenwel des morgens elf mijlen naar 't oosten af, en ontmoetten toen verscheide vreemde Indianen, die ons berichtten, dat eenige weinige anderen, die een tamelijke vracht bonten bij zich hadden, met welken zij dien zomer naar de faktorij meenden te reizen, niet ver van ons af waren.

Op dit bericht zond MATONANNEK iemand zijner lieden naar hen af, om hun te verzoeken zich bij hem en de zijnen te voegen. Dit verzoek werd gereedelijk ingewilligt, want de Indiaanſche opperhoof-

hoofden, zoo wel die van de noordelijke als zuidelijke stammen, komen gaarne met eene sterke bende aan de faktorijs, dewijl zij bij ondervinding weten, dat een groot getal hun meer aanzien geeft. Ingedaagd de meeste Europeanen, die zich in die streken onthouden, weten weinig van de zeden en gewoontens der Indianen, en hebben daarom zulke groote gedachten van het gezach der opperhoofden van dat volk, dat zij zich wezenlijk verbeelden, dat alle die hen bij die gelegenheid verzellen, dat gansche jaar ten hunnen dienste en onder hunne bevelen staan. Doch het gezach dier voornamen mannen strekt zich, zoo haast zij van de faktorijs verreeft zijn, niet verder uit dan over hun eigen huisgezin; ook spruit de geringe eerbied, welke hen bij hun verblijf aan de faktorijs bewezen wordt, enkel uit eigenbelang.

De aanvoerers of hoofden hebben bij die gelegenheid een moeilijke rol te spelen; want zij zijn niet alleen verplicht het woord te voeren, maar de bedelaars te wezen voor alle hunne vrienden, die zij eenigzins toegedaan zijn, en voor alle de anderen, die zij reden hebben in 't vervolg te ontzien. Deze onaangename taak, benevens hunne eige begeerte om voor lieden van aanzien gehouden te worden bij de Engelschen, maakt hen dikwijls geemlijk; want indien een Europeaan opperhoofd hun iets weigerd van het gene zij eischen, al ware het slechts een beuzeling, om aan den minsten van hunne bende weggegeven te worden, betoonen zij zich terstond te onvrede en grimmig, ja zelfs ten uitersten onbescheiden; en, hoe redelijk zij ook op andere tijden kunnen zijn, laten zij dan terstond alle redelijkheid varen, en doen zulke buitensporige eischen, dat na vijf

vijfmaal de waarde voor hunne eigen aangebragte pelt-
terijen ontvangen te hebben, zij nimmer, zoo lang
zij aan de faktorij blijven, zullen aflaten te bedelen;
en maar weinige zijn 'er die eindelijk volkomen
voldaan afrekken. (*)

Na

(*) Ten bewijze hier van zal ik de vrijheid nemen,
schoon het anders niet tot het verhaal mijner reizē
behoord, een enkel voorbeeld uit honderden van die
soort bijtebrengen, welke alle de faktorijen van *Hud-*
sons baai opleveren, schoon mischien nergens zoo
menigvuldig als die van *Churchill*. In oktober 1776
kwam mijn ouden wegwijzer MATONABEE, aan 't
hoofd van eene talrijke bende noord-Indianen, om aan
het *Prins van Wallis fort*, waar ik toen de eer had
het bewind te voeren, handel te drijven. Na de
gewone plichtplegingen afgedaan waren, kleetde ik
hem in 't gewaad van een kaptein van den eersten
rang; ook kleetde ik zes zijner vrouwen van 't hoofd
tot de voeten; waar na hij, dat is te zeggen tien
dagen na zijn verblijf aan de faktorij, mij om zeven
lieutenants rokken, vijftien gemeene rokken, agtien
hoeden, agtien kembden, agt snaphanen, honderd
veertig ponden buskruit, met kogels, hagel en vuur-
steen, naar evenredigheid, vraagde. Bij dit alles
eischte hij nog van mij veele bijlen, ijsbeitels, vijlen,
baïjonetten, mesfen, bedlakens, wolle lakens, kammen,
spiegels, kousfen, zakdoeken, verscheide ponden tabak
en eene menigte andere kleine artikels, als priemen,
naalden, verf, staal, 'te samen meer dan zevenhonderd
bevervelen, handel-prijs bedragende, en zulks om

II. DEEL,

H

flechts

Na vier dagen ons aan deze plaats te hebben opgehouden, besloot MATONABEE met alle de Indianen, die mij naar 't fort stonden te verzellen, de oude lieden en kinderen overtelaten aan de zorg van eenige Indianen, die in staat waren hen van het noodige te voorzien, en die gelast wierden zich naar een plaats te begeven, *Cathawachaga* geheten, aan de kale gronden gelegen, en aldaar op de terug komst

slechts onder zijne lieden uitdeelen, behalven eene verscheidenheid van goederen, welke hij voor zich zelve tot een geschenk vorderde, en welke meer dan vierhonderd bevervellen handelprijs bedroegen. Maar het buitensporigste was, dat hij twaalfponden buschpoeder, agt-en-twintig ponden kogels en hagel, vier ponden tabak, eenige stukken kleederen en verscheide stukken ijzerwerk enz. durfde vragen voor twee zijner lieden, die zijn tent en andere bagaadje in den vorigen winter gesleept hadden. Dezen eisch vond ik zoo onredelijk, dat ik eenigzins aarzelde denzelven intewilligen; ik gaf hem te kennen, dat hij de man was, die zijn eigen volk moest batalen; doch ik kreeg spoedig ten antwoord, dat hij niet verwacht had zulke beuzelingen aan hem te zien weigeren, en dat hij in 't vervolg zijne goederen zou brengen, waar hij 'er zijn eigen prijs voor konde bekomen. Ik vraagde hem, waar dat zijn zoude? en hij zeide mij zeer honende: aan de handelaars van *Canada*. Kortom, ik was blijde dat ik hem met het geëischte kon te vreden stellen; ik breng dit geval enkel bij als een proef van Indiaan-sche geveetenloosheid.

komst hunner nabestaande te wagten, die van de faktorijs moesten wederkeeren. Deze zaken gesleekt zijnde, zoo 't scheen met wederzijdsch volkomen genoegen, namen wij wederom de reis aan op den 11 mei, en op een vlugger voet, dan wij waarschijnlijk zouden hebben kunnen doen, ingevale de oude lieden en jonge kinderen bij ons gebleven waren. In den namiddag van dien dag ontmoetten wij eenige andere noord-Indianen, die insgelijks met bont naar 't fort reisden; deze voegden zich bij ons, en den volgenden nacht legerden wij ons te samen met onze tenten aan den kant eener rivier, welke zich ontlast in het *Doo-baunt meir*. Op dien dag wierpen wij onze sneeuwchoenen weg, dewijl de grond op de meeste plaatzen volkomen bloot lag, zoo dat wij dit schoeizel niet meer behoefden, maar de sleden kwamen ons nu en dan nog te pas, vooral op het ijs der rivieren en meiren.

Op den 12 was het weer zoo ongemeen heet en broeiende, en het water stond zoo hoog op het ijs van bovengemelde rivier, dat men niet zonder moeite en gevaar daar over gaan konde. Wij trokken derhalven slechts vijf mijlen ver daarover, sloegen onze tenten op, en daar het warm weder scheen te zullen aanhouden, begonnen de Indianen onmiddellijk aan het vervaardigen hunner kanoos, welke zij zoo spoedig gereed hadden, dat wij in den achtermiddag van den agttienden onze reis weder voortzetten, maar daar de dag ten naastenbij verloopen was, lagen wij slechts vier mijlen wegs af, en bleven 's nachts liggen.

Den 19 was het 's morgens lief en aangenaam weder, en het ijs weder opgedroogt zijnde, gingen wij ge-

makkelijk en veilig daaröver; wij trokken derhalven vroeg uit, en marcheerden dien dag meer dan twintig mijlen ver over gemelde rivier, cost-noord oost koers houdende. Den volgenden dag was het zoo koud, dat wij, na omtrent vijftien mijlen te hebben afgelegd, verplicht waren halte te houden; want van de *Doo-baunt rivier* af waren wij dikwijls genoodzaakt tot over de knieën door moeras, modder, natte sneeuw en 't water te waden, zoo dat onze kousen en schoenen met zulk een dikken korst van ijs bezet waren, dat wij niet dan met veel moeite voordkonden, en gevaar liepen beenen en voeten bevroren te hebben.

Den 21 was de koude en vorst nog veel gestrenger dan daags te voren; doch daar de moerasen en poelen toen hard bevroren waren, konden wij tamelijk wel voordkomen. Wij vervolgden derhalven onze reis; de wind begon nogthans zoo sterk opteekken, dat wij naauwlijks zestien mijlen gemarcheerd hadden, toen wij bemerkten dat de kanoo-dragers ons niet volgen konden, zoo dat wij genoopt waren halte te houden voor dien nacht. Op dien dag waren wij de *West baai* en het *Whol-dyah'd meir* overgetrokken, het welk aan die plaats door de noord-Indianen *A-Nawnee-shad whoie* geheten word. Ook keerden op dien zelfden dag verscheide Indianen, bij gebrek aan voorraad van mondbehoefstens, terug. Wild van allerlei soort was zoo schaars, dat, behalven eenige weinige ganzen, niemand onzer bende iets geschoten had, sedert wij den elfden dier maand van de vrouwen en kinderen vertrokken waren; zelfs hadden wij den gantschen weg over niet een enkel hert gezien

Den

Den 22 was het weer bedaarder, wij zetten op nieuw onze reis voort naar 't noordoosten, en, na omtrent dertien mijlen afgelegd te hebben, troffen wij eenige herten aan, van welken er vier door de Indianen geschoten werden. Maar wij waren thans zoo veele in getal, dat vier kleene noordelijke herten ons naauwlijks een enkel maal konden leveren.

Den volgenden dag bleven wij onze reis vervolgen, gemeenlijk onzen koers noord-oost rigtende, op den 25 trokken wij de *Noord baai van Theijholekijed whoie* of 't *Sneeuw vogelen meir* over, en 's nachts geraakten wij buiten de boschen, en legerden ons op den kalen grond. Denzelfden dag sloegen verscheide Indianen eenen anderen weg in, buiten staat zijnde, door gebrek van kruut en lood de reis naar 't fort voortzetten. Schoon alle zwaar beladen, hadden wij evenwel eenige dagen aan den anderen goed doorgereisd, en leden thans groot gebrek aan mondbehoefkens, zoo dat veele mijner reisgezellen zich zoo zwak bevonden, dat zij genoodzaakt waren, hunne pakken met bont achter te laten, welke behoorlijk geborgen werden in de hollen en klooven der rotzen, daar noch het weder, noch de roofdieren dezelve konden schaden, zoo dat 'er waarschijnlijk weinige van te loor gingen. Veele anderen onzer bende waren zoo afgemat en uitgeput, dat zij buiten staat waren verder met ons voort te reizen, hebbende daarenboven nog gebrek aan kruut en lood, zoo dat zij geheel moesten bestaan van visch, indien zij dien konden vangen: want alhoewel dezelve in de rivieren en meiren hier omstreeks overvloedig was, konden zij weinig staat maken, dat die hun de benodigde spijs zoude leveren.

Schoon ik thans nog genoegzaam was voorzien van kruit en lood, ten behoeve van mij en mijne eigen lieden, tot aan het fort, vorderde evenwel zelfbehoud als de eerste wet der natuur, dat wij het grootste gedeelte voor ons zelve bleven houden, vooral daar ganzen en kleine vogels het eenigst wild waren, 't welk wij stonden aan te treffen, en aan welk gevolgte veel kruit en lood verschoten werd. Trouwens de meeste Indianen, die ons werkelijk den ganschen weg over naar de faktorij verzelden, hadden een weinig kruit en lood over, waardoor zij in schaarsche tijden beter de reis konden mede doen, dan zij, die wij achter lieten, en van welken, hoe zeer door ons bijgestaan, nog veele vrouwen aan gebrek stierven. 't Is eene treurige waarheid, welke zelfs zeer tot schande strekt voor de weinige menschelijkheid, die men bij deze lieden aantreft, dat de vrouwen altoos zich het armoedigst moeten behelpen, en dat zoo haast 'er gebrek begint te komen, men haar van honger laat sterven, terwijl de mans zich nog aan vleesch vergasten.

Den 26 was het lief en aangenaam weder. Wij gingen 's morgens als naar gewoonte op reis. Na omtrent vijf mijlen afgelegd te hebben, schoten de Indianen drie herten, en dewijl ons getal vrij wat verminderd was, hadden wij ten kosten van weinig ammunitie, twee of drie goede maalen etens van dit wild.

Op den 30 meij, toen wij onzen togt oostwaard bleeven voordzetten, trokken wij de *Cashawhachaga rivier* op het ijs over, het welk, even na dat de laatste man van ons aan land stapte, los brak. Wij hadden nog niet lang aan de oostzijde dier rivier geweest

weest, toen wij slecht weer zagen aankomen, tegen het welke wij ons zoo veel mogelijk zогten te dekken, dat evenwel weinig te beduiden had, dewijl wij ons geheel en al op de kale gronden bevonden. 't Is waar, wij waren wel voorzien van stokken voor zomertenten, en van zoodanig tentedekzel als gemeenlijk van de noord Indianen in dat jaargetijde gebruikt wordt, ook deden wij ons best onze tenten te plaatzen op eene wijze als ons het meest tegen den opkomenden storm kon dekken. 't Begon nu zoodanig te stortregenen, dat onze legerplaats al schielijk in eene openbaare zee veranderde, waar door wij genoodzaakt werden in 't midden van den nacht de wijk te nemen naar den top van eenen nabijgelegen heuvel, waar de hevige wind ons niet toeliet eene enkele tent op te slaan; zoo dat het eenige, waarmede wij ons tegen het ruwe weder konden beschermen was, het tentedekzel om onze halzen te slaan, en den rug tegen den wind te keeren. Wij waren genoodzaakt in dien toestand te blijven, zonder de minste verversching tot 's morgens van den 30 junij, gedurende welken tijd de wind het compas rond liep, en het slechte weer bleef voortduren, waar door wij genoopt werden, gestadig van stand te veranderen, naar mate de wind draaide. Het weder kwam eindelijk een weinig tot bedaren, schoon het nog frisch uit het noordwesten bleef waaijen, met harden vorst en gestadige sneeuwbuijen. Wij gingen evenwel des morgens vroeg weder op reis, doch door het aanhoudend vogtige en koude weer, het welk ik eenige dagen te voren had uitgestaan, waren mijn beenen verstijfd en verkleumd, zoo dat ik mij eenigen tijd niet dan met moeite kon be-

wegen. Op dien dag zagen wij eene menigte ganzen vliegen naar 't zuiden, wij schoten 'er eenige van, doch deze waren niet toereikende voor 't aantal monden, welke wij te spijzigen hadden, noch strekten tot vergoeding van een zoo lang vasten.

Van dien tijd af schoten wij daaglijks zoo veel ganzen als wij noodig hadden; om bij 't leeven te blijven, maar op dien dag zagen wij overvloed van herten, van welken 'er vijf door de Indianen geschooten werden, het welk ons niet weinig opbeurde, ter wijl het groot aantal herten, dat wij zagen, ons steeds hoop gaf, om op het overige van de reis geen gebrek te zullen hebben. 't Is bijna nodeloos hier bij te voegen, dat lieden in onzen behoeftigen toestand, geen tijd verspilden met het snijden en droogen van 't vleesch; wij maakten het vast op de pakken der vrouwen, en lieten het op die wijze in de zon en door den wind droogen onder het voordreizen. Hoe vreemd het ook mogen voorkomen, het vleesch, op die wijze bereid, is niet alleen eene voedzame spijs, maar aangenaam van smaak en algemeen geacht van de inboorlingen. Ik kan niet optkennen, dat het mij niet alleen wel smaakte, maar na dat ik 'er mijn maal mede gedaan had, bevond ik altoos, dat ik het langer mede kon op de been houden, dan met eenig ander voedsel. De zuid-Indianen droogen al hun vleesch bij een sterk vuur, waardoor het alle deszelfs fijnste zappen verliest, en wanneer 't genoegzaam droog is, om geen bederf te vreezen kan het even min bij het in de zon of voor een klein vuur gedroogde vleesch der noord-Indianen vergeleken worden, als het vleesch van 't welk men soep gekookt heeft, bij dat, het welk maar even gaar

gaar gekookt is, om geëten te worden. Het laatste heeft alle zijne zappen behouden en word, door het maa-zap ontbonden zijnde, een sterk en gezond voedsel, daar het eerste alle die eigenschappen mislende in geene vergelijking kan gebragt worden bij het laatste. De meeste Europeanen houden meer van het gedroogde vleesch der zuid- dan van dat der noord-Indianen. Men kan het zelfde zeggen van de magere stukken, welke eerst gedroogd en tot eene soort van poeder gewreven worden. Het door de noord-Indianen aldus bereide, heeft geen rook-smaak, is zacht en smelt in den mond; dat der zuidelijke stammen is gemeenlijk door 't sterk rooken zoo bitter als roet, en zoo tai als schraapzel van gebrand hoorn. Ik heb nog geen Europeaan gekent, die niet het noord-Indi- aansche de voorkeur gaf.

Op den 9 zagen wij op onzen togt naar de faktorijs, welke toen zuid oost van ons lag, op verscheidene plaatsen in 't noord oosten rook opgaan, en dien zelfden dag spraken wij met verscheidene noord-Indianen die naar *Knapps baai* reisden, om de *Churchill sloep* aantetreffen. Veele dier Indianen hadden bontveulen bij zich, doch eenigen tijd geleden aan 't *Prins van Wallis fort* goederen op borg mede genomen hebbende, sloegen zij thans dezen weg in om de betaling daar van te rekken. Veele van dit volk hebben zich van dergelijke bedriegerijen met voordeel bediend, sedert de bonthandel met de noord-Indianen aan *Knapps baai* geopend werd; waar door 'sjaarliks groote schulden onbetaalt blijven tot merklijk nadeel zoo wel van de maatschappij als van haren gouverneur aan de *baai*.

Ons geene gelegenheid, welke het goede weer ons verschafte, willende laten ontglippen, verspilden wij onzen tijd niet aan een lang gesprek met deze Indianen, maar vervorderden onzen togt naar 't zuid oosten, terwijl zij den hunnen naar 't noord oosten voordzerteden.

Veele dagen achter een na 't vertrek van dat volk, hadden wij 't geluk veele herten aantetreffen, en daar het weer langen tijd ongemeen goed en aangenaam bleef, scheen alles tot ons genoegten medetewerken, en eene vergoeding te doen voor den gestrengen honger, de koude en ongemeene ongemakken, welke wij zoo lang hadden uitgestaan, en waar door wij tot de uiterste ellende en gebrek gebragt waren.

De herten waren een gedeelte van den weg over zoo menigvuldig, dat de Indianen 'er zoo veele van schoten als wij noodig hadden zonder eenen enkelen uitstap te doen. Ook leverden de rivieren en meiren aan welke wij kwamen ons overvloed van den lekkersten visch, dien wij met den hoek of met netten vingen. Ganzen, patrijzen en veel ander gevogelt, alle goed van spijs, waren zoo menigvuldig, dat slechts het schietgeweer in een kundige hand behoefde te zijn, om met weinig kruit en lood 'er zoo veel van te schieten als men hebben wilden.

De stortregens waren het eenige ongemak, het welk wij thans leden, maar tuschen beide was het warm, en de zon scheen zoo heerlijk, dat dit ongemak ons weinig deerde, vooral daar wij den buik ook vol hadden van uitmuntende spijs. Ook zou het vooruitzicht van eerlang weder te huis te zullen zijn, ons alle ongemakken en zelfs den vreeslijken honger geduldig hebben doen verdragen.

Op

Op den 18 kwamen wij aan de *Eijer rivier*, waar ik op aandrang van mijnen leidsman MATO-NABBE, een bode met een brief afzond naar 't opperhoofd van 't *Tribs van Wavis jett*, om hem kennis te geven van onze aanraderende te rug komst. Het weer was toen ter tijd zeer slecht en regenachtig, waar door wij bijna een gansche dagreis verloren, doch toen het zelve ophelderde, vervorderden wij onzen togt, dagelijks gemeenlijk agtien of twintig mijlen afleggende, dan eens meer, dan eens minder, naar dat de weg, het weder en andere omstandigheden zulks toelieten.

De heiten lieten zich thans in zulk eene menigte niet meer zien, schoon wij 'er genoeg aantroffen voor dagelijks onderhoud, meer hadden wij niet benodigt, dewijl ieder zoo veel gedroogd vleesch medevoerde, als hij, buiten zijne bonte vellen en andere bagaadie, konde dragen.

Den 26 kwamen wij al vroeg in den morgen aan de *Zeekalven rivier* (*), dan, daar de wind 'er vlak op

(*) De heer JEREMIE is zeer onnaauwkeurig in zijn verslag van de ligging en loop dezer rivier. Wie hij meend door de natie, welke hij *Piat cotes de chiens* noemt, het zij koper of hondsribbe Indianen, is niet wel te bepalen. Zijn het de koper Indianen, dan vergist hij zich zeer; want die hebben in hun land overvloed van bevers en andere dieren van de bont soort; en meend hij 'er de hondsribbe Indianen mede, dan verzekert hij verkeerdelijk, dat zij koper-mijnen in hun land hebben, want noch koper, noch eenig ander metaal is bij hen in gebruik.

op aanwoei, stond dezelve zoo hol, dat wij genoopt waren bijna tien uren te verwijlen, alvorens wij het durf-

De heer JEREMIE was niet te zedig, toen hij zei: de: (zie DORBS verslag wegens de *Hudsons baai* bladz. 19) niets stellige te kunnen zeggen wegens de noordelijke gewesten; want naar mijne gedagte was hij nooit 400 ver noord of west als hij voorgeeft, anderzins zou hij ons een volkomener beschrijving van die gewesten hebben gegeven.

De straat van welke hij gewaagt, is ongetwijfeld geene andere dan die, welke thans *Chesterfields* inham genaamt word, en welke bij zommige najaren en konde jaargetijden den gansche zomer niet vrij van ijs is; want ik kan betuigen, dat noch noord- noch zuid-Indianen ooit *Wagers water* of *Repulse baai* gezien hebben, buiten de twee lieden, die kaptein MIDDLETON verzelden, en niettegenstaande die beide lieden uit eenige honderden gekozen werden, als de eenigsten die een volledige kennis van die gewesten hadden, wisten zij evenwel niets van de kust benoorden *Marmer eiland*.

Ten verdere bewijze, dat geene Indianen buiten de Esquimaux ooit tot zulke hooge breedten komen, ten zij op eenen wijden afstand van de zee, moet ik hier melding maken, dat in 't jaar 1763, toen kaptein CHRISTOPHER werd afgezonden, om *Chesterfields* inham optenemen, de kundigste en ervarenste noord-Indianen, welke te bekomen waren, aan hem werden mede gegeven, doch geen hunner kenden een duim breedte van het land benoorden de *Walvisch bocht*.

durfden wagen dezelve in onze kleene kanoos over-
testeken. In den namiddag bedaarde de wind, zoo
dat

Het gene de heer JEREMIE zegt wegens *Churchill rivier* is geheel mis; want hij beweerd, dat 'er geno
boschen gevonden worden dan op zommige eilanden,
welke omtrent tien of twaalf mijlen de rivier op gele-
gen zijn. Hij nu schreef, lang voor dat aldaar eene
faktorij was aangelegt, en in dien tijd was 'er een
menigte van hout aan weerskanten van de rivier, en
wel binnen de vijf mijlen, waar 't *Prins Wallis fort*
thans gelegen is. Maar wat aanbelangt de eilanden,
van welken hij spreekt, zoo die ooit in wezen waren,
zijn dezelve allerzekerst sints weinige jaren verdwenen;
want sedert de Maatschappij eene faktorij aan die rivier
bezit, heeft nooit iemand 'er een eiland bespeurd, het
welk hout of eenig bosch, onder welke benaming ook,
binnen de veertig mijlen van 't fort voordbragt. Doch
de menigte stomp, welke thans nog overig zijn, en
van welken maar alle waarachtigheid de boomen tot
brandhout gekapt zijn, strekken genoegzaam ten bewijze
dat, toen men aan *Churchill rivier* een faktorij aanlag,
het hout aldaar zeer overvloedig moet geweest zijn:
dan, een verblijf van 76 jaren op een en dezelfde
plaats, moet natuurlijk het hout aldaar en in de na-
buurschap zeer gedunt hebben. In de daad, het ge-
meene brandhout is sedert eenige jaren zoo schaars aan
de faktorij, dat de voornaamste bezigheid van de
meeste minder bedienden der Maatschappij, ten minsten
gedurende zeven maanden van 't jaar, bestaat zoo
veel hout op te garen als men voor brand in éénen
jaar.

dat wij toen in staat waren ons te laten overzetten; waarna wij onzen togt vervolgden en onze tenten des nachts in eenige bosfchen van wilgéhout opfloeogen, in 't gezicht van de wouden van *Poco-thee-kis-co rivier*, waar wij den 28 vroeg in den morgenftond aankwamen; doch het woei toen weder zoo hard uit den noordöosten, dat wij eerst des anderendaags middags het durfden wagen dezelve overtetrekken.

Juist als wij bezig waren den zuidelijken arm dier rivier overtevaren, kwamen de Indianen, die wij van de *Eijer-rivier* met een brief aan den gouverneur van *Churchill* hadden afgezonden, terug, medebrengende een weinig tabak en eenige andere artikels, om welke ik verzogt had. Alhoewel het laat in den achtermiddag was, alvorens wij alle over de rivier gezet waren, bleven wij dien avond nog tot na tien uren voorttrekken, en legerden ons toen op een der *Ganzen-jagt eilanden*, zoo als dezelve gemeentlijk genaamt worden, omftreeks tien mijlen van de faktorij. Den volgenden morgen kwam ik in goeden welstand aan 't *Prins van Wallis fort*, na agttien maanden en drieëntwintig dagen op dezen laatsten togt uit gewet te hebben; maar van mijn eerste uitreis, met kaptein *CHAWCHINAH*, waren 'er twee jaren, zeven maanden en vierëntwintig dagen verloop.

Alhoewel mijne ontdekkingen waarfchijnlijk van geen groot aanbelang voor de natie in 't algemeen, of zelfs voor de maatfchappij der *Hudsons baai* in 't bijzonder zijn zullen, meen ik nogthans voldaan te heb

winter en voor noodwendige *reperatien*, benodig heeft.

hebben aan de bevelen mijner meesteren, en dat ik voor altoos een einde gemaakt heb aan alle twisten wegens eenen noordwestelijken doortogt door de *Hudsons baai*. Mijne reis wederlegt tevens de ongegronde en onbillijke beschuldigingen van DOBBS, ELLIS, ROBSON, en den amerikaanschen Reiziger, aan de maatschappij der *Hudsons baai* gedaan, als of zij ongenegen ware eenige ontdekkingen te doen en haren handel uittebreiden. (85)

(85) De berichten, welke de heer HEARNE op zijne reizen verzameld heeft, zijn buiten tegenspraak onderrichtende, en derhalven van groot gewigt voor de menschheid. Een *geldverzameiende Engelsman zelf*, die zich enkel met eigen voordeel en dat zijner natie bezig houdt, en zich niet laat gelegen zijn aan 't gene voor de menschheid van nut is, zal toch moeten bekeenen, dat de heer HEARNE nut gedaan heeft. De Maatschappij der *Hudsons baai* heeft namentlijk sedert HEARNE's reizen en ongetwijvelt op deszelfs aanrading, nieuwe zeer voordeelige faktorijen verre in 't westen aangelegt: *Cumberlands huis* in 't *Pijnboom meir*, *Hudsons huis* en *Manchester huis* aan *Saskaschawan*. Voor 't overige is thans door het ontdekken van een zoo groote streek van 't vaste land van noord *Amerika*, zoo goed als onwederspreeklijk bewezen, dat men of in geheel niet, of alleen met het grootste gevaar en dan nog ten uitersten zeldzaam uit de Atlantische zee in de zoogenaamde Stille kan komen. De sedert door MACKENZIE gedane ontdekkingen, in 't westen, bevestigen deze verzekering. F.

NE-

NEGENDE HOOFDSTUK.

*Eene korte beschrijving van de noord-Indianen, als mede een nader verslag van derzelver land, handwerken, ge-
woontens, enz.*

Een verslag van de personen en geaartheden der noord-Indianen. — Zij zijn zeer listig en loos. — Zij zijn zeer geneigd tot bedrog wanneer zij 't in hun vermogen hebben, en eischen gemeenlijk meer voor hunne bonte vellen dan eenige andere Indiaansche stam. — Altoos 't onvrede, evenwel hebben zij hunne goede hoedanigheden. — De mans zijn in 't algemeen jaloers wegens hunne vrouwen. — Hunne huwelijken. — De meisjes worden altoos terwijl zij nog kinderen zijn verlooft, de reden daar voor. — De jonge deerns van agt of negen jaren worden naauwkeurig gade geslagen en opgesloten. — De echtscheidingen zeer gemeen onder dat volk. — De vrouwen zijn 'er zoo vruchtbaar niet als in warmer luchtstreeken. — Een opmerkelijk stuk van bijgeloof, door de vrouwen op zekere tijden in acht genomen. — Hare konst-

konstfreen om zich voor eenigen tijd van hare mans aftefcheiden, ter gelegenheid van eenig klein misverftand. — Bij die gelegenheid worden zij zeer onrein gehouden. — De noord-Indianen zijn dikwijls bij gebrek aan vuur verplicht hun vleesch raauw te eten. — Zommige zijn uit nood gedwongen hetzelfde te koken in vaten van berken-bast gemaakt. — Eene voornamc fchotel bij dit volk. — De jonge dieren worden gemeenlijk uit 's moeders lighaam gefneden, en als iet lekkers geeten. — Hun tijdverdrijf, en de wijze op welke zij in den zomer met boog en pijl herten fchieten. — Hunne tenten, honden, fleden, enz. — Sneeuw-fchoenen. — Houden veel van huizeijk ongediert. — Uiterfte uitgeftektheid van 't land der noord-Indianen. — Gedaante van 't land. — Soorten van vifch. — Een bijzond.r foort van mosch nuttig tot levens onderhoud van den menfeh. — De wijs op welke de noord-Indianen met angel en netten vifch vangen. — Plechtigheden als twee benden van dit volk elkander ontmoeten. — Gewone vermakelijkheden. — Eene zonderlinge kwaal waar mede zommige van dit volk worden aangetast. — Hunne bijgelovigheid bij 't affterven hunner vrienden. — Plechtigheid bij die gelegenheid in acht genomen. — Wat zij wegens de eerfte bewooners der wereld denken. — Zij hebben geen vorm van godsdienst. — Aanmerkingen deswegens. — Buitengemeene elende aan welke de hooge ouderdom is blootgefteld. — Hun gevoelen wegens het noorderlicht enz. — Eenig verflag wegens Matonabee, dienften door hem aan zijn land zoo wel als aan de Maatfchappij der Hudfons baar bewezen.

De noord-Indianen zijn gemeenlijk van meer dan middelmatige gestalte, welgemaakt, sterk en robust, maar niet lijvig. Zij zijn niet gaauw in hunne verrichtingen, en bezitten die levendigheid niet, welke men gemeenlijk aantreft bij de andere Indiaansche stammen aan de westkust van *Hudsons baai*.

Hunne kleur is koperverwig of liever donker bruin; hun haar, gelijk dat van alle andere Indiaansche stammen, is zwart, sterk en fluik. (*) weinige mans hebben een baard, zelden vertoond die zich eerder dan in middelmatigen ouderdom, en dan zelfs in geenen deele zoo ruig als bij de meeste Europeanen. Het weinige haar nogthans, het welk zij aan de kin hebben, is ongemeen sterk en borstelig. Eenige Indianen geven zich weinig moeite hunne baarden uittrekken, schoon men dezelve voor zeer wanvoeglijk houdt, en zij die het doen, bedienen zich van geen ander middel dan van de vingers en een stomp mes, om den baard met wortel en al uitterukken. Geen van beide geslachten hebben eenig haar onder hunne oxels, en zeer weinig aan eenig ander deel van 't ligchaam; de vrouwen

(*) Ik heb onder de zuid-Indianen verscheide manspersonen van bijna zes voeten lengte gezien, die slechts een enkele lok van hun haar behouden hadden, 't welk ongebonden, tot op den grond zou gehangen hebben. Zulk haar word nogthans zelden gezien, en van zommigen voor valsch gehouden; maar ik heb van veele het haar onderzocht, en het wezenlijk zoo lang bevonden.

wen vooral niet, evenwel zoo de natuur het, bij deze laatste laat groeijen, rukken zij het niet uit.

Zij hebben bijzondere wezenstrekken, zeer onderscheiden van die der andere stammen in deze gewesten. Lage voorhoofden, kleene oogen, uitpuilende kaken, romeinsche neuzen, volle wangen, en doorgaans een breede kin. Deze gelaatstrekken zijn bij beide geslachten vrij algemeen, doch door de natuur bestendiger gevestigd bij de vrouwen dan bij de mans, bij welken dezelve, schoon zeldzaam, verschillen. Hun vel is zacht, glad en glanzig, en wanneer zij rein gekleed zijn, hebben zij even zoo min als andere menschen eene vunzige lucht bij zich.

Zoo wel de noord- als de koper- en hondsribde-Indianen hebben over elken wang drie of vier evenwijdige zwarte streepen, om welke te maken zij zich bedienen van een priem of naalde, waar mede zij in den huid prikken, en voorts de wond bestrijken met stof van houtskool.

Zij zijn gemeenlijk kribbig en hebzuchtig van aart, en schijnen geen het minste begrip te hebben van 't gene men bij ons dankbaarheid noemt; zij klagen altoos, zelfs onder malkanderen, over hunne armoele, en wanneer zij aan de faktorij komen, is 'er niet één die niet aan duizend dingen gebrek heeft.

Wanneer een wezenlijke noodlijdende zich aan de faktorij vertoont, wordt hij altoos om niet bezorgt met spijs, kleederen, geneesmiddelen en andere noodwendigheden; maar 't loon daar voor is gemeenlijk, dat zoodanig een elk zijner landslieden zal onderrichten hoe zich te gedragen om even lief-

dadig behandeld te worden. 't Is ook zeer gemeenzaam beide mans en vrouwspersonen half nakend aan 't fort te zien komen, schoon de strenge koude van den winter, of 't vervelend gekwel der vliegen in den zomer het noodzakelijk maken alle deelen des lighaams te dekken. Bij die gelegenheden weten zij door tranen, zuchten en kermen, en door 't verdichten van 't een of ander ongeluk, medelijden te verwekken, zomtijds voorwendende lam of blind te zijn. Ik ken indedaad geen volk dat zich zoo erbarmelijk kan aanstellen, en met zoo veel kunst den gebrekkigen speelen; de vrouwen overtreffen daar in nog verre de mans; en ik kan met waarheid betuigen 'er gezien te hebben, die een traan in het eene oog en een veel beduidende lach in het andere lieten zien. Valsche voorwendzels om een liefdegift te bekomen, zijn zoo gemeen onder dit volk, en hunne bedriegerijen in dat vak zoo menigmalen ontdekt, dat de gouverneur veeltijds verplicht is zich doof te houden jegens de zulken die hem om bijstand smeeken; want deed hij zulks niet, hij zou zeer schielijk alle de goederen der Maatschappij kunnen weg geven, en allengskens zouden alle de noordsche stammen een handel van bedelen maken, in stede van pelterijen ter markt te brengen in ruiling voor 't gene zij benodigt hebben. Men kan zeggen dat zij ongemeen loos zijn, en zich meesterlijk de kunst van vleijen verstaan, waar mede zij blijven aanhouden zoo lang zij 't hun belang rekenen, maar ook geen oogenblik langer. Zij verzuimen nooit eenen nieuwen gouverneur aantekleven, en zijnen hoogmoed te steelen, met te verzekeren, dat zij hem beschouwen als vader van

van hunnen stam, op wien zij zich veilig verlaten, en nooit missen zij de edelmoedige daden zijnes voorzaats te verkleenen, hoe belangloos en weldadig hij zich ook jegens hen betoond hebbe; en indien het verachten van den vorigen en het verhemelen van den nieuwen gouverneur de verlangde uitwerking niet doet binnen een behoorlijken tijd, maken zij hem uit voor alles wat slecht is, noemen hem in 't aangezicht den wreedsten mensch, die geen gevoel heeft van hunne elende, en die door hen niet behoorlijk bijtestaan veelen hunner laat omkomen, (welk zoo het waar konde zijn, enkel te wijten zou wezen aan gebrek van menschlijkheid onder hen zelven) daar na pochen zij, tienmalen zoo veel goed en geschenken van zijnen voorzaat genoten te hebben. Opmerkelijk is het, dat zij die de overdrevenste lofsprekers van den zoodanigen zijn, o nooit eenige gunst verdiend of nooit eenig goed van hem genoten hebben. Met 'er tijd nogthans houden alle die lofspraken op, en zij bevredigen zich volkomen met den man van wien zij graag een zot zouden gemaakt hebben, en dan zeggen zij, „ hij is geen kind, hij laat zich niet bedriegen.”

Zij verschillen zoo zeer van het overige menschdom, dat de meeste hunner, vooral de geringste soort, liever nors en stuursch schijnen behandeld te willen worden, dan zacht en vriendelijk; want zoo men hun de minste goedheid betoont, worden zij baldadig en onverdraaglijk, en alkeel zommige hunner opperhoofden dit verwijt niet verdienen, vind men evenwel onder dezelve maar weinigen die verstand genoeg bezitten om eene behoorlijke waarde te stellen op de gunsten en toegeevenheid welke men

hun bij hun verblijf aan de faktorij, of elders op den grond der Maatschappij bewijst. De ondervinding heeft mij duidelijk doen zien, dat men met de noord Indianen op eenen zekeren afstand te houden, hen zelve en de Maatschappij den meesten dienst doet. Maar zoo men hun aan de faktorij te veel inwilligt, worden zij baldadig, traag en lastig, en dan verzinnen zij alle middelen om ten hunnen eigen nutte misbruik te maken van de edelmoedigheid van een Europeaan.

De meeste Indianen bedriegen de Europeanen zoo veel zij kunnen, en gebruiken alle middelen om hen in den handel te verschalken. Zij vermommen zich en nemen andere namen aan, om eene wettige schuld te ontkennen, welke men zomtijds hun toelaat aan de faktorij te maken. Bij het aanstellen van een nieuwen gouverneur blijven alle gemaakte en geboekte schulden onbetaald; want zij verklaren dan altoos, en brengen eene menigte getuigen mede, dat alles lang te voren was voldaan, en dat men moet vergeten hebben hunnen naam in 't boek uitteschraben.

Niettegenstaande alle deze slegte hoedanigheden zijn ze de zachttaartigste stam van alle de Indianen, die met de kantooen der Maatschappij handelen; en dewijl het grootste deel hunner nooit door sterken drank verhit is, vind men ze altoos bij hunne zinnen, en, buiten eenig kwaad bescheid, slaan zij nooit tot gewelddadigheden over.

De mans zijn gemeenlijk zeer jaamoersch van hunne vrouwen, en ik twijfel geen oogenblik of de vrouwen zijn het even zeer van hare mannen, doch deze houden hunne vrouwen zoodanig onder tucht, dat zij haar niets anders overlaten, dan de vrijheid van den-

denken, en dit is het grootste voorrecht, 't welk de vrouwen genieten. De tegenwoordigheid van een noord-Indiaansch man boezemd deszelfs vrouwen steeds eene bijzondere vrees in; ook behandeld hij haar gestadig met een gezach als de meester van een huisgezin in Europa deszelfs huisbediendens doet.

Bij hunne huwelijken hebben geen de minste plechtigheden plaats, alleen worden ze door de ouders of naastbestaanden gesloten. Men laat de dochters geene keus, maar deze moeten blindeling den wil harer ouderen gehoorzamen, die haar altoos uithuwelijken aan de genen, die hun 't best in staat schijnen haar te kunnen onderhouden; acht op ouderdom, persoon of karakter, hoe afschrikkend of verachtlijk ook, word 'er niet geslagen.

De meisjes worden als zij nog kinderen zijn reeds verloofd, doch nooit aan jongens van gelijken ouderdom, 't welk ongetwijfeld eene gezonde staatkunde is bij een volk in hunnen stand, bij wien het bestaan van een gansch huisgezin geheel afhankelijk van de vlijt en bekwaamheden van een enig man. Kinderen, gelijk de Indianen zeer wel opmerken, zijn in hunne zeden en neigingen zoo veranderlijk, dat men in derzelver jeugd met geen mogelijkheid kan beoordeelen, hoedanig zij in rijpe jaren zijn zullen. Om die reden paard men de meisjes, die slechts tien of twaalf jaren oud zijn of nog jonger, aan mannen van vijfendertig of veertig jaren. Een meisje van agt of negen jaren oud, wordt uit gewoonte, allen omgang of verkeer, hoe onschuldig ook, met jongens verboden. Ook worden zij in de tenten of op reis zoo naauw in 't oog gehouden als in de gestrengste Engelsche kostscholen naauwlijks zou geschieden. Ge-

woonte nogthans en daaglijkse voorbeelden maken dezen ongemeenen dwang ligt voor kinderen, wier tedere jaren beter geschikt schijnen voor onschuldige en vrolijke vermaken, dan om gedurig aan de zijde geplakt te zitten van oude wijven, gestadig bezig met het scharbben van vellen, het herstellen van schoenen, en het leeren van bezigheden, welke haar eens, als zij zelve huismoeders zijn, te passe zullen komen.

Aan zoo veel dwang, als men jegens de meisjes gebruikt, beantwoord geenzijs het gedrag der ouderen in andere opzichten, dewijl deze zich in hunne gesprekken niet beteugelen, maar over alles, zelfs over de vuilste onderwerpen, in 't bijzijn hunner dochteren spreken. Daar nu de ooren, van hare eerste jeugd af, aan zulke taal gewoon zijn, doet dezelve bij haar die uitwerking niet als ze doen zoude bij meisjes, geboren en opgebragt in een beschaafd land, waar men zorgvuldig, om geene zeden te bederven, alle ontuchtige gesprekken vermijdt. De zuid-Indianen zijn in 't bijzijn hunner kinderen nog lozer in hunne gesprekken.

De noord-Indiaansche vrouwen hebben over 't geheel minder drift dan de zuid-Indiaansche, en alhoewel men weet dat zij in de beide stammen vroeg huwen, brengen zij zelden in de eerste jaren kinderen voort.

Echtscheidingen zijn onder de noord-Indianen vrij gemeen, zomtijds om uitspattingen, maar meest om dat ze onbekwaam tot het noodige huiswerk of slegt van gedrag zijn. De plechtigheid der scheiding, in die gevallen, bestaat in niets minder dan de vrouwen met een goede dragt slagen uit het huis te zetten, en naar

haar te zeggen: zich nu naar haren minnaar of bloedverwanten te begeven, naarmate de misdaad aan welke zij zich schuldig maakten.

't Is de goedheid der Voorzienigheid, welke dit volk niet zoo vruchtbaar doet zijn als de bewoners van beschaafde landen (86). 't Is het ongemeens bij dit volk eene vrouw aantetreffen, die meer dan vijf of zes kinderen heeft, en tusschen de geboorte van elk kind verloopt zoo veel tijd dat de jongste gemeenlijk twee of drie jaren oud is, eer de moeder een ander kind ter wereld brengt. De gemakkelijke wijze op welke zij baren, en de plechtigheden, welke bij die gelegenheid plaats hebben, hebben wij reeds gemeld; ik zal 'er alleenlijk nog bijvoegen, dat zij geen gebruik maken van wiegen, gelijk de zuid-Indianen, maar eeniglijk de kinderen een hand vol mosch tusschen de beenen steeken en ze, aldus toegetakeld, op den rug dragen, tot dat zij loopen kunnen. Schoon deze wijze van hunne kinderen te behandelen slegt en verkeerd is, zijn 'er evenwel weinige onder hen die men mismaakt kan heten, maar ook onder de vijftig niet een die geen kromme beenen heeft.

Er zijn zekere tijdvakken in welken het de vrouwen niet geoorloft is zich bij hare mans in dezelve tent te onthouden. In die tijden zijn ze verplicht eene kleine hut voor zich zelven te maken op eenigen afstand van de andere tenten. Daar dit een algemeen gebruik is onder alle de stammen, is het tevens een stuk

(86) Op de mindere vruchtbaarheid der vrouwen, heeft natuurlijker wijze hnn hart, met zoo veel moeilijkheden verbondene levenswijze, invloed. F.

stuk van staatkunde bij de vrouwen, bij eenig verschil met hare mannen zich van dat voorwendzel te bedienen, om zich voor een tijd van hun aftefcheiden, wanneer zij, zonder andere plechtigheid, de tent, ter plaatze daar zij zitten, uitkruipen, want bij die gelegenheid wordt haar niet toegestaan de deur uit- of in- te gaan. Deze gewoonte is zoo gemeen onder de vrouwen, dat ik meenige dier grillige juffers voor vier of vijf dagen hare mans en de tent heb zien verlaten, en dezelve klucht twee of driemaal in ééne maand heb zien herhalen, zonder dat de arme man in 't minste vermoedde, dat hij bedrogen werd, of zoo hij het bemerkte, niet eens uit kieschheid de zaak nader durfde onderzoeken. Ik weet, dat onder zulk een voorwendzel de mooie vrouw van MATONABEE, in mei van 1771 hem ontliep, om *Tunnard* (zoo als zij het noemen) dat is: op haar zelve, verscheide weken achter den anderen, te gaan leven: maar, tot bewijs dat hij haar verdagt hieldt, werd zij altoos naauwkeurig gadegeslagen, ten einde haar te beletten een ander man gezelschap te houden. De zuid Indianen zijn in dit stuk insgelijks zeer kiesch; want alhoewel zij hunne vrouwen niet nopen eene afzonderlijke tent opterigten, zullen zij evenwel met haar niet onder een zeldde deken gaan liggen. Het is nogthans waar, dat de jonge meisjes, bij welke deze verschijnzels zich voor de eerstemaal vertoonen, gemeenlijk voor vier of vijf dagen zich op een geringen afstand van de tenten begeven en naderhand een tijd lang, bij hare terugkomst, een soort van sluier van kralen dragen, als een teken van zedigheid, dewijl men haar als dan voor huwbaar houdt, en zij vervolgens vrouw genoemd worden, schoon zommige in dien

dien tijd niet boven de dertien jaren zijn, terwijl anderen, die op haar vijftiende of zestiende jaar nog voor kinderen gehouden worden, op 't oog bijna volwasfen zijn.

Bij deze gelegenheden heerscht 'er onder hen een aanmerkelijk bijgeloof. Vrouwen in dien staat worden nooit toegelaten over het ijs der rivieren of meiren te gaan, of de plaats te naderen waar de mans op de beverjagt zijn, of waar een vischnet uitgezet is, uit vrees van den vangst te doen mislukken. Insgelijks verbied men haar, als dan, van den kop van eenig dier te eten, of zelfs de plaats te betreden of overtetrekken waar de kop van een hert, van een eland, bever en menig ander dier heengevoerd werd, het zij op eene s'ede of op den rug. Zich schuldig te maken aan de overtreding dier gewoonte, wordt beschouwd als eene zaak van het uiterste gewigt, om dat zij gelooven, dat het een middel zou zijn om den jager op zijne volgende jagt alle geluk te benemen. (87).

Dit

(87) Een: geheel dergelijk bijgeloof treft men ook nog heden in *Duitschland* en in deszelfs aangrenzende landen aan; naar alle waarschijnlijkheid van zeer oude tijden, toen deszelfs bewoners nog woeste jagers waren, herkomstig. — Ingevolge van dat bijgeloof, durst een vrouwsperfoon, die zich in bovengemelden staat bevind, noch boter, noch vleesch inzouten; zuurkool, boonen noch agurken lamaken, bier noch wijn atappen enz. Alle die dingen, zegt het bijgeloof, gelukken dan niet, vallen weg uit of bederven. F.

Dit arme volk leeft in zulk een naren, onherbergzamen oord der wereld dat het uit gebrek aan vuur, menigmalen gedrongen is deszelfs vleesch-spijs vollkommen raauw te eten; bijzonderlijk in den zomertijd, wanneer zij zich op de kale gronden bevinden; maar van jongs daar aan gewoon, en telkens daar toe genoodzaakt, laten zij zich zulks welgevallen, en betoonen niet eens afkeer daar van te hebben, maar doen het menigmalen bij verkiezing, vooral omtrent den visch, want wanneer zij dien al eens schijnen op 't vuur te bereiden, maken zij denzelven maar zelden door en door warm. Ik heb meer dan eens van de partij geweest, die zich rond een versch geschoten hert plaatste en de beenderen van 't raauwe vleesch schoon hielp afkluiven, toen verbeeldde ik mij, dat de raauwe hersfens en andere raauwe stukken een bij uitstek lekkere knap waren, en hoe vreemd het ook klinkt, moet ik het zelfde zeggen van half raauwen visch. Zelfs op dezen huidigen dag verkies ik de forellen, den zalm en de bruine tittemeg, welke niet eens tot op de graat warm gemaakt zijn.

De ongemeene armoede dezer Indianen laat aan de helft hunner niet toe koperen ketels van de Maatschappij te koopen, zoo dat zij steeds genoodzaakt zijn bij hunne oorspronkelijke wijze van koken te blijven, en hunne vleesch-spijzen te koken in regt op gaande ketels van berken-bast gemaakt. Daar die ketels niet lijden kunnen aan 't vuur bloot gesteld te worden, maken de Indianen steenen gloeiend heet, en werpen die in het water, waar door het schielijk aan 't koken geraakt; een menigte gloeiende steenen gered hebbende, kunnen

zij daar mede zoo lang voord, gaan als nodig is. Deze wijze van koken, schoon rasch in hare werking, gaat verzeld van een zeker ongemak: de spijzen, welke op die wijze klaar gemaakt worden, zijn vol zand; want de steenen aldus gloeiend gemaakt, en in 't water van den ketel geworpen, zijn niet alleen onderworpen aan afschilvering of vergruizing, maar de meeste van eenen grooven zandigen aart zijnde, breken in den ketel tot gruis, en dit gruis vermengt zich, zonder dat men het kan belletten, met het vleesch, het welk men 'er in kookt. Behalven deze kookwijze hebben zij nog veele andere middelen om hunne spijzen te bereiden. Zij braden hun vleesch aan een koord voor 't vuur, zij stoven het enz. — doch dit behoeft geene nadere beschrijving.

De schotel of 't geregt, van 't welk zij en de meeste andere Indiaansche stammen in die gewesten, zoo noord- als zuid- Indianen, het meeste houden, is bloed gemengt met het half verteerde voedsel, 't welk in de maag en in de pens van een hert gevonden, en door hen met eene genoegzame hoeveelheid water opgekookt word, om het de dikte te geven van erwten soep. Eenig vet en schraabzel van malsch vleesch klein gekapt word daar bij gekookt. Om die schotel smakelijk te maken, mengen zij het bloed met het half verteerde maag voedsel in de pens zelve, en laten het te samen, verscheide dagen aan den anderen, in de hitte en rook hangen, waar door het geheel in eene soort van gisting geraakt, en daar aan zulk eenen aangenameu rhijschen smaak geeft, dat, ware men 'er niet tegen ingenomen, het door de grootste lekkerbekken als eene lekkernij zou geëten worden. Trouwens lieden van

ene zwakke maag zouden niet ligt overtehalen zijn van dien kostte eten, vooral als zij denzelfen hadden zien gereed maken; want het meeste vet, dat men 'er bij doet, word eerst door de mans en jongens schoon uitgekauwt, waar door alles zich beter met de soep mengt, en geene klonters overlaat. Om evenwel hunne zindelijkheid in dit bijzondere, regt te laten wedervaren, moet ik betuigen, dat zij behoorlijk zorgen, dat noch oude lieden, die flechte tanden hebben, noch jonge kinderen tot die kauswing toegelaten worden. Ik moet bekennen in den beginne niet zeer greetig geweest te zijn, om van dien kost mede te eten, maar toen ik volkomen overtuigt was van de waarheid van bovengemelde aanmerking, aarzelde ik in 't vervolg niet daar van te te spijzen, en vond denzelfen altoos zeer goed (88).

De maag van 't hert alleen en van geene andere groote dieren word door de Indianen, die aan de *Hudsons baai* grenzen, geeten. Des winters, wanneer de herten het sijne, witte mosch eten, word de half verduwde spijs van de maag zoo zeer van hun geacht, dat ik hen dikwijls rondom een hert dat pas gedoodt was, heb zien zitten, en dien kost warm heb zien nuttigen. Des zomers, wanneer de herten van groover voedzel leven, hebben zij 'er minder mede op.

De

(88) De toebereiding door kaauwen moet den beschaafden European ten allersten walglijk voorkomen; doch men vind dergelijke toebereiding zelfs onder half beschaafde natien. 't Is bekend, dat men op de zuidzee eilanden een dronken makenden drank vervaardigd uit gekaauwde peperwortelen. F.

De nuchterige buffels, herten, bevers en andere dieren worden voor een uitmuntend voedsel gehouden, en ik ben de eenigste Europeaan niet die hier in met de Indianen overeenstemt. Verscheidene heeren, die met mij te *Churchill*, te *Tork fort* en aan de binnenlandsche faktorijen gediend hebben, zullen gereedelijk met mij bekennen, dat zij die het vooroordeel tegen het eten van deze jonge dieren konden overwinnen, terstond groote liefhebbers 'er van geworden zijn. Kuikens van ganzen, eenden, en andere jonge vogels in den dop, zijn eene even smakelijke spijs (89). Trouwens 't is op de kantoren in 't noorden bijna een spreekwoord geworden, dat iemand, die verlangt te weten wat lekker is, zich bij de Indianen moet vervoegen.

De tealdeelen van alle dieren, die zij dooden, zoo wel van 't manlijke als van 't vrouwelijke geslacht, worden altoos door de mans en jongens geëten,

(89) In eenige noordelijke rijksteden was het in 't begin dezer eeuw de gewoonte op groote gastmalen een zoogenaamd nuchter kalfsbraad op te dijschen, namelijk een stuk gebrad van een kalf, dat na de geboorte nog geen voedsel gebruikte had. Ook andere ongeboorene dieren werden door een Pruisfischen staatsminister, die veel van een goede tafeld hield, ten tijde van den zevenjarigen oorlog, zijne gasten voorgezet. De onsterflijke COOK en BANKS leerden op de kust van nieuw Holland van hunnen Otahetifchen reismakker, TUPEJA, bebroelde eijeren eten, en beide hebben mij naderhand verzekerd, dat zij dien kost ongemeen lekker en smaakelijk gevonden hadden. F.

ten, en alhoewel die deelen, vooral die van de manlijke soort, gemeenlijk zeer taai zijn, worden ze evenwel nooit met iet scherps aangeraakt, maar met de tanden van een gescheurt; en zoo 'er onder zijn te taai om gekaauwt te worden, worden ze in 't vuur gesmeten en verbrand; want de Indianen gelooven vast, dat indien een hond 'er iets van ate, zulks op hun jagt-geluk denzelfden invloed zou hebben, als het gaan van eene vrouw, in zekere tijdvakken, over den weg daar gejaagd wordt. Het zelfde na-deel meenen zij, dat hun bejegenen zou, zoo een vrouw iets van die deelen at.

Zij eten insgelijks met veel graate de baarmoeder van buffel, eland en hert, welke zij zonder die te reinigen, maar enkel na die uitgeschudt te hebben, gretig verslinden. Ik behoefte niet te zeggen, hoe walglijk een dergelijke stuk, vooral van groote dieren, welke sedert eenigen tijd met jong geweest zijn, wezen moet, en evenwel heb ik onder de bedienden der Maatschappij lieden gekent, die 'er zeer veel smaak in vonden; doch ik behoorde niet tot hun getal. De baarmoeder van de bever en hinde zou tamelijk kunnen zijn, maar die van de eland, en de buffel is zeer schraal en ten uitersten afzichtelijk (*).

Boog.

(*) De manier der Indianen om dat stuk te bereiden, bestaat daar in, dat zij de volle zak over een stok heen spreiden, en over 't vuur houden, van 't welk de rook, volgens hun zeggen, hetzelfde beter maakt, en 'er den vuuizigen smaak van wegneemt, en zoo zij 'er iets van willen koken, word 'er een groo-

te

Boogen pijlen; de oorspronkelijke wapens der Indianen, worden sedert het invoeren der vuurgeweren bij hun

te lap, benevens even zoo veel pens van afgesneden en gedurende eenige weinige minuten gekookt; maar de menigte groote knobbels, waar mede de binnenzijde der baarmoeder bezet is, maken het een walglijken kost. Deze knobbels kunnen even zoo min als het vel van eene levendige aal derzelver slijm ontnomen worden, maar gekookt zijnde gelijken zij naar den doljer van een ei, worden van de inboorlingen ook dus genaamt, en even zoo graag van hun verslonden.

De pens van een buffel is ongemeen goed, en de manier, op welke de Indianen die koken, oneindig beter dan die, welke in *Europa* plaats heeft. Als de gelegenheid het toelaat, waschen zij dezelve in koud water, nemen 'er alle raaten uit en koken dezelve slechts een half of drie vierde van een uur, in welken tijd zij gaar genoeg wordt, om geeten te kunnen worden; en schoon zij eenigzins taaijer is dan die, welke men in *Engeland* bereidt, is zij evenwel ongemeen aangenaam van smaak, en voedzamer dan pens, welke men zo lang geweekt, en zoo dikwijls in het water afgeschraapt, en dan nog tien of twaalf uren heeft laten koken.

De kleine maag, zoo van den buffel, den eland als van 't hert, word gemeenlijk raauw geeten en smaakt zeer goed; maar die van den eland, ten zij men zorg gedragen hebbe, dezelve wel te reinigen, heeft iet bitter, het welk is toeteëigenen aan den aart van het voedsel des diers.

II. DEEL.

K

hun maar zelden gebruikt, uitgezonderd wanneer zij een hert tusſchen de opgerichte palen gedreven hebben, waar verſcheide Indianen ten dien einde op de loer liggen. Deze ſoort van jagt is enkel geſchikt, voor den zomer en voor de kale gronden, waar zij een ruim veld hebben, op eenen grooten aſtand de herten zien, en alle nodige ſchikkingen maken kunnen, om dezelve door de engtens te drijven. Dit ſoort van jagt, geſchied op de volgende wijze:

Wanneer de Indianen een kudde herten beſpeuren en voornemens zijn met boog en pijl 'er jagt op te maken, letten zij eerst van waar de wind komt, en houden zich dan onder denzelven, uit vrees, dat de herten hen mogten rieken. Vervolgens zien zij naar eene geſchikte plaats uit, waar zij hunne makkeſ kun-

De nieren van den eland en buſſel worden gemeenlijk raauw geëten van de zuid-Indianen; want niet zoo raſch is een dier beesten gedoodt, of de jager ſnijdt het den bulk open, ſteekt 'er zijne armen in, ruikt 'er de nieren uit, en eet die warm op, zelfs voor dat het dier nog volkomen dood is. Zomtijds zelfs plaatzen zij hunn' mond aan 't gat door den kogel gemaakt, en zuigen 'er bloed uit, het welk zij voor doirſ leſchend en voor zeer voedzaam houden (90).

(90) De Abesſiniers ſnijden een ſtuk vleesch uit een levendig rund en ſten het met grooten ſmaak; maar welk menſch van gevoel moet zulks niet gruwzaam en wreed vinden. Raauw vleesch is buiten tegenſpraak liſter te verduwen en veel voedzamer dan gekookt of gebraden. F.

kunnen verbergen, die bestemt zijn, om op de herten te schieten. Dit gedaan zijnde, wordt 'er een groote bosch stok, als matte kloppers, welke zij den ganschen zomer door met zich voeren, in twee rijen geplaatst, zoodanig, dat de beide zijden een scherpen hoek vormen, en op een afstand van vijftien of twintig roeden van den anderen staan. Deze nodige schikkingen gemaakt zijnde, scheiden de vrouwen en jongens zich van den anderen, en maken aan weerskanten een bogt, in den vorm van eene halve maan, achter de herten, welke op die wijze voor ult gedreven worden; en dewijl aan ieder stokje een kleine vlag of liever een wimpel vastgemaakt is, welke ligt door den wind bewogen wordt, en een dot mosch op den top van iederen stok vast is, neemt waarschijnlijk het beschroomde hert dezen voor twee rijen menschen, en loopt gemeenlijk regt uit tuschen de twee rijen stokjes, tot dat het onder 't bereik der Indianen vervalt, die achter eene rondvormige verschansting, van losse steenen en mosch opgeworpen, in hinderlaag liggen. Als het hert daar digt bij heen komt, vertoonen de indianen zich en schieten; maar dewijl de herten gemeenlijk daar in vollen ren langs komen, hebben weinige indianen den tijd om meer dan een of twee pijlen te schieten, ten ware de kudde groot zij.

In deze soort van jagt slagen zij niet altoos gelukkig; want dikwijls gebeurt het, dat na alle moeite gedaan, na alle schikkingen gemaakt, en na zich behoorlijk verschanst te hebben, de herten eenen anderen weg in'taan, alvorens de vrouwen en jongens hen kunnen omringen; ik heb ook wel gezien, dat zij met pijl en boog 'er in eens elf of twaalf

K 2

dood-

doodden, en' wanneer 'er bij die gelegenheid, snaphaan dragers bij zijn, plaatst men deze altoos achter de Indianen, ten einde de herten te treffen, welke aan de boogschutters ontsnaptten. Door dit middel heb ik meer dan twintig schoone herten zien doodden, door eene enkele laag, om zoo te spreken.

Alhoewel men zeggen kan, dat de noord-Indianen des zomers op deze wijze eene menigte herten doodden, zijn zij het schieten met de boog zoodanig ontwend, dat ik 'er niet een gekend heb, die met dat enkele wapentuig, een hert, eland of buffel kon doodden in de zwervende, gemeene en vermengde manier van jagen. De zuid-Indianen, schoon zij veel langer aan vuur wapenen gewoon zijn, kunnen veel beter met boog en pijl omgaan, 't welk hun oorspronkelijk geweer is (91).

De

(91) De menigte ijzere gereedschappen en vuurgeweeren door de Europeanen en bijzonder door de Engelschen sedert dertig jaren den Indianen in noord Amerika toegevoerd, is oorzaak, dat die lieden thans niet meer in staat zijn zich steene aksen of bijlen en beitels te vervaardigen, ja zelfs niet meer boog en pijl weten te behandelen. Indien nu de handel met de Europeanen eens afgebroken wierd of geheel ophield, zouden de arme Indianen daar door in de grootste verlegenheid geraken. 't Ware derhalven billijk, dat de Engelschen hen onderrichten hoe zij tot hunnent de menigte ijzer-steenen smelten, smeden en tot werktuigen verarbeiden; doch buiten eenige weinige, denken de meeste lieden slechts, om geld te winnen en

be-

De tenten der Indianen, zoo wel voor den zomer als voor den winter, zijn gemaakt van haairige herten-
 vellen, en om dezelve gemakliker te vervoeren zijn ze klein, zoo dat zij zelden meer dan vijf van zulke vellen tot eene tent nodig hebben. Deze tenten als mede hunne ketels en andere bagaadie worden altoos door honden gedragen, welke daar toe opgebragt, zeer leerzaam en gezeglijk zijn. Die dieren zijn van onderscheidene grootte en kleuren; maar alle van het vosfen of wolven ras, met spitse neuzen, ruige staarten en puntige, steile ooren. Wanneer zij aangevallen worden verdedigen zij zich moedig en bijten zoo fel, dat de kleinste rekel, indien hij in een hoek kan komen, verscheide onzer grootste Engelsche honden van zich zal afhouden. Die honden trekken even gewillig eene sledge; maar daar weinig manspersonen zich de moeite willen geven sleden voor hen te maken, zijn de arme vrouwlieden verplicht, meer om zich van den omslag, dan van het gewigt harer last te ontdoen, de honden die artikels te laten dragen, welke haar het meest belennieren, en welke zij hen om 't lijf hangen, even als men voor dezen gewoon was de pakpaarden te beladen.

In den herfst bij 't naderen van den winter naait dit volk de vellen van de pooten der herten te samen in de gedaante van een langen mantelzak, welke wanneer men die in de vleug van 't haair over de sneeuw sleept, zoo slijbberig zijn als een otter, en

bekreunen zich weinig het menschedom wezenlijken dienst te doen. F.

hen tot nood- sleden dienen op de kale gronden; maar zoo haast zij aan de boschen komen, maken zij geschikter sleden met dunne zijdeplanken van den lorkenboom, welke gemeenlijk aan de *Hudsons baai* bekend is bij den naam van jeneverbessen boom. Deze sleden zijn van onderscheidene grootte naar de sterkte der lieden, die dezelve moeten trekken. Ik heb 'er gezien, welke niet minder dan elf of veertien voeten lang en vijftien of zestien duim wijd waren; maar in 't algemeen zijn ze niet boven de agt of negen voeten lang, en twaalf of veertien duimen wijd.

De zijdstukken van deze sleden zijn niet boven een vierde van een duim dik, en zelden breeder dan vijf of zes duimen; om ze breeder te maken zou te moeilijk vallen voor de Indianen, die geen andere gereedschap hebben, dan een gemeen mes aan de punt een weinig omgebogen, van waar het bij de noord-Indianen den naam draagt van *Buse hoth*, maar bij de zuid stammen wordt het *Mo-ca-toggan* geheten.

De planken worden met dunne reepen van bereide hertenvellen aan een gehecht en stevig gemaakt door verscheide dwars houten, op welke de vracht vast gesjord wordt door andere ledere riemen. Het hoofd of 't voorste gedeelte van de slede is omgebogen in den vorm van een half rond van ten minsten vijftien of twintig duimen middellijns. Daar door wordt belet, dat het gevaarte niet in de losse sneeuw zinkt, en te weeg gebragt, dat het zelve over de onevenredigheden en over de bultige sneeuwwhoopen, welke op de open vlakten en kale gronden bij menigte zijn, gemakkelijk heen glijdt. De treklijn aan de-

deze sleden is een dubbele ledere riem aan 't voor-
einde vast gemaakt, en tevens tot haam dienende,
welke over de schouders en de borst des trekkers
komt, en met geen mogelijkheid konstiger kon uit-
gedagt worden.

Hunne sneeuw - schoenen onderscheiden zich van
alle de andere, van welke men in deze gewesten
gebruik maakt. Want schoon zij van voren puntig
uitloopen, moeten zij altoos aan denzelfden voet ge-
dragen worden, zonder gelijk andere sneeuw-schoenen
verwiscfeld te kunnen worden; de binnenkanteens zoo-
danigen schoen, is bijna altoos regt opgaande, en
de buitenkant heeft eene groote bogt. Zij worden
meest van berkenhout, en 't gebreide werk van ree-
pen van hertenvellen gemaakt; maar het binnenste,
waar in de voet rust, is van een geheel ander maakzel,
dan dat, het welk bij de zuid-indianen in gebruik
is (92).

Door hunne kleederen, welke meest al in hairige
hertenvellen bestaan, zijn zij zeer onderhevig aan
ongediert; doch verre van zulks eene schande te re-
ke-

(92) Nood en behoefte hebben zomwijlen een mensch
aanleiding gegeven zich, door zijne ondervinding, bij
zijn gansche geslacht of zelfs bij zijn ganschen stam
verdient te maken. De sneeuw-schoenen zijn van eene
zeer oude uitvinding, naar dezelve noemde men, in
oude tijden, een stam der finnen, (Seride finnen), dat
is finnen schrede, dewijl zij op lange gebogene sneeuw-
schoenen het wild vervolgden. C. S. FORSER: ge-
schiedenis der ontdekkingen enz. enz. in 't noorden
S. 85 en 87 in de aanmerking 4e en 48.

kenen, houden de aanzienlijkste hunner het voor eene aangename uitspanning hetzelfde te vangen en te eten, ook zijn zij 'er zulke groote liefhebbers van dat, wanneer zij een goe en vangst hebben, zij 'er zich heerlijk mede verbliden en verasten. Mijn oude wegwijzer MATONABEE was 'er zoo verlekkert op, dat hij menigmaal vijf of zes zijner lustigste wijven aan het werk zette, om uit hare hairige hertenvellenhemden het ongediert te vangen, het welk hij, wanneer 'er een goeden vangt rlaats had, altoes gretig met beide handen aannam en met geen minder graagte opät als zommige liefhebbers in *Europa* de kaasmijten doen. Menigmaal verzekerde hij mij, dat zulk eene tijdkorting niet alleen vermaaklijk, maar dat het voordbrengzel daarvan zeer goed was: het welk ik hem gaarne toestond; hem tevens betuigende, dat ik, schoon ik poogde mij aan al de spijs te gewennen, welke bij hen in gebruik was, ik evenwel uit hoofde van mijn kort verblijf onder hen, geene genegenheid had mij zelve te gewennen aan lekkernijen, welke ik met geen mogelijkheid mij zou kunnen verschaffen in dat gedeelte der wereld, waar ik voornemens was mij voor 't overige mijn's levens te vestigen.

De zuid Indianen en Esquimaux houden alle ongemeen veel van dit ongediert, het welk in 't oog van een Europeaan zoo afschuwelijk is; de Esquimaux hebben zelfs nog veele andere dergelijke lekkernijen; want, behalven dat zij de traanölle gebruiken tot hartversterking en tot saus over hunne spijs, heb ik hen menigmaal handen vol maden zien eten, door vliegen in 't vleech voordgebracht. 't Is bestendig hunne gewoonte het snot uit hunne neuzen opteslurpen,

pen, en als zij bij toeval uit de neus bloeden, laten zij van dat bloed niets verloren gaan (93)

De streek land, door de noord-Indianen bewoond, is zeer groot, en strekt zich uit van den 59 tot den 68 graad noorderbreedte, deszelfs lengte van 't oosten naar 't westen is meer dan 500 mijlen. Ten zuiden grenzen zij aan de *Church-river*, ten westen aan de *Atapuscon-Indianen*, ten noorden aan de *Esquimaux* en *Kope-Indianen*, en ten oosten aan *Hudsons baai*. Deze gansche strek lands is naauwlijks iets anders dan een enkelen vaste broekrots en steen, op de meeste plaatsen zeer heuvelachtig, bijzonder naar 't westen tuschen de boschen. De oppervlakte, het is waar, is op de meeste plaatsen bedekt met eene dunne zode mosch, gemengt met wortels van de weefca-pucca, veelbeziën, en eenige weinige niets beduidende struiken en gras, maar onder die zode is volstrekt gebrek aan vruchtbaren grond, bekwaam om iets voorttebrengen, dan 't geen aan deze luchtfreek eigen is. Zommige meiren of lage plekken brengen, 't is waar, verscheide soorten van gras voort, 't welk 'er verbazend schielijk wast, maar van eene zoo geringe hoeveelheid, dat het naauwlijks genoegzaam is voor de zwanen, ganzen en andere trekvogels, welke hier in de lente en herfst komen om te broeden en te ruijen.

De meiren en rivieren, welke in deze landstreek zoo overvloedig zijn, schoon dezelve aan de inboorlin-

(93) Onze schrijver bevestigt hier slechts, wat veele andere ooggetuigen verzekeren. Men leze **CRANS**, *beschrijving van Groenland*. F.

lingen geen gelegenheid verschaffen tot een vaart voor hunne goederen, strekken hen nogthans tot on-eindig veel nut, dewijl ze hen voorzien van een aantal visch, zoo wel in den zomer als in den winter. De eenige soorten, welke men daar vangt, zijn forellen, zeelt, van de Indianen *Tittamag* of *Tickomag* genaamt (*Salmo Lavaretus* L.), karper (*Cyprinus Tinctus*), twee soorten van barbeelen (94), door de zuid-Indianen *Na-may-pith* genaamt; kwab-aal (*Gadus Lota* L.), snoek (*Esox Lucius*), en baars (*Perca Fluvialis*). De vier eerste vangt men 't gansche land door in alle wateren, zoo wel waar de oord boschachtig als waar de grond kaal is; maar de drie laatste vangt men alleen naar 't westen, in zulke meiren en rivieren, welke tuschen de boschen gelegen zijn; en schoon sommige dier rivieren naar de kale gronden afloopen, worden de drie laatstgenoemde soorten zelden gevangen buiten den omtrek der boschen, zelfs niet in 't zomerjaargetijde.

In deze streken groeit een zwart, hard, gekruld mosch op de rotzen en groote steenen, het welk den inboorlingen van zeer groot nut is, dewijl het hun in nood, wanneer zij geen dierlijk voedsel bekomen kunnen, tot spijsze verstrekt. Dit mosch gekookt zijnde, krijgt eene barschachtige zelfstandigheid, en is kleviger in den mond dan sago, en kan door mosch of water verdikt of verdunt worden naar welgevallen.

Deze

(94) Wij kennen in *Europa* slechts ééne soort van barbeelen, mischien zijn de vischen, welke de schrijver bedoelt, nieuwe bijsoorten, of geheel nieuwe soorten van karpers (*Cyprinus*). F.

Deze kost smaakt zoo goed, dat zij, die 'er van geproeft hebben dien in 't vervolg graag eten. Men gebruikt denzelven om de soep te verdikken, maar in vischwater gekookt smaakt dezelve het best. (95)

De eenige manier om, zoo wel in den zomer als in den winter, te vischen, bestaat bij dit volk in 't hengelen of in 't uitzetten van netten, waar bij altoos veel bijgeloof en onnutte plechtigheden in acht genomen worden; ik zal mijn best doen dezelve zoo kort en duidelijk te beschrijven als mogelijk zij.

Wanneer zij een nieuw vischnet vervaardigen, het welk meest altoos gemaakt word van smalle reepen uit raauwe hertenvellen gesneden, binden zij boven en onder eene menigte bekken en pooten van vogels daaraan, en aan de vier hoeken gemeenlijk eenige tanden en kaken van visch-otters en jackasfes. (96) De vogelbekken en pooten, daartoe bij die gelegenheid gebruikt, zijn gemeenlijk die van den lach-gans, gogolfsden of witten gans, meeuwen, lommen en zwartkop-

(95) 't Is jammer dat de heer HEARNE niets van de botanica verstond, som deze mosch-soort (*lichen*) naauwkeurig te beschrijven, en om te kunnen opgeven of zij eene nieuwe dan eene reeds bekende soort van steenmosch zij; zoo dezelve ook bij ons te huis hoorde, zou mensch en beest 'er nut van kunnen hebben, of, gelijk het inlandsch mosch, tot artzenij konnen dienen. F.

(96) Deze is de benaming van den kleenen vischötter (*Lutredia*), welke van de Zweden in Amerika zomwijlen ook *mank* of *minx* genaamt word. F.

koppen, en ten zij zommige of alle van dezelve daar aan vastgemaakt zijn, zullen zij niet ondernemen het in 't water te brengen, zich verzekerd houdende dat zij 'er geen enkelen visch mede zouden vangen.

Een net, aldus opgeleerd, is geschikt om, wanneer de nood dringt en de gelegenheid daar is, in 't water gebragt en uitgezet te worden; maar de eerste visch, van welk soort ook, welke 'er in gevangen wordt, mag in geen water gekookt, maar moet in zijn geheel over 't vuur geroosterd worden, zorg dragende dat men vervolgens den visch van den graat haalt zonder een eenig lid te krenken; waarna de graat in volle gerainte op het vuur gelegd en verbrand wordt. 't is van het uiterste gewigt alle deze regels in acht te nemen; want buiten dien zou, naar hunne mening, het net niets waardig zijn. (97)

Menigmalen verkoopen zij nieuwe netten, welke niet meer dan eens of tweemalen zijn nat geweest; zij doen zulks, om dat zij 'er niet gelukkig mede waren. De netten, in 't water geweekt, zijn gemakkelijk te ontknoopen en leveren als dan zeer goet netgaren voor sneeuwschoenen, over 't geheel is hetzelfde beter dan 't gene de zuid-Indianen maken, en niet dikker dan gewoon vischgaren.

Wanneer zij vischen in rivieren of in nauwe kreeken, door welke twee meiren gemeenschap met el-

(97) Bij woeste volken mengt het bijgeloof zich met alles. Dat de graat ongeschonden of onverbroken verbrand moet worden, geeft aan dit bedrijf, bisten tegenspraak, het aanzien eenes offers. F.

van dezelve
 ondernemen
 rd houdende
 den vangen.
 om, wanneer
 s, in 't water
 r de eerste
 in gevangen
 maar moet in
 orden, zorg
 h van den
 ken; waarna
 r gelegd en
 gewigt alle
 buiten dien
 ets waardig
 ten, welke
 at geweest;
 ikkig mede
 zijn gemak-
 zeer goed
 heel is het
 maken, en
 in nauwe
 fchap met
 el-

f-zich met
 roken ver-
 f, buiten

elkanderen hebben, zouden zij veeltijds, door het samenvoegen van twee, drie of meer netten, de ganfche wijde van 't kanaal kunnen bezetten, en al den visch opvangen, welke zich daar bevind; maar, in stede van zulks te doen, plaatzen zij de netten ver van elkanderen, uit een bijgeloovig gevoelen dat, zoo zij dezelve dicht b.j. elkanderen plaatsten, het eene net van het andere jaloers, en met geen van beiden iet te vangen zou zijn.

Bij het hengelen zijn zij niet minder bijgeloovig, want wanneer zij het aas aan den hoek slaan, doen zij 'er vier, vijf of zesërlei artikels onder, welke als een tovermiddel moeten werken. Indedaad het eenige lokäas, 't welk zij gebruiken, moet altoos, naar hunne mening, bestaan in een mengzel van tovermiddelen, welke zij in een stuk van een visch vel naaijen, en eenigzins de gedaante van een kleenen visch geven. De tovermiddelen zelv' bestaan in stukjes van den staart en van 't vet van bevers, in de tanden en lucht van otters, in het ingewand en den staart van muskusrotten, in de ballen van eekhoornen, in de geronne melk van zu gende herten en buffelskalveren, in menschenhaair, en in eene menigte andere even ongerijmde artikels.

Elk hoofd eens huisgezins en indedaad meest alle andere personen, bijzonderlijk de mans, hebben een kleenen bundel van dergelijk ontuig, het welk zij zomer en winter overal met zich voeren; en zonder eenige dier artikels onder het aas te mengen zou niemand hunner te bewegen zijn den hoek in het water te brengen; want zij houden zich vast verzekert dat zij even zoo gemakkelijk in hunne tenten kunnen gaan zitten, als zonder dat hulpmiddel den hengel in de hand te houden. Zij meenen insgelijks dat

dat dezelfde vischsoorten, welke zich in onderscheidene waters laten vinden, ander aag verkiezen, zoo dat bijna elk meir of elke rivier, daar zij bijkomen, hen noopt van tooveraas te veranderen. Hetzelfde nemen zij in acht bij 't braden van een visch, welke aan eenen nieuwen hoek of in een nieuw net gevangen is; een oude hoek, met welken veel is gevangen, heeft meer waarde bij hen, dan een hand vol nieuwe hoeken, met welke nog nimmer is gevischt geworden.

De herten en de visch zijn in verscheidene strecken van dit land zeer menigvuldig, vooral boven de 63^e noorderbreedte. Alpijnsche hazen zijn aan zommige plaatzen van de kale gronden in tamelijken overvloed, ook ontmoet men 'er zommige kudden muskusrunders, en naar den kant van het westen vind men, tussehen de boschen, eenige konijnen en patrijzen. Met al dien schijn van overvloed loopt nogthans de helft der bewoners, en mischien wel het grootst gedeelte van 't geheel, dikwijls gevaar om van honger omtekomen, 't welk gedeeltelijk te wijten is aan gebrek van spaarzaamheid; ook vertoonen de meeste tooneelen van gebrek zich op hunne togten naar en van 't *Prins van Wallis fort*, de eenige plaats op welke zij handeldrijven.

Wanneer de noord-Indianen zich aan de faktorijs bevinden, zijn zij zeer geneigd alles te stelen wat hun best aanstaat; bijzonderlijk ijzere hoepels, kleene ijzere bouten, tralien, timmermans gereedschap, in één woord alle kleene stukken ijzerwerk, met welk zij het meeste voordeel kunnen doen, het zij tot eigen gebruik of om die te verhandelen aan hunne landslieden, die zelden aan de faktorijs der Maatschap-

pij komen. — Zelden evenwel hoord men dat zij elkanderen bestelen.

Wanneer twee benden Indianen malkanderen ontmoeten, zijn de plechtigheden, welke tusschen hen plaats hebben, geheel verschillende met die van welke men in *Europa* bij dergelijke gelegenheid gebruik maakt. — Zoo haast zij elkanderen tot op twintig of dertig roeden genadert zijn houden zij halte, en zetten of liggen zich op den grond neder, zonder in eenige minuten een enkel woord te spreken. Eindelijk breekt één hunner, gemeenlijk een bejaard man, indien zodanig iemand zich onder hen bevind, het stilwijken, en verhaalt aan de andere bende alle de rampen of wederwaardigheden, welke hem en zijne makkers, sedert zij laatst elkanderen zagen, bejegend zijn; ook doet hij hen een verhaal van het afsterven en van andere treurige gevallen van andere Indianen, in hetzelfde tijdvak voorgevallen, ten minste verhaalt hij 'er zoo veele bijzonderheden van als hij 'er van weet. — Wanneer de een' zijne redevoering geëindigd heeft, vertoont zich een oud man van de andere bende; deze doet dan insgelijks een verhaal van al het kwade nieuws, dat tot zijne kennis is gekomen; en beide partijen misen nooit bij alle gelegenheden breed optegeven van hunne geleden armoede en hongersnood. Indien in deze verhalen iets treurigs voorkomt, dat op de aandoening der aanhooiers werkt, beginnen sommige hunner te zuchten en te kermen, en eensklaps in een luid geschrei uittebarsten, waarbij gemeenlijk de oudste van beide de kunnen haar geschrei paren, en zomtijds gebeurd het dat zij gezamentlijk, mans, vrouwen en kinderen, een algemeen gehuil aanheffen. De jon-

ge deerns speelen bijzonderlijk een voorname rol daar in. want ik heb nooit een halfpartij (zoo als ik het noemde) gezien, daar de grootste hoop van de aanwezende jonge vrouwlieden geen deel in nam en uitmunten, schoon sommige 'er geen andere reden toe hadden, dan dat zij hare kameraden hetzelfde za en doen. Wanneer de eerste vervoering van droefheid over is, komen zij malkanderen langzamerhand al nader en nader, eindelijk mengen zij zich onder een, de mans zich altoos bij de mans, en de vrouwen zich bij de vrouwen voegende. Hebben zij eenigen tabak bij zich, als dan gaan de pijpen tamelijk druk rond, en het gesprek word ras algemeen. Nu zij bij de eerste ontmoeting al het slechte nieuws gehoord hebben, blijft hen thans niets anders over, dan al het goede dat zij weten aan elkanderen te vertellen, 't welk gemeenlijk zoo zeer de eerste overreift, dat in minder dan een half uur niets dan vergenoegen en vrolijkheid in hunne oogen te leezen is; en zoo zij wezenlijk geen gebrek hebben, worden 'er aan weerskanten klee-nigheden van mondvoorraad, van ammunitie, en andere artikels uitgedeeft, zomtijds als een geschenk, maar meest al om te zien of zij 'er geen grooter getchenk voor kunnen bekomen.

Zij hebben maar weinige vermaaklijkheden; de voornaamste is met hoog en pijl naar 't w.t. te schieten, en een ander spel dat buitens huis gespeelt en wel genaamt word, het welk eenigzins gelijkt naar 't kolven, alleenlijk geschied het met korte knuppels die dun aan 't eene einde zijn. Bij wilen vermaken zij zich insgelijks met dansten, het welk meest bij den nacht geschied. 't Is opmerk-

me rol daar
(zoo) als ik
oop van de
l in nam en
ndere reden
en hetzelfde
g van droef-
gzamerhand
z ch onder
en de vrou-
Hebben zij
e pijpen ta-
d ras alge-
het flechte
ns niets an-
en aan elk-
k zoo zeer
n een half
t in hunne
k geen ge-
anten, klee-
unitie, en
n geschenk,
en grooter
eden; de
t w. t. te
s huis ge-
eenigzins
het met
inde zijn.
dansten,
t Is op-
merk-

merklijk dat dit volk, schoon eene onderscheide
natie uitmakende, nooit een dans van zich zelf
heeft aangenomen of verzonnen, of eenig lied, naar
't welk zij kunnen dansen; wanneer zij eenen dans
aanvangen, 't welk zelden is, schijnen zij altoos
de hondsribde of zuid-Indianen natebootzen, gemeen-
lijk evenwel de eersten, want weinige hunner zijn
genoegzaam bekend met de taal der zuid-Indianen
of met derzelver wijze van dansen. De dans der
hondsribde-Indianen is niet moeilijk te leeren, de-
zelfde bestaat enkel in den eenen voet na den an-
deren van den grond te ligten, telkens al sneller en
sneller en zoo hoog mogelijk, zonder 't lighaam te
bewegen, 't welk volstrekt stil en onbeweeglijk moe-
blijven, de handen worden daar bij geloten en stijf
tegen de borst gehouden, en het hoofd een weinig
voorwaards gebogen. Dit dansen geschied altoos
naakt, alleenlijk houden zij den broek aan, welke
evenwel bij wijlen al mede word afgeworpen. De
dansers, die zelden meer dan drie of vier te gelijk
dansen, blijven volkomen in de maat. Hun gezang
is voor het overige niets dan een gedurige herhaling
van de lettergrepen: *hi, hi, hi, ho, ho, ho*, enz.
welke bij een sneller of langzamer herhaling, en 't
langer of korter rekken van een woord, bij 't ver-
heffen of 't verlagen eene soort van muziek uitmaakt
en aan 't oogmerk voldoet. Dit gezang gaat altoos
verzeld van een trommel of trommeltje, waar bij
men zontijds een ratel of rammelaar voegt, gemaakt
uit een stuk van een gedroogden buffels-huid, in de
gedaante van een platte vles, waar in zij eenigen
hagel of keisteentjes werpen, welke geschud wordende
een geluid voortbrengen weinig minder dan de trommel.

II. DEEL.

L

De.

Deze manier van dansen heeft enkel onder de mans plaats; want wanneer men de vrouwen gebied te dansen, doen zij het altoos buiten de tent, maar naar de muziek, welke men binnen de tent maakt; en schoon haare manier van dansen niets onzedigs heeft, is dezelve tussens nog minder beduidende en minder levendig dan die der mannen; want een ganschen hoop vrouwspersonen plaatzen zich in eene regte rij naast elkanderen, en duwen malkanderen dan eens naar de regter en dan weder naar de linker zijde, zonder de voeten van den grond te rijten, en als de muziek eindigt, maken zij alle eene kleene buiging met het lighaam en de knieën; eenigzins als de neiging van eene boerin, gepaard met een schel geroepe *h-e-e-h-o-o-o-e*.

Behalven die vermaaklikheden hebben zij nog een ander spel, het welk binnen de tent geschied, en daar in bestaat: dat zij een stukje hout, een knoop of iet dergelijks van hand tot hand overitoken en rond geven, en dan aan de twee hoofdspelers, want deze beide hebben 'er slechts belang bij, vragen, in welke hand het zich bevindt? Hij die wel raad, krijgt van zijnen mededinger een soort van zwavelstokje, en hij die 't eerst zijne stokjes, welke gemeenlijk uit tien, vijftien of twintig stuks bestaan, aan den anderen kwijt is, verliest een enkele snaphaanslading van kruit en lood, een pijl, of eene dergelijke kleinigheid.

De vrouwen nemen geen deel in de verlustigingen der mannen, zelfs niet in het dansen; want wanneer zij tot het laatste genoot worden, geschied zulks, gelijk ik reeds zeide, altoos buiten de tent; ook laat men haar niet toe eenig feest bij te wonen.

Indedaad, haar gansche leven is eene aanëenschakeling van moeilijkheden. Zij moeten zware vrachten trekken, de vellen tot kleeding bereiden, de monbehoefkens vervaardigen, en alle huislijke bezigheden voor een gansch huisgezin verrigten, zonder inmer eenig deel aan eenige vermaken of uitspanningen te hebben; ook zijn zij, buiten de waarneming van hare huislijke zaken, in welken zij van hare vroege jeugd af onderwezen worden, zoo stomp en koud als de luchtstreek onder welke zij leven. 't Is waar, men zou eenige uitzonderingen kunnen maken, en 't hapert misfchien alleen aan de opvoeding dat zij niet even zoo verheven en trots denken en handelen als eenige vrouwen in de wereld. — Althoewel zij haar haar geheel los dragen, en het zelve nooit opbinden, gelijk de zuid-Indianen, en schoon men onder de vijftig niet eene enkele vind, die een kam rijk is, weten zij nogthans door eene knappe veerdigheid der vingers, door een taai geduld, en door bewonderenswaardige bekwaamheid het zelve zeer glad en zuiver te houden. Maar wanneer zij gelijk de meeste harer sexe, gekweld zijn met ongediert, helpen zij malkanderen onderling 'er zich van bevrijden.

Eene scorbutique kwaal, gelijkende naar de slechtste toort van schurft, benevens teringzicktens en vloeijingen zijn de voornaamste ongesteldheden welke onder hen plaats hebben. De eerste kwaal, schoon zeer lastig, weet men niet dat ooit doodelijk geweest zij, ten ware dezelve gejaard ging met eenig ander inwendig ongemak; maar door de twee laatste, wanneer 'er eenige toevallen bij komen, worden veele mans, vrouwen, en kinderen van allerlei ouder,

dom, weggesleept. Ook worden weinige 'er oud; waarschijnlijk om dat zij van hunne jeugd af te veel vermoeijenissen en afmattingen ondergaan, met voor zich zelve en voor hunne spruiten het noodige bestaan te verzorgen.

Alhoewel de bovengemelde scheurbuik niet besmetlijk schijnt te zijn, is 'er echter zeldzaam iemand in een tent mede gekweld, zonder dat alle de overige van dat gezin 'er meer of min van aangedaan zijn, doch dit bewijst nog geenzins, dat de kwaal aanstekende is. Ik schrijf dezelve veel eer toe aan 't een of ander slecht wáter of aan ongezonder visch, welken zij in zommige waters vangen, aan welke zij zich op hunne zwerfende togten ophouden, want anders moest een enkel huisgezin, die kwaal in korten tijd aan den ganschen stam mededeelen, doch dit geschied nooit. Jonge lieden krijgen dezelve altoos aan de handen en voeten, van welke de palmen en zolen niet bevrijd blijven. Die wat ouder zijn, krijgen ze gemeenlijk aan de gewrichten, enkels en agterste deelen; in 't laatste geval zijn de blazen of builen dikwijls zoo groot als het lid van eens mans duim. Deze kwaal vertoont zich meestal in den zomer, wanneer de Indianen zich 't meest op de kale gronden bevinden, en schoon dezelve geenzins voor gevaarlijk gehouden wordt, is zij evenwel zoo hardnekkig, at ze zich door geene middelen, welke de faktorij daar tegen uitdeelde, liet genezen. Daar nu de inbooglingen nooit enig geneesmiddel, dat zij zelv' beréiden, gebruiken, word de geneezing aan de natuur alleen overgelaten, waartoe nimmer minder dan twaalf of agtien maanden vereischt worden. Zommige zelfs blijven, met deze onaangena-

me en lastige kwaal jaren lang behebt, eer ze 'er volkomen van genezen zijn, en dan blijven 'er nog altoos bij zommigen een geruime tijd, en bij anderen voor al hun leven donkere plekken over op de huid, waar zij die kwaal gehad hebben (98).

Wan-

(98) Deze soort van uitflag of van scheurbuik ontstaat noch uit het eten van zekeren visch, noch uit het water, maar uit de levenswijze der Indianen in den zomer. Zij verlaten als dan om de musketen of vliegen en de vochtigheid te ontgaan, de lage boschachtige oorden, en trekken naar de hooge steenachtige gronden. Hier staan zij bloot aan de scherpe koude noord en noord-oosten winden en kunnen gedeeltelijk wegens de stormwinden geene tenten opzetten, gedeeltelijk, dewijl het 'er aan hout ontbreekt, geen vuur maaken, zij moeten zich om die reden dikwijls op den vochtigen grond, achter groote steenen, bij groepen of hulsgezinnen nederhurken, en aldus belletten de koude en vocht de ukwadewlag. Daar bij komt nog, dat zij, in die omstandigheden, dikwijls verschelden weken achtereen geen versch vleesch hebben, maar van gedroogt, gerookt tot poeder vermalen en veeltijds beschimmeld en half verrot vleesch, dat ongekookt en koud is, eten moeten. Daar door worden natuurlijk hunne llghaamszappen bedorven, komt dan het goede weér aan, kunnen de Indianen hunne tenten opzetten en vuur maken, als dan dringen de onreine stoffen, welke zich met hun bloed vermengden naar de buiten huid, blijven daar vast zitten, en verweken door hare taaiheid en scherpte een vullen, jeuken-

Wanneer iemand der aanzienlijkste noord Indianen sterft, geloofst men gemeenlijk zijn dood veroorzaakt te zijn door tooverij of bezweering van zommige zuid-Indianen of van zommige Esquimaux; maar al te dikwijls verdenken zij de laatsten, en dit is dan ook de voornamste reden, waarom zij steeds dat arm en ongelukkig volk blijven mishandelen en vervolgen. Sints eenigen tijd nogthans leven de Esquimaux, die handel drijven met onze sloepen te *Knapp's baai*, te *Narvels baai* en in de *Walvisch bogt* in vrede en vriendschap met de noord Indianen. Dit zijn zij geheelijk verschuldigd aan de bescherming, welke hen, sints vele jaren verleent wordt door de opperhoofden van het fort der Maatschappij aan *Chuchill rivier* (*). Maar de zulken van dien stam, die zoo
ver

rigen uitflag. Dit geschied het eerst aan de gewrichten van handen en voeten, die het meeste verhit zijn. Geene artsenijen kunnen die ziekte genezen, dewijl zij gestadig blijven voortgaan vuil ten morsfig te leven en zich niet wagten voor onreine en bedorvene spijzen. F.

(*) In den zomer van 1756 wagte een bende noord-Indianen aan *Knapp's baai*, het vertrek af van de sloep uit de haven, om onvoorziens op de Esquimaux aan te vallen, die zij tot den laatsten man om hals bragten. Schipper JOHN BERN, toen schipper van de sloep, en sedert schipper van het jacht de *Trinitij*, hoorde met al zijn volk duidelijk de insphaan schooten, zonder nogthans te weten wat zulks beduidde; dan, toen hij in den volgende morgen terug kwam, vond hij het verschrikkelijk overschot van meer dan veertig vermoordde Esqui-

ver noordwaards wonen, dat zij geen gemeenschap hebben met onze schepen, worden menigmaal de
slagt-

quimaux, die lafhartig omgebracht waren, en om geene andere reden, dan om dat twee voornaame Indianen in den vorigen winter waren overleden.

Verſcheiden jaren daarna lieten de Esquimaux zich niet meer aan *Knapp's baai* zien; en die, welke daar thans handel drijven, werden waarſchijnlijk, ſedert het bovengemelde ongelukkig geval, daar heen gelokt van 't noorden, door de goede gelegenheid van nader bij de boſſchen en op den weg te zijn, om handel te drijven met de ſloop, welke jaarlijks daar aan komt. 't Is te hopen dat de maatregelen, door de gouverneurs van 't *Prins van Wallis fort* ſedert eenige jaren genomen, daadlijk zulke moordenarijen in 't vervolg beletten, en allengskens het middel zijn zullen om eindelijk eene beſtendige vriendschap tot wederzijds voordeel der beide natiën te bewerken.

Niettegenſtaande de vreedzame en vriendelijke blijken, welke tuſſchen deze beide ſtammen te *Knapp's baai*, *Navels baai* en in de *Walviſch bogt* zich beginnen te vertoonen, blijven, noordelijker, op de vijandlikheden nog voortduren, en de gruwzaamſte moordenarijen aanhouden. Het eenige waar door de Esquimaux zich beſchermen, tegen de woede hunner vijanden, is hun ver afgelegen verblijf in den winter, en dat zij des zomers meest wonen op eilanden en ſchier-eilanden, waar door zij niet zoo gemakkelijk in die jaargetijden kunnen overvallen worden. Doch dit afgezonderd leven zelf belet de noord-Indianen niet hen grootelijks te ont-

flagtoffers van de woede en 't bij eloof der noord-Indianen, die in 't geheel geen stout of krijshaftig volk

rusten, en blijven zoo na op de hielen te zitten, dat zij verplicht zijn de meeste hunner goederen en gereedschappen achter te laten, en door hunne vijanden te laten verstroijen en vernielen; het welk een groot verlies voor hen is, dewijl het veel moeite, tijd en arbeid kost om dat verlies te herstellen, en inmiddels het gemis daar van veel gebrek en onheil veroorzaakt aan hun en hunne huisgezinnen, dewijl zij zeldzaam zich levens-onderhoud kunnen verschaffen zonder hulp van eene menigte dier arijkels.

In 1756 zonden de Esquimaux aan *Knapp's baai* twee hunner jongelingen met de sloep mede naar 't *Prins van Wallis fort*, en den volgenden zomer werden zij aan hunne vrienden te rug gezonden, beladen met geschenken, en zeer voldaan over de wijze op welke men hen aan 't fort behandeld had. In 1767 zonden zij 'er een van *Knapp's baai* en een van de *Walvisch bogt*, en alhoewel zij geduren te hun verblijf aan 't fort aanmerkelijke vorderingen maakten, zoo in de zuid Indiaansche als Engelsche talen, heeft deze gemeenschap in geenen deele tot voordeel gestrekt aan de Maatschappij, of den handel van die gewesten vermeerderd. Indedaad de eenige voldoening voor de groote onkosten van tijd tot tijd, door 't aannemen dier vreemden, bestaat is, dat door 't goed geding van de hoofdbedienden der Maatschappij aan *Churchill rivier*, zij ten langen lesten de harten dier beide stammen zoo menschelijk gemaakt hebben, dat zij elkanderen thans vrienden.

volk zijn; ook weet ik bij ondervinding niet, dat zij uit baldadigheid zich aan andere menschen moordenarijen schuldig maken, dan aan de Esquimaux. Zij zijn nogthans zoo ongevoelig van hart, dat zij zonder het minste mededogen iemand, die geen na bloedverwand van hun is, de grootste ellende kunnen zien

vriendelijk bejegenen; daar zij eenige jaren te voren aankomenden bij de eerste ontmoeting zogen te vernielen en te verdelgen, ook waren hunne oorlogen zoo afschuwelijk, dat zij nooit kwartier gaven, en de sterkste partij altoos de zwakste om 't leven bragt, sparende noch mans, noch vrouwen, noch kinderen.

't Is slechts weinige jaren geleden dat het bootsvolk van de sloep, welke jaarlijks alles overvoert waar zij gebrek aan hebben, het niet durfde wagen zich ongewapend aan den wal onder de Esquimaux te begeven, uit vrees van door dezelve vermoord te zullen worden; maar sedert eenigen tijd gedragen zij zich beschaafder; zoo dat de bedienden der Maatschappij thans vrij en ongehinderd hunne tenten bezoeken, altoos welkom zijn, en uitgenodigt worden om met hun te eten van 't gene zij hebben; en wetende hoe afkeerig wij zijn van hunne traan-olie, stellen zij alles in hun vermogen te werk om ons volk te overreden dat zij de spijs voor hen zonder traan hebben bereid; maar de stank van hunne tenten, keuken gereedschap en huisraad is gemeenlijk zoo ondraaglijk als die van eene Groenlandsche visch-vaalt; evenwel heb ik bij hen wilbraad geëten zoo zindelijk klaar gemaakt, dat ik het een en ander met smaak en graagte nuttigde.

zien liiden: over 't geheel heeft meer dan de helft van 't menschedom meer medelijden met het liiden en de kwalen van het geringste dier. ik heb 'er bij tegenwoordig geweest, dat een hunner het gesteent, de zuchten, het smertelijk ekerm en de stuiptrekkingen van die in de hevigste pijnen den geest gaf nabootzende, de gansche bende die hem aanhoorde, buiten mij deed uitschateren van lachgen.

De noord-Indianen begraven hunne dooten nooit, maar laten altoos de lijken ter plaatze blijven, daar dezelve gestorven zijn, zoo dat ze gemeenlijk door woeste dieren en roof ogels verslonden worden; om die reden willen zij, buiten den grootsten nood, van geene vossen, wolven, ravens enz. eten (99).

De dood van een naastbestaanden doet hen zoo sterk aan, dat zij alle hunne kleederen zich van 't lijf scheuren en nakend gaan tot dat zommige lieden die minder aangedaan zijn, hen weder anderen geven. Na 't afsterven van een vader, eene moeder, een' man, vrouw, zoon of broeder bedrijven zij, om zoo te spreken, een gansch jaar rouw, het welk zij

(99) Dat het bij de Nomadische volken in 't noorden van *Amerika* de gewoonte is, de doode lijken aan wilde dieren en roofvogels ten prooi te laten, behoeft geene bevreemding. 't Zou vergeefsche moeite zijn hunne afgestorvenen een graf te bereiden, daar zij door hunne zwervende levenswijze mischien nimmer weder aan de plaats staan te komen, daar deze gestorven zijn. De Kal mukken Persis en zuidzee eilanders doen even zoo, doch de reden daar van is gegrond in hunne godsdienst begrippen. F.

zij naar de manen en jaargetijden berekenen. Doch dien tijd van rouw onderscheiden zij niet door eenig rouwgewaad, uingezonderd, dat zij zich 't haar afsnijden en bijna onophoudelijk huilen. Zelfs onder het gaan, onder het eten, des nachts als zij wakker worden en onder hunne gesprekken maken zij een wonderlijk misbaar, menigmaal herhalende, hoe na zij aan den overledenen vermaagdschap waren. Dan, daar zulks voor 't grootste gedeelte enkel welstaanshalve en naar gewoonte geschied, woen sommige 'er een zachten toon aan te geven, welke gemeenlijk iets treuriger luid, dan hunne gewoone liederen. Doch wanneer zij met ernst het verlies van een goed vriend beweenen, heeft zulks op dat oogenblik die uitwerking bij hen, dat zij zich geheel aan hunne droefheid overgeven. Als dan schijnen zij uit gewoonte zoo zeer in elkanders droefheid te deelen, dat ik bij dergelijke gevallen eene groote menigte te samen heb zien weenen en misbaar maken, schoon ik wel wist dat 'er geen twaalf onder waren, die de minste betrekking tot den overledenen hadden. De vrouwen munten bij die gelegenheden uit, en dewijl zij als dan onder geen dwang zijn, mag men met recht zeggen, dat zij met al haar macht mede schreijen; in gemeenzame verkeeringe nogthans, zijn zij genoodzaakt zich gematigder te gedragen.

Volgens eene overlevering onder hen, is het eerste mensch op aarde eene vrouw geweest, die na eenigen tijd alleen geweest te zijn, bij 't zoeken naar besen, welke toen haar enig voedsel waren, een dier aantraf gelijk aan een hond, het welk haar tot in het hol volgde waar in zij woonde, en zeer vriendelijk en gemeenzaam met haar werd. De hond be-

bezat, zeggen zij, de konst om zich te herscheppen in de gedaante eenes schoonen jongelings, het gene hij menigmaal des nachts deed, maar bij 't aabreken van den dag hernam hij steeds zijne vorige gedaante, zoo dat de vrouw alles wat 'er bij dergelijke gelegenheden voorviel, beschouwde als droomen en beguichelingen. Deze herscheppingen hadden ras gevolgen welke thans gemeenlijk het uitwerkzel zijn van eene naauwe gemeenschap tusſchen beide ſexen, de moeder der wereld wordt zwanger.

Niet lang daar na kwam 'er een man te voorschijn van zulk eene verbazende lengte, dat zijn hoofd tot aan de wolken reikte; hij kwam om het land gelijk te maken, het welk toenmaals een ruwe klomp was; na dat hij zulks verrigt had, tekende hij met behulp van zijn wandelſtok alle de meiren, poelen en rivieren, en vervulde die terſtond met water. Hij nam vervolgens den hond en ſcheurde hem aan ſtukken; de ingewanden wierp hij in de meiren en rivieren, en gebod dat dezelve in allerlei ſoort van viſch zouden veranderen, het vleesch verſpreidde hij over 't land, en hij gebod het allerlei ſoort van beesten en landdieren voorttebrengen; de huid ſcheurde hij inſgelijks in kleene ſtukken, welke hij in de lucht wierp, en gebod in allerlei ſoort van vogelen te veranderen, waar na hij de vrouw en haar ſpruit volkomen magt gaf om te dooden, te eten en niets te ſparen, dewijl hij geboden had dat alles zich tot haar gebruik overvloedig zou vermenigvuldigen. Na deze bevelen keerde hij terug naar de plaats van waar hij gekomen was, en ſints heeft men niets meer van hem vernomen.

Van

Van godsdienst hebben de noord-Indianen nog geen begrip; want schoon hunne bezweerdere indedaad liederen zingen en lange redevoeringen doen, welke zij tot zonnige roofdieren en vogels, als mede tot hersenschimmige wezens rigten, die zij voorgeven hen behulpzaam te zijn in 't genezen van zieken, hebben zij zoo min als hunne ligtgeloovige naburen het minste denkbeeld van daadellijken godsdienst: 't is waar, zommige hunner zullen hunne jonge lieden bestraffen, wanneer die oneerbiedig van bijzondere beesten en vogels spreken, maar dat bestraffen geschied niet zoo weinig nadruk dat 'er veeltijds mede gespot wordt. Algemeen zelfs slaat men 'er even weinig acht op het dooden van wolven en wolf-beeren; zij die deswegens eenigzins naauwgezet zijn worden meestal bespot en veracht; want naar ik bemerken konde heeft die naauwgezetheid alleen plaats bij hen, die meer dan anderen geloof slaan aan de bovennatuurlijke magt hunner bezweerdere, die hen aandringen te gelooven, dat zoo zij oneerbiedig spreken van iets het welk zij schijnen te eerbiedigen, zulks ten nadeele zal strekken van hunnen welstand en geluk in deze wereld.

Van een toekomend leven heb ik nooit kunnen merken dat iemand hunner eenig denkbeeld had. MATONABBEE was, zonder eenige uitzondering, een man van zulke klare denkbeelden in andere zaken, als ik immer in iemand ontmoette. Hij was niet alleen kundig in de zuid-Indiaansche taal, en bedreven in hunne geloofstukken, maar hij kon de geschiedenis van de geboorte en 't leven onzes Zigmakers beter verhalen dan mischien de helft onzer zooge aande christenen zouden kunnen doen, even-

wel betuigde hij mij altoos dat hij noch iemand zijner landgenooten eenig denkbeeld van een toekomstigen staat hadden. Alhoewel men hem geleerd hadde dergelijke dingen als nutteloos te beschouwen, had evenwel zijn gezond verstand hem ingeboezemd een afspraak van algemeene verdraagzaamheid te zijn, en ik heb hem meer dan eens de heilige plechtigheden der zuid-Indianen met zoo veel ingetogenheid zien bij wonen, als hadde hij'er zoo veel geloof aan geslagen als zij zelf, en met dezelfde ingetogenheid ben ik verzekerd dat hij zich gedragen zoude hebben in een christen kerk en in eene joodsche synagoge; niet met oogmerk van eigen voordeel, maar enkel zoo hij zeide, om anderen te stigten die in zulke plechtigheden geloofden.

Daar zij aldus door geen godsdienst-dwang wederhouden worden, heeft dit volk (om MATONABEE's eigen woorden te gebruiken) niets te doen dan hun eigen voordeel, hunne neigingen en driften te raadplegen, en op deze wereld zoo gemakkelijk en vermaaklijk te leven als zij met mogelijkheid kunnen, zonder eenige hoop op belooning of zedderende vrees voor straf in de andere wereld. In deze gemoedsgesteldheid zijn zij, wanneer het hun voorspoedig gaat, de gelukkigste sterfelingen; want niets dan rampen, welke hunne personen of huisgezinnen treffen, kunnen hunne rust storen, terwijl zij voor mindere ongevallen weinig vatbaar zijn. Gelijk de meeste andere onbeschaafde volkeren verdragen zij alle ligamelijke pinnen geduldig, schoon ik denk dat zij in dien opzichte de zuid-Indianen niet evenaren.

Ouderdom is het grootste kwaad, het welk een noord-Indiaan kan overkomen; want wanneer hij
bui-

buiten staat is om te werken, ziet men weinig naar hem om, en hij wordt met verachting behandeld; zelfs van zijne kinderen. Hij wordt niet alleen het laatst aan tafel bediend, maar gemeenlijk geven zij hem de laatste spijs; en de oudste en meest verleten vellen, toddig te saam genaait, strekken tot kleederen waar mede zij hunne hoog bejaarde ouders dekken, die waarschijnlijk even eens met hunne vader; en moeders gehandeld hebbende, op hun beurt zich geduldig aan hun lot onderwerpen, zonder in 't minste te morren, daar zij weten dat dit onheil den hoogen ouderdom verzeld. — Men mag derhalven van hun zeggen, dat zij geduldig het treurig uur afwagten, waarin zij buiten staat om zich langer op de been te houden, alleen gelaten staan te worden om van honger en gebrek te vergaan. Hoe afgrijslijk en onnatuurlijk dit ook schijne, 't is echter zoo gemeen onder dit volk dat ten minsten de helft van de oude of hoog bejaarde lieden van beiden de sexen onder hen volstrekt op die ellendige wijze omkomen.

De noord-Indianen noemen het noorderlicht *ed-shin* dat is hert, (*) en wanneer dat licht zeer helder

(*) Het gene zij zich daar van voorstellen of verbeelden heeft eene reden waar aan men naauwlijks denkt. Zij hebben namentlijk bemerkt, dat wanneer zij de hairige huid van een hert of rhee in een donkeren nacht sterk met de hand wrijven, daar uit elektrische vonken voordkomen; gelijk wij bij 't wrijven van den rug eener kat ontwaren. — De zuid-Indianen hebben van dit lichteverschijnsel een even zoo romanesk doch behaaglijker denkbeeld. Zij geloven namentlijk dat de

gees.

der is, zeggen zij dat de herten in dat gedeelte van den dampkring menigvuldig zijn; maar nooit hebben zij hunne denkbeelden zo ver laten gaan van te hooren dat zij eenmaal van die hemelsche dieren zullen eten.

Behalven die zotte mening, zijn zij zeer bijgeloo-
vig, want zij gelooven aan 't bestaan van verscheidene
soorten v.n Eunjers, die zij *Nant-e-na* noemen, die
zij dikwijls voorgeven te zien, en die zij veronder-
stellen de onderscheiden hoofdstoffen, als aarde, water
en lucht te bewonen, naar derzelver verschillende
hoedanigheden. Aan de eene of andere dezer Eunjers
eigenen zij het goede of 't kwade toe, het welk hen
op aarde bejegend, en daar zij tot die gedagten ge-
bragt worden alleen door de konstenarijen hunner
bezwederen, bestaat 'er onder hen niets dat men
een algemeen geloof kan heten; want deze bedrie-
gers verschillen zoo zeer van den anderen, in het
gene zij van die Eunjers verhalen, dat zij, die alles
gelooven, wat die kwakzalvers zeggen, gestadig van
geloof moeten veranderen naar de grilligheid dier
bezwederen, die dagelijks met eene nieuwe ver-
zinning of met eene ongemeene gebeurtenis voor den
dag komen, welke zij zeggen aan hun in een
droom, of terwijl zij op de jagt waren, door
een hunner begunstigde Eunjers geopenbaard te
zijn. (100)

Eenig

geesten hunner afgestorvene vrienden in de lucht dan-
sen; en wanneer het noorderlicht ongemeen helder
is, en gedurig van kleur, gedaante en rigting ver-
wisseld, dan zeggen zij, dat hunne afgestorvene vrien-
den eer vrolijk zijn.

AAN.

gedeelte
ar nooit
gaan van
ne dieren

bijgeloo-
cheidene
nen, die
veronder-
de, water
schillende
r Eunjers
welk hen
dagten ge-
n' hunner
dat men
ze bedrie-
, in het
die alles
stadig van
heid dier
uwe ver-
voor den
n in een
n, door
baard te

Eenig
acht dan-
en helder
ting ver-
ene vrien-

Eenig bericht wegens

M A T O N A B B E E,

en wegens de afdruimende diensten;

door hem

aan zijn Vaderland en aan de Maatschappij
der Hudsons baai bewezen.

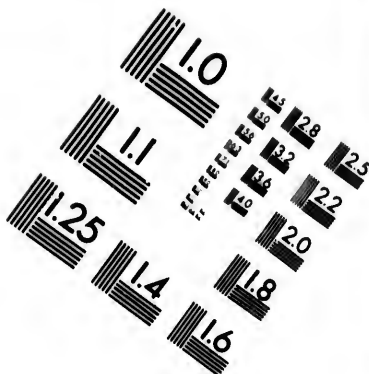
MATONABBE was de zoon van eenen noord-
Indiaan en van eene flavin, die voorheen gekogt was
van eenige zuid Indianen, die aan 't *Prins van Wallis*
fort te markt kwamen met pelterijen enz. Deze
echtverbintenis was het werk van den heer RI-
CHARD NORTON, toenmaals gouverneur, die hen
aan en bij 't fort hield, niet het zelfde oogmerk als
hij de Indianen, de huiswagters genaamt werden,
deed. Den juiste ouderdom van MATONABBE
te bepalen is niet wel mogelijk; want de inboorlin-
gen dier landstroken geheel geen letterkennis hebben-
de, noch gebruik makende van beeldspraken, schoon
zij geen minder sterk geheugen hebben dan andere
natiën, kunnen niet naauwkeurig opgeven, of aan de
nakomelingschap overleveren, in welken tijd deze of
gene

(166) Het verhaal van zekere Eunjers, die zich in
de lucht, in de boschen en in de zee onthouden,
heeft zeer veel overeenkomst met het bijgeloof, 't welk
in het noordoostelijk *Asia* bij den aanhangeren des
zognaamden Schamanischen godsdienst plaats heeft. En
het kan zeer wel wezen, dat het van den Schaman-
schen godsdienst afkomstig zij, daar waarschijnlijk de
noord-Amerikanen over *Behrings straat* uit *Asia* aljd
gekomen. F.

II: DEEL.

M

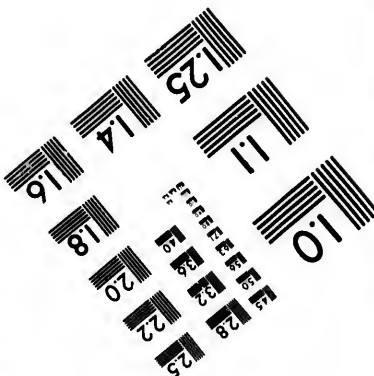

Resolution Test Chart Labels:

- 1.0
- 1.1
- 1.25
- 1.4
- 1.6
- 1.8
- 2.0
- 2.2
- 2.5
- 2.8
- 3.2
- 3.6
- 4.0

6"

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.8 2.0 2.2 2.5 2.8 3.2 3.6 4.0 4.5 5.0 5.6 6.3 7.1 8.0 9.0 10.0 11.2 12.5 14.0 16.0 18.0 20.0 22.5 25.0 28.0 31.5 36.0 40.0 45.0 50.0 56.0 63.0 71.0 80.0 90.0 100.0

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

gene gebeurtenis plaats had. Het uiterste van hunne tijdrekenkunde reikt niet verder dan dat zij zeggen: mijn zoon of mijne dochter werd geboren ten tijde van dezen of genen gouverneur; en zulk een geval geschiedde bij 't leven van zodanig een voornaam man (schoon deze mischien verscheide jaren overleden waren). Evenwel, naar allen schijn, en volgens verscheide bijkomende omstandigheden, werd MATONABBEE geboren in of omtrent het jaar 1736 of 37: en dewijl zijn vader stierf toen hij nog zeer jong was, ontfermde de gouverneur zich over hem, en nam hem, volgens 't gebruik der Indianen, tot zoon aan.

Kort na 't overlijden van MATONABBEE's vader vertrok de heer NORTON naar *Engeland*, en dewijl deszelfs opvolger den jongen niet zo wél behandelde en gadesloeg als de heer NORTON gewoon was te doen, werd hij door deszelfs naastbestaanden al spoedig van de faktorijs gehaald, en hij bleef zich zoo lang onder de noord-Indianen ophouden, tot dat de heer FERDINAND JACOBS het bewind kreeg over 't *Prins van Wallis fort*, in 't jaar 1752; wanneer, uit achting voor den ouden heer NORTON, (die toen overleden was) de heer JACOBS de eerste gelegenheid, welke zich voordeed, waarnam om MATONABBEE aan de faktorijs te houden, waar hij verscheide jaren gebruikt wierd in den jagtdienst met sommige van de bedienden der Maatschappij, bijzonderlijk met den laatst overleden heer NORTON (*) (zoon van den laatst overleden gouverneur,) en met den heer MAGNUS JOHNSTON (**)

Ge-

(*) Naderhand Gouverneur.

(**) Schipper van de *Churshill* sloep.

Gedurende zijn lang verblijf aan en bij het fort was 't geen wonder, dat hij de zuid-Indiānsche taal volkomen leerde spreken, en eenige vordering in de Engelsche taal maakte. Het was ook in dat tijdvak dat hij eenige kundigheid opdeelt van het christen geloof, het welk hij altoos betuigde veel te diep en duister voor zijn begrip te zijn. Alhoewel hij dwieppachtig geloof sloeg aan de konstenarijen en streken der Indiānsche guichelaars, kon men hem evenwel niet overhalen eenig geloof te slaan aan iets van onzen goddienst of van dien der zuid-Indiānen, die zoo vast in eenen toekomenden staat gelooven als eenig volk onder de zon. Hij had nothans zoo veel gezond verstand, en dagt zoo wél, dat hij niet meende gerechtigd te zijn den draak te steken met eenige bijzondere secte, hoedanig ook derzelve godsdienstige gevoelens waren. Integendeel, hij verklaarde, alle even zeer te achten, maar hij besloot, uit de wereld te gaan gelijk hij 'er was was ingekomen, namentlijk zonder belijdenis van eenigen godsdienst te doen. Niettegenstaande zijn afkeer van den godsdienst, heb ik slechts weinige christenen ontmoet, die zoo veel goede zedelijke en minder segte hoedanigheden bezaten als hij.

't Is niet mogelijk, dat iemand getrouwer aan zijn woord of belofte zou zijn dan hij, zijne sterke verkleeftheid aan waarheid en eerlijkheid zou den verlichtsten en vroomsten christen tot eer gestrekt hebben; zijn hart gloeide van welwillenheid en liefdadigheid voor 't gansche menschelijke geslacht (*); zoo ver zijn

(*) Ik moet hier aanmerken, dat toen hij tegen de Esquimaux ten strijde trok, aan de *Koper rivier*, in

zijn vermogen en levenswijze toeliet heeft de uitmuntendste mensch van wien de historie gewaagt, hem daarin niet overtroffen; en, om geene zijner goede hoedanigheden te verzwijgen, moet ik rond uit zeggen,

1771, zulks geenzins met zijner goedkeuring geschiedde; Integendeel hij werd door zijne landslieden 'er toe gedwongen; ook heb ik hem hooren zeggen, dat toen hij voor 't eerst die rivier bezocht, vergezelt van I-DAT-LE-AZA, zij verscheide Esquimaux ontmoeten, aan wien zij, in stede van hun te dooden, veel vriendelijkheid bewezen, verderende hun verscheiden kleine artikels, die zij 't best konden missen, en hun van 't meeste nut konden zijn. 't Is meer dan waarschijnlijk, dat de twee stukjes ijzer, welke onder het geplunderde gevonden wierden, terwijl ik daar was, tot dat geschenk behoord hebben. Er werden insgelijks eenige lange kralen onder dat volk gevonden, maar zeer verschillend van die, welke ooit door de maatschappij der *Hudsons baai* naar de baai gezonden werden. Zoo dat de eenige wijze, op welke zij daar angekommen zijn, waarschijnlijk door tuschenkomst van sommige hunner stammen moet zijn geweest, die gehandelt hadden met de Denen in *Straat Davis*. 't Is nogthans waarschijnlijk, dat die kralen door verscheide handen waren gegaan, alvorens dezen afgelegene oord te bereiken, want hadden zij onmiddellijk gemeenschap gehad met de Esquimaux van *Straat Davis*, dan zou men natuurlijk konnen onderstellen dat het ijzer niet zoo schaars onder hen zou geweest zijn, als het scheen te wezen; doch de afstand is te groot om zulks te vermoeden.

gen, (dat hij (buiten nog één) de eenigste Indiaan was, die zich nooit tegen iemand zijner evenmenschen schuldig maakte aan achterklap of kwaadspreeken.

MATONABEE was kloek van perfoon, hij had eene lengte van ten naastenbij zes voeten (*), en uitgezonderd dat hij eenigzins kort van hals was, was hij een der fraaiste en wêlgemaakste manspersonen die ik ooit zag. Zijn kleur was bruin, gelijk die der andere Indianen, maar zijn aangezicht was niet mismaakt door die bespottelijke gewoonte van de kaken te merken met drie of vier zwarte strepen. Zijne wezenstrekken waren regelmatig en aangenaam, en evenwel van zoo veel beduidenis, dat dezelve genoegzaam te kennen gaven, wat 'er in zij gemoed omging, het gene, daar hij nooit voorhad te bedriegen of te veinzen, hij nooit zegt te verbergen. In gezelschap was hij zachtzinnig, levendig en aangenaam, maar ten uitersten ingetogen, en aan tafel waren zijne manieren zoo edel en deftig, dat ze de bewondering van de voornaamste lieden in de wereld zouden verdient hebben; want bij de levendigheid van een Franschman en de openhartigheid van een Engelschman, paarde hij de statigheid en deftigheid van een Turk, alles zoo gelukkiglijk vermengt, dat zijn gezelschap en gesprek algemeen behaagde aan die genen, die of de noord- of de zuid-Indiaansche spraak kundig waren, de eenige talen welke hij vloeiend kon spreken.

Hij

(*) Ik heb twee noord-Indianen gezien, van welken de één zes voeten en drie duimen, en de andere zes voeten en vier duimen lang was.

Hij was een groot liefhebber van Spaanschen wijn, maar ging 'er zich nooit in te buiten; van sterke dranken, hoe goed van hoedanigheid en hoe zeer vermengt, wist hij zich altoos te wagen. Dewijl 'er geen mensch is zonder gebreken, mag men natuurlijk veronderstellen, dat MATONABBE de zijne had; maar de grootste zwakheid, welke ik hem te last kan leggen, was zijne minnenijd, deze vervoerde hem zomtijds buiten de palen der menschlijkheid.

In zijne eerste jeugd liet hij gaven blijken geschikt om hem tot den hoogsten post te brengen, tot welke een Indiaan verlangen kan te geraken. Uit dien hoofde bediende de heer JACOBS, toen gouverneur aan 't *Prins van Wallis fort*, zich van hem, schoon hij toen nog maar een jongeling was, als van een afgezant en scheidsman, tuschen de noord-Indianen en den stam der Athapuscows, die tot dien tijd altoos met elkanderen in oorlog waren geweest. In dat gezandschap gaf MATONABBE niet alleen blijken van uitstekende en wezentlijke begaaftheden, maar hij toonde de uitgestrektste kunde te bezitten van alle de voordeelen, welke eene volkomen staking van vijandelijkheden aan beide de natien kon bezorgen; en bij wijlen gaf hij zulke blijken van dapperheid en kloekmoedigheid, als maar zelden gezien worden bij lieden van hooger aanzien en rang.

Hij was nog niet ver in 't land der Athapuscow-Indianen doorgedrongen, toen hij aan verscheide tenten kwam, welke bewoond waren, en waar hij, tot zijne groote verwondering, kaptein KEELSHIE (van wien meer dan eens in dit dagverhaal (*) melding

is

(*) Dezelfde bevond zich aan 't *Prins van Wallis fort*,

is gemaakt) aantrof, die toen met zijne gansche familie, en zommige zijner vrienden gevangen was, zonder te weten wat hem te wagten stond. Door toedoen nogthans van MATONABEE, die jong genoeg was om de zoon van KEELSHIES te zijn, werd dezen met eenige weinige anderen op vrije voeten gesteld, evenwel met achterlating zijner goederen en vrouwen, die zes in getal waren. MATONABEE bleef, na dat men KEELSHIES, benevens een kleen gedeelte van deszelfs volk, hadt toegestaan te vertrekken, niet alleen daar ter plaatze, maar reisde voort, tot in 't hart van 't land der Athapuscows, ten einde met alle of met de meeste der voornaamste inwoneren te spreken. Hoe verder hij voorttoog te meerder kwam zijne onvertzaagdheid hem te stade. Eens kwam hij aan vijf tenten dier wilden, waarin te samen zestien mannen waren, behalven derzelve vrouwen, kinderen en dienstbaren; terwijl hij niemand anders bij zich had dan eene vrouw en een dienstjongen. De zuid-Indianen, altoos verraderlijk en nooit vriendelijker dan wanneer zij eenig kwaad bedcelen, scheenen hem hartelijk te verwelkomen, en namen de voorstellen van vrede en verzoening met uiterlijk genoegen aan, en tot een blijk hunner goedkeuring werd hij denzelfden avond nog tot iedere tent feestelijk uitgenodigd, met oogmerk nogthans om hem in de laatste om hals te brengen. Dan, daar hij volkomen de taal der zuid-Indianen verstond, ontdekte hij rasch hun voornemen, en zeide hen, dat hij

fort, toen de Franschen op den 8 augustus 1782 daar kwamen en dat fort verwoestten.

hij niet als vijand was daar gekomen; maar dat, indien zij iets vijandigs tegen hem ondernamen, hij besloten had zijn leven zoo duur mogelijk te verkoopen. Op het hooren daarvan, gaven zomnige hunner bevel, dat zijn knecht, siaphaan en sneeuwschoenen, want het was winter, in de tent zouden gebragt en verzekerd worden; doch toen sprong hij van zijne plaats op, greep zijn geweer en sneeuwschoenen, en ging de tent uit, zeggende: dat indien zij gezind waren hem te kwellen, dit de geschikte plaats was, waar hij zijnen vijand zou afwagten, zonder te vreezen lafhartig van achteren aangevalpen te worden.

„Ik ben er zeker van, zeide hij, dat ik twee of drie uwer
 „zal ter neder schieten, zoo gijnu verkiest mijn leven tot
 „dien prijs te koopen, 't is thans de tijd; maar zoo
 „niet, laat mij dan ongehinderd vertrekken.” Zij zeiden hem daarop, dat het hem vrij stond te gaan, doch dat hij zijn knecht moest achterlaten: hierin niet willende, stemmen vloog hij terstond de tent in, en rukte met geweld zijn knecht uit de handen van twee man personen; eindelijk bemerkende dat hij geen gevaar meer te vrezen had, nam hij de terugreis naar de grenzen van zijn eigen land, en van daar naar de faktorij.

Het daaropvolgende jaar trok hij weder naar 't land der Athapuscows, vergezeld van een groot aantal uitgekozene lieden van zijne eige natie, die zoo ver de meerderheid hadden over die kleene benden zuid-Indianen, welke zij onderweg ontmoetten, dat zij overal, waar zij kwamen, ontzag verwekten, en na dat zij het gansche land doorgetrokken, en met alle de voornaamste lieden gesproken hadden, scheen vrede en vriendschap gevestigd te zijn. Hierop begon-

gonnen de noord-Indianen, bij 't naderen van de lente, zich te verspreiden en oostwaards te trekken naar de kale gronden; doch MATONABBEE, en enige weinige anderen, verkozen den zomer in het land der Athapuscows doortebrengen. Zoo haast de zuid-Indianen zijn oogmerk bevroedden, en bespeurden dat het getal der noord-Indianen merkelyk verminderd was, werd hij, den ganschen zomer, door een grooter magt gekweld en vervolgt, met oogmerk om hem in den slaap te overvallen en te dooden; en met dat inzicht naderden zij werkelijk twee malen tot op vijftig schreden zijne tenten. Maar MATONABBEE gaf hen te verstaan, even gelijk hij te voren, alleen zijnde, gedaan had, dat, alhoewel zij maar weinig in getal waren, zij allen besloten hadden hun leven ten duursten te verkoopen, waarop de zuid-Indianen, zonder iets te zeggen, afrokken, want geen Indiaan heeft in dat land moeds genoeg om een vijand, dien zij weten dat op zijne hoede is aantevalen.

Niettegenstaande alle deze moeilijkheden en groote gevaren, bleef MATONABBEE onversaagt bij zijn besluit, om veele jaren achtereen de Athapuscow-Indianen een bezoek te geven; ten langen laatste, door eenparige blijken van zijne vreedzame geneigdheden te geven, en door veele goede diensten te bewijzen aan die zelfde Indianen, die zich zoo verraderlijk en trouwloos jegens hem gedragen hadden, was hij zoo gelukkig van niet alleen eenen duurzamen vrede te bewerken, maar eenen handel te vestigen, welke evenzeer ten voordeele der beide natien strekte.

Na het voltoojen van dit groote werk, werd hij overgehaald om, verzeld van een berucht aanvoerer,

EDAT-LE-AZA, een reis te doen naar de *Kopermijn rivier*, en na het verslag, dat deze beide mannen van hunne verrigtingen gaven, deed de heer MOSES NORTON, in 1769, aan de Maatschappij der *Hudsons baai* het voorstel, om eenen togt derwaards te ondernemen. In 1770 werd hij aangesteld tot den voornaamsten wegwijzer op dien togt, en daarin gedroeg hij zich met zoo veel oplettenheid en zorg, en zoo zeer tot mijn genoegen, als mischien geen ander Indiaan van dat gansche land zoude gedaan hebben. Na zijne terugkomst aan 't fort, in 1772, werd hij tot hoofd van de gansche noord-Indiaansche natie aangesteld, en hij bleef zijn leven lang groote diensten bewijzen aan de Maatschappij, door eene grooter menigte pelterijen aan de faktorij van *Churchill rivier* te brengen, dan ooit eenig Indiaan deedt of immer doen zal. Zijn laatste bezoek aan 't *Prins van Wales fort*, was in de lente van 't jaar 1782, en hij was voornemens daar nogmaals te komen in den volgenden winter; maar toen hij vernam dat de Franschen het fort vernield, en alle bedienden der Maatschappij weggevoerd hadden, stak hij daarna zijne hoofd niet weder op, maar nam eene gelegenheid waar, toen niemand zijn cogmerk vermoedde, van zich optechen; eene daal, welke te grooter verwondering baart, alzoó hij de eenige noord-Indiaan is, dien ik ooit hoorde dat een einde aan zijn eigen leven maakte. De dood van dezen man was een groot verlies voor de maatschappij der *Hudsons baai*, en hadt ten gevolge een allertreurigst tooneel, dewijl niet minder dan zes zijner vrouwen en vier zijner kinderen in den winter van 't jaar 1783 van honger stierven.

TIENDE ..

TIENDE HOOFDSTUK.

Een verslag van de voornaamste viervoetige dieren, welke in de noordelijke gewesten van Hudsons baai gevonden worden. De Buffel, de Eland, het Muskus-rund, het Hert en de Bever. — Een voorname misflag, met betrekking tot de We-was-kish, opgehelderd.

Dieren met hondstanden. — De Wolf, — Vossen van onderscheiden koleur, — Lynx, of wilde Pool-kat, — witte Beer, — zwarte Beer, — bruine Beer, — Wolfbeer, — Otter, — Kanadasche Otter, — Wezel, — Bontsing, — Veldmarter, — Hermelijn, of Bontsing.

Dieren met snijstanden. — De Muskusbever. — Het Stekelvarken, — De verwisfelende Haas. — De Amerikaansche Haas. — De gemeene Eekhoorn. — De Grond-Eekhoorn. — Muizen van velerlei soort, en de Kastoor-Bever.

Viervoetige Dieren met gelobde pooten en gevinde voeten, welke in Hudsons laai gevonden worden, zijn

zijn

de Kopermijn
de mannen
eer MOSES
der Hudsons
ds te onder-
den voor-
rin gedroeg
org, en zoo
geen ander
an hebben.
772, werd
ansche natie
grootte dien-
eene groo-
n Churchill
deed of
t Prins van
1782, en
nen in den
m dat de
ienden der
daarna zijn
gelegenheid
edde, van
grooter ver-
ord-Indiaan
zijn eigen
p was een
Hudsons baai,
oneel, de-
n en vier
1783 van

TIENDE

zijn slechts drie in getale, te weten de Walrus of 't Zeejaard, — de Roë of Zeekalf of Zeehond, — en de Zee-Eekhoorn.

De Vischsoorten, welke in 't zout water van Hudsons baai gevonden worden, zijn al mede weinige in getale; namentlijk de zwarte Walvisch, — de witte Walvisch, — de Salm, en de Zee-eenhoorn.

Schelp-vischen, en ledige Schelpen van allerlei soort, worden aan de zeekust, nabij Churchill rivier, gevonden.

Sikvorschen van allerlei grootte en kleuren; als mede eene groote verscheidenheid van Zeewormen en Insecten, altoos gedurende den winter in een bevroren stant; maar aan de warmte van een zacht vuur blootgesteld rasch weder in 't leven gebragt.

Verslag van cenige der voornaamste Vogelen, welke men in de noordelijke gewesten van Hudsons baai aantreft, zoo wel van die, welke des zomers daar heen komen, als die, welke men weet dat 'er de geïrengste winters verduren: — veelerlei soort van Arenden. — Havikken van allerlei grootte en vederen. — De witte of Sneeuw-Uil. — De graauwe of donkergrijze Uil. — De Specht. — De gekuifde Hei-haan. — Phésant. — Bosch-patrijs. — Wilge Patrijs. — Rots-patrijs. — Duif. — Roodborstige Lijster. — Grootbek. — Sneeuw Geelgors. — Witgekuifde Geelgors. — Lapland'sche Vink, twee soorten. — Leeuwrik. — Musch. — Zwaluw. — Fregat vogel. — Amerikaansche Kraan. — De bruine Kraan. — Butoor of Roerdomp. — Gemeene Wulp, twee

Walrus of
Zeehond, —

an Hudsons
weinigte in
— de witte
rn.

erlei soort,
rivier, ge-

als mede
uen en In-
n bevroren
acht vuur
st.

n, welke
dsons baai
mers daar
dat 'er de
soort van
e en vede-
grauwe
gekuifde
— Wilge
odborstige
— Wijsge-
wee voor-
— Fregat
e bruine
te Wulp,
swee

twee soorten. — Spitsnip. — 't Roode Roeper-Eend.
— Pluvier. — Zwarte Zee-hen. — Noordsche Dui-
ker. — Duiker met een zwarten hals. — Duiker
met een rooden hals. — Witte Meeuw. — Graauwe
Meeuw. — 't Zwart-Kopje. — Pelikaan. — Dui-
ker Gans. — Tweeërlei soort van Zwanen. — Ge-
meene graauwe Gans. — Kanadasche Gans. —
Witte of Sneeuw Gans. — Blaauwe Gans. — Ge-
hoornde en gegolfde Gans. — Schater Gans. — Rin-
gel Gans. — Dons Gans. — Bein Gans.

De soorten van Watervogels, gemeenlijk Eenden ge-
naamd, welke jaarlijks deze gewesten komen bezoeken,
zijn velerlei; maar die, welke men het meeste
acht, zijn het Mallard-Eend, — het lang-gestarte
Eend, — de Wintertaling, en Taling.

Van de Plantgewassen, welke op de hoogte van Church-
ill voorkomen, bijzonderlijk de nuttigste, zoodanige
als de bes-dragende enz. Kruisbesfen, — Veenbes-
fen, — Heidebesfen, — de Waterbesfen, — zwarte
Aalbesfen, — Jeneverbesfen, — Patrijsbesfen, —
Aardbesfen, — Oogbesfen, — Blaauwbesfen, en
een kleine soort van Doornbes.

Kliskruid, Hoefblad, Zuuring, Paardbloemen, —
Wish-a-capucca, — Jack-ashey puck. — Verscheide
soorten van Mosch. — Verscheide soorten van Gras
en Wikken.

De Boomen in deze honge noordsche streken, nabij de
zee gevonden, bestaan enkel in Pijn-, Jenever-,
kleine Populier-boomen, — Kreupelwilgen, en krui-
pende Berken.

Alvorens dit werk te besluiten, zal het niet onge-
schikt

schikt zijn een kort verslag te geven van de voornaamste dieren, welke deze hooge breedten bezoeken, schoon de meesten derzelven ook veel zuidelijker gevonden worden. Van den buffel, het muskusrund, het hert en den éland, heb ik bereids in dit dagverhaal eene beschrijving gegeven. Ik zal derhalven wegens den laatsen slechts eenige aanmerkingen maken, ten einde den mislag te verbeteren, welke de heer PENNANT in zijn *Arctic Zoology*, door verkeerd onderrigt te zijn, begun heeft: op bladzijde 21 van dit keurlijk werk rangschikt hij den éland bij den we-was-kish, schoon dit laats te gewis daar geene gemeenschap mede heeft.

De we-was-kish, of gelijk sommigen (schoon on-eigen) het de waskasf noemen, verschilt geheel en al van den éland, zijnde op verre na zoo groot niet. De hoorns van den we-was-kish gelijken eenigzins naar die van 't gemeene hert, maar zijn niet gepalmt. Zij staan regter op, hebben minder takken en ontbreken den hoofdstam. De kop van dat dier verschilt zeer veel van dat des élands, de snoet is scherper dan die van een schaap, trouwens 't geheele uiterlijke voorkomen van den kop is niet ongelijk dien van den ezel. Het haar is gemeenlijk rosachtig en zij worden veeltijds van de Engelschen, die de binnenste streken van 't land bezoeken, 't roode hert genaamt. Het vleesch is tamelijk goed eten; maar het vet is zoo hard als talk, en alhoewel zoo heet ongelijk geeten, stolt het in een oogenblik, belet het kaauwen en hecht aan 't verhemelte van den mond, 't gene zeer onaangenaam is. In de lente van 1775 kreeg ik op éenen dag een lading van dertien sleden van die spijs aan *Cumber'land huis*, als mede twee on-ge-

gevlde hoofden van dat dier, maar de hoorns waren afgekapt, een bewijs dat zij dezelve den ganschen winter door dragen. Zij zijn de domste van alle soorten van herten, en maken dikwijls een schel fluitend en trillend geluid, niet zeer ongelijk het gebalk van een ezel, waardoor de jagers de plaats gewaar worden waar deze dieren zich bevinden. Zij houden zich gemeenlijk in groote kudden bijéén, en wanneer zij overvloed van weide hebben, blijven zij lang op eene plaats.

Deze herten zijn zeldzaam het voorwerp van de jagt der Indianen aan de Basquiau, of 'er moet gebrek zijn aan éland en ander wild. Hunne vellen, wanneer dezelve bereid zijn, gelijken sterk naar die der élanden, schoon ze veel dunner zijn, zij kunnen gewaschen worden als kamoës leder, daar alle de andere vellen en pelterijen door de Indianen bereid, wanneer ze nat zijn geweest, geheel hard worden, ten zij men wel zorg drage dat men ze gestadig onder het droogen wrijve.

De persoon, die den heer PENNANT onderrigte dat de we-was-kish en de éland een zelfde dier zijn, zag nooit een van beiden, en de eenige reden, waarom hij ze voor een en 't zelfde dier hield, was om de groote overeenkomst in hunne vellen. 't Is nogthans vreemd, dat zulk een onvermoed verlamelaar van alles wat tot de natuurlijke historie behoort, als de laatst overleden heer ANDREAS GRAHAM, verzuimd heeft deswegens nader onderzoek te doen: want alle vreemde Indianen, bijzonderlijk zij die nabij de Basquiau hun verblijf houden, konden hem gemakkelijk van het tegendeel overtuigd hebben.

Dieren

Dieren met Hondstonden.

Wolven ontmoet men menigmaal in de landstrecken ten westen van *Hudsons baai*, zoo wel op de kale gronden als tusfchen de bosfchen, doch zij zijn niet talrijk, het is zeer ongemeen 'er meer dan drie of vier bijéentezien. Die, welke zich in het wete tusfchen de bosfchen ophouden, heb en gemeenlijk de gewone kleur; maar de meeste, welke door de *Esquimaux* gedood worden, zijn volkomen wit. Alle wolven aan de *Hudsons baai* zijn zeer fchuw van menfchen, maar wanneer de honger rijpt, volgen zij dikmaals de Indianen, verfcheide dagen achter den anderen, hoewel altoos op een' afstand. Zij zijn groote vijanden van de Indiaanfche honden, dooden en verflinden dikwijls die, welke zwaar beladen zijn, en niet bij de hoofdbende kunnen blijven. De noord-Indianen hebben zich wonderlijke denkbeelden gevormd van dat dier, menende dat ze hunne fpijzen niet raauw eten, maar door eene zonderlinge en wonderbare fchranderdheid, hun allen eigen, dezelve kunnen koken zonder vuur. De wijfjes zijn veel fnelter dan de mannetjes; om welke reden de noord-Indianen menen dat de eerfte het meeste wild dooden. Dit gaat toch altoos niet zeker, want ten noorden van *Churchill* leiden zij algemeen, den ganfchen winter door, een eenzaam leven, en worden zelden bij koppels gezien voor de lente, wanneer zij beginnen te paren, en gemeenlijk den ganfchen zomer gepaard blijven. Zij graven altoos kuilen in den grond, om hunne jongen voorttebrengen, en fchoon het natuurlijk zij te veronderftellen, dat zij in dien tijd zeer vinnig zijn, heb ik nogthans menigmaal de Indianen naar de kuilen dier dieren zien gaan, de jongen zien opvatten, en daar mede

mede spelen. Ik heb ook nooit een' Indiaan gekent, die een dier dieren kwaad deed; integendeel, zij liggen ze zeer zorgvuldig in 't nest, en zomtijds zag ik dat zij het aangezicht der jonge wolven met vermillioen of roden ookerbeverfden.

De NOORDSCHE OF POOL-VOSSEN zijn in zommige jaren zeer menigvuldig, maar gemeenlijk meest zoo op de kale gronden nabij de zeekust. In weerwil van 't gene men van die dieren verhaalt, dat zij slechts eens in vijf of zeven jaren de kantoreen of faktorijen komen bezoeken, kan ik verzekeren, dat 'er in de twintig jaren geen jaar is, of men dood 'er een meerder of minder aantal van te *Churchill*, en ik weet, dat 'er drie jaaren aan den anderen niet minder dan van twee tot vier honderd stuks jaarlijks gedood zijn binnen de dertig mijlen van 't fort. Zij komen altoos van 't noorden langs de kust, en vertoonen zich gemeenlijk te *Churchill* omtrent het midden van oktober, maar hunne vellen zijn zelden goed voor november. Gedurende dien tijd worden zij nooit vervolgd, maar men laat hen gerust in den omtrek van 't fort hun bestaan zoeken, tot dat zij allengskens bijna zoo tam als huisdieren worden. Het groot getal dier dieren, die in zommige jaren aan de *Churchill* komen, komt daar niet in eens in eene bende, want het vierde gedeelte daar van zou onder weg geen voedsel kunnen vinden; maar wanneer ze bij 't fort komen, leveren de rompen der doode walvischen, als mede de huid en anderen afval, waar van traan gekookt is, hun een overvloedig bestaan, en daarom blijven zij in den omtrek van 't fort, tot dat hun getal door degenen, die gestadig van 't noorden daar bij komen, zoo sterk vermeedert dat het bijna ongelooflijk is.

II. DEEL.

N

Wan-

Wanneer hunne vellen goed zijn, worden 'er veel te vallen en snaphanen geplaatst, en dan worden de meesten dier dieren in een maand tijds gevangen, alhoewel men 'er nog eenige weinige, den ganschen winter door, ziet. Ik weet dat 'er menigmaal bij de veertig stuks in eenen nacht gedood zijn, binnen een halve mijl van 't *Prins van Wallis fort*, maar zulks gebeurt zelden meer na den eersten of tweeden nacht. Wanneer de *Churchill rivier* tot aan haren mond met vast ijs bezet is, trekt het grootste gedeelte der overgeblevene witte vossen die rivier over, als dan nemen zij hunnen weg naar 't zuiden, en versamelen in zommige jaren in groote menigte aan 't *Tork fort* en aan de *Severn rivier*. — Of zij alle gedoodt worden, of wat 'er van de zulken wordt die ontkomen, is zeer onzeker. Maar 't is wel bekend dat geene derzelve immer weer naar 't noorden terug keeren. Behalven dat zij zich gemakkelijk in een val laten vangen, zijn ze ook zoo onnoozel, dat ik 'er verscheiden heb zien schieten terwijl zij bezig waren met eten, even als men de muschen bij een dorschvloer of bij een koornschuur schiet, zomtijds drie of vier in een schot. Deze jagt is altoos zeer gelukkig bij maanefchijn nachten, want over dag blijven zij gemeenlijk in hunne hollen tuschen de rotzen en onder het bom-ijs, op hoog waterpeil.

Deze dieren verslinden malkanderen even gereedelijk als zij anderen dieren doen, welke zij in een strik of val gedood, of door een snaphaan gekwetst vinden; hier door worden 'er zoo veelen vernield, dat ik, in de vallen, meer dan honderd-twintig vossen van verschillende kleuren heb verslonden en vernietigd ge.

gezien, door hun eigen ras in den tijd van eenen winter, binnen een halve mijl van 't fort.

De natuurkundige schijnen verlegen wegens de plaats waar deze dieren voortzeelen, doch dezelve is ongetwijfelt overal langs de zeekust, daar zij zich ook gestadig laten vinden. Veelen hunner werpen hunne jongen nabij *Churchill*; en ik heb hen in verbazende menigte gezien langs de gansche westkust van *Huafons baai*, en bijzonder aan de *Kaap der Esquimaux*; *Navels-baai* en de *Walvisch bogt*; als mede aan *Marmer-eiland*. Zoo dat wij niet eenige zekerheid zeggen mogen, dat zij voortzeelen langs de geheele kust, welke zij gedurende den zomer bewonen. Zij hebben gemeenlijk van drie tot vijf jongen ter eener dragt, nooit zag ik 'er meer bij een oude. Jong zijnde hebben zij meestal eene roetachtige kleur, maar op 't laatst van den herfst, worden de buik, de zijden en de staart licht asch graauw; de rug, de pooten, een gedeelte van 't aangezicht en de tip van den staart veranderen in loodkleur; maar als de winter daar is, worden zij volkomen wit; de ruggegraat en de punt van den staart zijn de laatste plaatsen, welke in die kleur veranderen, en weinige zijn 'er, die niet eenige donkere hairen den ganschen winter door aan de tip van den staart behouden. Wanneer ze jong gevangen worden, kan men ze gemakkelijk eenigzins tot huisdieren maken, inaar nooit zag ik 'er een die zich graag liet streeken, en ze zijn altoos zeer onverduelig als men ze opsluit of vast ligt.

WITTE VOSSEN, die op een zeer grooten afstand van de zeekust gedood worden, waar zij van niets anders leven dan van konijnen, muizen en patrij-

zen, zijn gansch geen onsmakelijk eten. Op *Marmers-eiland* heb ik 'er geschoten, die niet minder smakelijk waren dan een konijn, waarschijnlijk om dat zij enkel leefden van eijeren en jong gevogelte; maar om en nabij *Churchill rivier* zijn zij zoo vunzig als traan-olie.

De *LYNX*, *LOCHS* of *WILDE KAT*, wordt maar schaars gevonden ten noorden van *Churchill rivier*, maar zij is dezelfde als die welke men bij menigte ten zuidwesten vind. Ik heb derzelver sporen bespeurt te *Churchill*, en ze zien dooden in de nabuurschap van *Tork fort*, daar ik van haar vleesch geëten hebbe, het zelve is blank en ten naasten bij zoo goed als dat van een konijn. Naar ik meen zijn ze grooter dan ze in *PENNANTS Arctic Zoelgy* beschreeven worden; zij naderen nooit de faktorij aan de *Hudsons baai*; zij vernielen veele konijnen; zeldzaam verlaten zij een streck waar konijnen komen, alvorens zij ze bijna allen gedood hebben.

De *POOL* of *NOORDSCHE WITTE BEER*, schoon gemeen aan de zeekust, wordt zelden in zijn winterverblijf door iemand der noord-Indianen gevonden, uitgezonderd omstreeks *Churchill rivier*; ook meen ik dat de *Esquimaux* er weinige of geene van dooden in dat jaargetijde, ten minsten heb ik gedurende een verblijf van veele jaren aan *Churchill rivier* zelden door de sloep een wintervel van 't noorden zien aanbrengen. Misschien dat de *Esquimaux*, wanneer zij eenige dier witte beeren dooden, de vellen tot eigen gebruik houden; want in dat jaargetijde is het haar van dat dier zeer lang, en op de huid wel gestoffeerd met wol, ook zijn ze opmerkelijk rein en wit. De winter is de eenige tijd van 't jaar dat

een

Op Ma-
et minder
ijnslijk om
gevoelte;
zoo vunzig
aar schaars
maar zij
e ten zuid-
oefpeurt te
rfschap van
en hebbe,
goed als
ze grooter
beschreeven
n de Hud-
zeldzaam
men, alvo-
pon gemeen
interverblijf
en, uitge-
k meen ik
van dooden
gedurende
rivier zel-
borden zien
x, wanneer
vellen tot
tijde is het
huid wel
kelijk rein
t jaar dat
een

een zoo traanachtige huid als die van dat dier, met
mogelijkheid kan gereinigd en bereid worden door
dat volk, zonder 't haar te besmeeren, dat hun al-
toos tegenstaat; want schoon zij traan nuttigen, dra-
gen zij zoo veel mogelijk zorg hunne kleederen 'er
niet mede te bemorsen. Om één dier snerige
vellen in den winter te bereiden, strekken zij het
zelve, zoo ras het dier gevild is, op een eise plek
sneeuw grond uit, en aldus uitgerekt blijvende,
wordt het door de vorst zeer schielijk zoo hard als
een eiken plank. In dien staat schrabben de vrou-
wen 'er al het vet af tot aan den wortel van 't haar:
zomtijds laat men het in dien staat een geruimen tijd,
en wanneer het van de sneeuw wordt afgenomen,
hangen zij het in de open lucht op. Hoe scherper
de vorst is, te sterker droogd het, en door den wind
heen en weder gesslingerd, wordt het met 'er tijd en
door een weinige schrabbens volkomen gedwee, en
pels en haar van een allerschoonst wit. Herten, bever-
en otter-vellen, op die manier te droogen, maakt der-
zelyer vacht zeer wit, maar niet lenig; 't welk waar-
schijnlijk toetschrijven is aan het dichte weefzel en
de dikte hunner vachten: daar de vacht van den
beer, schoon een zoo groot dier, opmerkelijk dun en
sponsachtig is (*).

De
(*) 't Is iet bijzonders, dat de poolkring beeren
zelden in den winter op 't land aangetroffen worden;
men meend derhalven, dat zij zich op 't ijs begeven: en
in dat jaargetijde zich nabij het strand ophouden, terwijl
de wijfjes, die bevrucht zijn, beschutting zoeken langs de
zoomen der boschen, en aldaar diepe kullen in de diep-

De ZWART BEEREN zijn niet zeer talrijk ten noorden van *Churchill*. Hunne levenswijze is dezelfde als

de sneeuw-hooper-graven, welke zij vinden kunnen, alwaar ze in een staat van bedrijveloosheid, en zonder voedsel blijven, van 't laatste van december en januarij af tot laat in maart, op welken tijd zij hunne holen verlaten, en zich met hunne jongen, die gemeenlijk twee in getal zijn, naar den zeekaant begeven. Niettegenstaande de magtige grootte van deze dieren, wanneer zij volwassen zijn, zijn hare jongen niet grooter dan konijnen, en wanneer zij haar hol in maart verlaten, heb ik menigmaalen gezien, dat zij niet grooter waren dan een witte vos, en hunne voetsporen in de sneeuw niet grooter dan een Engelsche kroon, daar die van de moeder ten minsten vijftien duimen lang en negen duimen breed waren. Zij teelen jong voord of ten minsten alvorens zij half volwassen zijn; want ik heb wijfjes geschoten, die niet grooter waren, dan een Londens kalf, met melk in hare mammen; de volwassenen zijn gemeenlijk zwaarder dan de grootte van onze gemeene osen. Ik heb 'er eens een zien dooden, wiens achter poot bij den enkel afgehekt, vier en vijftig ponden weegde. De mannetjes hebben een been in hunne roede, gelijk de rekel hond, en blijven bij de koppeling aan 't wijfje vast. Hun spreektijd geloof ik niet, dat nauwkeurig bekend is; waarschijnlijk is die in julijs of augustus, want in die tijden heb ik menigwerf de jacht op hun bijgewoond en gevonden, dat de mannetjes zeer gehecht waren aan hare wijfjes, zoo dat het mannetje de voorpooten

als die van de overige soort, schoon het land, 't
 welk zij bewonen, vrij wat verschilt, van dat der
 zachte luchtstreeken. In den zomer zwerven zij herom
 om besen enz. te zoeken, en zoo ras de winter
 naderd, keeren zij naar hunne hollen te rug, welke
 altoos onder den grond zijn, en gemeenlijk, zoo niet
 altijd, aan de zijde van eene kleene hoogte. De
 beeren, welke de zuidlijke gewesten van *Amerika*

be-

ten sloeg om het wijfje, en zich hier doodschieten
 liever dan het te verlaten. Ik heb menigmaal deze
 dieren gezien en geschoten ten naasten bij twaalf zee-
 mijlen van 't land af; maar zoo dra de lente naderd,
 schijnen zij door instinct naar 't land gedreven te wor-
 den. Alhoewel dit dier een zoo verschrikkelijk voorkom-
 men heeft, schijnt het den mensch niet van nabij te
 durven naderen; maar wanneer men hen wat te nabij
 in 't water volgt, vallen zij gemeenlijk op de boot
 aan, grijpen de riemen, wringen die uit de handen
 der sterkste bootsgezellen, en schijnen begeerig zich aan
 boord te begeven; maar bij dergelijke gelegenheden is
 het bootsvolk altoos gewapend met schietgeweer om
 blijven, om zulk een onwelkomen gast te weeren. Het
 vleesch van dit dier, in den winter gedood, en niet
 te oud zijnde, is gansch geen onaangenaam eten, zelfs
 zijn de jonge beertjes in de lente eene lekkernij. De
 wijfjes hebben slechts twee tepels, welke tuschen ha-
 re voorpoten geplaatst zijn. De beste aftekening,
 welke ik van dit dier gezien hebbe, is die van den
 heer *WASSER*, onder de platen, welke in de laat-
 ste reisbeschrijving van *COOK* voorkomen.

bewonen, nemen, zegt men, hun winterverblijf in holle boomen, doch ik zag op mijne togten in 't noorden geen boom, welke daar toe zou hebben kunnen dienen.

De wijkplaatsen dier beeren, welke zich onder den grond begeven, zijn in den winter gemakkelijk te ontdekken, aan de rijm, welke omtrent den mond van het hol hangt; want laat de sneeuw nog zoo diep zijn, de hitte en ademtocht van het dier, belet den mond van 't hol geheel gesloten te zijn. Zij wijken gemeenlijk naar hunne winterkwartieren voor dat de sneeuw aanmerkelijk hoog ligt, en komen dan niet weer naar buiten (ten ware zij ontrust worden) voor dat het sterk begint te dooijen, het welk in deze hooge breedten zelden voor 't laatst van maart of het begin van april is; zoo dat de weinige zwarte beeren, welke deze koude streken bewonen, gezegt mogen worden, vier maanden, zonder voedsel, te leven. Ik ben bij het dooden van twee derzelve in den winter tegenwoordig geweest, en men zegt, dat de noord-Indianen zich van dezelfde wijze bedienen, als bij de Kamschatdalers in gebruik is; want zij maken altoos den mond van het hol toe met houtblokken, vervolgens breken zij in den top en dooden het dier met een speer of snaphaan; maar het laatste hond men voor lathartig en verkwistend. Dewijl het voor den beer niet mogelijk is te ontsnappen of de Indianen enig leed toe te brengen. Zomtijds werpen zij een strik om den hals van den beer, en halen hem bij den kop dicht aan de opening, en dooden hem met een bijl. Schoon deze dieren maar zelden ten noorden van *Churchill* gezien worden, zijn er evenwel zoo verbazend veelentus-

tusſchen *Tork fort* en *Cumberland huis*, dat ik in 1774 'er elf in eenen dag zag dooden, maar derzelver vleesch was afschuwelijk van ſmaak. 't Was in de maand van juni lang voor dat 'er eenige fruit riep was, bij gebrek, van 't welk zij volkomen van waterinſecten leven, welke in zommige meiren, die wij dien dag overtrokken, in verbazende menigte waren (*).

De wijze op welke de beeren deze inſecten vangen, is met de mond open te zwemmen op dezelfde wijze als de walviſſchen doen; wanneer zij op den zee-spinnekop azen. Niet een eenigen beer werd dien

(*) De laſſeten, van welke hier geſproken wordt, zijn van tweederlei ſoort; de een is ten naaſten bij zwart met een ſchlid zoo hard als dat van een tor, en eenigzins gelijk aan een ſpringhaan; deze ſoort ſchiet met groot gemak en met veel ſnelheid door 't water. De andere ſoort is bruin van kleur, heeft vleugels, en is zoo week als de gewone drek-vlieg. De laaſte ſoort is wel de talrijkſte, en wordt in zommige meiren door windvlagen in zulk eene menigte ter nedergeſlagen, en zodanig op malkanderen gehoopt, dat zij 'er alle ſterven en grooten ſtank verwekken; want ik heb menigmaal op mijne binnenlandſche togten van *Tork fort* het bijna onmooglijk gevonden om in zommige dier waters landen, uit hoofde van den ondraaglijken ſtank dier inſecten, welke op zommige plaatzen, in verrotte hoopen ter hoogte van twee endrie voeten lagen, 't is meer dan waarſchijnlijk, dat de beeren zich voeden met deze doode inſecten.

dien dag gedood of hij had zijn maag zoo vol van die insecten (alleen) als ooit een varken de maag vol had van graan, en als men hen opensneed, was de stank ondraaglijk. Ik heb nogthans in dat vroege jaargetijde van zommige beeren geëten, die zeer goed van smaak waren, maar deze deden wij op tusfchen de bosfchen, ver van de plaats, waar deze insecten zich ophouden, en zij hadden geen ander voedsel gehad, dan gras en andere kruiden. Na half julij, wanneer de besfen beginnen te ripen, zijn ze een lekkeren kost en blijven zoo tot de volgende januarij en februarij; doch laat in de lente, zijn ze door lang vasten een nare en drooge kost.

De noord-Indianen dooden, 't gansche jaar door, een groot aantal dezer beeren; maar geen aanmoediging kan hen weêrhouden, alle die in goeden staat zijn te verzengen, zoo dat de weinige vachten, wel zij goed houden en ter markt brengen, alleen van die beeren zijn, wier vleesch niet etenswaardig is (*). Ingedaad den beer te villen, bederft zijn vleesch, gelijk men dat van een biggetje of speenvarken doen

ZOU-

(*) De zuid-Indianen maken dikwijls de jonge beeren tot huisdieren, en nemen ze daar toe jong uit het nest, zoo dat ze nog niet kunnen eten. Bij die gelegenheid noodzaken de Indianen de vrouwen, die nog zog in hunne borsten hebben, die dieren te zogenen. Een huisbedjenden van den Maatschappij, ISAAC WATH genaamd, die niet minder wbest wilde zijn dan zijne Indiaanfche makkers, dwong met geweld zijne vrouw, die onlangs haar zuigend kind verloren had, een jongen beer te zogenen.

zoude met het zelve te villen. Het zelfde kan men zeggen van de zwanen (van wier vellen of vachten de Maatschappij onlangs een handeltak gemaakt heeft) anders zouden 'er duizende van zwanenvachten jaarlijks ter markt kunnen gebragt worden door de Indianen die handeldrijven met de bedienden van de Maatschappij van *Hudsons baai* aan de onderscheidene zetels om die *baai*.

BRUINE BEEREN worden, zoo ik meen, nooit in de noord Indische landstreeken gevonden; maar eens heb ik de vacht van een' verbazend grooten grijsachtigen beer gezien aan de tenten der Esquimaux aan de *Kopermijn rivier*; men zegt, dat veele van die beeren niet ver van die plaats haar jongen werpen.

De WOLFBEER is in de noordsche gewesten zoo ver als de *Koper rivier*, en misschien nog verder, gemeen; zij bewonen zoo wel de boschen als de kale gronden; want de Esquimaux, ten noorden van *Churchill*, dooden 'er veele van, wanneer derzelver vachten op het best zijn; een bewijs, dat zij de strengste koude kunnen uitstaan. Zij zijn traag van gang, maar hunne verbazende schrandereheid, sterkte en scherpe reuk vergoeden rijkelijk dat gebrek; want zij worden zelden in eenigen tijd van 't jaar gedood, wanneer zij niet voorkomen zeer vet te zijn: een groot bewijs, dat zij goede voorzorgers zijn, wat de fierheid, welke zommige aan dit dier toeschrijven betreft, daar van kan ik weinig zeggen. Ik weet alleen, dat zij veel moed en standvastigheid bezitten, want ik zag eens een derzelven zich meester maken van een hert door een Indiaan gedood; en schoon de Indiaan het dier tot op twintig roeden naderde, liet het zijn prooi niet los, maar liet zich op het hert dood

dood schieten. Ik heb eens niet dergelijks van een lijnx of wilde kat gezien, die zich insgelijks liet dood schieten, liever dan zich haar prooi te laten ontnemen. De wolfbeeren heeft men dikwijls een hert aan een wolf zien ontnemen, eer de wolf tijd had zich aan 't gedoodde dier te vergasten. Indedaad hunne verbazende sterkte en lange scherpe klauwen, stellen hen in staat, zich lang tegen eenig dier te verweeren, de beeren zelf niet uitgezonderd. Tot bewijs van hunne verbazende kracht, zal ik enkel zeggen, dat eenige jaren geleden, 'er één te *Churchill* was, die het grootste gedeelte van een zwaren houtstapel, in welken brandhout voor den ganschen winter was, en in de rondte meer dan zeventig roeden hield, om verhaalde, om bij den voorraad te komen, welke aldaar verborgen was door eenige bedienden van de Maatschappij, die naar de faktorij gingen, om 'er de kersmis dagen door te brengen. Zie hier de daad: het dier had eenige weken in den omtrek van des volks tent, welke omtrent agt mijlen van de faktorij af was, rond gesnuffeld en vrij wat vernieling aangeregt onder 't wild, dat zij in vallen en strikken gevangen hadden, en verscheide vossen verslonden, welke men met geplaatste snaphanen gedood had; maar de wolfbeer was te loos, om zich door val, strik of snaphaan te laten verkloeken. Het volk dat den diefstichtigen aart van die dieren kende, nam zoo het meende de beste voorzorg, met het overschot van den voorraad, welk het niet verkoos naar het fort over te brengen, in veiligheid te stellen, ten dien einde pakte het alles in bundels en plaatste het op den top des houtstapels, omtrent twee mijlen van hunne tent, weinig denkende, dat de wolf-

wolf-

wolfbeer daar bij zoude komen; doch toen zij terug keerden, stonden zij niet weinig verbaast den houtstapel geheel omvergehaald te zien, schoon 'er onder het hout geheele boomen waren, welke naauwlijks door twee man konden getild worden. De eenige reden, welke zij geven konden van het kwaad door dat dier verrigt, was, dat in zijne poging om bij den buit te komen, zommige van de kleinste bondels naar binnen gevallen waren, het dier, liever dan de helft van zijn buit te verliezen, alles omver haalde. De zakken met weitemeel, gruttenmeel en erwten waren aan stukken gescheurt, en alles over de sneeuw verspreid; maar het overige, als osenvleesch, ham, spek, wildbraad, gezoutte ganzen, patrijzen enz. van eene groote hoeveelheid, was alles door hem vervoerd. — Deze dieren zijn groote vijanden van de bevers, maar de levenswijze van deze laatste belet, dat zij niet zoo ligt in hunne klauwen vallen als veele andere dieren. Zij richten in den zomer groote verwoesting aan onder de vossen, wier jongen alsdan klein zijn; hunne scherpe reuk ontdekt hen de hollen, en indien de ingang te klein zij, stelt hunne kracht hen in staat dien wijder te maken, waarna zij voedster en jongen dooden. Kortom zij zijn de verslindendste dieren in dat land. (*)

OTTERS

(*) De heer GRAHAM zegt: dat zij hunne woningen hebben in de klooven der rotzen en in holle boomen. Het eerste erken ik; maar ik geloof, dat noch de heer GRAHAM, noch iemand van de bedieners der Maatschappij, ooit een voorbeeld van 't laatste gezien heeft. Trouwens op alle mijne binnenlandsche togten om de

Hudsons

OTTERS zijn tamelijk veel in de rivieren van *Churchill*, tot op de breedte van 62°; hooger noord herinner ik mij niet 'er eenige gezien te hebben. In den winter onthouden zij zich gemeenlijk aan die plaatzen der rivieren, waar watervallen of sterke stroomen zijn, welke in de koudste winters niet bevrozen, omdat zij aan die plaatzen meest altoos overvloed van visch aantreffen, en het openwater hen een vrijen toevlucht leverd naar den wal, waarheen zij zomtijds den visch gaan eten, dien zij gevangen hebben; maar gemeenlijk plaatzen zij zich op het ijs of op een steen in de rivier. Dikwijls ziet men hen in het midden van den winter op eenen verbazenden afstand van eenig bekend open water, zoo wel in de boschen en op openvaktens als op het ijs van grootte meiren; maar het is niet bekend wat hen tot die plaatzen leidt; misschien eeniglijk tijdverdrijf, want zij zijn niet bekend eenig wild op het land in dat jaargetijde te dooden. Wanneer zij in den winter tuschen de boschen vervolgd worden (waar de sneeuw altoos los en hoog ligt) duikelen zij terstond onder de sneeuw en banen zich daar onder eenen weg, maar de beweging van de bovensneeuw maakt dat men hen schielijk kan nasporen en inhalen. De Indianen dooden 'er veelen van met knodzen, als zij op de sneeuw jagt op hen maken; maar zommige dezer dieren zijn zoo moedig, wanneer zij te nabij vervolgd worden, dat

Hudson's baai, zag ik nooit een hollen boom geschikt tot schuil- of woonplaats voor eenig grooter dier dan marters, jackas of wejacks, veel minder voor den quiquehatch of beer, zoo als zommigen verzekeren gezien te hebben:

dat zij zich wenden, en den vervolger aanvliegen, en zij bijten zoo vinnig dat de Indianen 'er bang voor zijn. Behalven deze wijze van hun te dooden, bedienen de Indianen zich nog van eene andere, welke even zeer gelukt, namentlijk door zich zelve te verbergen op den afstand van een snaphaans schoot van de plaats, waar de otters gemeenlijk aan land komen, en daar zoo lang te toeven, tot dat zij het water verlaten; van deze laatste wijze maakt men het meeste gebruik bij maanlichte nachten. Zij schieten 'er ook veelen, terwijl deze dieren met elkanderen in 't water spelen, eenige weinige worden in vallen gevangen.

Aan dit gedeelte, even als aan de andere gedeeltes der baai, verschillen de otters in grootte en kleur, naar den onderdom en 't jaargetijde. In den zomer, wanneer het haar zeer kort is, zijn ze meestal zwart, maar als de winter naderd veranderen zij in een fraai donker bruin, uitgezonderd een kleine plek onder de kin, welke zilvergrijs is. Deze kleur behouden zij den ganschen winter; maar in 't laatst van de lente (schoon lang voor dat zij van haar verwisfelen) worden zij dof roestachtig bruin, zoo dat iemand, die deze verwisseling weet, met zeer veel naauwkeurigheid zeggen kan, wanneer hij de vellen ziet, welke te koop aangeboden worden, den juiststen tijd, wanneer het dier gedoodt is, en de vellen naar derzelver waarde betalen. Het getal hunner jongen verschilt, en is van drie tot vijf en zes. Zij vereenigen zich in de koppeling even gelijk de hond, en zoo als alle andere dieren, die een been in den penis hebben. Ik zal van die soort alle de zulken opnoemen, welke mij in deze streken bekend zijn:

zijn: als beeren van allerlei soort, wolven, wolfbeeren, vossen, marters, otters, wajaaks, jackashes, skunks en hermelijnen. (*)

De JACKASCH (kleine Kanadafche otter) is gewis geen ander dier dan de kleine Kanadafche otter, want zijn kleur, grootte, en mahier van leven, stemmen volkomen overeen met de beschrijving van dat dier in de *Archic. Zoology* van den heer PENNANT. Gelijk den grooten otter worden zij dikwerf gevonden in den winter, verscheide mijlen ver van eenig water, en dikwijls vangt men ze in vallen, welke voor de marters gezet worden. Men meent dat zij van muizen en patrijzen leven, even als de marter; aan den kant der rivieren of kreekén, nothans leven zij gemeenlijk van visch. Zij zelv' verschillen van den anderen zoo zeer in grootte en kleur, dat de heer PENNANT zich gemakkelijk heeft kunnen vergisfen in de soort, welke hij voor een ander dier naar *Engeland* zond. Van alle dieren, die ik ken, laten zij zich het gemakkelijkste tam en tot huisdieren maken, uitgezonderd de groote soort van veldmuis, welke men den ruigstaartigen muis noemd; want in zeer korten tijd worden zij zoo gemeenzaam, dat het bijna niet mogelijk is hen te beletten u tegen de beenen of het lijf opteklauteren, en nooit toonen zij zich beter in hun schik, dan wanneer zij op iemands schou-

(*) De otter speelt graag; een zijner liefdfte tijdkortingen is, naar den top van een' hoogen sneeuwhoop te klauteren, zijne voorpoten achterwaards te buigen, en zich naar beneden te laten glijden, zomtijds wel twintig roeden ver.

schouder zitten; maar als men hen boos maakt of tergt; lozen zij; gelijk de skunk, een' zeer onaangename lucht. Zij slapen zeer veel over dag, maar loopen 's nachts overal rond, en snuffelen waar zij wat kunnen opdoen om te eten; zij brommen als zij aan 't eten zijn; en dulden niet dat men hun iets afneme, zelfs dulden zij 't niet van de genen aan wien zij het meeste gehecht zijn; ik heb 'er verscheiden gehad, maar hunne gestadige liefkozingen maken hen lastig, zij loopen telkens in den weg, en lozen zoo dikwijls eene onaangename lucht, dat men vies van hun wordt.

Alhoewel de WEJAK (wezel) (*) en SKUNK (bunfing) nooit gevonden worden in de noord Indiaanache landstreken, kan ik evenwel niet nalateri opmerken: dat geen schrijver ooit de stinkende lucht van den skunk of bunfing te zeer overdreven heeft. Toen ik aan *Cumberland huis* was, in het najaar van 1774, doodden eenige Indianen, die hunne tenten op die plantaadje hadden, twee van die dieren, en vergastten

(*) De heer GRAMAM verzekerd, dat dit dier zich veel langs de kreeken ophoud en van visch leeft; dit evenwel zijn de plaatsen niet daar zij gewoonlijk hun verblijf hebben; ik twijfel nogthans niet of zij eten visch, zoo zij dien ergens op 't land vinden; gelijk andere vleeschvretende dieren doen, maar zij zijn schuw van 't water even als de huiskat. Zij beklommen de boomen, vangen patrijzen, muizen en konijnen even zoo vlug als de wezel. — Men kan ze tam en tot huisdieren maken; zij houden veel van thee-bladeren; hebben een aangename muskuslucht bij zich en spelen graag.

II. DEEL.

Q

'er zich op; doch de plaats, daar dezelve gezengd en ontweid werden, werd zoodanig vervuld met die stinkende lucht, dat na verloop van een ganschen winter, en toen de sneeuw in de lente reeds was weggedood, de stank evenwel nog overdragelijk was. Men heeft mij nogthans verteld, dat het vleesch van dat dier niets van die lucht heeft, zoo men slechts zorgt dat men bij de ontweiding het zakje, welke dit verbazend vocht inhoudt, dat zij't vermogen hebben naar willekeur uittewerpen, ongekwest wegneme. Ik twijfel ook of zij wel in staat zijn hunne *urine* zoo ver uittewerpen als men voorgeeft; ook denk ik niet dat hunne *urine* die pestige lucht heeft; want zoo zij die had, zou de landstreek, daar zij zich veel ophouden, zoo sterk daar naar stinken, dat noch mensch noch dier 'er met genoegten zou kunnen leven.

De GEMEENE VELDMARTER word in de meeste oorden van deze landstreek gevonden, en schoon zeer schaars in dat gewest, het welk men bepaaldelijk het noord-Indiaansche land noemd, word hij evenwel door de Indianen, die tot aan de grenzen der zuid Indianen omzwerven, bij menigte gedood, en 'er jaarlijksch aan de faktorij te *Churchill* handel mede gedreven.

De HERMELIJN is gemeen in deze streken, maar over 't geheel nog menigvuldiger op de kale gronden, in opene vlakten of broeklanden, dan in de bosschen; waarschijnlijk om dat de muizen in de eerste plaatsen talrijker zijn dan in de laatste. In den zomer zijn zij van een tanig bruin, maar in den winter van een helder wit het gansche lijf over, uitgezonderd aan de punt van den staart, welke van een glanzig zwart is. Naar hunne klokke zijn ze de sterkste en moedig-

digste dieren, welke ik ken; dewijl zij niet alleen patrijzen dooden, maar zelfs op de konijnen aagvallen en daarin slagen. Zij nemen zomtijds hun verblijf in den omtrek der buitenposten en provisiebootzen, welke tot de faktorij behooren, en schoon zij daar wel eens schade doen, vergoeden zij zulks rijkelijk door het dooden van eene menigte muizen, welke zeer veelvuldig en vernielende zijn aan de meeste kantoren in de baai. Ik heb mij zelve veel moeite gegeven om dit allerschoonste dier tam te maken, maar het gelukte mij nooit; want hoe langer ik het hield, te rusteloozer en ongeduldiger het werd.

Dieren met Snij-tanden.

De MUSKUS-ROT of MUSQUASH, of zoo als de natuurkundigen hem noemen de MUSKUS-BEVER; is gemeen in deze streken, gemeenlijk zich ophoudende aan poelen en diepe moerasen, welke in den winter niet droog vriezen. De levenswijze van deze soort van dieren is bijzonder, en heeft veel overeenkomst met die van den bever, zijnde in zommige opzichten voorzorgende; zij bouwen woningen, om zich te beschutten tegen de gestrengte koude in den winter; maar in stede van die woningen te maken langs de kanten der poelen of broekige gronden, gelijk de bever, bouwen zij dezelve gemeenlijk op 't ijs, zoo haast het sterk genoeg is, en op een grooten afstand van den oever, altijd zorgende een groot gat in 't ijs open te houden, waardoor zij in 't water naar hun voedsel kunnen duikelen, het welk voor 't grootste gedeelte bestaat in gras-wortels; in de zuidgewesten leven zij veel van een welbekenden wortel *Calamus aromaticus*, of calmus, geheten. De stof, van welke

zij hunne woningen bouwen, is modder en gras, het welk zij van den grond ophalen. Het gebeurd zomtijds bij felle winters dat de waterholen binnen hunne woningen bevrozen, in weerwil van alle hunne pogingen om die open te houden; wanneer zulks gebeurd, en zij geen voorraad van levensmiddelen hebben, eet de sterkste den zwaksten, tot dat eindelijk van de bewoners van eene gansche woning slechts één eenige overblijft. Ik heb verscheide bewijzen gezien ter bevestiging van de waarheid van 't gene ik hier zegge; want als men hunne woningen openbreekt, vond men 'er de geraamtens van zeven of agt dezer dieren in, en maar één enkel levendig dier over. Alhoewel zij bij gelegenheid visch en ander dierlijk voedsel eten, gebruiken zij gemeenlijk het reinste; ook is hun vleesch zelf een goed eten, wanneer ze vet zijn, vooral wanneer zij zindelijk gezengt, in heet water afgeschraapt, en hun vleesch vervolgens gekookt wordt. Zij laten zich gemakkelijk tam maken, en worden ras gemeenzaam; zij zijn zeer rein, spelen graag en geven eene ongemeen aangename muskuslucht van zich; maar zij gelijken zoo sterk naar een rat, dat weinige 'er van te onderscheiden zijn. Indedaad het eenige, welk hen van de gemeene rat onderscheidt, behalven dat zij kloeker zijn, is dat hunne achterpooten breed en vliezig, en de staart, in stede van rond, plat en schubbig is.

Alhoewel ik hier boven zeide, dat de muskus-bever gemeenlijk zijn woning op het ijs bouwd, is zulks evenwel niet altoos zoo; want in de zuider-gewesten der Indianen, bijzonderlijk omstreeks *Cumberland huis*, heb ik in zommige diepe moerasfen, welke bezet waren met beziën en lang gras, verscheide eilandjes

en gras, het
gebeurd zom-
binnen hunne
e hunne po-
meer zulks ge-
middelen heb-
dat eindelijk
og slechts één
wijzen gezien
gene ik hier
enbrak, vond
dezer dieren
er. Alhoewel
erlijk voedsel
nste; ook is
er ze vet zijn,
in heet water
gens gekookt
aken, en wor-
speelen gruz
skuslucht van
een rat, dat
Indedaad het
t onderscheid,
hunne achter-
in stede van
muskus bever.
wd, is zulks
nider-gewesten
s *Cumberland*
rasfen, welke
verscheide ei-
landjes

landjes of heuveltjes gezien, welke door de schrander-
heid dier dieren aldaar waren opgeworpen; en op
de toppen dier eilandjes hadden zij, gelijk de bever,
hunne woningen gebouwt, van welke 'er veelen zeer
ruim waren. De toppen dier woningen zijn de
geliefde broedplaatzen der ganzen, welke aldaar
hunne jongen voordbrengen, zonder te vreezen van
door vossen of door eenig ander verslindend gediert,
de arend uitgezonderd, verlonen te zullen worden.

STEKELVARKENS zijn zoo schaars ten noorden van
Churchill rivier, dat ik mij niet herinner 'er meer dan
zes gezien te hebben gedurende mijn bijna driejarig
verblijf onder de noord-Indianen. De heer PENNANT
merkt in zijne *Artic Zoology* aan, dat zij altoos twee
jongen t'eener dragt voordbrengen, het één levend
en het andere onvoldragen (*), maar nooit heb ik
'er een voorbeeld van gezien, schoon ik in verscheiden
oorden van het land 'er heb zien dooden in onder-
scheidene tijden van bevruchting. Het vleesch van
het stekelvarken is zeer lekker, en word van de
Indianen zoo hoog geacht, dat zij het voor de
grootste lekkernij houden, welke hunne landstreek
opleverd. De pennen worden van de vrouwen sterk
gezoget, die 'er allerlei soort van versierzels van
ma-

(*) Dit bericht werd aan den heer PENNANT ge-
geven op gezach van den heer GRAHAM; maar
zoo als ik hier boven reeds zeide, dat ik 'er in
onderscheiden tijden harer bevruchting heb zien
dooden, zonder dergelijke misdragten gewaar te
worden, zal, hoop ik, genoegzaam zijn om alle
dwaling deszangaande tegentegaan.

maken, als kogel- of hagel-buideltjes, gordels, kousfe-
banden, armbanden enz. De wijze, op welke deze die-
ren koppelen, is zonderling, want hunne pennen laten
niet toe dat zij de gewoone manier der viervoetige
dieren volgen. Om dit ongemak te ontwijken, liggen
zij zich zomtijds op hunne zijde en vereenigen zich
zoo; maar anders gaat het mannetje gemeenlijk op zijn
rug liggen, en 't wijfje wandeld over hem heen, van
zijn hoofd af beginnende, tot dat de teeldeelen mal-
kanderen raken. Zij zijn de eenzaamste dieren, die
ik ken, want in deze streken van de *Hudsons baai*,
waar zij het talrijkste zijn, is het niet gemeen 'er
ergens meer dan één aantetreffen. Zij zijn zoo aan-
merkelijk traag en loom, dat onze Indianen, die met pak-
ken van fort tot fort gaan, hen dikwijls in de boomen
zien zitten, maar als dan geene gelegenheid hebbende
om ze medetenemen, laten zij ze tot hunne terug-
komst blijven, en al komen zij één week of tien
dagen daarna eerst weder, zijn zij evenwel verzekerd
hen binnen een mijl van dezelfde plaats te zullen
vinden, waar zij ze te voren zagen.

Vossen van onderscheidene kleuren zijn in deze
streken niet schaars, maar de inboorlingen, zulk een
zwerfend leven leidende, doodden 'er niet velen. 't Is
zelfs iet vreemds, dat buiten de witte geene andere
soort van vossen, op eenigen afstand van de boschen,
op de kale gronden gevonden wordt; want zoo lang
'er handel heeft plaats gehad met de Esquimaux ten
noorden van *Churchill*, herinner ik mij niet dat 'er
door hen ooit anderen dan witte vossen zijn aange-
bragt.

De VERWISSELENDE HAZEN zijn menigvuldig ten
noorden van *Churchill rivier*, en breiden zich uit tot
op

ordels, kousfe-
relke deze die-
pennen laten
er viervoetige
wijken, liggen
ereenigen zich
eenlijk op zijn
em heen, van
eekdeelen mal-
te dieren, die
Hudsons haai,
et gemeen 'er
zijn zoo aan-
n, die met pak-
in de boomen
heid hebbende
hunne terug-
week of tien
wel verzekerd
ats te zullen
zijn in deze
gen, zulk een
et velen. 't Is
geene andere
de boschen,
want zoo lang
Esquimaux ten
ij niet dat 'er
en zijn aange-
nigvuldig ten
n zich uit tot
op

op de noorderbreedte van 71° en mischien nog ver-
der. Zij verkiezen meest rotsachtige en steenachtige
plaatzen aan de zoomen der boschen, alhoewel vele
derzelven de selfste winters op geheel kale gronden
doorstaan. In den zomer hebben zij ten naastenbij de
kleur van ons Engelsch wild konijn, maar in den
winter nemen zij over 't geheele ligchaam het reinste
wit aan, uitgezonderd aan de toppen hunner lepels,
welke zwart zijn. Volwassen, en in goeden staat,
zijn zij groot en wegen veertien of vijftien ponden,
en niet te oud zijnde leverd hun vleesch een goed
eten. In den winter leven zij van lang rogge gras
en van de toppen der takken van kreupelwilgen,
maar in den zomer eten zij besen en allerlei soort
van kleene kruiden. Dikwijls schiet men 'er eenigen
aan de zuidzijde van *Churchill rivier*, en 't is bekend,
dat niet ver van het kantoor dier plaats, veele dier
dieren hunne jongen hebben voortgebracht. Zij moeten
schielik vermenigvuldigen, want toen wij het *Prins
van Wallis fort* ontruimden in 1782 was het zeldzaam
een eenigen van hun te zien binnen de twintig of
dertig mijlen van die plaats, maar bij onze terug-
komst in 1783 vonden wij ze in zulk een menigte,
dat iemand gemeenlijk 'er twee of drie in één dag
kon schieten, binnen een halve mijl van het nieuwe
kantoor. Doch gedeeltelijk mischien om dat 'er
zoo veele gedoodt, en gedeeltelijk om dat de
overgeblevenen zoo dikwijls ontrust werden, hebben
zij elders hun verblijf genomen, en zijn tegenwoordig
zoo schaars in den omtrek der faktorij als ooit. De
noord-Indianen volgen eene zonderlinge wijze in het
schieten van die hazen; door lange ondervinding
wetende, dat deze dieren zich niet regtstreëks laten

naderen, gaan de Indianen, wanneer zij een haas zien liggen, in een kring rond denzelfen, welken kring zij telkens al kleiner en kleiner maken, tot dat zij den haas eindelijk onder 't schot krijgen. Als het helder weder is, is het midden van den dag de beste tijd om de hazen op die wijze te schieten; want voor- en namiddag is de zon's hoogte zoo gering en de schaduw van een jager zoo lang over de sneeuw, dat de haas 'er van verschrikt, alvorens men hem nabij genoeg naderen kan om te schieten. Het zelfde kan men van de herten zeggen, wanneer ze in de opene vlaktens zijn, daar ze menigmaal meer verschrikt worden van de lange schaduwen dan van den man zelfen.

De AMERIKAANSCH E HAZEN, of, gelijk zij in *Hudsons baai* genaamt worden, de KONIJNEN, zijn niet overvloedig in de oosterstreken van het noord-Indische landschap, noch zelfs in die gedeelten, welke tuschen de boschen in liggen. Maar naar 't westen, grenzende aan het land der zuid-Indianen, zijn ze op zekere plaatsen tamelijk menigvuldig, schoon geenzins te vergelijken bij de menigte van dezelve aan *Tork fort*, en aan eenige andere kantoren aan de *baai*.

Het bont van deze dieren, wanneer zij in het beste gedeelte van 't jaargetijde gedood worden, kwamen eenige jaren geleden weinig in aanmerking bij de bontwerkers. Maar onlangs heeft de maatschappij bevolen zoo veele hazenvellen overtezingen als 'er te bekomen zijn; allen zijn ze van geringe waarde. Het vleesch van deze hazen word algemeen meer geacht dan dat der vorigen. Den ganschen winter door zijn ze een goed eten, en schoon zij gemeenlijk

zij een haas
leven, welken
maken, tot
ot krijgen. Als
an den dag do
te schieten;
gte zoo gering
lang over de
alvorens men
schieten. Het
wanneer ze in
nigmalen meer
uwen dan van

ijk zij in *Hud-*
EN, zijn niet
noord-Indische
s, welke tus-
naar 't westen,
nen, zijn ze
ldig, schoon
van dezelve
ntoren aan de

zij in het beste
den, kwani
erking bij de
maatschappij
enden als 'er
ringe waarde.
gemeen meer
nschen winter
zij gemeenlijk
le-

leven van de takken der denne- of berke-boomen, zijn 'er nogthans veele noord-Indianen, die het ingewand van de maag eten. Men maakt 'er zelden veel werk van in den zomer, dewijl ze in dat jaargetijde voor geene goede spijs gehouden worden, maar in den herfst of besentijd zijn ze een zeer goede kost. In de lente werpen zij hun wintervacht af, en gedurende den zomer hebben zij ten naastenbij de kleur van het Engelsche wilde konijn; maar wanneer de winter naderd worden zij wit. Bij een betrokken lucht kan men ze gemakkelijk met het roer schieten, maar gemeenlijk vangt men ze in strikken, in 't begin van dit werk reeds beschreven.

De GEMEENE EEKHOORNS zijn in 't bosachtig gedeelte van dit land menigvuldig, en worden door de Inboorlingen bij groote menigte in strikken gevangen, terwijl de jongens 'er veele van dooden met stompe pijlen. De wijze om ze te verstrikken is eenigzins zonderling, schoon zeer eenvoudig, bestaande alleen daarin, dat men een aantal strikken om den boom spant, en dezelve zoo plaatst, dat het bijna niet mogelijk is voor de Eekhoorns om naar beneden te komen zonder zich te verwarren. Dit beïnvloedt gemeenlijk tot het tijdverdrijf der jongens. — Alhoewel deze dieren klein en zelden vet zijn, leveren zij nogthans eene goede spijs.

Het schoone en aartige van dit dier deed mij pogen om zommige van dezelve tam en tot huisdieren te maken, doch zonder daar in te slagen; want alhoewel verscheiden van dezelve zoo gemeenzaam wierden, dat zij alles uit mijn hand namen, en op de tafel zaten aan welke ik schreef, en zij zelfs met mijne pen speelden, enz. wilden zij evenwel

zich niet laten behandelen of streelen, maar deden allerlei kwaad, knagende de zittingen der stoelen, de glas- en bed-gordijnen aan stukken. Zij maken een artikel van handel uit bij de maatschappij, maar daar zij meest in den zomer gedood worden, zijn hunne vellen van weinig waarde.

De EERHOORN VAN 'T VLAKKE VELD, word nooit in de bosachtige streken van *Noord-Amerika* gevonden, maar is zeer menigvuldig op de kale gronden ten noorden van *Churchill rivier*, tot op de breedte van 71° en waarschijnlijk nog noordelijker. In grootte zijn ze gelijk aan den Amerikaanschen graauwen eekhoorn, maar veel schooner van kleur. Zij graven hunne holen gemeenlijk tuschen de rotzen en onder groote steenen, maar zomtijds langs zandige grubbels. Zij doeh in den zomer hunnen winter voorraad op, zoo dat men hen zelden in den winter op de sneeuw ziet. Zij leven gemeenlijk van gras zoden, van de malsche toppen van kreupelwilgen enz. Voor 't meeste gedeelte zijn zij ongemeen yet en smakelijk van vleesch. Zij worden gemaklijk tam gemaakt en spoedig gemeenzaam. Allengskens laten zij zich streelen als een kat, zij zijn ongemeen klein, zeer speelziek, en in geenen deelen zoo ongeduldig en rustloos, wanneer zij opgesloten zijn, als de gemeene Eekhoorn.

Muizen zijn in alle de streken van *Hudsons baai* zeer menigvuldig en zeer verscheiden. De broek- of moeraslige landen worden bewoondt van ééne soort, en de drooge kanten van eené andere soort. De *spitsmuis* word veeltijds gevonden in de beverwoningen, gedurende den winter, waar zij niet alleen een warm verblijf, maar insgelijks een bestaan vinden

maar deden
der stoelen,
Zij maken
happij, maar
vorden, zijn
word nooit in
a gevonden,
gronden ten
breedte van
In grootte
aauwen eek-
Zij graven
gen en onder
andige grub-
winter voor-
ij winter op
van gras zo-
elwilgen enz.
neen yet en
maklijk tam
ngskens laten
meen kleen,
ongeduldig
s de gemee-
Hudsons baai
De broek-
t van ééne
andere foort.
in de bever-
niet alleen
bestaan vin-
den

den aan 't gene de bever overlaet of vermorst. De meeste andere soorten bouwen of maken hunne nesten van droog gras; zoo ingerigt, dat, wanneer dezelve met sneeuw bedekt zijn, zij genoegzaam beschut en gedekt zijn tegen de koude. Zij leven algemeen van gras, maar eten ook dierlijk voedsel, als zij het kunnen krijgen.

De HAZELMUIS (*hain tailed mouse*) is de grootste soort der muizen in de noorder strecken der *Hudsons baai*, zijnde in grootte weinig minder dan éene gemeene rat. Zij graven altoos onder steenen aan drooge kanten, doen geen kwaad, en laten zich zoo gemakkelijk tam maken, dat, wanneer men ze volwasfen vangt, zommige binnen een dag of twee volkomen gemeenzaam worden; zij laten zich graag streelen en liefkozen, zo dat ze u om den hals en in den boezem zullen kruipen. Des zomers zijn ze graauw, des winters worden ze wit, maar zij zijn in greenen deele zoo fraai als 't witte hermelijntje. In dat jaargetijde krielen zij van kleene luizen, geen zesde deel zoo groot als een kaasmijt; indedaad dat ongediert is zoo kleen, dat men het op 't eerste gezicht voor éene rosachtige stof zoude houden, maar van nabij bezien, is alles in beweging. In een groot schoon dier van deze soort, in 't midden van den winter gevangen, vond ik dit kleene ongediert zoo menigvuldig, dat bijna ieder haartje bedekt was als een stroo-rie met uijen, en als dit ongediert tot aan de tipjes van het hair naderde, mogt men zeggen, dat het de kleur der muis veranderde van wit in een bleek bruin. Ik had in dien tijd een uitmuntend microscoop, waarmede ik pogde dat ongediert te onderzoeken, en mij te verzekeren welke gedaante

to hetzelfde had; maar het weer was zoo fel koud, dat de glazen terstond aanloegen door mijnen adem, alvorens ik een oog 'er aan kon brengen. De achtervoeten van deze muizen zijn volkomen gelijk die van een beer, en de voorpooten zijn gewapend met eene hoornachtige zelfstandigheid, welke ik nooit in eenige andere soort van muizen ontdekte, en welke wonderbaarlijk geschikt is om den grond wegtekrabben; waar zij verlangen hun verblijf te nemen. Zij zijn menigvuldig aan sommige dier steenachtige kanten nabij de faktorij van *Churchill*, maar naderen nooit het huis of de buitenposten. Zoo 't schijnt zijn zij zeer aan hunne plaats verbonden, en begeven zich nooit verre van hunne woningen, zelfs niet in den zomer, en 's winters ziet men ze weinig op de vlakke sneeuw, een sterk bewijs dat zij in den zomer de voorzorg gebruiken om zich van levensmiddelen tegen den guren tijd van 't jaar te voorzien.

Viervoetige dieren, de pooten als een vin aan een gegroeit.

Wat aanbelangt de viervoetige dieren met vinnen aan de pooten, van dezen vind men maar weinig aan de *Hudsons bay*. De walrus of 't zeepaard, en de zeerobben zijn de eenigen, die ik ken.

De WALRUSSEN zijn talrijk omstreeks *Merrij* en *Jones's eilanden*, maar nog menigvuldiger aan een klein eiland, *Zeepaard-eiland* geheten, 't welk in den regten weg naar *Walvisch-bagt* gelegen is. In juli 1776, op mijne reis naar 't noorden van *Churchill rivier*, zagen wij in 't voorbij zeilen van *Zeepaards eiland* een aantal dier dieren langs het strand liggen, maar zoo haast wij 'er eenig draaibassen

fen met kogels op afgeschoten hadden, scheen de gansche baai in beweeging. Het grootste gedeelte van hun begaf zich te water en veele zwommen niet verder dan op een afstand van een musketschoot om het schip heen. Elk, die aan boord was, deedt zijn best om hen te dooden, doch zonder te slagen; want de meesten, die gedood wierden, zonken plotseling naar den grond, en die, welke doodelijk gekwetst waren, wisten ons nog te ontsnappen.

Waarom deze dieren paarden genoemd worden, weet ik niet te zeggen; want zij hebben niets aan zich dat naar een paard gelijkt. Hunne lichaamen, vinnen enz. zijn juist als die van eenen ongemeen grooten zeehond of zeerob, en de kop is niet ongelijk dien van dat dier, uitgezonderd dat de snoet wat breeder is, om plaats te geven aan een paar groote uitstekende slag tanden van de bovenkaak. Deze slag tanden en de roode glinsterende oogen geven hun een stout en geducht voorkomen.

Gemeenlijk worden zij in verbazende menigte bij een gevonden, het welk te kennen geeft, dat zij de gezelligheid beminnen; hunne genegenheid voor elkanderen is ook zeer zichtbaar, dewijl zij zich altoos om dezulken scharen, die gekwetst zijn, en wanneer die zinken, vergezellen zij dezelve tot op den bodem, maar komen schielijk naar boven terug, en maken dan een vreeslijk gehuil; van alle de tweeslachtige dieren, die ik ken, toonen zij bij wijlen de minste bewustheid van 't gevaar 't welk zij van den mensch loopen.

Zij vallen dikwijls kleene booten aan, enkel uit dartelheid, en verschrikken daar door niet alleen het bootsvolk, maar brengen het in groot gevaar, want

want zij zoeken altoos de boot met hunne slaganden aanteklaupen, of tragten in de boot te komen, schoon men niet weet, dat zij ooit het volk eenig leed toebagten. In 't jaar 1776 werden zommige matroozen, die jaarlijks naar 't noorden varen om met de Esquimaux handel te drijven, door een groot aantal dezer dieren besprongen, en in weerwil van alle pogingen om ze van de boot aftehouden, was 'er één onder, kleiner, maar stouter dan de overigen, die achter over in de boot kwam, en na aldaar voor een poos het bootsvolk te hebben zitten aankijken, weder in zee sprong bij zijne makkers; in dat zelfde oogenblik kwam 'er een ander van eene verbazende grootte over den boeg binnen; na alle middelen vrugtloos aangewend te hebben om zijnen zulk een onwelkoom bezoek te verzetten, nam de harponier een snaphaan op met ganzen hagel beladen, zette de tromp tegen den smoel van 't zeedier en schoot het dood; het zonk terstond en werd van alle deszelfs overige makkers gevolgt. Het volk roeide daar op met allen spoed naar 't schip, daar zij juist aankwamen; alvorens de zeepaarden gereed waren een tweeden aanval te doen, welke naar alle waarschijnlijkheid niet zoo wel zou hebben afgeloopen als de eerste, want de zeedieren schenen vergramt over het verlies van hunnen medemakker.

Deze dieren zijn van verschillende grootte naarmate van den ouderdom en van andere omstandigheden; zommige zijn niet grooter dan een oude zeerob, maar men vind 'er ook onder, die niet minder dan twee ton gewigt wegen.

Het vel en de tanden zijn voor de inboorlingen van

van de meeste waarde, want het spek is hard en kraakbeenig, en het vleesch grof, zwart en taai.

Men vindt deze dieren zelden op het vaste land, 't welk aan de *Hudsons baai* grenst, noch diep in baaijen, rivieren of inhammen, maar zij houden zich gemeenlijk op in kleine eilanden, en aan de zandbanken, op eenigen afstand van den wal. Dan, dewijl deze plaatzen verscheiden mijlen ver, gedurende den winter bevrozen zijn, is het natuurlijk te denken, dat zij zich in dat jaargetijde aan den kant van 't water, tuschen het drijf-ijjs ophouden; men meent, dat zij voornamentlijk bestaan van zeeplanten of van rivier- en mischien van schulp-visch, want hunne drek stinkt geweldig.

ROBBEN, ZEERKALVEN OF ZEEHONDEN zijn gemeen in de meeste streken van *Hudsons baai*; maar noordelijker op nog menigvuldiger. Zommige dier dieren zijn allerschoonst gespikkeld, zwart en wit, andere hebben een vuile graauwe kleur. De eersten zijn gemeenlijk klein; maar zommige andere groeijen tot eene verbazende grootte, en derzelver vellen dienen de Esquimaux tot het overtrekken of bekleden hunner kanoos, tot stof voor hunne laarsen en schoenen en tot lappen voor hunne kleeding. Ook zijn die vellen dit volk tot groot nut, want zij bewaren 'er hunne traan enz. in voor winter gebruik; zij maken 'er zakken van, welke zij opblazen en gebruiken tot boeijen bij 't vischen naar den walvisch. Het vleesch en vet der zeerobben wordt van de Esquimaux waardiger geschat, dan dat van andere zeedieren, de zalm niet uitgezonderd.

Men weet, dat behalven van deze zeedieren, de *Hudsons baai* en *Straaten* veel bezocht worden van den

ZEE-

ZEE-EENHOORN, schoon ik nooit 'er een van gezien hebbe. Derzelver hoornen nogthans worden menigmaal gekogt van onze vriendelijke Esquimaux, die waarschijnlijk dezelve in ruiling tegen andere goederen krijgen, van die stammen, die verder noord op hun verblijf houden; maar de inboorlingen konden mij nooit zeggen of de huid der eenhoornen glad was als die der walvischen, of hairig als die der zeerobben; ik meen dat ze glad is.

Visch soorten.

De vischen, welke het zout water van *Hudsons baai* bewonen, zijn in weinige soorten onderscheiden: de ZWARTE WALVISCH, de WITTE WALVISCH, ZALM en eene kleene visch, KEPLING genaamt, (een soot van smelt) zijn de eenigste soorten van zeevisch in die gewesten.

De ZWARTE WALVISCH wordt zomtijds bezuiden *Churchill rivier* gevonden; ik heb aldaar in den tijd van twintig jaren 'er drie zien dooden. Maar noordwaards, bijzonderlijk dicht bij *Marmer-eiland*, zijn ze menigvuldiger; dan, niéttegenstaande de maatschappij aldaar eene vischerij onderhield sedert het jaar 1765 tot 1772, beantwoordde die zoo weinig aan hare verwagting, dat zij 'er meer dan twintig duizend ponden sterling bij inschoot; waarover men zich niet zeer behoefte te verwonderen, wanneer men overweegt de moeilijkheden en onkosten, welke zoodanig eene onderneming verzelden; want daar het niet mogelijk was, die vischerij regtstreeks van *Engeland* doortezerten, moest al het volk dat daar aan te pas kwam, het gansche jaar door op groote kosten, en daar-

daarenboven nog aan de baai onderhouden worden. De harponiers trokken niet minder ieder dan £ 50 sterling 'sjaars, en 't schepsvolk trok van vijftien tot vijf-en-twintig ponden; het welk te samen met de wedde der kapiteinen, de slijtagie en reparatie der schepen, benevens andere bijkomende onkosten, naauwlijks eenig voordeel aan de maatschappij overliet, als men rekende dat de schepen jaarlijks een zeker getal vischen zouden vaangen. Integendeel, in de zeven jaren dat de maatschappij deze vischerij gaande hield, werden 'er slechts vier zwarte walvischen bij *Mormer-eiland* gevangen, welke op één na, zoo klein waren, dat dezelve bij de Groenlandsche reederij niet eens voor een visch zouden gerekend zijn (*). Maar de *Hudsons baai* maatschappij met eene edelmoedigheid, welke haar tot eer strekt, schoont zeer wel de regels wetende, welke bij de Groenlandsche reederij worden in acht genomen, betaalde dezelfde premie voor een zuigenden visch als voor een visch van de eerste grootte.

WITTE WALVISSCHEN zijn in deze gewesten menigvuldig; vooral van *Chesterfields inham* tot *Torkefort* of *Hay's rivier* aan de westzijde der baai, en van

(*) Ik heb wel gehoord dat geen walvisch, door onze Groenlandsvaarders gevangen, een prijsvisch genoemd word, dat is, dat 'er geene premie betaald word aan een harponier die denzelven schiet, ten zij de langste balijn, gemeenlijk walvisch baard genoemd, de lengte van zes voeten hebbe; daar die der vischen, in *Hudsons baai* gevangen, zelden meer dan vier en een halve voet konden halen.

II. DEEL.

P

van Kaap Smith tot Slude rivier aan de oostzijde. Aan de westkust worden de meeste gevonden, en wel aan de monden der voornaamste rivieren, namentlijk aan de Zeekalven-, aan de Churchill-, Port Nelson- en Hayes-rivieren. Maar de oostzijde van de baai, niet zoo wel bekend zijnde, is de walvisch rivier de eenige plaats waar men weet dat zij zich in menigte ophouden. Eenige jaren geleden had de maatschappij een zetel aan die rivier, Richmond-fort geheten, doch alle hare pogingen om aldaar eene voordeelige visfcherij aanteleggen, waren vruchteloos, en de weinige Indianen, die daar heen kwamen met pelterijen, geen voordeel genoeg aanbrengeende om eenigzins de onkosten te vergoeden, liet de maatschappij dien zetel varen, gevende vervolgens, na dat zij dien meer dan twaalf jaar onderhouden, en veele duizende ponden aldaar nutteloos verspilt had, last om denzelfen in brand te steken, ten einde gemaklijker het ijzerwerk terug te bekomen, dit geschiedde in 't jaar 1758.

Aan de oude gevestigde faktorijen, aan de westzijde van de baai, slaagde de maatschappij beter in de witte walvisch visfcherij, vooral te Churchill, werwaards zulken van der maatschappije dienaren, voor welken zij geen profijtelijker werk heeft, worden gezonden, en van welke zij in voordeelige jaren van agt tot dertien ton beste traan-olie thuis krijgt. Om een geest van naijver onder dit volk te onderhouden, schenkt de maatschappij, niet alleen een premie aan de harponier, maar aan elke matroos, die tot de booten behooren, en dit geschenk is zoo aanmerkelijk, dat zij 'er sterk door aangemoedigt worden, daar zij wel weten hoe meer visfchen zij van

vangen, te grooter voordeel zij 'er van trekken zullen.

De ZALM is in zommige jaargetijden zeer overvloedig aan de noord west zijde van *Hudsons baai*, vooral in *Knapps baai* en in de *Walvisch bogt*. Aan deze laatste plaats vond ik eens denzelfden zoo menigvuldig, dat, zoo wij netten, tonnen en zout genoeg bij ons gehad hadden, wij zeer schielijk een schip zouden hebben kunnen beladen met dien visch. Dit gebeurt echter maar zelden; want in zommige jaren is de zalm 'er zoo schaars, dat men moeite heeft om 'er ons een maal of wat van te bezorgen bij ons verblijf aan deze havens. Zij zijn in zommige jaren zoo overvloedig bij *Churchill rivier*, dat ik weet van twee honderd schoone zalmen, welke bij eene ebbe binnen vijf minuten van 't fort, met vier kleene netten zijn gevangen geworden; maar in andere jaren zijn ze zoo schaars, dat 'er naauwlijks zoo velen worden gevangen in een gansch jaargetijde, het welk gemeenlijk begint in het laatste van juni, en eindigt omtrent het midden of in 't laatste van augustus.

Behalven de reeds gemelde vischen ken ik 'er geene anderen, welke zich in 't zout water laten vinden dan de KEPLING, een kleene visch, van grootte als een smelt, maar een allerlekkerst eten. In zommige jaren houden zij zich langs de stranden op, nabij *Churchill rivier*, met zulk eene menigte om 'er kuit te schieten, en dan blijven zoo veele op het drooge tussehen de klippen liggen, dat bij wijlen de stank daar van zeer hinderlijk is. In andere jaargetijden zijn ze zoo schaars dat men naauwlijks zich 'er eens op kan vergasten.

P a

Men

Men kan het zelfde aanmerken wegens bijna alle foorten van wild het welk het grootste gedeelte der spijs uitmaakt van 't volk, dat deze landstreek bewoond. Bij voorbeeld, in zommige jaren zal men gemakkelijk eenige honderde herten binnen een mijl van *Tork fort* kunnen schieten, in andere jaren zal men in den omtrek van dertig mijlen van dezelfde plaats, 'er niet een eenigen te zien krijgen. Op den eenen dag zal men 'er duizenden en tien-duizenden ganzen zien, maar den volgende dag nemen zij alle de wicken op en vortrekken naar 't noorden om te broeden. Zalm, gelijk ik reeds aangemerkt hebbe, is in zommige jaren zoo menigvuldig in *Chu-chill rivier*, dat men dezelve bij duizenden kan vangen, in andere jaren is hij 'er zoo schaars, dat men 'er een lekkernij van maakt als men hem eens kan hebben.

Indedaad, na een twintig jarig verblijf in dit land, ben ik overtuigt, dat hij die zich verlaten wilde op de voordbrengzels van verschillende jaargetijden, veeltijds deerlijk zich zou vergissen, en bij geval zich zelven en anderen bloot stellen aan groot gebrek.

Om zulks te verhoeden, handelt hij, die in 't bewind is, 't voorzichtigst, zich te bedienen van de tijden van overvloed; en zich eenen genoegzamen voorraad van zulke spijs, die 't minst aan verderf onderhevig is, vooral van ingezouten of gerookte ganzen te bezorgen.

Schelpvisch.

SHELPIVISCH van velelei soort wordt ingelijks in zommige gedeeltens van *Hudsons baai* gevonden. Mosses vooral, vind men 'er in overvloed aan de klip.

klippige stranden nabij *Churchill rivier*, en de zee-
slakken, zoo als men ze gemeenlijk noemt, zijn 'er
bij menigte aan de rotzen, welke bij laag water droog
liggen. Kleene zeekrabben en steurvischen worden
dikwijls bij hevige winden door de zee op strand
geworpen; en de ledige schelpen van alikruiken,
kink- en slak-hoorntjes, benevens veele andere soor-
ten, worden op het strand in groote menigte gevon-
den. Het zelfde kan men zeggen van de binnen-
landsche strecken, waar de oevers van de meiren
en rivieren vol liggen van ledige schelpen van on-
derscheidene soorten, zonder dat derzelver vischjes
ooit door een der inboorlingen zijn ontdekt geworden.

Kikvorschen, Wormen en andere Insecten.

KIKVORSSCHEN van onderscheidene kleuren zijn in
deze gewesten tot op de noorderbreedte van 61°
menigvuldig. Zij houden zich altoos op langs de
kanten der meiren, poelen, rivieren en broekige
gronden: tegen den winter begraven zij zich onder
het mosch op een zeer grooten afstand van 't water,
en daar blijven zij in een bevrozen staat tot aan de
lente. Ik heb hen dikwijls bij het opzetten van onze
tenten, in den winter, met het mosch zien opdel-
ven, zoo hard bevrozen als een klomp ijs, in welken
staat de pooten zoo gemakkelijk aftebreken zijn als een
pijpen steel, zonder dat het dier 'er iets van ge-
voeld: maar als men het in warme vellen wind, en
aan een matig vuur bloot stelt, herleeft het schielijk
en krijgt spoedig zijne gewone werkzaamheid weder;
doch indien men 't als dan weder laat bevrozen, blijft

het beweegloos, en men weet niet, dat zoodanig een bevrozen dier ooit weder levendig geworden zij.

Het zelfde kan men zeggen van de veelsterke soorten van spinnekoppen, en van allerlei soort van wormen, die zeer menigvuldig in deze orden zijn. Ik heb 'er duizenden van onder 't mosch en opdelven, wanneer wij in den winter onze tenten ergens opzetten. Zij waren allen van een dik weefzel omwonden, het welk de natuur hen ter dier gelegenheid leert spinnen, evenwel schenen zij alle zoo hard bevrozen te zijn als ijs. Indien men de spinnenkoppen van eene zekere hoogte op iet hards liet vallen, was het even als of 'er een erwt of boon viel. Alle de worm-soorten waren zoo stijf bevrozen, dat men ze breken kon als een stukje ijs van dezelve dikte; bloot gesteld nogthans aan een matig vuur, zelfs in 't diepst van den winter, herleefden zij schielijk, en beweegden zich kort daar na als naar gewoonte.

Vogels.

De gevederde schepzels, welke zich in dezen oord begeven in de onderscheidene jaargetijden, zijn zeer talrijk, maar die welke 'er den gestrengen winter doorbrengen, zijn slechts weinig in getal, en zullen ieder afzonderlijk op hunne behoorlijke plaats opgenoemt worden.

ARENDEN van verscheidene soorten vind men des zomers in de landen, welke aan de *Hudsons baai* grenzen, maar de gemeene visch-arend alleen houdt zich in de noordlijke strêeken op. Zij vertoonen zich in deze nare gewesten tegen het einde van maart, of 't begin van april, en bouwen hunne nesten op hooge

dat zoodanig een
worden zij.
veelerlei soorten
soort van wor-
orden zijn. Ik
z en opdelven,
ergens opzetten.
omwonden, het
heid leert spin-
rd bevrozen te
ppen van eene
en, was het
viel. Alle de
, dat men ze
ve dikte; bloot
r, zelfs in 't
schielijk, en
gewoonte.

ch dezen
getijden, zijn
estrengen win-
getal, en zul-
orlijke plaats
ind men des
Hudsons baai
alleen houd
ertoonen zich
van maart, of
sten op hoo-
ge

ge boomen, of in de spleten van ontoegangelijke
rotzen, aan de oevers der rivieren. Zij leggen slechts
twee eijeren, welke wit zijn, en brengen meest al
maar één jong voort. Zij leven veel van visch, wel-
ken zij vangen wanneer deze zich aan de oppervlakte
van 't water vertoont. Zij vernielen eene metijste
muskus-rotten en hazen, als mede ganzen en eenden,
wanneer die aan 't ruijen zijn, ook verblinden zij
veele jonge bevers. Hunne nesten zijn zeer ruim,
gemeenlijk zes voeten middellijns; en zij voorzien
zich zoo wel van voorraad voor hunne jongen, dat
de Indianen dikwijls 'er een uitmuntend maal van
visch, vleesch en gevogelte uit halen. Alhoewel
hunne jongen reeds in 't laatst van maj of in 't begin
van juni gekipt worden, zijn zij nooit vlug voor
september, weinig tijd daar na verhuizen zij naar 't
zuiden. Zij zijn de gulzigste vogels van allen die ik
ken; want als zij opgesloten worden gehouden, of,
zoo als men het noemt, tam gemaakt zijn, heb ik
'er twee gehad, die met hun beiden een schepel
visch daags aten. Men heeft ze nooit op de kale
gronden van *Churchill rivier* zien broeden, alhoewel
veele meiren en rivieren in die oorden overvloed van
veelerlei visch hebben. Waarschijnlijk om dat 'er
geen hooge boomen noch rotzen zijn daar ze nesten
kunnen maken. De noord-Indianen zijn zeer gestelt op
de slagvederen van den arend, als mede op die van
den havik, om hunne pijlen daar mede te vleuge-
len of te pluimen, uit een bijgeloovig denkbeeld,
dat dezelve van meerder kracht zijn, dan indien
ze met de veders van ganzen, kraanvogels, krajen
of andere vogels, welke juist even zoo goed zouden
zijn, gevleugeld waren. De Indianen eten gemeen-

lijk het vleesch van den arend, maar het is altoos zwart en visig, zelfs de jongen wanneer ze nog kaal zijn, schoon hun vleesch uitmuntend blank zij, hebben een zoo vunzige lucht, dat veele lieden ten zij in tijd van nood, er afkeerig van zijn.

HAVIKKEN van verschillende grootte en vederen, bezoeken in den zomer de onderscheiden oorden van het land om de *Hudsons vaai*. Sommige dier havikken zijn zoo groot dat ze drie ponden wegen, en andere zijn zoo klein dat ze naaulijks vijf of zes oncen halen. Maar de zwaarte van dien vogel, zoo min als van alle andere soorten van vogelen, is geen maatstaf naar welke de natuurkundige zich kan richten; want in verschillende jaargetijden, en wanneer ze gebrek aan voedsel hebben, wegen ze dikwijls de helft van 't gene zij wegen, wanneer zij vet en in goede orde zijn. Niettegenstaande de verscheidenheid van havikken, welke in den zomer herwaards komen, ken ik maar eene soort, welke de felle koude in de lange winters ten noorden van *Churchill rivier* kan doorstaan; en die soort wordt van den heer PENNANT de gewide valk (*Sacred falcon*) genaamt. Zij, gelijk de andere groote soorten van havikken, leven veel van 't witte veldhoen of patrijs, ook van den amerikaanschen haas, alhier gewoonlijk konijn geheten, zij laten zich altoos graag vinden waar de patrijzen veelvuldig zijn, en zij worden van den jager vervenscht, dewijl zij gemeenlijk al het wild, dat zich om de tenten ophoud, verjagen; maar daar tegen drijven zij ook versche troppen van eenige honderden derwaards. Met dit alles stellen zij zoo dikwijls die genen te leur, die tot jagers zijn aangeveld, dat de gouverneurs gemeenlijk een stoop

maar het is altoos
 wanneer ze nog
 tmunterd blank
 dat veele lie-
 keerig van zijn.
 tte en vederen,
 den oorden van
 onnige dier ha-
 nden wegen, en
 vijf of zes on-
 dien vogel, zoo
 ogelen, is geen
 zich kan rich-
 en, en wanneer
 gen ze dikwijls
 neer zij vet en
 de verscheiden-
 omer herwaards
 welke de felle
 en van *Churchill*
 wordt van den
 (*sacré falcon*)
 te soorten van
 hoen of patrijs,
 hier gewoonlijk
 s graag vinden
 en zij worden
 gemeenlijk al
 oud, verjagen;
 de troppen van
 it alles stellen
 die tot jagers
 gemeenlijk een
 stoop

stoop brandewijn verëeren voor elken kop welken
 men hun van deze vogels aanbrenge. Hun vleesch
 word gemeenlijk van de Indianen geëten, zomtijds ook
 van de Engelschen, maar het is altoos zwart, hard
 en taai, en heeft nu en dan een bitteren sinaak.

De Indianen zijn liefhebbers van deze vogels tam
 te maken, en houden hen dikwijls den ganschen zo-
 mer, maar als de winter aankomt vliegen zij ge-
 meenlijk weg, en zorgen voor zich zelve. Toen ik
 mij aan *Cumberland huis* ophield, had ik 'er een,
 van welken mijn volk veel werk maakte; nooit ge-
 brek aan voedsel hebbende, zou hij waarschijnlijk
 den ganschen winter bij ons gebleven zijn, ware hij
 niet gedoodt door een Indiaan, die niet wist dat
 het een tam gemaakte vogel was.

De schoone soort van WITTE of SNELUW UIL is
 in alle streken van *Hudsons baai* gemeen, zelfs zoo
 hoog noord als de *Kopermijn rivier*. Deze vogels
 schijnen, wanneer zij vliegen of zitten, zeer groot,
 maar wanneer zij geschoten zijn, wegen zij zelden
 meer dan drie en een half of vier ponden, en zom-
 tijds naauwlijks de helft van dat gewigt. Zij azen
 gemeenlijk op muizen en patrijzen, ook weet men
 dat zij nu en dan konijnen dooden. Zij zijn, ge-
 lijk de havik, zeer lastig voor de jagers; en strij-
 dig met alle andere vogels die ik ken, volgen zij
 het schot van den snaphaan, en dikwijls volgen
 zij de jagers een ganschen dag. Bij die gelegenheid
 zetten zij zich gewoonlijk op hooge boomen neder,
 wagten daar tot dat 'er een vogel geschoten is,
 wanneer zij nederstrijken, het geschotene opnemen
 en 'er mede heen vliegen, eer de jager 'er bij kan
 komen; maar daar tegen, wanneer de jagers dezen

vogel op de loer zien zitten, lokken zij hem dikwijls binnen het schot, door een doorden of gekwetste vogel optewerpen, op welken de uil gretig aan komt vliegen; dit tijdstip weet de jager waarnemen, hij schiet den uil ter neder alvorens deze den opgeworpen vogel kan weg voeren; met dit alles belemmeren deze uilen de jagt bedienden zoodanig, dat ook op den kop van dezen vogel dezelfde premie uitgeloofd word als op dien van den havik.

In den winter zijn zij doorgaans zeer vet, hun vleesch is keurlijk blank, en wordt gemeenlijk voor een goed eten gehouden, zoo van de Engelschen als van de Indianen. Deze uilen maken hunne nesten altoos op den vlakken grond, leggen gemeenlijk drie of vier eijeren, maar kippen 'er zelden meer dan twee van; en in het hoogste noorden zijn de jongen niet vlug voor september. Zij verhuizen nooit, maar verduren de koudste winters, zelfs op den kalen grond, ver van de boschen af, daar plaatzen zij zich op hooge rotzen en steenen, en wagten 'er hun prooi.

De soort van GRAAUWE of DONKER GRIJZE UIL is geenzins zoo talrijk als de vorige soort, is iets kleiner en houdt zich altoos in de boschen op. Zij vliegen nooit bij den dag op roof uit, maar zetten zich op de toppen van hooge pijboomen, en laten zich gemakkelijk naderen en schieten. Hun voedsel weet men algemeen dat in muizen en kleine vogels bestaat, nogthans is hun vleesch keurlijk blank, en ten naastenbij zoo goed als dat van boeren hoenders; het wordt derhalven zeer geacht van de Engelschen en Indianen. Deze soort van uil wordt van de zuid Indianen ho-ho, en de vorige soort wap a-kee-tow geheten.

Le-

en zij hem dikdooden of gelden de uil, greet de jager neder alvorens gvoeren; met jagt bedienden an dezen vogel is op dien van

zeer vet, hun gemeenlijk voor de Engelsen en hunne nesten gemeenlijk drie den meer dan zijn de jongen en nooit, maar op den kalen laten zij zich 'er hun prooi.

GRIJZE UIL is is iets kleiner. Zij vliegen zetten zich op laten zich gevoedzel weet ne vogels beblank, en ten ouders; het elschen en Inde zuid India-tow geheten. Le.

Behalven deze twee soorten van uilen, is 'er eene andere, welke het gansche jaar door aan de *Hudsons baai* blijft, en van de Indianen COBA DEE COOCH geheten wordt. Deze soort is zeer veel kleiner dan de twee vorige, zodat zij zelden een half pond gewigt kan halen; zij is van een donker grijs, heeft lange veders, die van eene zachte zijachtige hoedanigheid zijn. In 't gemeen azen zij op muizen en op vogels, die ze dood vinden; zomtijds zijn ze zoo koon, dat ze op een patrijs neêrstrijken, die door den jager geschoten is, doch niet in staat zijnde dien prooi geheel wegtevoeren, zijn ze dikwijls genoodzaakt dien te laten varen. Nu en dan, schoen zeldzaam, volgen zij, gelijk de witten uil, het gerucht van een snaphaan, en gestadig rondom den jager zwevende, verschrikken zij het wild gevogelte ten naastenbij zoo sterk als de hawk doet. — Zij verwijderen zich zelden ver van de bosschen, maken hunne nesten in de boomen en leggen van twee tot drie eijeren. Zij zijn nooit vet, en hun vleesch wordt alleen van de Indianen geëten.

RAVENS van een allerschoonst glanzig zwart, rijkelijk gekleurd met een doorschijnend rood en purper, zijn de bestendige bewoners van de *Hudsons baai*; maar zijn zoo ver beneden de Engelse ravens in grootte, dat ze gewoonlijk kraijen genoemd worden. Zij maken hunne nesten op hooge pijnboomen, en leggen gewoonlijk vier gespikkelde eijeren: zij brengen hunne jongen al vroeg voort, dat is tegen het laatst van mei of het begin van juni. In den zomer houden veele zich op aan de kale gronden, verscheiden honderde mijlen van enig bosch; waar schijnlijk derwaards gelokt door de menigte van her-

herten en muskus-runderen, welke aldaar gedurende dat jaargetijde door de noord-Indianen gedoodt worden, enkel om de huiden, latende het vleesch der dieren daar liggen om te verrotten of om verflonden te worden door dieren of roofvogels. In die tijden zijn zij zeer vet, en het vleesch der jongen is keurlijk wit, en goed eten. Maar in den winter worden zij genooddrongen te azen op een zwart mosch, dat aan de pijnboomen groeit, als mede op herten mist, en drek van andere dieren. 't Is waar, zij dooden eenige muizen, welke zij boven de oppervlakte van de sneeuw vinden, en vangen veele gewondde patrijzen en hazen; in zommige streken van 't land benadeelen zij den jager sterk, door al het wild opreëten, dat in strikken of vallen gevangen word. Doch met alle die hulp zijn ze in 't algemeen, gedurende de gestrengte koude van den winter, zoo dood mager, dat men verfelt is hoe zij met mogelijkheid kunnen bestaan.

Zij moeten een bij uitstek sterken reuk hebben; want in de koudste dagen van den winter, wanneer alles wat naar uitwademing gelijkt terstond door den vorst vernietigd wordt, heb ik menigmaal buffels en andere dieren zien dooden op plaatzen, daar niet één eenigen van die vogels gezien werden; maar daar zich binnen weinige uren ganfche zwermen versamelde, om den drek, het bloed, en anderen afval optepikken. Wanneer zij op een dooden romp azen, kan een ongewapend mensch hen zeer nabij komen, maar zij zijn bang of schuw voor dezulken, die een snaphaan bij zich hebben; een sterk bewijs, dat zij het buschpoeder rieken. Zij worden nogthans dikwijls geschoten door snaphanen, welke men voor de vosfen steld,

steld, en zomtijds in vallen gevangen, welke voor marters gezet zijn. Schoon zij over 't algemeen schuwe vogels mogen geheten worden, is evenwel de nood bij hen zoo groot in den winter, dat zij even als de witten uil dikwijls het gerucht van den snaphaan volgen, maar zich voorzichtig op een afstand van den jager houden, en veeltijds vele gekwetste vogels wegvoeren. Hunne slagpennen zijn uitmuntende teken- en voor de juffers zeer geschikte schrijfpennen.

De CINEREOUS of KANADASCHIE KRAAI, of, zoo als dezelve door de zuid Indianen de WHISK-E JONISH, door de Engelschen WHSKEY-JACK, en door de noord-Indianen de GEEZA of liever JEEZA genoemd wordt, is, schoon onder de kraijen gesteld, indedaad zoo klein, dat hij zelden meer dan drie oncen weegt; de veederen zijn graauw, zeer lang, zacht en zijlachtig, algemeen ongevlied, en op zommige plekken veel naar haar gelijkende. Deze vogel is zeer gemeenzaam, en houdt zich geerne aan bewoonde plaatsen, het zij bij huizen of tenten, op: maar hij is zoo diefachtig, dat geen voorraad spijs, daar hij bij komen kan, 't zij versc of gepekeld, veilig voor hem is. Hij is zoo stout dat hij in de tenten komt, en op den rand van een ketel, welke over 't vuur hangt, gaat zitten, en het vleesch of de spijs van de borden steelt. Hij is zeer lastig voor de jagers, zoo wel Engelsche als Indiaansche, hen dikwijls den ganschen dag volgende; hij zal zich op een boom nederzetten terwijl de jager bezig is het lokäas in de marterval te plaatsen, en zoo haast dezen den rug gekeerd heeft, zal hij dat lokäas verflinden. Het is een soort van spotvogel, en heeft des eene menigte van toonen; hij

bij wordt ligt tam gemaakt, maar opgesloten leeft hij niet lang. Men weet zeer wel, dat hij een voorzienige vogel is, vergaderende in den zomer tegen den winter eene groote menigte van bessen; maar zijne natuurlijke geneigdheid, om in alle jaargetijden te steelen, maakt dat de Engelschen en Indianen hem verachten. Hij maakt zijn nest in de boomen, juist gelijk dat van den spreeuw en lij ter; legt vier blaauwe eijeren, maar brengt zelden meer dan drie jongen voort.

De SPECHT, van dezen vogel ken ik slechts ééne eenige soort, welke de hooge noorderstreken van *Hudsons baai* bezoekt; en deze vogel wordt door den heer PENNANT onderscheiden bij den naam van goudgeveugelden vogel; maar naar het zuidwesten is deze schoone soort van specht met een scharlakenverwige kuif zeer gemeen. De levenswijze van deze soort is ten naastenbij al even eens, makende hunne nesten altoos in de gaten of hollen der boomen, en azende op wormen en gekorvene diertjes. Zij hebben gemeenlijk van vier tot zes jongen te gelijk. Men zegt, dat zij veel kwaad doen aan de vruchtboomen, welke in de zuidelijker streken van *Amerika* gekweekt worden. Maar gebrek aan die lekkere vruchten in *Hudsons baai* maakt dat zij onschadelijke stille vogels zijn. De rode veders van de grootste soort, welke de binnenlandsche en zuidelijke deelen van de baai bezoeken, worden op hooge waarde gesteld van sommige Indianen, die 'er de stelen hunner pijpen mede versieren, en bijwilen de klederen hunner kinderen 'er mede optooijen. Geene der beide soorten, van welke wij hier melding maken, verhuizen ooit; maar zijn bestendige bewoners van

van de verschillende luchtstrekken in welke zij gevonden worden.

Er zijn verscheide soorten van VELDHOENDERS in de verschillende strekken van *Hudsons baai*; maar twee van de grootsten en een van de schoonsten vertoonen zich nooit tot op de noorderbreedte van 59°; maar daar ik dezelve menigvuldig om en nabij *Cumberland huis* gezien hebbe, zal ik de vrijheid nemen die te beschrijven.

Het GEKRAAGDE VELDHOEN is het allerschoonste van alle de veldhoenders. Zij zijn van een keurlijk bruin, geschakeerd met zwart en wit, de staart breed en lang, gelijk die van een havik, welke gemeenlijk van eene oranje kleur is, fraai gestreept met zwart, chokolaad en wit; de staart is veeltijds uitgespreid als een waijer. Tot een bijvoegzel aan hunne schoonheid hebben zij een kraag van glanzige zwarte veeren, met een rijk doorschijnzel van purper; om den hals, welke zij naar believen kunnen opzetten: dit doen zij menigmaal, maar meer bijzonder wanneer zij hunnen langen staart uitspreiden, 't gene hen eene deftige houding geeft. Zij zijn grooter dan een patrijs, maar kleiner dan een faisan. Des winters vind men ze gemeenlijk op de takken van pijnboomen zitten; en in dat jaargetijde zijn ze zoo mak, dat men ze gemakkelijk kan naderen, en gevolglijk schieten.

Zij maken hunne nesten altoos op den grond, gemeenlijk aan den wortel van een boom, en leggen van twaalf tot veertien eiren. In zommige zuider gedeeltens van *Amerika* heeft men dikwijls pogingen gedaan om deze schoone vogels mak te maken, door hunne eijeren te broeden te leggen onder huishoenderen,

ren, maar men heeft 'er nooit in geslaagt; want als ze slechts weinige dagen oud zijn, ontsnappen zij altoos naar de boschen, waar zij naar alle waarschijnlijkheid hun voedzel vinden. Hun vleesch is keurlijk wit en vast, en schoon ze zelden vet zijn, maken ze altoos een sijne knap, doch zij worden 't meest geacht wanneer ze gelardeerd en geroosterd, of zindelijk gekookt zijn bij een stukje spek.

Deze vogels hebben iet zeer bijzonders, dat eenige opmerking verdiend, namentlijk: zij klappen zoo sterk met hunne wieken, dat het op een halve mijl afstand naar donder gelijkt. Ik heb hen menigmaal dat geraas hooren maken dicht bij *Cumberland huis*, in de maand van mei, maar altoos voor zonnen opgang en kort na zonnen ondergang. De heeren BARTON en LA HONTAN zeggen, dat zij nooit met hunne wieken kleppen dan in de lente en herfst, ook moet ik erkennen het nooit in den winter gehoord te hebben, alhoewel ik 'er veelen in dat jaargetijde geschooten heb. De Indianen zeiden mij, dat die vogels nooit dat geklep maken dan onder het eten, 't welk zeer waarschijnlijk is; want het is blijkbaar bekend, dat alle soorten van veldhoenders 'smorgens vroeg en laat in den namiddag azen. Deze soort wordt bij zommige Indianen, die aan de *Hudsons baai* grenzen, pus-pus-kee, en van anderen pus-pus-cue geheten.

VELDHOEN MET EEN PUNTIGE STAART, of, zoo als het aan de *Hudsons baai* geheten wordt, FAISANT. Deze vogels worden altoos in de zuidelijke streken van de *baai* gevonden, zijn zeer menigvuldig in de binnenlandsche landstreeken, en in zommige winters worden 'er eenige geschoten aan *Tork fort*, maar zij vertoonen zich nooit zoo hoog in 't noorden als *Churchill*. In kleur
zijn

gt; want als
nappen zij al-
le waarschijn-
sch is keurlijk
zijn, maken ze
n 't meest ge-
terd, of zin-
ers, dat eenige
appen zoo sterk
we mijl afstand
naal dat geraas
, in de maand
pgang en kort
RTON en LA
hunne wicken
k moet ik er-
ord te hebben,
ijde geschooten
te vogels nooit
't welk zeer
r bekend, dat
ens vroeg en
oort wordt bij
baai grenzen,
ue geheten.
RT, of, zoo
ordt, FAISANT.
elijke strecken
gvuldig in de
nmige winters
maar zij vertoo-
schill. In kleur
zijn

zijn ze niet ongelijk aan de Engelsche herfaasant;
maar de staart is kort en gepunt, gelijk die van
het gemeene eend, en in de vederen is geen
merkbaar onderscheid tusschen het mannetje en het
wijfje. Wanneer ze volwasen en in goeden staat
zijn, wegen ze meest twee ponden, en schoon het
vleesch donker bruin is, is het nogthans zappig en
wordt altoos voor goede spijsze gehouden, vooral wanneer
het gelardeerd en gebraden is. Des zomers azen ze
op besen en des winters op de toppen van den
kreupelberk en de knoppen van den populier. In
den naderst zijn zij tamelijk mak, maar bij strenge
koude schuwer; zij zetten zich dikwijls op de toppen van
de hoogste populieren neder, maar even buiten 't bereik
van den sinaphaan, en dulden niet dat men hen nader
bij kome. Wanneer ze bij wijlen in dien stand ge-
stoord worden, duiken zij in de sneeuw, waar ze
den jager in zijne verwagting te leur stellen, want
zij weten zoo schielijk onder de sneeuw zich een
weg te banen, dat zij op een afstand van vele
roeden eerst weder te voorschijn komen, en op eene
gansch andere plaats, dan daar de jager hen ver-
wagte, dit verklaar ik meer dan eens aan *Cumber-
lands huis* ondervonden te hebben. Even gelijk de
andere soorten van veldhoenderen maken zij hunne
nesten op den grond, en leggen van tien tot dertien
eijeren. Zij laten zich zoo min als het gekraagde
veldhoen tam maken, vruchteloos heeft men daartoe
vele pogingen te *York fort* gedaan; want schoon zij
nooit konden ontsnappen, stierven zij altoos, waar-
schijnlijk bij gebrek aan behoorlijk voedsel; de
hennen, die de jongen uitgebroed hadden, waren
nogthans zoo zorgvuldig voor dezelyen, als waren

het kuikens van hare eige eljeren geweest. Deze soort van veldhoenderen word van de zuid-Indianen geheten *aw-kis-cow*.

De *HOUDPATRIJZEN* hebben aan de *Hudsons haai* dien naam bekomen, om dat zij zich altoos ophouden in de pijn- en berken bosschen; en 's winters azen zij op het rijs van die boomen, schoon zij 't meest van dat der laatste houden. Deze soort van veldhoenders is noch zoo groot noch zoo fraai als het gekraagde veldhoen, en kan nogthans een fraijen vogel geheten worden; de vederen zijn van een aangenaam bruin, fraai gespikkeld met wit en zwart. De staart is lang en geipt met oranje, de pooten zijn gedekt met korte vederen, minar de voeten zijn naakt. Zij zijn gemeenlijk of zeer mak of zeer schuw; zontijds laten zij zich op geen twee snaphaanschoten afstands naderen, en zontijds kan een jager zoo dicht bij hen komen, dat hij 'er vijf of zes schieten kan zonder van plaats te veranderen. In sommige jaren worden zij bij groote menigte om en nabij *Tork fort* gezien. Aan de *Churchill* zijn ze schaars, schoon landwaards in talrijk, vooral aan de grenzen van 't land der *Athapuscow-Indianen*, waar ik mijne Indiaansche makkers 'er menig een heb zien dooden met stompe pijlen. Hun vleesch is in den winter zwart, hard en bitter, waarschijnlijk uit hoofde van 't harstachtig voedsel, 't welk zij in dat jaargetijde gebruiken; alhoewel men zulks niet bemerkt aan 't vleesch der konijnen, die evenwel des winters van geen ander voedsel leven; integendeel wordt derzelver vleesch voor lekkerder gehouden dan dat van het Engelsche konijn. De zuid-Indianen noemendeze soort van patrijzen *mistacka-pethow*; de noord-Indianen noemen dien vogel, *daij*.

veest. Deze
zuid-Indianen
Hudsons haai
toos ophouden
winters azen zij
j 't meest van
veldhoenders
het gekraagde
vogel, geheten
genaam bruin,
e staart is lang
dekt met korte
Zij zijn ge-
s, zomtijds laten
afstands nade-
digt bij hen
ten kan zonder
e jaren worden
ik fort gezien.
hoon landwaards
an 't land der
ndiaansche mak-
en met stompe
er zwart, hard
an 't harstachtig
tijde gebruiken;
't vleesch der
van geen ander
elver vleesch voor
ngelsche konijn.
patrijzen mistack-
dien vogel, daij.
De

De WILD PATRIJZEN hebben een sterke zwarte bek,
met scharlaken roode wenkbrauwen, zeer groot en
schoon in 't mannetje, maar minder zichtbaar in het
wijfje. In den zomer zijn zij bruin, fraai gestreept
en gespikkeld met oranje, wit en zwart; en in dat
jaargetijde zijn de hanen zeer moedig en schoon;
maar de hennen zijn niet zoo fraai; zijnde over het
geheel bruin. In 't laatst van den herfst worden
zij keurlijk wit, en hunne pooten en voeten tot aan
de nagels zijn warm gedekt met vederen. In 't
laatst van september en in het begin van oktober
versamelen zij in troppen van honderden, en begeven
zich van de open vlakten en kale gronden (waar
zij gemeenlijk broeden) naar de boschen en rijs-
wilgen, daar zij te samen in een staat van maatschap-
pij leven, (tot dat ze door) hunne gemeene vijanden,
de havikken en jagers, verstrooid worden. Zij zijn
ver de talrijkste van alle de soorten van veldhoen-
ders, welke aan de *Hudsons baai* gevonden worden;
en in sommige plaatzen, waar men hen een geruimen
tijd ongestoord laat blijven, is hun getal veeltijds zoo
groot, dat het bijna alle geloof te boven gaat. Ik
zal gewis de waarheid niet te kort doen, wanneer ik
verzekere, dat ik 'er meer dan vierhonderd in een
trop bij elkander gezien heb, om en nabij *Churchill*
rivier; maar het grootste getal, 't welk ik ooit zag,
was aan de noordzijde van *Port Nelson rivier*, toen
ik met de *Paket* in maart 1768 terug keerde; op
dien tijd zag ik 'er duizende vliegen naar 't noorden,
en de gansche oppervlakte van den besneeuwden
grond scheen te wemelen van die, welke bezig waren
met te azen op de toppen van de lage wilgen. Sir
THOMAS BUTTON meld, dat toen hij in 't jaar 1612

in *Port Nelsons rivier* overwinterde, zijn scheepsvolk agttienhonderd dozijn van deze vogels doodde, waar aan ik geen reden heb te twijvelen; en de heer JEREMIE, voortijds gouverneur aan *Tork fort*, toen die plaats in het bezit der Franschen was, en *fort Bourbon* geheten werd, verzekerd, dat hij met negen- enzeventig anderen niet minder aten (dan negentigduizend patrijzen en vijftigduizend haazen in eenen enkelen winter enz.; het welk, gevoegt bij de menigte van wildbraad, ganzen, eendvogels enz. alle in zijn verhaal opgeteld, dat jaar gedood werden, het getal zoo groot maakt, dat het naauwlijks mogelijk is te begrijpen, wat tagtig menschen daar mede konden doen; want negentigduizend patrijzen en vijftigduizend hazen, verdeeld door tagtig, bedragen niet minder dan elfhonderd vijftig patrijzen en driehonderd twaalf hazen voor ieder man. Dit is te veel, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat het noch de tijd der hazen noch die der patrijzen was, noch dat men dezelve langer dan zeven maanden van 't jaar bij menigte bekomen kan. Veertigduizend patrijzen en vijfduizend hazen, dunkt mij, zouden nader aan de waarheid komen, en men zal, bij narekening, bevinden, dat dit getal voorraad genoeg moest uitleveren voor tagtig menschen, gedurende zeven maanden, uitgezonderd het ander wild, dat nog tuschen beide geschoten wierd. Deze vogels wegen gemeenlijk van agttien tot tweeëntwintig oncen, als zij pas gedood zijn. Zomtijds vind men 'er onder die dat gewigt halen als men ze klaar heeft gemaakt, om aan 't spit gestoken te worden; maar deze zijn zoo zeldzaam dat men 'er niet op moet rekenen, en dewijl ze altoos

in scheepsvolk
doodde, waar
en de heer
York fort, toen
was, en fort
hij met negen-
an negentigdu-
haazen in eenen
bij de menigte
z. alle in zijn
werden, het
vlijks mogelijk
en daar mede
d. patrijzen en
oor tagtig, be-
d. vijftientig
en voor ieder
er men in aan-
tijd der hazen
men dezelve
at bij menigte
en vijfduizend
n de waarheit
bevinden, dat
uitleveren voor
nden, uitgezon-
beide geschoten
ijk van agttien
s gedood zijn.
t gewigt halen
aan 't spit ge-
o zeldzaam dat
wijl ze altoos
on

onder die van gemeene grootte gevonden worden,
heeft men geene reden om te vermoeden, dat ze van
eene andere soort zijn. Daar nu alle deze over
grootte patrijzen bekend staan voor hanen, is het meer
dan waarschijnlijk dat zij onvolkomen wezens zijn, en
groot en vet worden gelijk onze kapoenen: ook
al wie gelegenheid heeft gehad van deze grootte
patrijzen te proeven, zal gewisfelijk toestaan, dat zij
de gemeene soort zoo zeer overtreffen in smaak als
in grootte. Men heeft in deze vogels, even als in
de rots-patrijzen, opgemerkt, dat zij voorzien zijn
van een bijgevoegd gewaad, zoo als men 't noemen
mag; want elke veder, van de grootste tot de klein-
ste, uitgezonderd de schaft en staartvederen, zijn alle
dubbel. De benedenveder is zacht en donzig, uit-
spruitende van de schaft naar boven, en wonderbaar
geschikt voor hunnen staat, dewijl zij niet alleen de
koudste winters tarten, maar de soort, van welke ik
hier spreek, begraaft zich altoos onder de sneeuw
tegen den nacht, en komt tegen dat het dag wordt
weder te voorschijn, om voedsel te zoeken. 's Winters
vind men ze gemeenlijk aan de oevers der rivieren
en der kreken, aan de kanten van meiren en poelen,
en op de vlaktens, welke overvloed hebben van
dwergwilgen; want in den winter leven ze altoos
van de botten en toppen dier boomen. Des zomers
eten zij bessen en klein kruid. Hun voedsel, in den
winter zoo droog en wrang zijnde, maakt het voor
hen noodzakelijk een grootte hoeveelheid grind te
verzwelgen, om verduwing te bevorderen; maar
de grootte diepte der sneeuw maakt dit gruis zeer
schaars voor hen in dat jaargetijde. De Indianen
daarop gepeins hebbende, dagten de wijze uit, thans
Q 3 bij

Hi de Engelfchen in gebruik, om namentlijk hen in netten te vangen, door middel van het eenvoudige lokkias van een hoop grind. De netten, ten dien einde bereid, zijn van agt tot twaalf voeten vierkant in een houten raam gezet, en gewoonlijk op het ijs van rivieren, kreeken, poelen en meiren geplaatst, omtrent honderd roeden van de wilgen, maar in zommige plaatzen niet half zoo ver. Onder 't midden van 't net wordt een hoop sneeuw, van één of twee schepels, ter neder geworpen, en wanneer dien hoop stijf ineen is gewerkt wordt dezelve met grind bedekt. Om de netten te stellen, als alles dus gereed is gemaakt, daartoe heeft niets anders dan de eene zijde van het raam opteligen en 'er twee kleine stokken, van omtrent vier voeten lang, onder te zetten: men hecht vervolgens een lijn aan die stokjes, welke lijn lang genoeg is om tot aan de naaste wilgen te reiken, waar het een' einde vast gemaakt wordt, en zoodanig ingericht dat een mensch 'er bij kan komen, zonder van de vogels, die onder 't net zitten, gezien te worden. Als alles dus gesteld is, hebben de vogelaars of jagers niets anders te doen, dan zich naar de naastbijgelegen wilgen en boschen te begeven, en als zij patrijzen zien aankomen dezelve naar 't net te drijven, het welk bij wijlen niet moeilijk valt, dewijl die vogels gemeenlijk als kuikens vooruit loopen, en zomtijds niet eens behoeven naar 't net gedreven te worden; want zoo rasch zij den zwarten grind-hoop gewaar worden op de witte sneeuw, vliegen zij zelf 'er heen. De jager begeeft zich dan naar het einde van de lijn, let op de bewegingen der vogels, en als hij bespeurt dat 'er zoo veele bij 't grind zijn als het

net

mentlijk hen in
het eenvoudige
etten, ten dien
voeren vierkant
onlijk op het ijs
meiren geplaatst,
vilgen, maar in
Onder 't midden
van één of twee
anneer dien hoop
e met grind be-
alles dus gereed
anders dan de
n en 'er twee
eten lang, onder
een lijn aan die
om tot aan de
een' einde vast
gericht dat een
in de vogels, die
den. Als alles
of jagers niets
e naastbijgelegen
als zij patrijzen
te drijven, het
dewijl die vogels
en, en zomtijds
even te worden;
ind-hoop gewaar
zij zelf 'er heen.
t einde van de
gels, en als hij
grind zijn als het
net

net kan dekken, trekt hij schielijk de stutten van 't
net, waar aan de lijn vast is, weg, het net valt vlak
op de sneeuw neder en bedekt het grootste gedeelte
der vogelen, welke onder hetzelfde zijn. De jager
loopt als dan zoo schielijk mogelijk naar 't net, en
doodt alle de vogels, staande dezelve tegen 't achter
hoofd. Hij zet vervolgens het net weder op, neemt
alle de gedoodde vogels mede, ten herhaalt het werk
zoo dikwijls als het hem behaagt, of zoo lang als 'er
zich vogels vertoonen. Door dit eenvoudig toestel
heb ik meer dan driehonderd patrijzen in éenen
morgen door drie lieden zien vangen; en zij zouden
'er veel meer hebben kunnen bekomen als zij gewild
hadden. Vroeg 'smorgens bij 't aanbreken van den
dag, en even na den middag is het de beste tijd voor
deze jacht. Het is zeer gemeen 'er van dertig tot
zeventig in een' slag van 't net te vangen; en in
den winter van 1786 vond MASTER PRINCE, toen
schipper van een sloep aan *Churchill rivier*, in twee
halen 'er tweehonderd en vier stuks. Deze patrijzen
zijn geenzins alle jaren even menigvuldig; in 'zom-
mige winters heb ik ze zoo schaars gekend, dat het
niet mogelijk was om 'er eenige met de netten te
vangen, en alle die men met den snaphaan kon be-
komen, leverden in een geheele week naauwlijks den
kost voor eenen dag aan het volk gedurende den
ganschen winter; maar in den winter van 't jaar 1785
waren zij zoo menigvuldig om en nabij *Churchill*, en
zoo veel en werden 'er aan de faktorij gebragt, dat ik
'er meer dan tweeduizend van aan de varkens gaf.
Tegen het einde van maart of het begin van april,
beginnen deze vogels hunne witte vederen te ver-
wisselen tegen hunne schoone zomerpluimadij, en de

eerste bruine veders vertoonen zich aan den hals (*) en verspreiden z'ch allengskens over 't gansche lichaam; maar hun zomergewaad is zelden voltooid voor julij. Men maakt van de vederen dezer vogels uitmuntende bedden, en dewijl ze een verval zijn voor de jagers, worden ze gemeenlijk verkogt aan den kaptein en de stuurlieden van de schepen der Maatschappij tot den geringen prijs van drie stuivers het pond.

ROTS-PATRIJZEN. Deze soort van veldhoenders heeft in den winter dezelfde kleur als de vorigen, maar is niet zoo groot van stuk, hebbende gemeenlijk niet meer dan twee derde van 't gewigt. Zij hebben een zwarte streep van den bek tot aan het oog, en verschil-

(*) De heer DRAGGE merkt in zijne *noordwesten doortogt* aan, dat wanneer de patrijzen van kleur beginnen te veranderen, de eerste bruine veders zich aan den stuit vertoonen; maar zulks is zoo ver van een algemeenen regel te zijn, dat een Hudsoniaan om die gedagten moet lachen. Dat de heer DRAGGE nooit het dergelijks zag, wil ik niet zeggen, maar wanneer de natuur zoo ver van haren loop afwijkt, geschied zulks buiten twijfel toevallig; en niets is zoo waarschijnlijk dan dat de veders, door den heer DRAGGE opgemerkt, door een havik waren uitgeplukt, en daar de gewone tijd van vederverwisseling nabij was, vervulde de zomerveders de plaats van de verlorenen; want van de menige honderd duizenden, die ik heb zien dooden, zag of hoorde ik nooit dat de verwisseling aan den stuit begon.

den hals (*)
gansche lig-
den voltooid
dezer vogels
n verval zijn
verkogt aan
schepen der
drie stuivers

oenders heeft
gen, maar is
meenlijk niet
j hebben een
og, en ver-
schil-

noordwesten
an kleur be-
veders zich
zoo ver van
Hudsoniaan
eer DRAEGE
eggen, maar
oep afwijkt,
en niets is
or den heer
a uitgeplukt,
sseling nabij
an de verlo-
nden, die ik
dat de ver-

schillen in aart en manieren van den wilgen patrijs.
Zij komen nooit veel in de bosschen of onder't wil-
gen hout, maar tarten de felste koude op de opper-
vlakten. Zij azen altoos op de botten en toppen van
den lagen berk, en zetten zich vervolgens gemeenlijk
op de hooge sneeuw-richels neder met hunnen kop
in den wind. Zij worden in netten gevangen, gelijk
de wilge patrijs, want als zij grind ontberen, zijn
hunne bekken zoo verbazend sterk, dat zij een ge-
noegzame hoeveelheid uit de rotzen pikken. Behalven
dat zij zoo veel kleiner zijn dan de vorige soort, is
hun vleesch geenzins zoo goed, zijnde zwart, hard
en bitter. Zij zijn in 't algemeen, gelijk de hout-pa-
trijs of ten uitersten wild of ongemeen mak, in 't
laatste geval heb ik iemand gekend, die binnen wei-
nige uren 'er honderd en twintig van doodde; want
daar zij gemeenlijk bij groote troppen vliegen, kan
de jager 'er menigmaal zes of agt in eens schieten.
Deze rots-patrijzen verwisfelen, gelijk de wilg-patrijs
hunne vederen in een zomerpluimaadje van een al-
lerschoonst gespikkeld bruin; en zijn in dat jaarge-
tijde zoo taai, dat ten zij ze in den kop of in 't le-
ven geschoten worden, zij met het grootste deel ha-
gel weg zullen vliegen, als de grootste vogel dien ik
hen. Zij laten zeer veel liefde blijken voor hunne
jongen, want terwijl zij op eijeren zitten, zullen zij in
stede van die te verlaten, zich eerder met de hand
van 't nest laten nemen (*). Duiven van eene klee-
ne

(*) Behalven de reeds gemelde vogels, die bestendig
een schotel op onze tafels van *Hudsons baai*, naar de
onderscheiden jaargetijden uitmaken, verzekerd de Heer

ne gestalte, niet grooter dan een lijster vind men in zommige zomers zoo ver noordwaards als *Churchill rivier*. De bek is vleeschkleurig, de schenkels of Pooten rood, en het grootste gedeelte van de pluimaadje van een ligte of blauwe kleur. In de binnenlandsche landstreeken vliegen zij in groote troppen, en zetten zich op de populier-boomen in zulk groot aantal neder, dat ik 'er wel twaalf in eens heb zien schieten. Zij azeri gemeenlijk op de knoppen der populieren, en zij maken een goed eten, maar zijn zelden vet. Zij maken hunne nesten in de boomen, even gelijk de houtduif doet, leggen nooit meer dan twee

JEREMI, dat in den tijd, toen hij gouverneur te *Tork fort* was, de trapgans gemeenlijk wierd opgedischt, maar sedert dat fort bij den vrede van *Utrecht* in 1773 aan de Engelsche is overgeleverd, hebben geen van de bedienden der Maatschappij 'er ooit een dier vogels gezien; ook blijkt het siet uit alle de dagboeken, welke de Maatschappij der *Hudsons baai* thans in handen heeft, dat een dier vogelen in de zuidlijkste deelen van de *baai*, veel minder te *Tork fort*, dat op 57° noorderbreedte ligt, gezien is, zoo dat hier een voornaam abuis, of een opzettelijk oogmerk om te misleiden plaats moet gehad hebben. Trouwens zijn verslag van de landstreek, daar hij onmiddelijk zijn verblijf hield, en de voordbrngzels van het zelve, zijn zoo verkeerd opgegeven, dat zij de minste aandagt niet verdienen. Zijn Collega DE LA POTRIE is verzekerd al mede het bestaan van den trapgans in die gewesten, doch even zoo verkeerdelijk en tegen de waarheid aanlopende.

twee eijeren, en zijn zeer schaars nabij de zeekust en de noordelijke strecken van *Hudsons baai*.

De ROODBORST LIJSTERS, gemeenlijk aan de *Hudsons baai* rood-vogels geheten, maar van andereu de zwart-vogel genoemd, uit hoofde zijner zang, en van anderen de amerikaansche kramsvogels, vertonen zich gemeenlijk aan *Churchill rivier* tegen het midden van maj, zij maken hun nest van modder, gelijk de engelsche lijster, en leggen vier zeer fraije blauwe eijeren. Zij hebben een luiden aangename zang, welken zij gemeenlijk 's morgens en 's avonds doen hooren; wanneer zij op den eenen of anderen hoogen boom nabij hunne nesten zitten; maar zoo haast de jongen vlug zijn, zingen de ouden niet meer, en verhuizen vroeg in den herfst naar 't zuiden. Zij zijn geenzins talrijk, en worden gemeenlijk bij pareu gezien; zij worden nooit gezocht als een artikel van voedsel; maar als de Indiaansche jongens hen dooden, worden ze voer een goed eten gehouden, alhoewel zij steeds azen op wormen en insecten.

De TOUKAN of GROOT-BEK. Deze zwierige vogels bezoeken *Churchill rivier* in zommige jaren reeds in in 't laatst van maart, maar zijn geenzins veelvuldig; zij worden altoos bij paren gezien, en azen gemeenlijk op de knoppen van populieren en wilgen. Het mannetje heeft allerschoonste karmozijn kleurde veders, die van het wijfje zijn van een dof vuil groen. In gedaante hebben zij veel van den engelschen goudvink, maar zijn wel eens zoo groot. Zij maken hunne nesten in de boomen, zomtijds niet ver boven den grond; leggen vier witte eijers, welke zij altoos in juni broeden. Men zegt, dat zij in de lente aangenaam zingen, schoon ik hun zang nooit hoor-

hoorde, men weet, dat ze al vroeg in den hefst zich naar 't zuiden begeven. De Engelschen, aan *Hudsons baai* verblijf houdende, noemen dezen vogel gemeenlijk de amerikaanſche rood vogel.

SNEEUW GRELGORSSSEN, algemeen aan de *Hudsons baai* bekend bij den naam van sneeuw-vogels, en in de eilanden van *Orkney* bij den naam van sneeuw-vlokken, uit hoofde, dat zij deze gewesten met zulk eene menigte bezoeken, dat zij het zaad zoo ras verſlinden als het gezaaid is, en in zommige jaren den boer nopen voor de tweedemaal zijne akker te bezaaijen, en zomtijds wel voor de derdemaal. Deze vogels vertoonen zich aan de noordlijke zetels van de *baai* tegen het laatste van mei of 't begin van april, wanneer ze zeer vet en niet min lekker van smaak zijn als een ortolan. Op hunne eerste aankomst azen zij alleen op gras-zoden, en bezoeken graag de misthoopen. Op dien tijd worden ze gemaklijk bij menigte gevangen onder een net, onder welk men haver-gort gestrooit heeft; maar bij 't naderen van den zomer azen zij veel op wormen en worden dan zoo sterk niet gezogt. Zij vliegen zomtijds in zulken grooten zwermen, dat ik 'er wel eens twintig in een schot doodde, en ik ken menſchen, die in een schot 'er eens zoo veel doodden. In de lente is hunne pluimaadje aartig gefchakeerd met zwart en wit; doch hunne zomervederen mogen zwierig, schoon niet vrolijk geheten worden; in eene kouw leven zij lang, hebben natuurlijk een aangenaamen zang, en als ze bij kanarie vogels hangen, bootzen zij den zang van die na. Ik heb veelen van deze sneeuw-vogels in dezelfde kamer bij kanarie vogels gehad, en bij die gelegenheid bemerkt, dat zij zoo wel in den win-

winter als in den zomer zingen; maar zelfs opgesloten, verwisselen zij hunne vederen, even als in den wilden staat. Deze soort van vogels schijnt de koudste oorden te beminnen, want bij 't naderen van de lente vliegen zij zoo ver noord op, dat de plaatsen, waar zij broeden aan de bewoners van *Hudsons baai* niet bekend zijn. In den herfst keeren zij in grooter troppen naar 't zuiden, en worden dikwijls bij menigte geschoten, om dat men ze voor een zeer lekker eten houdt; in dat jaargetij, evenwel, zijn zij geenzins zoo goed als wanneer zij zich in de lente laten zien.

DE ERKUIFDE OF GEKROONDE WITTE GEELGORS. Deze soort is kleiner dan de vorige, en komt zelden voor juni ten voorschijn. Zij broeden in de meeste streken van de baai, maken hunne nesten altoos op den grond, aan den wortel van een kreupelwilg of doornbesen-struik. Zoo lang hunne jongen nog kaal zijn fluiten zij verrukkelijk, maar zoo haast die beginnen vlug te worden zingen zij niet meer maar nemen vroeg in september de wijk naar 't zuiden.

LAPLANDSCHE VINK. Deze vogel is gemeen aan de *Hudsons baai*, en verhuist nooit naar 't zuiden in de koudste winters. In dat jaargetijde houdt hij zich meest op in de vlaktens bij den jeneverbesenboom, en aast op de kleine knoppen van dien boom als mede op graszoden, maar bij 't naderen van den zomer vliegt hij verder noord om te broeden. Eene verscheidenheid van kleuren is dezen vogel eigen, hij is aller schoonst getekend met een rood voorhoofd en roode borst. Hij is zeer gemeen in de lente, en wordt dikwijls in de netten gevangen, welke voor den

den sneeuwvogel gezet worden; in de kotw geplaatst, heeft hij een lieflijken zang, maar opgesloten leeft hij niet lang, schoon hij gemeenlijk zeer vet sterft.

LEEUWRIKKEN, mede tamelijk verschillende van kleuren, houden zich des zomers in deze gewesten op, en komen daar altoos in mei, maken hare nesten op den grond, gemeenlijk aan den kant van een steen of aan den wortel van een kleene struik, zij leggen vier gespikkelde eijeren en brengen hunne jongen in junijs voord. Bij hunne eerste aankomst, en tot dat hunne jongen vlug zijn, zingt het mannetje doorgaans, en stijgt gelijk de veld-leeuwerik zeer hoog in de lucht, en daalt gemeenlijk in een loodlijnige streek tot zijn nest neder. Hun gezang is helder en aangenaam, maar is niet zeer verscheiden, en zoo haast de jongen vlug worden zingen zij niet meer, zij vertrekken vroeg in 't najaar naar 't zuiden. Zij kunnen geen opsluiten dalden, zingen in dien staat nooit, en leven zelden lang.

De MEES word gewoonlijk in *Hudsons baai* zwartkap, geheten. Dit kleine vogeltje verduurd de hardste winters, en aast in dat jaargetijde op de zaden van het lange biezen gras, maar in den zomer op gekorven diertjens en besen. De zuid-Indianen noemen dezen vogel kist-kist-hefhis, naar een ginnekend geluid, het welk zij maken, het welk veel in klank naar dat woord gelijkt.

ZWALUWEN bezoeken deze oorden in verbazende menigte, en zijn zeer gemeenzaam, zij maken hunne nesten in geheime gemakken, in stallen en andere buitenschuren, welke veel bezogt worden. Zij maken zeldzaam hunne vertoening aan *Churchill rivier* voor

junij, en trekken vroeg in augustus naar 't zuiden. Even als de Europeasche zwaluw komen zij in groote troppen bijeen, maken verscheiden omwendingen om de broeïnesten, en nemen dan hun afscheid tot het volgend jaar. Ik kan mij niet herinneren eenige dier vogels gezien te hebben ten noorden van de *Zekalven rivier*.

Het GEKUIFD KAAUWTJE (MARTIN in 't Engelsch) bezoekt insgelijks de *baai* in groote menigte, maar zeldzaam verder noord dan *Churchill rivier*. Zij maken gemeenlijk hunne nesten in hollen, welke in steile klippen der rivieren zijn, en leggen, gelijk de zwaluw, vier of vijf gespikkelde eijeren; zij keeren in augustus naar 't zuiden. Aan de noordzetels zijn ze op verre na zoo mak niet als de zwaluw.

De AMERIKAANSCH KRAANVOGEL (*hooping crane*). Deze vogel bezoekt de *Hudsons baai* in de lente, schoon niet in menigte. Zij worden gemeenlijk slechts bij paren gezien, en zulks niet zeer dikwijls. 't Is een vogel van verbazende grootte, dikwijls zoo groot als een kalkoen, de groote lengte van den bek, de hals en de pooten geven hem eene lengte van gemeenlijk zes voeten; zommige zijn nog langer. Zijne vederen zijn zuiver wit, uitgezonderd de scharpennen, die zwart zijn; de kroon of kuif is gedekt met een rood vel, dunnetjes bezet met een zwarte borstelkrim, de pooten zijn lang en zwart. — Hij houdt zich gemeenlijk bij de open zwampige plaatzen, aan de kanten der rivieren en aan de zoomen van meiren en poelen op, aast op kikvorschen en vischjes, en wordt voor een goed eten gehouden. De vleugelbeenderen van dezen vogel zijn zoo lang en dik, dat ik 'er tamelijke goede fluiten van gezien heb. Hij heeft

heeft zelden meer dan twee jongen, en begeeft zich vroeg in 't najaar naar 't zuiden.

De **BRUINE KRAANVOGEL**, deze soort is veel kleiner van gestalte dan de vorige, halende zelden drie en een halve voet, en doorgaans geen zeven pond wegende. Zijne nesten en levenswijze komen nabij aan die van den amerikaanschen kraan, zij hebben nooit meer dan twee jongen, en dezen zijn zelden vlug voor september. Zij worden hooger noordwaart gevonden dan de vorigen, want ik heb 'er vercheid den van geschoten op *Marme-iland*, en heb hen aan het vaste land op de hooge noorder breedte van 65° gevonden. Zij worden gemeenlijk voor goede spijs gehouden, en om de gedaante van 't ligchaam, wanneer ze voor 't spit toebereid zijn, den naam gegeven van de noordwestelijke kalkoen. Deze vogel heeft iet zeer bijzonders, namentlijk dat de krop grooter is dan die van een zwaan, en aanmerkelijk zoo in de jongen. De bruine kraanvogels ziet men dikwijls bij heel stil wêr verbazend hoog in de lucht, vliegende altoos in kringen, tot dat ze allengskens bijna buiten het gezicht geraken; nogthans is hun geluid zoo schel, dat de jager, eer hij ziet waar ze zijn, dikwijls meend dat ze zeer nabij hem zijn; zij bezoeken *Hudsons baai* in vrij grooter menigte dan de vorige, en zijn zeer goede spijs.

BUTOOREN of **ROERDOMPEN** zijn in den zomer gemeen aan *Tork fort*, maar worden zelden zoo ver in het noorden als *Churchill rivier* gevonden. Ik heb twee soorten van dien vogel gezien; zommige met achgrauwe, andere met allerfraaiste grasgroene pooten en zwierige vederen. Zij houden zich altoos aan de moerassen en dras gronden, als mede aan de

de oevers der rivieren, daar veel riet en lang gras groeit, op; zij azen gemeenlijk op insecten, die in 't water geboren worden, en waarschijnlijk op kleine kikkers; en alhoewel ze zelden vet zijn, leveren zij toch gemeenlijk een goed eten. Zij zijn gezins talrijk, zelfs niet aan *Tork fort* noch ook in de zuidelijkste gewesten van de *baai*, die ik bezocht.

WULPEN. Er zijn soorten van dezen vogel, die zich in den zomer bij menigte aan de *Hudsons baai* ophouden, en in alle de ommestreeken daarvan broeden tot op de noorder breedte van 72°; de grootste van deze soorten wordt door den grooten natuurkundigen heer **PENNANT** bij den naam van wulp der *Esquimaux* onderscheiden. Zij houden zich altoos nabij de kust, pasfen op het laagwater getijde, wanneer zij bij menigte op zee-insecten azen, welke zij hier aan den kant der steenen overvloedig vinden. Zij vliegen zoo stevig als een houtsnep, antwoorden op een gefluit dat naar het hunne gelijkt, drijven lang op hunne wieken, laten zich gemakkelijk schieten, en zijn zomtijds een uitmuntend eten. De andere soort van wulp is in kleur en gedaante juist als de vorige, schoon iets kleiner en eenigzins verschillende van levenswijze: zij komen nooit aan den waterkant, maar houden zich altoos tuschen de rotzen en drooge klippen op; zij azen op besfen en op insecten. Het vleesch van dezen vogel wordt algemeen beter geacht dan dat van den vorigen, doch zij zijn zoo menigvuldig niet. Deze soort van wulp word zelden noordelijker gevonden dan *Eijersrivier*.

De SPITS-SNIP (Jack-Snipe). Deze vogel bezoekt des zomers *Hudsons baai* in groote menigte, maar wordt zelden ten noorden van de *Walvisch-bogt* gezien. Zij

II. DEEL.

R

ver.

vertoonen zich niet voor dat het ijs der rivieren los is, en vertrekken vroeg in 't najaar naar 't zuiden. Gedurende hun verblijf in 't noorden, houden zij zich aan de moeraslige zeekanten en aan oevers van groote rivieren op. In manier en vlugt gelijken zij naauwkeurig de spit-snip van *Europa*; en als zij vliegen, blijven zij op zulk een afstand van elkanderen, dat de jager maar zelden 'er één of twee in éne schoot kan treffen. Hun vleesch is in geen en deele zoo lekker als dat van den Engelschen snip.

ROODE POEL-SNIPPEN, gemeenlijk aan de noorder zegels van *Hudsons baai* plevieren genaamt. Deze vogels bezoeken de stranden van dat gedeelte in groote vlugten, en houden zich meest op aan de moeraslige kanten en zoomen der poelen. Zij passen ook altoos op het laagwater-tij, gelijk de wulpen der *Esquimaux*, vliegen tot aan den rand der afgeloopene zee, en azen op een kleinen visch, die veel van een garnaat heeft; maar als de vloed begint, begeven zij zich naar de moerige gronden. Zij vliegen bij zulke groote troppen, en zoo dicht bij elkanderen, dat ik er dikwijls twaalf in één schot van getroffen heb: en de heer WATKINSON, die lang resident te *Fark font* was, heeft 'er eens tweeënzeventig in één schot gedood; maar toen zaten die vogels bij elkander. Om en nabij *Churchill rivier* zijn ze zeldzaam vet, schoon tamelijk vleeschig, algemeen zijn ze een goed eten. Zij wegen gemeenlijk van tien tot dertien oncen; het wijfje is altoos grooter dan het mannetje en verschilt in kleur van hetzelfde, zijnde van een veel lichter bruin. Zij begeven zich naar 't zuiden lang voor dat de vorst begint, evenwel heb ik dien vogel tot op 71° 50' noorderbreedte gezien.

Da

De GEVLAKTE POEL-SNIP, in de *Hudsons baai* bekend bij den naam van geelpoot. Deze vogels bezoeken insgelijks die landstreek in groote menigte, maar meer nog de inlandsche plaatzen, en houden zich gewoonlijk op aan de lage modderige oevers der rivieren. Des zomers zijn ze algemeen zeer mager, maar laat in den herfst zijn ze, om het zoo te noemen, een enkele klomp vet. Deze vogel, met veele andere trekvogels, zag ik in grooten getale tot op de noorderbreedte van $71^{\circ} 52''$, en aan *Tuck fort* weet ik, dat ze in 't laatst van october geschoten zijn, in welken tijd zij op zijn best, en eene uitmuntende knap zijn, vooral wanneer men 'er een stukje pasteideeg om doet en ze dan bij appelmoes kookt; want ze zijn indedaad te vet, om in dat jaargetijde gebraden of enkel gekookt geëten te worden.

HEBREDISCHE STRANDLOOPERS: maar gemeener aan de *Hudsons baai* bekend bij den naam van walvischvogels, uit hoofde dat zij op den dooden romp van deze vissen, welke dikwijls aan 't strand liggen, azen, als mede op waden, die uit de plaats, welke door vliegen aangestoken is, voortkomen. Deze vogels bezoeken deze strecken bij verbazende menigte, en houden zich altoos dicht aan den zoom der zee. Zij mogen, gewis, schoone vogels genaamt worden, alhoewel hunne pluimaadie niet zwierig is; zij zijn gewoonlijk zeer vet, en smaken, wanneer zij maar pas gedood zijn, zoo sterk naar traanölle, dat ze gansch niet aangenaam voor 't verhemelte zijn, zij worden evenwel veel geëten van de dienaren der Maatschappij. Bij 't naderen van den zomer vliegen zij zoo ver ten noorden van *Churchill rivier*, dat men niet juist weet waar ze broeden, schoon zij in die

streek blijven tot het begin van juli en vroeg in den herfst terug komen. Het zijn geenzins groote vogels, want zelden wegen zij vier oncen. De bek is zwart, de pluimaadie vrij bont met wit en zwart, en poaten en voeten zijn van eene allerschoonste orange kleur; zij komen naauwkeurig overeen met den vogel door den heer PENNANT beschreven, uitgezonderd dat ze veel langer zijn.

PLEVIEREN, gemeenlijk haviks-oogen gheten, wegens hunne waakzaamheid van zich niet te laten naderen daar zij zitten. Wanneer deze vogels vliegen doen zij het snel en onregelmatig, vooral als zij alleen zijn of in kleine troppen. Aan *Churchill rivier* zijn ze geenzins talrijk, maar ik heb ze aan *Tork fort* in het najaar van 1773 in zulke groote troppen gezien, dat de heer FERDINAND JACOBS, als toen gouverneur, de heer ROBERT BODY, chirurgijn, en ik zelv', in éenen enkelen achtermiddag 'er zoo veelen van doodden als twee menschen behoorlijk dragen konden. Zij azen gemeenlijk op insecten, en zijn ten allen tijde goed eten, maar laat in 't najaar aller uitmuntendst. Zij zijn geenzins overal even menigvuldig; en aar de noordzetels in de baai worden ze niet geteld onder die soort van wild gevogelte, dat algemeen toebrengt tot den stapel van voorraad, 't welk alleen gedood wordt uit weelde; maar naar men mij onderrigte worden te *Albanij fort* verscheiden vaten 'er van gezouten voor winter gebruik, en die kost voor goede spijs gehouden. Deze vogel brengt den zomer door in de eenzaamste en verst afgelegene noorderstreeken, want ik heb ze aan de *Koper rivier* gezien, alhoewel in die akelige gewesten slechts bij paren. De jongen van deze vogels verlaten hun nest

julij en vroeg in
zijn geenzins groote
ouder. De bek is
wit en zwart, en
allerfchoonste orange
vereen met den vo-
beschreven, uitge-

ogen, geheten, we-
ch niet te laten na-
deze vogels vliegen
vooral als zij alleen
rhill rivier zijn ze
aan *Tork fort* in
te troppen gezien,
is, als toen gou-
chirurgijn, en ik
dag 'er zoo veel
behoorlijk dragen
infecten, en zijn ten
in 't najaar aller
veral even menig-
te baai worden ze
gevogelte, dat alge-
voorraad, 't welk
maar naar men
fort verscheiden
gebruik, en die
zeze vogel brengt
n verst afgelegene
an de *Koper rivier*
westen slechts bij
als verlaten hun
nest

nest zoo haast ze gekipt zijn, en loopen, slechts in
weinige dagen, zeer vlug; bij nacht of in regenachtig
weder roepen de ouden hen te samen, en bedekken
ze met hunne vleugels op dezelfde wijze als onze
hen hare kicken doet.

ZWARTE ZEEHENNEN, in de *Hudsons baai* bekend
bij den naam van zeeduiven. Deze vogels bezoeken
de stranden van *Hudsons baai* en straten bij menigte;
maar nog meer de noordelijke gewesten, waar zij in
groote troppen te samen vliegen; naar den kant van
het zuiden ziet men hen slechts bij paren. Zij zijn
van een fraai zwart, maar niet glanzig, met scharlaken
roode pooten en voeten. In de zuidelijke gewesten
ziet men ze enkel bij paren; de dekvederen der
vleugelen zijn met wit afgezet. Zij hebben de
zwaarte van een winter-taling, doch uiterlijk schijnen
ze niet zoo groot. Zij maken gewoonlijk hunne
nesten in de holen der rotzen, en liggen twee witte
eijeren van een uitmuntenden smaak, maar naar even-
redigheid te groot voor den vogel. Mijn vriend, de
heer PENNANT, zegt, dat zij de koudste winters in
deze gewesten verduren, met zich altoos aan den
rand van 't ijs bij 't open water te houden; maar
dewijl de zee in dat jaargetijde verscheide mijlen ver
van den oever af bevroren is, geloof ik niet dat ie-
mands nieuwsgierigheid ooit groot genoeg geweest
zij, om de waarheid daarvan te gaan opnemen; 't is
zeer wel bekend dat zij nooit zich nabij het land
vertoonen, wanneer de vorst gestreng wordt.

NOORDSCHE DUKERS. Deze vogels, alhoewel ge-
meen in de *Hudsons baai*, zijn nogthans in 't geheel
niet menigvuldig; zij worden zelden bij de zeekust
gevonden, maar meerder in de verschwate meiren,

en gemeenlijk bij paren. Zij maken hunne nesten aan den kant van kleine eilanden of aan de zoomen der meiren en poelen; zij leggen maar twee eijeren en het is zeer gemeen slechts een paar met deszelfs jongen in een plas water te vinden; een groot bewijs dat zij niet graag in maatschappij leven. Zij zijn in *Hudsons baai* bekend bij den naam van lommen. Zij verschillen in foorten van de zwarte en roodhalsde duikers, hebbende een groote zwarten bek, bijna vier duimen lang; de rugvederen zijn van een glanzig zwart, fraai gestreept met wit, de buik zelf wit, en zij wegen zomtijds vijftien of zestien oncen. Hun vleesch is altoos zwart, hard ten visfig, evenwel wordt het van de Indianen geëten.

ZWARTHALS-DUIKER. Deze soort is fraijer dan de vorige, heeft een langen witte bek, de rug- en vleugelveders zwart, doch zwierig getint met purper en groen, en fraai getekend met witte spikkels. In grootte zijn ze gelijk aan de vorigen; maar zij duiken op 't geslikker van een snaphaan, en worden diensvolgens zeldzaam op 't water maar meest in de vlucht geschoten. Hun vleesch is even als dat der vorigen zwart en visfig, maar word steeds van de Indianen geëten. De huid van deze vogels is dik en sterk, men bereid ze meest met de veders daar aan, en dan dienen ze de Indiaanische mans tot mutzen. De huiden van den arend en raaf worden insgelijks met de veders daar aan bereid, en dienen tot hetzelfde gebruik, zij staan den wilden tot een hoofdekzel gansch niet onaangenaam.

ROODHALS-DUIKERS. Deze soort word insgelijks aan de *Hudsons baai* lomme geheten, maar in grootte zijn ze zoo ver beneden de beide vorigen, dat zij
zel-

ten hunne nesten
aan de zoomen
maar twee eijeren
paar met deszelfs
een groot bewijs
en. Zij zijn in
van lommen. Zij
en roodhalsde
n bek, bijna vier
van een glanzig
wik zelve wit, en
n oncen. Hun
, evenwel wordt

s fraaijer dan de
de rug- en vleu-
met purper en
e spikkels. In
; maar zij duiken
worden diens-
r meest in de
ven als dat der
steeds van de
e vogels is dik
de veders daar
mans tot mut-
aaf worden ins-
id, en dienen
wilden tot een

l insgelijks aan
aar in grootte
rigen, dat zij
zel-

zelden meer wegen dan drie of vier oncen. Zij
zijn, even als de andere soort van lommen, uitmunt-
tende duikers; zij azen altoos op visch, en als zij
hunnen prooi vervolgen, verwarren zij zich dikwijls
in de vischnetten, welke men aan de monden der
kreeken en kleine rivieren uitzet. Zij zijn talrijker
dan een der beide vorigen, ook vliegen zij bij troppen,
maar maken even als die hunne nesten aan den kant
van 't water, en leggen slechts twee eijeren, welke,
schoon sterk en visfig, altoos door de Engelschen
en Indianen geëten worden. De pooten van deze
drie soorten van lommen, zijn zoo dicht aan den stuit
geplaatst, dat dezelve hun van geen dienst op 't land
zijn, als buiten staat om 'er op te gaan; en wanneer
ze in dien staat gevonden worden, 't geen niet dik-
wijls gebeurt, kan men ze gemakkelijk grijpen, schoon
zij zich dapper met hunnen bek, die zeer hard en
scherp is, verweeren.

WITTE MEEUWEN. Deze vogels komen bij menigte
in de *Hudsons baai*, zoo wel aan de zeekusten als
landwaards in, en verspreiden zich waarschijnlijk over
het vaste land van *Amerika*. Zij vertoonen zich
gemeenlijk aan *Churchill rivier* omtrent het midden
van mei; maken hunne nesten op eilanden in de
meiren en rivieren; leggen twee gespikkelde eijeren,
en brengen hunne jongen voort in juni. Hunne
eijeren worden algemeen voor goed voedsel gehouden;
zoo wel als het vleesch van die, welke zich binnen
'slands ophouden, schoon zij azen op visch en doode
krenge. Zij houden hun verblijf in *Hudsons baai*
zoo lang in den natijds als de vorst hun toelaat voedsel
te vinden.

GRIJZE MEEUWEN. Deze vogels, alhoewel gemeen, zijn evenwel geenzins menigvuldig. Ik heb nooit de plaats geweten waar zij broeden, dewijl zij zich zelden aan *Churchill rivier* laten zien voor laat in den natijld, en daar blijven ze slechts tot dat het ijs zich aan de oevers begint te zetten. Zij bezoeken zelden de binneplandsche strecken. Zij zijn niet kleiner dan de vorigen, en in 't najaar zijn ze gemeenlijk vet. Hun vleesch is blank en maakt eene zeer goede spijs, en zij zijn, gelijk de meeste andere meeuwen, goed om in de vlugt geschoten te worden.

ZWARTE MEEUWEN. Gewoonlijk aan de *Hudsons baai* oorlogsvogel geheten, om dat zij een kleiner soort van meeuw, in dat land bij den naam van zwartkop bekend, vervolgen, en hem zijn prooi ontnemen. In grootte zijn ze veel minder dan de twee vorige soorten; maar, gelijk die, maken zij hunne nesten altoos op eilanden of aan de zoomen van meiren of poelen; zij leggen slechts twee eieren en worden op een zeer verren afstand van de zeekust gevonden. De lengte hunner vleugels is zeer groot naar evenredigheid van het ligchaam; de staart is eenvormig, en de twee middelvederen zijn vier of vijf duimen langer dan de overige. Hunne eieren worden altoos van de Indianen en Engelschen geëten; maar de vogel zelv' gemeenlijk verworpen, ten ware 'er gebrek aan mondbehoefstens zij.

ZWARTKOPPEN. Deze zijn de kleinste soort van meeuwen, welke ik ken. Zij bezoeken de zeekust van *Hudsons baai* in zulk eene menigte, dat men ze dikwijls bij troppen van honderden ziet; en ik heb gansehe schepels met eieren van hun zien garen op een eiland van zeer kleinen omtrek. Deze eieren zijn

oewel gemeen,
heb nooit de
lewijl zij zich
voor laat in
tot dat het ijs
Zij bezoeken
zij zijn niet klei-
ze gemeenlijk
ene zeer goede
lere meeuwen,
len.

in de *Hudsons*
zij een kleiner
den naam van
zijn prooi ont-
er dan de twee
aken zij hunne
zoomen van
twee eijeren en
an de seekust
is zeer groot
de staart is
u zijn vier of
Hunne eijeren
elfchen geëten;
pen, ten ware

afte soort van
ten de seekust
te, dat men
ziet; en ik
un zien gare
Deze eijeren
zijn

zijn een lekker eten, het dooir zoo goed zijnde als
dat van een versch gelegd ei van eene jonge hen,
het wit heeft een tint van half doorschijnend azuur;
maar de vogel zelf is altoos visfig. Hunne liefde
voor hunne jongen is zoo sterk, dat wanneer iemand
bestaat hunne nesten te berooven, zij hem aanvliegen
en zelfs met hunne wicken raken; en wanneer zij
eijeren misfen zullen zij gemeenlijk den roover een
groot end wegs vervolgen, en hunne droefheid te
kennen geven door een ongewoon fchreiend geluid.

Deze vogel mag gesteld worden bij het zwierig
gedeelte van de gevederde fchepping, schoon hij geen-
zins eenigen pronkveder heeft. De bek, pooten en
voeten zijn van een allerschoonst fcharlaken kleur; de
kruin zwart, en de overige vederen van een lig-
aschgrauw, uitgezonderd de fchaftveders, welke
aartig gestreept en getipt zijn met zwart, de staart
vorksgewijze. De vlugt of uitgestrektheid der vleugels
van dezen vogel is zeer groot naar evenredigheid van
het ligchaam. Zij worden zoo ver ten noorden ge-
vonden als tot hiertoe iemand geweest heeft, maar
vroeg in 't najaar wijken zij naar 't zuiden.

PELLIKAAN. Deze vogels zijn talrijk in de binnen-
landen van dit gewest, maar vertoonen zich nooit
aan de seekust. Zij houden zich meest op aan
grootte meiren, en maken hunne nesten op eilanden.
Zij zijn zoo zorgdragende voor hunne jongen, dat
'er gemeenlijk groote hoopen visch bij hunne netten
leggen te verrotten, waaruit eene afschuwelijken stank
ontstaat, welke men op een zeer wijden afstand kan
ontwaren. Het vleesch van den jongen pelikaan
word veel geëten van de Indianen; en daar die
jongen altoos zeer vet zijn, smelt men zeer veel van

dat vet, het welk in blazen voor winter gebruik bewaard wordt, om hetzelfde te vermengen met gestampt vleesch; doch als men het lang houdt, word het bitter en vunzig. De pellikanen van deze gewesten hebben omtrent de grootte van een gemeenen gans; hunne vederen zijn zuiver wit, uitgezonderd de scharpennen, welke zwart zijn. De bek is ten naastenbij een voet lang, ten de zak, welke van het uiterste einde der onderkaak tot aan de borst reikt, kan meer dan twee en een halve amsterdamsche mengelen houden. De huid dier vogelen is dik en taai, en wordt veeltijds van de Indianen bereid en tot zakken gemaakt, maar nooit tot kleeding gebruikt, alhoewel de vederen zoo hard, gevuld en duurzaam zijn als die van de lomme.

DUIKER-GANS. Word gemeenlijk aan de *Hudsons baai* (*Shell drake*) of brand-gans geheten. Deze vogels zijn zeer gemeen aan de zeekust, maar vliegen in de binnenlandsche strecken bij zeer grootte tropen. De bek is lang en smal, getand als een zaag; en zij hebben een bosch van vederen aan 't achterhoofd, welke zij naar welbehagen kunnen oprigten. Zij zijn alleruitmuntendste duikers, en zulke vernielers van visch, dat zij dikwijls verplicht zijn, 'er veele van uittetpuwen, alvorens zij kunnen opvliegen. Alhoewel niet veel grooter dan het mannetje van een wild eend, verzwelgen zij dikwijls vischen van zes of zeven duimen lang, en naar evenredigheid dik. De zulken, die zich binnenlands ophouden azen veel op krabben, welke zeer menigvuldig zijn in zommige ondiepe rivieren. In 't najaar zijn ze zeer vet, en schoon ze altoos op visch azen, is hun vleesch in dat jaargetijde zeer goed; zij blijven in die bin-

binnenlandſche ſtrecken zoo lang als de vorſt hun toelaat zich een beſtaan te verſchaffen.

ZWANEN. Er zijn twee ſoorten van dezen vogel, die in den zomer de *Hudſons baai* komen bezoeken, en eeniglijk in grootte verſchillen, want beider vederen zijn volmaakt wit, de bek en pooten zwart. De kleinſte ſoort houd zich meer aan de zeekust op, maar is niet talrijk, en wordt meest bij paren gezien, ook zomtijds bij enkelde, waarſchijnlijk, als de gade in hunne verhuizing naar 't noorden was omgekomen. Beide ſoorten broeden gewoonlijk op de eilanden, welke in de meiren zijn; de eiren van de grootſte ſoort zijn zoo groot, dat een derzelven genoegzaam is voor het maal van een geſchikt menſch, zonder brood of toefpijs. In de binnelandſche landſtrecken komt de groote zwaan het eerſt van alle de andere ſoorten van watervogelen voor den dag, en in zommige jaren laat hij 'er zich reeds in maart zien, lang voor dat het ijs in de riveren los is. In die tijden houden zij zich altoos bij de open waters, daar waterſtortingen en ſterke ſtroomen zijn, op, en aldaar worden ze dikwijls bij verbazende menigte door de Indianen geſchoten. Zij wegen gemeenlijk meer dan dertig ponden, en de mindere ſoorten van agtien tot vier en twintig ponden. Het vleesch van beiden is een uitmuntend eten; gebraden zijnde, ſmaakt het niet minder dan dat van jong rundvleesch, de jonge zwaantjes zijn eene lekkere knap.

Niettegenſtaande de grootte dezes vogels is hij zoo ſnel op de wicken, dat hij het moeilijkt te ſchieten is van alle de vogels, die ik ken, men moet ten minſten tien of twaalf voeten vooruit van hunne ſnebben aanleggen. Dit echter heeft alleen plaats, wanneer zij bij eene friſche koelte voor den wind vliegen,

gen, in welken tijd zij niet minder dan honderd mijlen in een uur kunnen afleggen; maar wanneer ze dwarswinds of tegen den wind opvliegen, maken zij slechts weinig vordering, en zijn dan gemakkelijk te schieten. In hunnen ruitijd zijn ze niet gemakkelijk optevatten, dewijl hunne breede voeten, met behulp hunner wicken hen in staat stellen, om zoo vlug en snel over de oppervlakte van 't water te loopen, dat geen Indiaan met zijn schopriem hem in een kanoo kan inhalen, en des moet men hen altoos schieten, want door het duiken en andere wendingen, maken zij het onmooglijk om met de hand gevat te worden. Men heeft verteld, dat de zwanen fluiten of zingen eer zij sterven, en hier van heb ik bij de dichters fraaije beschrijvingen gelezen; doch schoon ik 'er veelen heb zien dooden, heb ik nogthans niets dergelijks gehoord. 't Is waar, bij stille avonden heb ik hen na zonnen ondergang een zeker geluid hooren maken niet ongelijk aan dat van een waldhoorn, maar geheel zonder toonen of iets dat zoerluidendheid aanduid, en menigmaal heb ik tot mijn leedwezen bevonden, dat het geenzins hunnen dood voorspelde. De heer LAWSON, die zoo als de heer PENNANT aanmerkt, een naauwkeurig waarnemer was, noemt de grootste soort van zwanen zeer eigenaartig, trompetters, en de kleene, kuivers. Eenige jaren geleden, toen ik *Cumberland huis* bouwde, doodden de Indianen zulk eene menigte van deze vogelen, dat men eene verbazende hoeveelheid van dons en schaften tot een zeer geringen prijs zou hebben kunnen bekomen; maar sedert de ontvolking der inboorlingen door de kinderziekte, welke insgelijks de weinige, die in 't leven gebleven waren, naar

an honderd mij-
 jaar wanneer ze
 gen, maken zij
 gemakkelijk te
 niet gemaklijk
 en, met behulp
 om zoo vlug en
 ater te loopen,
 hem in een ka-
 en hen altoos
 n andere wen-
 a met de hand
 dat de zwanen
 ier van heb ik
 gelezen; doch
 en, heb ik nog-
 waar, bij stille
 gang een zeker
 an dat van een
 nen of iets dat
 alen heb ik tot
 geen zins kunnen
 n, die zoo als
 en naauwkeurig
 ort van zwanen
 kleene, kuivers.
 ind huis bouw-
 menigte van de-
 de hoeveelheid
 ringen prijs zou
 de ontvolking
 , welke insge-
 bleven waren,
 naar

naar andere strecken van 't land dreef, kan 'er geen voordeel niet die artikels gedaan worden, schoon ze in *Engeland* zoo hoog in prijs zijn (*).

GANZEN. Niet minder dan negen verschillende soorten van ganzen bezoeken des zomers de onderscheide strecken van *Hudsons baai*, namentlijk: 1°. De gemeene graauwe gans; 2°. De gans van *Canada*. 3°. De witte of sneeuw-witte gans: 4°. De blaauwe gans: 5°. De schater gans: 6°. De onvruchtbare gans, 7°. De ringel gans: 8°. De dunter gans: 9°. De boon gans.

GEMEENE GRAAUWE GANS. Deze vogel vertoond zich het eerst van alle de andere soorten van ganzen in deze gewesten, en in zomtijge vroege lenten komt hij reeds aan de *Churchill rivier* in 't laatst van april; maar gemeenlijker van den elfden tot den zestienden mei,

(*) De heer FENNANT, bij 't beschrijven van den fluitenden zwaan, maakt gewag van deszelfs luchtpijp: maar bij onderzoek bevind men dat de luchtpijpen van beide de soorten, welke *Hudsons baai* bezoeken, volkomen al eens zijn, schoon zij een gansach verschillend geluid geven. Het borstbeen van dezen vogel verschilt met dat van alle andere vogelen, die ik ooit gezien hebbe; want in stede van scherp en vast te zijn, gelijk dat van een gans, is het breed en hol. De luchtpijp gaat van het klapvles door deze holligheid, en van daar tot aan den onderbuik komende, keert dezelve in de borst, en voegt zich bij de long. Geen der zwanen soorten, welcke *Hudsons baai* bezoeken, zijn stom, maar 't geluid van de groote soort is sterker en ruwer, dan dat van de kleene.

mei; en eens was het den 26 mei, alvorens zich een eenige gans daar liet zien. Bij hunne eerste aankomst komen zij gemeenlijk bij paren, en zij houden zoo veel van de gezelligheid, dat zij regt op de stem aan vliegen, welke hun geluid nabootst; door dat middel zijn ze gemakkelijk te schieten. Zij broeden bij menigte op de vlaktens en aan de moerasfen om en nabij *Churchill rivier*; in zommige jaren kan men een verbazend aantal van hunne jongen bekomen, welke gemakkelijk kunnen tam gemaakt worden, doch nimmer willen leeren graan eten, ten ware men eenige oude ganzen met hun opvangt, 't welk gemaklijk geschied, als zij aan 't ruijen zijn. Op den negenden augustus van 't jaar 1781, toen ik mij aan 't *Prins van Wallis fort* ophield, zond ik eenige Indianen in kanoes de *Churchill rivier* op, om mij eenige ganzen te bezorgen, en in den namiddag zagen wij hen de rivier afkomen met eenen grooten troep ganzen voor hen uit; de jongen half volwasfen, en de ouden zoo sterk aan 't ruijen, dat ze buiten staat waren te vliegen, zoo dat met den bijstand van de Engelschen en Indianen, die als toen hun verblijf aan de plantaadje hadden, den ganschen trop ten getale van veertig en meer, binnen het hekwerk gedreven werdt, 't welk het fort omvangt, daar zij gevoederd en vet gemaakt wierden voor winter gebruik. Wilde ganzen gevangen, en op deze wijze gemest, zijn te kiezen boven de beste tamme ganzen van de wereld. Wanneer deze soort van ganzen volwasfen, en goed in orde zijn, wegen zij dikwijls twaalf ponden, maar meestal veel minder.

De CANADASCHE GANS of PISK-A-SISH, gelijk zij van de Engelschen aan de *Hudsons baai* genaamt wordt. Deze soort verschilt in pluimaadje niet van de vorige, maar is zoo groot niet; de bek is in evenredigheid veel kleiner, en het vleesch, veel blanker zijnde, wordt derhalven aan het zelve ver de voorkeur gegeven. Deze ganzen zijn op verre na zoo menigvuldig niet als de vorigen, en vliegen gemeenlijk verder naar 't noorden om te broeden; evenwel vinden men eenige weinige harer eijeren dicht bij *Churchill rivier*. Zeldzaam leggen deze beide soorten meer dan vier eieren, uit welken, zoo ze haar niet ontroofd worden, zij gemeenlijk vier jonge voordbrengen.

De WITTE of SNEEUW-GANS. Deze is de talrijkste van alle de vogel soorten, welke de noorderdeelen van de baai bezoeken, en vertoonen zich aldaar gemeenlijk agt of tien dagen na de gemeene graauwe gans. In 't begin van 't jaargetijde komen zij in kleine troppen, maar in 't midden en tegen het laatste einde, vliegen zij bij zulke verbazende vlugten, dat, wanneer zij strijken in de moerasige streken om te azen, de grond zeer ver heen, naar een sneeuw-veld glijkt. Wanneer zij aan dezelfde moerasige gronden azen met de graauwe ganzen, vermengen zij zich 'er nooit mede. Gelijk de graauwe gans, vliegen zij op 't geluid aan, 't welk het hare nabootst; in sommige jaren wordt 'er eene menigte gedood en ingezouten tot wintervoorraad; algemeen houdt men ze voor een goed eten, en zij kunnen, wanneer ze wel behandeld zijn, agttien maanden of twee jaren goed blijven. De Indianen zijn ver meer bedreven in het dooden van ganzen en van alle andere soorten van wild gevogelte dan eenige European, dien ik

im,

De

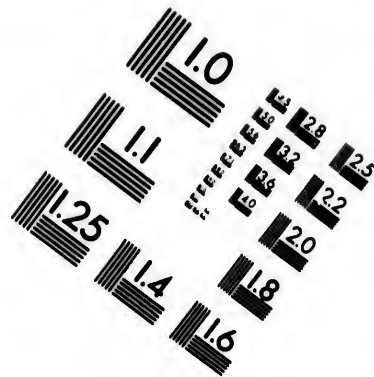
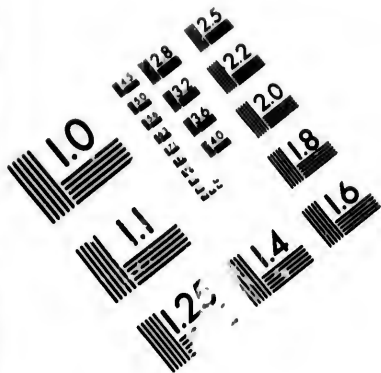
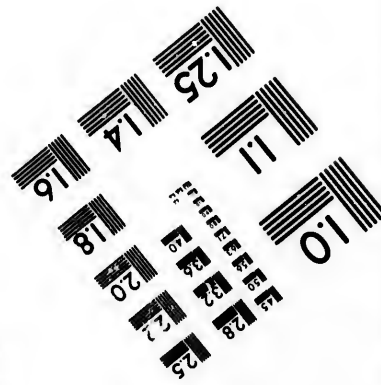
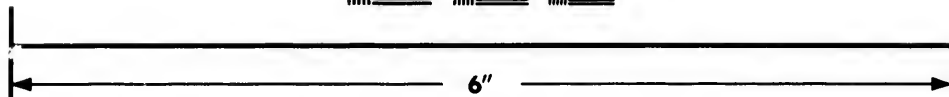
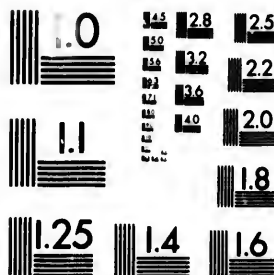

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503**

0
11
E E E E E E E
E 28
E 32
E 25
E 22
E 20
E 18
16

11
10
E E E E E
E 28
E 32

immer in de *Hudsons baai* zag; want zommige hun-
 ner dooden dikwijls meer dan honderd ganzen in
 ééne dag, daar de bedrevenste Engelschman een
 goed dagwerk meend gedaan te hebben als hij 'er
 dertig dood. Eenige jaren geleden was het gemeen
 voor een Indiaan duizend of twaalhonderd ganzen in
 een jaargetij te dooden; maar naderhand werd hij
 een goed jager geacht, die 'er driehonderd doodde.
 Dit is geenzins te wijten aan de ontaarting der In-
 boorlingen, maar aan het mindere aantal ganzen, het
 welk sedert de laatste jaren die gewesten bezoekt.
 De plaats, waar die vogel gemeenlijk broed, weet
 geen Indiaan in *Hudsons baai* aantewijzen, zelfs is
 ze onbekend aan de Esquimaux, die nochtans het
 verste noordwaards heen reizen. Ook weet men niet
 welke de gemeenlijke streek is, die ze bij hunnen
 terugtogt naar 't zuiden, in 't najaar nemen; want
 schoon men zulke verbazende troppen van die vogels
 in de lente aan de *Churchill rivier* ziet, en 'er ge-
 meenlijk vijf of zes duizend van doodt; wordt het in
 't najaar een goede jagt gerekend als men 'er zeven
 of agt honderd van schiet. Aan *Tork fort*, alhoewel
 slechts twee graden bezuiden *Churchill rivier*, weifeld
 het seizoen der ganzen zoo zeer, dat men in zommi-
 ge lenten veertig oxhoofden, en in andere niet
 meer dan een of twee oxhoofden inzout; en aan
 't fort *Albany*, is 'er op het lente seizoen in 't ge-
 heel geen staat te maken; maar in 't najaar zouten
 zij gemeenlijk zestig oxhoofden met ganzen, behal-
 ven eene groote menigte plevieren in. De wijkplaats
 der vogels in den winter is even zeer onbekend,
 als de plaats, waar zij broeden. Ik zie in de *Arctic*
Zoology van den heer DENNANT, dat omstreeks *Jas-*
kutz

nt zommige hun-
 nderd ganzen in
 Engelschman een
 bben als hij 'er
 was het gemeen
 nderd ganzen in
 erhand werd hij
 hond-erd doodde.
 ontaarting der In-
 antal ganzen, het
 gewesten bezoekt.
 lijk broed, weet
 ewijzen, zelfs is
 die nogthans het
 k weet men niet
 e ze bij hunnen
 ar nemen; want
 en van die vogels
 ziet, en 'er ge-
 od; wordt het in
 als men 'er zeven
 rk fort, alhoewel
 ill rivier, weifeld
 at men in zommi-
 in andere niet
 inzout; en aan
 e saisoen in 't ge-
 't najaar zouten
 et ganzen, behal-
 n. De wijkplaats
 zeer onbekend,
 zie in de *Arctic*
 at omstreeks *Jas-*
kutz

kutz en andere oorden van *Siberie* dezelve in groot
 aantal gevangen worden, zoo in netten als in
 kooien, of veldlootzen; maar als deze dezelfde vogels
 zijn, moeten zij bij wijlen zoo zeer in levenswijze
 als in stand veranderen; want in *Hudsons baai* zijn
 ze de schuwste en waakzaamste vogels van alle de
 soorten van ganzen, niet duldende, dat men hen openlijk
 zelfs niet binnen twee of drie snaphaan schoten nabij
 kome; in zommige rivieren evenwel nabij *Cumber-*
land huis en te *Basquiau*, doodden de Indianen 'er
 gemeenlijk twintig in eene schoot, doch dit geschied
 slechts bij maanlichte nachten, wanneer de ganzen
 in de modder zitten, en de jagers zich niet van haar
 laten zien. Schoon de vederen van deze ganzen vol-
 komen wit zijn, buiten de schaftvederen, die altoos
 zwart zijn, is hun vel van eene donkere loodkleur,
 en het vleescheene uitmuntende spijs, 't zij versch
 of gezouten. In gestalte zijn ze op verre na zoo
 groot niet als de gemeene grauwe gans, maar gelijk
 aan de gans van *Canada*.

BLAUWE GANS. Deze soort is van dezelfde groot-
 te als de sneeuw-gans, en heeft even als zij, bek
 en pooten van een donkere vleeschkleur, maar
 de geheele pluimaadje is van een vuil blauw, naar
 oud lood gelijkende. Het vel, van deszelfs vederen
 ontdaan, is van dezelfde kleur als dat der sneeuw-
 gans, en haar vleesch is eene goede spijs. Deze
 soort van ganzen word zelden benoorden *Churchill*
rivier gezien, en is niet zeer gemeen te *York fort*;
 maar aan *Albani fort* zijn ze menigvuldiger dan de
 witte of sneeuw-gans. Hare broedplaatsen zijn voor
 den kundigsten waarnemer even zeer onbekend als
 die van de sneeuw-gans; want ik weet niet, dat

II. DEEL.

S

men

men ooit haare eiren gestoort, en haar winterverblijf tot hier toe ontdekt heeft. Men ziet deze vogels dikwijls aan 't hoofd van een trop witte ganzen; en daar ze gemeenlijk in scherpe hoeken vliegen, is het gansch niet onaangenaam een vogel van een onderscheide kleur aan 't hoofd der voorhoede te zien. De voorvlieger is gemeenlijk het doel naar welk de eerste jager schiet; het welk den gansche trop zodanig in verwarring brengt, dat zommige der andere jagers 'er dikwijls zes of zeven in een schot schieten.

GEHOORDE EN GEGOLFDE GANS. Deze keurlijke en zeer kleine soort van gans, is niet veel grooter dan het mallard eend. Hare vedere zijn ongemeen wit, uitgezonderd de schafspennen die zwart zijn. De bek is slechts een duim lang, en 't grondstuk is rondom bezet met kleine knobbels ter grootte van een erwt, doch welke zich duidelijker in 't mannetje vertoonen. Bek en voeten zijn van dezelfde kleur als die van de sneeuw gans. Deze soort vind men schaars aan de *Churchill Rivier*, en wordt zoo ik meen nooit aan de zuidlijke zetels gevonden, maar ik heb ze omtrent twee of drie honderd mijlen ten noord-westen van *Churchill*, in zulke groote troppen aangetroffen als de sneeuw gans. Het vleesch van dezen vogel is ongemeen lekker; maar zij zijn zoo klein, dat ik op mijnen landtocht naar 't noorden, 'er eens twee stuks voor mijn avondmaal at. Ik vind dezen vogel niet beschreven in de *Arctic Zoology* van mijnen waardigen vriend *PENNANT*; waarschijnlijk heeft men 'er hem geene van toegezonden. Want toen men een verzameling van de vogel soorten maakte, was de Heer *MOSES NORTON*, bevelhebber

aan 't *Prins van Wallis fort*, en deze bemoeide 'er zich weinig mede.

DE SCHATER GANS. Deze zwierige soort heeft een witten bek, de pooten en voeten van een sijne geelkleur, 't bovenste der vederen bruin, de borst en buik wit, de eerste fraai gevlaakt met zwart. Zij hebben de grootte van de sneeuw gans, en haar vel, van de vederen ontdaan, is zuiver wit, ook is haar vleesch uitmuntend. Deze vogels bezoeken de *Churchill rivier* in zeer kleine getallen; maar omtrent tweehonderd mijlen ten noord-westen dier rivier, heb ik hen bij groote troppen zien vliegen gelijk de sneeuw gans; en in den omtrek van *Cumberland huis* in *Basquiau*, worden ze in zulk eene menigte gevonden, dat de Indianen, bij maanlichte nachten, 'er dikwijls meer dan twintig in een schot schoten. Gelijk de gehoornde gans ziet men hen altoos van 't westen komen en nooit langs de kust. De plaats, waar zij gemeenlijk broeden, is niet bekend, schoon sommige harer eiren nu en dan ten noorden van *Churchill* gevonden worden: ik heb evenwel nooit een Indiaan hooren zeggen, eenige eiren van de gehoornde gans gezien te hebben: 't is waarschijnlijk dat zij naar *Noord-Groenland* trekken om te broeden; de weg, welken zij in 't najaar nemen, als zij naar 't zuiden te rug keeren, is insgelijks onbekend. Zoo ik meen worden ze zeldzaam gezien aan de kust van *Hudsons baai*, beneden de 59° noorderbreedte.

DE ONVRUCHTBARE GANS. Deze zijn de grootste van alle soorten van ganzen, welke aan de *Hudsons baai* komen, wegende dikwijls zestien of zeventien ponden. Zij verschillen van de gemeene grauwe gans

alleen in grootte, en daar in dat de kop en de borst eenigzins een roestig brulnen weerschijs hebben. Zij laten zich nooit in de lente zien, voor dat het grootste gedeelte der andere soorten van ganzen naar 't noorden vertrokken is om te broeden; veele van dezelve blijven den ganschen zomer in den omtrek van *Churchill rivier*. Deze groote soort bestaat meest uit mannetjes, welke uit hoofde hunner zeer kleine ballen voor onbekwaam gehouden worden om hunne soort voortteteelen. Ik geloof met waarheid te kunnen zeggen, dat ik de eerste Europeaan ben die deze aanmerking maakte, schoon zij altoos onderscheiden zijn geworden bij den naam van onvruchtbare gans; om geene andere reden dan om dat men niet wist dat zij broedden. Hun vleesch is niet ooraangenaam, schoon altoos hard en taai; zij zijn dik gevederd voor dat zij ruijen, zoo dat iedere vogel gewoonlijk een pond vederen en dons van eene verbazende veerkracht leverd.

RINGEL-GANS. Deze soort broed gewis in het verst afgelegen gedeelte van 't noorden, en vertoont zich zelden aan *Churchill rivier*, dan in 't laatst van Augustus en September. De weg, dien zij in de lente nemen is onbekend, en waar zij broeden heeft geen Indiaan aan de *Hudsons baai* ooit ontdekt. Wanneer zij zich aan *Churchil rivier* vertoonen, komen zij altoos van 't noorden, vliegen langs den zoom van de kust en worden nooit in de binnenste landstreken gezien. Zij zijn grooter dan het Mallard-eend, maar kleiner dan de sneeuw gans, en schoon hun vleesch er wel uitziet, wordt het weinig geacht. In sommige jaren vliegen zij in verbazende menigte voorbij den mond der *Churchil rivier*. Veele worden 'er als dan

de kop en de
weerschijn heb-
zien, voor dat
ten van ganzen
broeden; veele
omer in den om-
ote voort bestaat
ofde hunner zeer
uden worden om
of met waarheid
e European ben
n zij altoos on-
am van onvrucht-
dan om dat men
eech is niet or-
taai; zij zijn dik
dat iedere vogel
ns van eene ver-

gewis in het verst
en vertoont zich
t laatst van Au-
n zij in de lente
roeden heeft geen
ntdekt. Wanneer
n, komen zij al-
den zoom van de
e landstreken ge-
llard-eend, maar
hoon hun vleesch
geacht. In zom-
e menigte voorbij
le worden 'er als
dan

dan geschoten, welke tot winter voorraad voor de
bedienden der Maatschappij worden opgelegd; schoon
ze, gelijk ik zoo even zeide, niet zeer smakelijk
zijn. Wanneer zij naar 't zuiden verhuizen, nemen
zij gemeenlijk eenen sterken noord-noord-westen wind
te baat, waar door hunne vlugt zoo snel wordt, dat
als ik 'er vier of vijf in een schot doodde, niet een
derzelven minder dan twintig (f vijftientwintig roeden
van de regtstandige plaats neder viel, vanwaar ik op
hen vuurde. Gelijk de witte of sneeuw gans vliegen
zij bij groote troppen in de gedaante van eene wigge,
en maken een luid geschreeuw. Zij vliegen zeer on-
geregeld, zijnde zomtijds veertig of vijftig roeden
boven het water, een oogenblik daar na scharen ze
digt aan de oppervlakte van hetzelfde, en verheffen
zich dan weder tot eene verbazende hoogte; zoo
dat men met recht moge zeggen, dat zij in eene
golvende beweging vliegen.

De DONS-GANS OF DUNTER-GANS, zoo als zij in
Hudsons baai genaamt wordt, maar welke gewis,
het eiderdons-eend is, is gemeen aan den mond
van *Churchil rivier* zoo haast het ijs los raakt, maar
vliegt algemeen ver naar 't noorden om te broe-
den; en de weinige die om en nabij de faktorij blij-
ven, verspreiden zich zoodanig tusfchen de kleine
eilanden, zee-klippen en zandbanken, dat het de
moeite niet waardig is, eenige poging aantewenden
om haar dons te verzamelen. De eiren welke men
van haar viad zijn ongemeen goed om te eten; en in
't najaar is 't vleesch van dezen vogel niet onaange-
naam, schoon 't bekend is, dat zij enkel op visch
azen.

BOON GANS (*Bean Goose*.) Deze foort wordt zelden in eenig gedeelte van *Hudsons baai* gevonden, ook heb ik in alle mijne togten 'er maar drie gezien, die geschoten waren. Deze vogel is nooit onder 't oog gekomen van den Heer GRAHAM, of van den onlangs overleden Heer HUTCHINS, schoon zij beiden veel hebben toegebracht tot de verzameling, aan de koninglijke maatschappij overgezonden. (*)

Soorten van Watervogelen.

EENDEN van velelei foort worden gedurende den zomer in deze gewesten gevonden; zommige van dezelven houden zich enkel aan de zee kust op, terwijl

(*) 't is nogthans niet minder waar, dat de onlangs overleden Heer HUMPHRY MARTIN, die veele jaren Gouverneur van 't *Port Albany* was, verscheide honderd foorten van dieren en planten naar *Engeland* afzond, om die verzameling volkomen te maken; maar door den eenen of anderen mislag is hem daar voor geen dank geweten; zelfs mijn veelgeachtte vriend, de heer PENNANT, die met eene oprechtheid, welke hem eer aandoet, alle de verplichtingen erkend heeft, welke hij meende verschuldigt te zijn aan die genen, die hem eenige onderrichtingen mededeelden toen hij zijn *Arctic Zoologij* schreef, rept daar in niets van den heer ST. MARTIN, doch ik ben volkomen verzekerd dat zulks geheel voortkwam uit gebrek aan kennis van diens persoon, en dewijl de Hr. HUTCHINS opvolger was van den heer MARTIN te *Albany* in 't jaar 1771, is alles wat men van daar naar *Engeland* heeft gezonden op rekening van HUTCHINS gesteld.

foort wordt zel-
baai gevonden,
maar drie gezien,
is nooit onder 't
AM; of van den
, schoon zij bei-
verzameling, aan
nden. (*)

gelen.

n gedurende den
zommige van de-
ee kust op, ter-
wijl

er, dat de onlangs
n, die veele jaren
, verscheide hon-
naar *Engeland* af-
n te maken; maar
is hem daar voor
rechtte vriend, de
prechtheid, welke
ngen erkend heeft,
ijn aan die genen
dedeelden toen hij
ar in niets van den
olkomen verzekerd
rek aan kennis van
UTCHINS opvolger
y in 't jaar 1771,
land heeft gezon-
steld.

wijl anderen in verbazende menig- enelandfche
streeken bezoeken. De foort van dezen vogel, welke
het meest alhier gevonden wordt, zijn het konings-
eend, het zwart eend, het eiderdons eend het pijl-
staart-eend, de winter-taling en de taling. De twee
eersten bezoeken de zee kust, aazen op visch en
op visch kuit; hun vleesch word geenzins voor goed
gehouden, schoon haare eiren niet onsmakelijk zijn.
Het eiderdons- en pijlstaart-eend, laten zich bij me-
nigte aan *Hudsons baai* vinden, en verspreiden zich
van de zee kust af, tot de verafgelegendste weste-
lijke strecken; om en nabij *Cumberland huis* worden
zij bij duizende gevonden. Bij hunne eerste komst
aan de zee kust, zijn ze een uitermate goed eten,
maar als zij ruijen, schoon zeer vet, zijn ze alge-
meen zoo vunzig, dat maar weinige Europeanen 'er
veel van houden. In die tijden is het onderscheid
in smaak gemakkelijk te kennen uit de kleur van
't vet, want wanneer dat wit is, dan is het vleesch
zeer gewis goed, maar wanneer het eene geele of
oranje kleur heeft, als dan is het vunzig en visfig.
Dit onderscheid heeft alleen plaats bij die, welke
zich aan de zee-kust ophouden, en daar broeden;
want van die, welke men landwaards in vind, weet
ik niet dat 'er ooit geschoten wierden, wier vleesch
niet zeer goed was; en het jonge eiderdons-eend al-
vorens te kunnen vliegen is zeer vet en een allerlek-
kerst eten. Men kan het zelfde zeggen van het pijl-
staart-eend. Geene dier foorten leggen gemeenlijk
meer dan zes of agt eiren, en zij broeden die meest
alle uit.

WINTER-TALING. Deze foort van eend is zeer on-
gemeen aan *Hudsons baai*; vliegende gewoonlijk bij

paren, en maar zelden in vlugten gezien wordende. Zij zijn geenzins zoo talrijk als de twee eersten, en worden meest gezien in de rivieren, en aan de moerastige gronden nabij de zeekust, hun vleesch wordt algemeen geacht, en het dons van die, welke ik onderzocht hebbe, is in veerkracht weinig minder dan het eiderdons, schoon veel korter. Het zelfde kan men zeggen van verscheide andere soorten van eenden, welke in deze strecken komen; maar de onmogelijkheid om eenige hoeveelheid van dat dons te verzamelen, belet dat men 'er een handel-tak van make.

TALING wordt, gelijk het mallard- of wilde-eend, in menigte nabij de zee kust gevonden; maar zij zijn nog menigvuldiger in de binnenlandfche strecken, en vliegen in zulke grote troppen, dat ik 'er dikwils tien of twaalf in één schot van doodde; ook heb ik Engelschen en Indianen 'er nog meer in eens zien schieten. Bij hunne eerste aankomst zijn ze mager, maar worden algemeen voor een goed eten gehouden. Dit kleene eend is ver het vruchtbaarste van alle de soorten, welke ik weet dat zich aan *sons baai* ophouden; want ik heb dikwils de oogen zien zwemmen aan 't hoofd van zeventien jongen, die niet grooter waren dan okkernoten. Deze vogel blijft in die gewesten zoo lang als het jaargetijde zulks toelaat; want in het jaar 1775, in mijnen overtocht van *Cumberland huis* naar *Yorkfort*, schoot ik zoo wel als mijne Indiaansche makkers, er velen van in de rivieren, welke wij zoo laat als den 20 october overtrokken. In dien tijd zijn ze een enkele klomp vet, maar keurig blank, en als dan mogen ze een lekker beetje geraamd worden.

zien wordende.
vee eersten, en
n, en aan de
hun vleesch
van die, welke
weinig minder
er. Het zelfde
lere foorten van
men; maar de
id van dat dons
een handel-tak

of wilde-eend, in
n; maar zij zijn
dsche strecken,
dat ik 'er dik-
ni doodde; ook
og meer in eens
ankomst zijn ze
r een goed eten
het vruchtbaarste
et dat zich aan
heb dikwijls de
an zeventien jon-
kkernoren. Deze
g als het jaarge-
1775, in mijnen
Torkfort, schoot
kkers, er veelen
laat als den 20
zijn ze een enkele
als dan mogen

Be-

Behalven de alreeds beschreven vogels, zijn 'er
nog eene groote verscheidenheid van anderen, zoo land
als water vogels, welke in den zomer deze gewes-
ten bezoeken. Doch ik heb dezelve niet van zoo
nabij gezien, als die bereids door mij beschreven zijn.

Van de Plantgewassen.

De plantgewassen van dit land hebben mijn aandagt
zoo sterk niet getroffen als het dierenrijk, men zal
zich deswegens niet verwonderen, wanneer men be-
denkt dat slechts weinige derzelve den mensch ten
nutte strekken. Ik zal evenwel trachten 'er eenige
optenoemen, welke ik waardig acht bekend te zijn.

De KRUISBESSEN groeijen het best in steen- en
rots-achtige gronden, welke open en aan de zon
bloot liggen. Maar zelfs in dien stand groeijen
slechts weinige struiken tot eenige hoogte, en de
meesten verspreiden zich langs den grond, gelijk de
wijnstok. De meeste en beste vruchten vind men
altoos aan de benedenzijde der takken, (waarschijnlijk
door de weerkaatzing der warmte van den steen- en
grind-grond, en doordien de bladeren dezelve be-
schutten tegen koude en vochtige lucht. Ik zag
nooit meer dan éene soort van kruisbessen in eenig
gedeelte van *Hudsons baai*, en deze is de roode.
Wanneer ze nog groen zijn, maakt men 'er uit-
muhtende taarten of pasteijen van; rijp zijnde zijn ze
eene aangename vrucht, schoon op verre na zoo
groot van bes niet als in *Engeland*.

VEENBESSEN groeijen in groote menigte omstreeks
Churchill, en bepalen zich niet tot eenen bijzonderen
stand, want zij zijn even gemeen op open vlakke
gron-

gronden als op hooge rotzen en in de bosfchen. Wanneer men ze in 't najaar bij droog weer voorzichtig infamelt, en even onzichtig in vaatjes pakt met een weinigje vochtige fuiker, kan men ze jaren lang goed houden, ook worden ze jaarlijks bij groote menigten gefchenke naar *Engeland* gezonden, daar men 'er veel werk van maakt. Wanneer de fchepen zoo lang in de baai blijven liggen, tot dat de kruisbesfen rijp zijn, voeren de fchippers 'er veelen naar *Engeland*, enkel in water, 't geen zeer wel gelukt.

De HEIDE-BESSEN zijn in zommige jaren zoo menigvuldig omftreeks *Churchill*, dat het bijna onmogelijk is, veele plaatzen te betwandelen, zonder duizende en millioenen van dezelve met voeten te treden. Zij groeijen digt bij den grond, en zijn een aangenaam onthaal voor veele vogels, welke d's zomers naar die gewesten trekken, bijzonderlijk de graauwe gans, om welke reden de Indianen dezelve onderscheiden bij den naam van *Nishca-minnick* of de graauwe kruisbes. De zap van deze bes leverd een ongemeen aangenaamen drank, en de vrucht zelf zou aangener zijn, ware zij niet opgevuld met zulk een groot aantal korrels.

BETHAGO-FUMINICK, aldus word door de Indianen de WATER BES geheten van den heer DRAGGE. Ik heb deze bes zoo hoog noord als *Marmar-eiland* gezien, en zelfs in grooten overvloed. Zij tiert best en is het vruchtbaarst in broekige moerasfge gronden, die met mosch bedekt zijn, en zeldzaam word ze in gras landen gevonden. De plant is niet zeer ongelijk aan den aardbes, doch de bladen zijn grooter. Uit het midden van de plant fchiet een enkele steel, zomtijds ter hoogte van zeven of agt duimen, en elke

osfchen. Wan-
weér voorzichtig
es pakt met een
jaren lang goed
groote menigte
en, daar men 'er
fchepen zoo lang
de kruisbesfen
eelen naar *Engel-*
wel gelukt.

ge jaren zoo me-
net bijna onmoog-
eelen, zonder du-
met voeten te tre-
ond, en zijn een
gels, welke d's
bijzonderlijk de
Indianen dezelve
ishca-minnick of de
ze bes leverd een
le vrucht zelf zou
opgevuld met zulk

door de Indianen
eer DRAGGE. Ik
Marmer-eiland ge-
Zij tiert best en
perasfige gronden,
ldfaam word ze in
is niet zeer onge-
laden zijn grooter.
et een enkele steel,
agt duimen, en
elke

elke plant brengt slechts ééne bes voord, welke op
eenigen afstand een aardbes gelijkt; maar van nader-
bij beschouwt, heeft dezelve die kegelachtige ge-
daante niet; en veelen derzelve zijn enkel samen-
gesteld, uit drie of vier kwabben, terwijl anderen
'er bij de twintig hebben. De geur van die bes is
gansch niet onaangenaam, en in den tijd harer rijp-
heid (Augustus namentlijk) wordt zij van ons volk
verbazend veel geëten, men houd haar gelijk alle
de andere fruiten van deze gewesten voor zeer ge-
zond, en voor een zeer Antiscorbutic middel.

AALBESSEN, roode en zwarte, zijn gemeen om-
streeks *Churchill-rivier*, maar de laatste zijn 'er me-
nigvuldiger dan de eerste, en zeer groot en goed.
De struiken aan welken die aalbesfen groeijen, zijn
gemeenlijk meer dan drie voeten hoog en tieren al-
gemeen het best in die oorden, welke vogtig, maar
niet broekig zijn. Kleene valeijen tusfchen de rot-
zen op eenen kleenen afstand van de bosfchen zijn
zeer geschikte plaatzen voor dezelve; en ik heb
menigmaal waargenomen, dat de vruchten in zulk
eene plaats voordgebracht, grooter en schooner zijn,
dan die, welke men in de bosfchen vind. Deze
besfen doen eene groote uitwerking bij zommige
menschén, die 'er zeer veel van eten, zij veroorza-
ken een afzettende roering bij zommigen; anderen
strekken zij tevens tot een braak middel, maar wan-
neer men ze met veenbesfen mengt, hebben zij nim-
mer die kracht.

JUNEVEER-BESSEN. Men vind 'er veelen omstreeks
het nieuwe kanton aan de *Churchill rivier*, maar op
verre na zulk eene menigte niet als in de zuidelij-
ker en binnenlandsche strecken van dat land. De
struik

struik aan welke zij groeijen is zoo gelijk aan de kruipende den, dat de helft van de bedienden der maatschappij, in *Hudsons baai* verblijf houdende, de een van de andere niet onderkennen. Gelijk aan de kruisbesfen-struik in die gewesten, is de vrucht altijd het overvloedigst aan de beneden zijde der takken. Zij worden van de Engelschen noch Indianen veel geacht, zoo dat de weinige, van welken men gebruik maakt, in brandwijn afgetrokken worden tot een hartversterkend zoopje, het welk gansch niet onsmakelijk is.

AARDEBESSEN, verbazend groot van stuk en ongemeen aangenaam van geur, vind men op de noorder breedte van *Churchill rivier*, en het aanmerkelijkste is, dat zij gemeenlijk 't overvloedigst zijn in die plaatzen, welke voorheen in brand waren gestoken. Zulks is evenwel niet bijzonder eigen aan de aardbes; want men weet, dat in de binnelandfche strecken van dat gewest, zoo wel als aan het *Albani- en Elands-fort*, na dat de bovengrond of eigentlijker het kreupel hout en mosch is afgebrand geworden, de braam- en andere struiken in menigte zijn opgeschoten, daar ter plaatze, waar nooit te voren een braam-struik gezien was. Van dit verschijnsel is niet wel reden te geven; evenwel is 't meer dan waarschijnlijk, dat de natuur eenigen bijstaad behoefde, en 't mosch geheel afgebrand zijde, de zon niet alleen met meer kracht kon werken, maar dat de hitte van 't vuur, eenigzins den bovengrond of schors los maakte, waar door de planten gemakkelijker kunnen opschieten, na verscheide jaren diep geworteld te hebben gelegen, zonder door de oppervlakte te kunnen heen dringen.

Behalven de alreeds gemelde besfen worden 'er op de hoogte van *Churchill* nog drie andere gevonden; namentlijk de door de Indianen genaamde oog-BES, en de twee andere worden van de Engelschen genaamd BLAAUW-BES, en PATRIJS-BES.

De oog-BES groeit bijna op dezelfde wijs als de aard-BES, en schoon kleiner van stuk, is zij oneindig geuriger. Deze bes word in onderscheide standplaatzen gevonden; doch omstreeks *Churchill rivier* zijn ze menigvuldigst in kleine engtens tusschen de rotzen, welke op eenigen afstand van de boschen zijn; maar nooit heeft men ze in moerige of drasfige gronden gevonden, ook zag ik ze nooit aan eenige plaats van *Hudsons baai* in zulken overvloed als omstreeks *Churchill rivier*.

De BLAAUW-BES heeft omtrent de grootte van onze Engelsche blaauw-bes, en groeit aan struiken, welke agttien duim of twee voeten hoog zijn, maar meestal veel lager. Zij zijn zelden rijp voor september, wanneer hare bladen een allerschoonst rood aannemen; de vrugt, schoon klein, heeft een zoo fraaijen bloessem als een cenigen pruim, en wordt zeer geacht om haren aangenamen geur.

De PATRIJS-BES is ten naastenbij zoo groot als de veen-bes welke van *Newfond-land* wordt ingevoerd, en alhoewel van een schoon doorschijnend rood, heeft zij evenwel eenen onaangenamen smaak. Deze besfen worden zelden van de Engelschen of Indianen geplukt; veele zelfs van de laatsten noemen ze vergiftige Besfen, evenwel zijn 'er verscheide vogels, welke ze graag eten. Zij groeijen dicht bij den grond gelijk de veenbes, en de plant welke dezelve voortbrengt, is niet ongelijk aan de kleine salieplant, zoo

in

Be-

in gedaante als kleur, doch heeft geene der deugden of krachten van de salie.

Ik zou bijna vergeten hebben te spreken van een soort van bes, welke aan de drooge kanten te Churchill bij verbazende menigte wast. In grootte en kleur gelijkt zij veel op de roode aalbes, en groeit op struiken, welke zoo zeer gelijken naar de kreupelwilg, dat menschen, die weinig acht op iets slaan, naauwlijks het onderscheid bespeuren zouden; te meer, daar al de vrucht aan de beneden zijde der takken hangt, en geheel door de bladeren verborgen wordt. Ik weet niet die bes ooit te hebben zien eten, dan van eene luchthartige Indiaansche deern, en dewijl ze haar wel bekwam, is zulks een bewijs dat die vrucht niet ongezond is, schoon zeer onaangenaam voor 't verhemelte en niet minder voor de reuk.

DOORN-BES, HEI-BES klein van stuk, maar slechts weinig in getal, wordt insgelijks aan de oevers van Churchill rivier op eenigen afstand van de zee gevonden. Evenwel vind men ze landwaards dikwijls in zulk eene verbazende menigte, dat zij op eenigen afstand de plekken daar zij op groeijen, een rood voorkomen geven. In de binnenlandsche strecken van Hudsons baai zijn ze zoo groot als eenige, welke ik mij kan erinneren ooit gezien te hebben, als ze rijp zijn, hebben ze een verrukkelijke blos; maar in dien tijd is 'er naauwlijks een onder de tien die niet wormstekig is; ze zijn gemeenlijk een sterk purgatief.

Wat aanbelangt de kleiner voordbrengzels van de groeibare wereld, ik kan deswegens niet veel zeggen, dewijl de aart van mijne onderscheidene bezigheden, gedurende mijn verblijf in dat land, mij weinig

nig tijd overliet om deswegens nasporingen te doen, daarenboven niet bedreven zijnde in de kruidkunde, sloeg ik weinig acht op dingen, welke niet onmiddellijk tot mijn gebruik strekten: de weinige, welke hier volgen, zijn de eenige over welken ik mijn aandacht liet gaan.

De WISCH-A-CA-PUCCA, welke in de meeste deelen dezer landstreek groeit, wordt groote geneeskrachten toegeëigend door zommige schrijvers, 't zij inwendig gebruikt als een langzaam werkend middel, of uitwendig gedroogd en tot poeder gestooten voor oude zweeren en kankers. Ik twijfel evenwel zeer aan deszelfs genees- of heel-kracht, en kan niet denken dat dezelve eenige medicinale hoedanigheid bezit. De mindere bedienden van de maatschappij gebruiken die plant veel als thé, en zommige houden ze voor zeer geurig. De bloem is verre weg het lekkerste, en op behoorlijken tijd ingesameld en in de schaduw gedroogd, behoudt die veele jaren zijn geur, en leverd een vrij aangename drank dan de bladen. Er zijn verscheide soorten van deze plant, van welke zommige bladeren hebben, bijna zoo groot als die van de kruipende wilg, terwijl andere weder zoo klein en smal zijn als die van den rosmarijn, en veel naar de kleur daar van gelijken; maar alle die soorten hebben dezelfde geur en smaak.

JAKASHEIJ-PUCK. Dit kruid gelijkt veel naar kruipende palm, en word door de Indianen en Engelsen enkel gebruikt om onder den tabak te mengen, waardoor dezelve zacht en geurig wordt, en zoo men mij verzekerde aan veele rookers in *Engeland* behagen zoude.

Mosch

Mosch van veelerlei soorten en kleuren wast overvloedig genoeg in de meeste strecken van dit land, en strekt gewoonlijk tot voedsel of spijsze aan de herten.

GRAS van veelerlei soort wordt al mede in deze landstrecken gevonden, zommig daar van groeit verbazend snel, bijzonderlijk de soort, welke men aldaar rogge gras noemt, welke in onze korte zomers te *Churchill* gemeenlijk drie voeten hoog groeit. Een ander soort van gras, 'twelk in drasfe gronden en aan de kanten der meiren, poelen en rivieren groeit, is bijzonder geschikt voor 't onderhoud van de menigte gevederde schepzels, welke in den zomer herwaards komen. Het moerasgras te *Churchill* heeft deze bijzonderheid, dat, waar het gemaaid word in het eene jaar, het in 't volgende jaar geen gewas zal leveren; terwijl men te *Tork fort*, alhoewel de luchtstreek niet veel verschilt, men van hetzelfde stuk grond, twee malen in eenen zomer kan inoogsten. De wikken zijn zeer menigvuldig in zommige gedeeltens, welke zoo hoog noord gelegen zijn als *Churchill rivier*. *Bernage*, zuuring en hoefblad mogen onder de nuttige plantkruiden geplaatst worden. De hondstand is te *Churchill* mede overvloedig; en leverd 'er eene vroege salade, lang voor dat men iets uit de hoven kan ten voorschijn brengen.

Indedaad niettegenstaande de lange winters, de felle koude, en de groote schaarsheid van groentens aan dezen noordelijken zetel, heb ik door behoorlijk acht te geven op reiniging, en het volk in een tamelijke beweging te houden, onder mijn volk nooit een man gehad, die gekweld was met het minste teken van scorbut; terwijl te *Tork fort*, te *Albanij* en
aan

aan de *Elands rivier* jaarlijks klagten gedaan werden dat de helft van 't volk buiten staat was, uit hoofde van die verschrikkelijke kwaal, eenigen dienst te doen.

Mijn oogmerk is geenzins mij deswegens eenige verdiensten toeteschrijven, evenwel kan ik niet nalaten aantemerken, dat gedurende de tien jaren van mijn bevelhebberschap te *Churchill rivier*, enkel twee man aan die kwaal stierven, schoon het getal der genen, die mijne ondergeschikten uitmaakten, zomtjids op drieënvijftig personen beliep.

Het BOSCH-HOUT, 't welk in dezen onherbergzamen en dorren oord groeit, bestaat slechts in zeer weinige boomen; pijn-, jenever-, kleine schrale popelier boomen, kruipende berk, en kreupelwilgen, maken de gansche lijst uit. Verder westwaard vind men veele berken-boomen; en in 't land der *Athapuscows* groeijen de pijn-, de lork-, de popelier- en berken-boomen tot eene groote hoogte; ook vind men'er den elzenboom.

EINDE VAN 'T TWEEDE EN LAATSTE DEEL.

I N H O U D
VAN 'T
T W E E D E D E E L.

Z E V E N D E H O O F D S T U K.

Aanmerkingen van den tijd af dat de vrouwen zich weder bij ons voegden, tot onze aankomst aan het meir Athapuscow. . . 1

A G T S T E H O O F D S T U K.

Verrichtingen en aanmerkingen van den tijd onzer aankomst aan de zuidzijde van het Athapuscow meir, tot aan onze aankomst aan 't Prins van Wallis fort, aan Churchill rivier. 64

N E G E N D E H O O F D S T U K.

Eene korte beschrijving van de noord-Indianen, als mede een nader verslag van derzelver land, handwerken, gewoontens, enz. 128

T I E N D E H O O F D S T U K.

Een verslag van de voornaamste viervoetige dieren, vischen, vogels, enz. welke in de noordelijke gewesten van Hudsons baai gevonden worden. De Buffel, de Eland, het Muskus-rund, het Hert en de Bever. — Een voorname mislag, met betrekking tot de We-was-kish, opgehelderd. . . . 187

U D

D E E L.

F D S T U K.

af dat de vrou-
weden, tot onze
apuscow. . . I

D S T U K.

en van den tijd
uidzijde van het
onze aankomst
t, aan Church-

64

F D S T U K.

de noord-India-
verflag van der-
gewoontens, enz.

128

D S T U K.

afte viervoetige
enz. welke in de
dsons baai gevon-
Eland, het Mus-
Bever. — Een
trekking tot de

187

S. HEARNE'S
LANDREIS

NAAR DEN
NOORDER-
OCEAAN.

I.

S. HEARNE'S
LANDREIS

NAAR DEN
NOORDER-
OCEAAN.

II.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaat van 't Eilanden-meir tegenöver bladz. 6.

